

Edgars Auziņš

**SLEPENA
KONCENTRĀCIJAS
NOMETNE**

Edgars Auziņš

Slepena koncentrācijas nometne

http://www.litres.ru/pages/biblio_book/?art=70538905

SelfPub; 2024

Аннотация

Krakovas atbrīvošanas laikā Sarkanās armijas pretizlūkošana uzzina par bērnu koncentrācijas nometnes pastāvēšanu Polijā. Tajā ārsti-teroristi veic eksperimentus ar mazajiem pacientiem, iegūstot īpašus enzīmus, no kuriem izgatavo narkotiku atjaunošanai. Grupas SMERŠ kapteinis Aleksejs Mazarins dod rīkojumu noskaidrot, kur tieši atrodas «nāves fabrika» un vai ir iespējams glābt izdzīvojušos bērnus....

Содержание

Prologs	5
1. nodaļa	7
2. nodaļa	17
3. nodaļa	37
4. nodaļa	61
5. nodaļa	77
6. nodaļa	94
7. nodaļa	103
8. nodaļa	118
9. nodaļa	131
10. nodaļa	141
11. nodaļa	157
12. nodaļa	181
13. nodaļa	192
14. nodaļa	201
15. nodaļa	210
16. nodaļa	218
17. nodaļa	225
18. nodaļa	236
19. nodaļa	249
20. nodaļa	260
21. nodaļa	267
22. nodaļa	277

Edgars Auziņš

Slepena koncentrācijas nometne

Prologs

1945. gada sākumā Polijas teritorijā ienāca Sarkanā armija. Sākās Polijas pilsētu un ciemu atbrīvošana no fašistiskajiem okupantiem. Soli pa solim padomju karaspēks virzījās uz Polijas rietumu robežu un attiecīgi līdz Vācijas austrumu robežai.

Kopā ar parastajām kaujas vienībām Smersh arī virzījās tajā pašā virzienā. Smerševiešiem bija savs īpašs uzdevums – apzināt un atmaskot fašistu spieģus un diversantus, kas palika Polijas noplicinātajās pilsētās un mocītajos ciemos pēc tam, kad vācieši no turienes aizbrauca.

Un viņu, spieģu un diversantu, bija diezgan daudz, kas palika atbrīvotās Polijas teritorijā. Nacisti skaitīja un cerēja, ka viņi nepamet Poliju uz visiem laikiem, ka agri vai vēlu viņi šeit atgriezīsies, un tāpēc viņiem šeit bija vajadzīgas viņu acis un ausis, viņu plašais aģentu tīkls, viņu diversanti, teroristi un slepkavas un visu veidu sējēji. naidīgas baumas.

Smersh bija jācīnās pret visu šo sabiedrību. Arī viņš cīnījās ne mazāk brutālā karā kā kaujas frontes līnijā. Tiesa, Smeršs

karu veica pēc īpašiem noteikumiem. Tas bija neredzams karš, bija maz šāvienu, tikpat kā nebija uzbrukumu – jo šajā karā nebija skaidri noteiktas frontes līnijas. Šeit visur bija fronte, no visām pusēm. Neredzams, nedzirdams, bet tas padarīja viņu vēl bīstamāku.

Jā, jā, bīstamāk. Priekšējā līnijā tur viss ir skaidrs un precīzi. Šeit jūs esat un jūsu biedri, un tur ir ienaidnieks. Smerševītiem nebija acīmredzama redzama ienaidnieka. Viņiem principā katrs varētu būt gan ienaidnieks, gan draugs.

Situāciju vēl vairāk sarežģīja tas, ka tā bija Polija. Lai ko arī teiktu, tā ir sveša zeme. Un arī cilvēki šeit bija svešinieki. Labi vai slikti – bet svešinieki. Bet jūs nezināt, ko sagaidīt no svešinieka. Vai viņš tev palīdzēs vai nē, vai viņš vienaldzīgi paies garām vai zagšus iedurs tev mugurā... Viss varēja notikt uz kāda cita zemes. Tāpēc lielākoties nācās paļauties tikai uz sevi. Par sevi – un pat par palīdzību biedram, kurš ir jums blakus.

Smerševieši netika apvienoti tradicionālās kaujas vienībās – vados, rotās, bataljonos utt. Lielākoties viņi darbojās mazās grupās. Tam bija sava nozīme un iemesls. Labāk uzbrukt vados un bataljonos, bet slēptu spiegu labāk identificēt nelielā grupā. Tādi bija šī neredzamā, nemanāmā, bet tajā pašā laikā ļoti reālā kara noteikumi.

1. nodaļa

Smersh specgrupa ienāca atbrīvotajā Krakovā kopā ar Sarkanās armijas aizmugures vienībām. Grupā bija tikai trīs cilvēki: vecākā grupa – kapteinis Aleksejs Mazharins un divi viņa padotie – leitnanti Kirils Černihs un Semjons Martiņoks.

Vēl nesen grupā bija pieci cilvēki. Bet divi no viņiem – Ignats Čauss un jaunākais leitnants Prohors Zarečņevs – bija ārpus darbības. Ignats Čauss nomira, un Prohors Zarečņevs nokļuva slimnīcā ar nopietnu brūci. Tā tas notika, un otrajā dienā pēc tam, kad padomju karaspēks spēra kāju Polijas zemē.

Viena poļu ciema zemnieki Sarkanajai armijai stāstīja, ka viņu ciemā slēpjas aizdomīgi cilvēki. Pēc ciema iedzīvotāju domām, šie cilvēki bija ģērbusies vācu formās, un viņu ieroči bija vācu, bet tajā pašā laikā viņi nerunāja vāciski, bet it kā runāja krieviski. Ciema iedzīvotāji apgalvoja, ka kopumā tādi bijuši trīs. Nu, varbūt četras... Pa dienu šie dīvainie cilvēki bezgalīgi sēdēja kādā pamestā šķūnī, un pa nakti iznāca no tās, lūrēja pa ciematu, iegāja mājās ar ieročiem, prasīja no iedzīvotājiem pārtiku un arī mēness spīdumu.

Un viss būtu kārtībā, pacietīgie poļu zemnieki būtu pacietuši šos nevēlamos viesus un, visticamāk, nebūtu ziņojuši par tiem padomju karavīriem, taču notika neatgriezeniska nelaime. Kādu nakti šie aizdomīgie cilvēki nošāva vienu no ciema iedzīvotājiem. Kā parasti, viņi iegāja viņa mājā, un tad... Un kas zina, kas notika

tālāk? Viņiem noteikti bija strīds. Var jau būt, ka saimnieks nav vēlējis ar tiem dalīt savus pieticīgos maizes un kartupeļu krājumus, vai varbūt pat mēģināja neļaut tiem iekļūt mājā... Un tad citplanētieši saimnieku nošāva. Saimniekam līdzī bija sieva un pieaugušā meita, taču nez kāpēc šie briesmīgie cilvēki viņus neaiztika.

Pēc šī incidenta viss ciems bija satraukts. Tas ir saprotams, jo, ja šie cilvēki nošāva vienu ciema iedzīvotāju, tad kur ir garantija, ka nākamajā naktī viņi nenošaus kādu citu? Un ciema iedzīvotāji, savā starpā apspriedušies, aprīkoja gājējus uz šī brīža vienīgo reālo spēku – Sarkano armiju. Viņi saka: nāc un sargā mūs. Atbrīvojiet ciematu no šiem briesmīgajiem cilvēkiem, lai arī kas viņi būtu.

Visi nepabeigtie ļaunie gari, kas bija iesakņojušies aizmugurē, bija daļa no Smersh. Tieši SMERševiešiem bija jātiek galā ar tādu publiku. Ciema staigātāji tika nosūtīti pie Alekseja Mazharina.

Mazharins nezināja poļu valodu, un gājēji (tādi bija trīs) nezināja krievu valodu. Bet tomēr viņiem izdevās vienam otru saprast. Sarežģītā saruna ilga stundu, un rezultātā Mašarins vairāk vai mazāk saprata situāciju.

Tā tas bija, cik viņš saprata. Vēl nesen ciemā atradās neliels vācu garnizons – kaut kas līdzīgs artilērijas vienībai ar trim lielgabaliem. Kopā ar vāciešiem bija vēl daži cilvēki – kādi desmit vai varbūt piecpadsmit. Nē, viņi nebija vācieši, jo viņi nerunāja vāciski, un viņi arī neuzvedās kā vāciski. Ļoti iespējams, ka šie cilvēki bija krievi, lai gan bija ģērbusies vācu

formās. Kāpēc ciema iedzīvotāji uzskatīja, ka šie cilvēki ir krievi? Bet tāpēc, ka viņi lamāja krievu valodā. Ak, krievu lāstus nevar sajaukt ar citiem lāstiem!

Nu, tad tieši pirms Sarkanās armijas ierašanās vācieši, paņēmuši ieročus, pameta ciematu. Un kopā ar vāciešiem aizgāja arī šie cilvēki, kas nebija vācieši. Bet, kā izrādījās, ne visi. Palika trīs vai četri. Un kāpēc viņi palika – kas zina? Un tā viņi nogalināja vienu no ciema iedzīvotājiem.

Noklausījies staigātājus, Mašarins nekavējoties tikās ar saviem nedaudzajiem padotajiem. Bija nepieciešams pārrunāt situāciju un izlemt, kā rīkoties.

«Visticamāk, tie ir vlasovieši,» ierosināja Ignats Čauss. – Tas ir vispārzināms fakts... Viņi nav īpaši gatavi skraidīties kopā ar vāciešiem. Daži paliek. Viņi cenšas iegūt padomju dokumentus un nodot tos kā savējos. Pavisam nesen mēs runājām ar šiem puisiem. Netālu no Brestas, ja atceraties...

«Mēs atceramies,» Kirils Čerņihs atbildēja par visiem. – Kā var aizmirst? Viņi bija dusmīgi puisi, spītīgi. Viņi atvairīja līdz pēdējai minūtei. Viņi mēģināja mums nākt virsū ar nažiem.

«Tās ir vienādas,» sacīja Ignats Čauss. – Es tev saku tieši! Zeme zem neliešu kājām aizdegās! Viņi meklē veidus, kā izdzīvot. Kharchishki tiek savākti braucienam. Viņi to paņems un turpinās. Pareizāk sakot, atpakaļ. Uz bijušo dzimteni. Tur ir vieglāk apmaldīties.

«Tāpēc mums tie ir jālikvidē,» sacīja Prohors Zarečņevs. «Mēs tajā pašā vakarā dosimies uz to ciematu un... Tur ir tikai

trīs vai četri no viņiem.» Mēs tiksim galā.

– Ja viņu ir vairāk? – Mašarins šaubījās. «Sakiet, trīs vai četri naktī klīst pa ciematu, bet pārējie gaida viņus šķūnī?.. Kā mēs nevaram nepareizi aprēķināt?»

– Ak nē! – Kirils Černihs nepiekrita. «Ja ciematā viņu būtu vairāk, viņi par to zinātu!» Vai ciematā var kaut ko paslēpt? Par visiem tur viss ir zināms. Un nav svarīgi, vai ciems ir poļu, krievu vai kas cits. Es zinu, par ko runāju – pats esmu ciema iedzīvotājs.

«Saprātīgi,» Mašarins pasmīnēja. «Nu, mēs neprasīsim pastiprinājumu.» Mēs paši ar to varam tikt galā. Ne pirmo reizi.

Nākamajā naktī pieci smerševieši kopā ar trim gājējiem devās uz ciematu.

– Tur tas ir, viņu šķūnis! – gājēji bailīgi norādīja uz tupu ēku, kas satumst aiz ciema nomalēm.

«Es redzu,» sacīja Mašarins. – Nu paldies. Tagad ej prom no šejienes! Nāc dzīvot!

Ciema iedzīvotājiem tas nebija jāatkārto, viņi visu lieliski saprata pirmajā reizē, kaut arī Mašarins runāja krieviski. Staigātāji unisonā noelsās un pazuda tumsā.

Smerševieši klusi un nemanīti pielīda pie šķūņa. Kūtī nebija skaņas, nebija redzamas gaismas un pat nebija dūmu smakas. Tas ir, nebija manāmas cilvēka klātbūtnes.

– Vai ciema iedzīvotāji mūs maldināja, vai kā? – Čauss neizpratnē nočukstēja.

– Vai varbūt viņi vienkārši aizgāja? – Černihs teica tādā pašā čukstā. – Es runāju par vlasoviešiem... Teiksim, uz ciemu. Vai

uz labu...

– Klausieties, komandieri! – Semjons Martiņoks iešņukstēja Mašarina ausī. – Ļaujiet man pieiet tuvāk un izlūkot.

«Nāc,» sacīja Mašarins.

«Jā,» sacīja Martinoks.

Un viņš tūdaļ nemanāmi un klusi pazuda tumsā. Drīz viņš atgriezās un tikpat klusi un nemanāmi, it kā būtu izaudzis no zemes.

– Viņi nekur negāja! – Martinoks čukstēja. – Ir infekcijas. Vismaz viens. Viņš elpo... Nu, ja tas tā ir, tad pārējie ir kaut kur tuvumā. Es domāju, ka jā, kormorāni saņem savu dienišķo maizi...

Martiņoks bija no Odesas, un viņam patika sarunā ieviest kādu konkrētu Odesas vārdu vai pat veselu frāzi.

– Mēs gaidam! – pavēlēja Mašarins.

Ilgi negaidījām – kādu pusstundu. Drīz vien tumsā bija dzirdami vairāku cilvēku soļi, kam sekoja elpošana un dažas citas skaņas.

– Jā! – Mazharins aizsmacis sacīja, kad skaņas un elpošana kļuva pavisam tuvu. Vārds «jā» šajā gadījumā nozīmēja komandu «uguns».

Fotografēšana piķa tumsā nav viegls uzdevums, pat ja šajā jautājumā esat pieredzējis cilvēks. Kur ir ienaids, kur ir mūsu draugs? Pēc pirmajiem sprādzieniem divi vai trīs ķermeņi – tas bija skaidrs pēc raksturīgajām skaņām – nokrita zemē. Kāds – tas atkal bija skaidrs no skaņām – ar galvu ieskrēja šķūnī un aizcirta

aiz sevis smagās durvis, kuras čīkstēja ar neietaukotām eņģēm, un šī čīkstēšana bija skaļāka par visiem šāvieniem. Tūlīt no šķūņa atskanēja šāvieni – tie šaudījās no ložmetēja un šautenes. Ja tā, tad šāvēji bija vismaz divi. Lai gan nebija skaidrs, no kurienes viņi šauj – caur sienām vai no kādām plaisām vai logiem.

– Klausieties, komandieri! – Semjons Martiņoks kļiedza (runāšanai čukstus tagad vairs nebija jēgas). – Man nepatīk šī nakts serenāde! Ļaujiet man sist viņiem ar granātām! Es pieiešu tuvāk, atradīšu kādu plaisu un...

– Ejam! – Mašarins piekrita. – Bet ne vienatnē, bet kopā. Mums ir vajadzīgs kāds cits, lai nodrošinātu uzticamību.

– Es! – Ignāts Čauss izkrita kaut kur no tumsas.

«Labi,» sacīja Mašarins.

«Pagaidām beidziet šaut,» sacīja Martynoks. – Un ko labu, piekabiniet Dieva kalpus Ignātu un Semjonu...

Smeršvieši pārtrauca šaut, bet turpināja šaut no šķūņa. Tiesa, ne bieži – ar retiem atsevišķiem kadriem un īsiem uzrāvieniem. Viņi droši vien taupīja patronas vai vienkārši nezināja, kādā veidā šaut. Un tas bija labi: fakts, ka ienaidnieks izšāva retus šāvienus, un tas, ka viņš bija dezorientēts. Šādā situācijā piezagties pie šķūņa, atrast tajā logu vai kādu citu plaisu un iemest tur granātu ir daudz vieglāk. Nekas, visam vajadzētu izdoties. Viss būs labi, jo tā nav pirmā reize.

Drīz vien kaut kur šķūņa dziļumā atskanēja blāvs sprādziens – tas bija Martynoks vai varbūt Čauss, kurš meta granātas. No šķūņa atskanēja apslāpēts kļiedziens, kam sekoja ložmetējs,

kas šāva ilgā, gandrīz nebeidzamā rāvienā. Atskanēja vēl viens granātas sprādziens, un viss apklusā. No šķūņa vairs nebija dzirdami šāviņi.

– Apgulieties visi! – Mazharins pavēlēja Zarečņevam un Čerņiham. – Mēs gaidam!

– Komandieris! – Zarečņevs ievaidējās no tumsas, un šajā vaidēšanā bija kaut kas tāds, kas lika Mašarinam ar galvu steigties virzienā, no kurienes nāca stenēšana.

Prohors Zarečņevs gulēja uz sāniem, saliektas kājas.

– Kas? – Mašarins jautāja, lai gan šim jautājumam nebija jēgas, jo viss jau bija skaidrs.

«Tas mani aizrāva,» Zarečņevs teica caur sakostiem zobiem. – Tas man trāpīja sēnā. Šķiet, ka divreiz...

«Ak, jūs!...» Mazharins īgni sacīja, taustīdamies pār Zarečņeva ķermeni. – Esiet pacietīgs, es vienkārši... Vienkārši...

Zarečņevs bija ģērbies polsterētā jakā, zem polsterētās jakas bija tunika, bet zem tunikas – apakškreklis. Tā ir sarežģīta lieta! Mēģiniet šādi, ar tik daudzām drēbēm un pat piķa tumsā, lai noteiktu, kur ir brūce un vai tā ir viena vai, iespējams, vairākas no tām! Turklāt mēģiniet noteikt, cik smagi tie ir. Tagad būtu ugunsgrēks, bet jūs nevarat iekurt uguni – ja nu kāds izšauj uguni no šķūņa!

– Kas tev te ir? – ripināja līdz Mazharin un Zarečņev Chernykh.

«Tas viņam trāpīja,» Maharins atbildēja caur sakostiem

zobiem.

«Ļaujiet man palīdzēt,» sacīja Čerņihs. – Divi cilvēki ir parocīgāki.

– Uzmanies šķūnī! – teica Mašarins. – Nekad nevar zināt... es kaut kā pati...

No tumsas atskanēja īsa nopūta, un Mazharina priekšā parādījās Semjons Martiņoks.

– Te nu es esmu! – viņš teica un apstājās. – Vai kāds bija saskrāpēts?

«Viņš,» Mazharins norādīja uz Zarečņevu, lai gan tumsā nebija redzams, uz kuru tieši viņš norāda.

– Spēcīgi? – Martiņoks jautāja.

– Velns zina! – atbildēja Mašarins. – Ir tumšs, jūs neko nevarat redzēt... Kur ir Ignats?

«Ko es nezinu, to es nezinu,» atbildēja Martynoks. – Es biju tuvumā. Viņš pat iemeta granātu kādā spraugā. Bet es nezinu, kur viņš ir tagad. Nekas, tas parādīsies.

Martīna balss bija jautra, bet tajā pašā laikā tajā bija satraucoša nenoteiktība.

– Un tās, kas atrodas šķūnī? – jautāja Mašarins.

«Nu, ar tiem, manuprāt, viss ir skaidrs,» atbildēja Martynok. – Tie ir cepti, lēti vilki. Kurš var izdzīvot trīs granātas? Un pārējie divi dziedāja savu serenādi...

– Kurus divus? – Mašarins nesaprata.

«Tumsā es sastapu divus cilvēkus,» paskaidroja Martynoks. – Viņi gulēja blakus nezālēs, netālu no ieejas šķūnī. Viens ir gatavs,

otrs ir ievainots. Viņš mētājās un grozījās, vaidēja un zvērēja. Krievu valodā, zini... Nu es viņu nomierināju... Ar nazi. Nazis ir ļoti nomierinošs. Manuprāt, bija četri. Vlasovieši, kā teica.

Viņš apstājās, klausīdamies tumsā.

– Bet kur ir mūsu Ignāts? – viņš jautāja. – Man nepatīk šī partitūra... Klausieties, komandieri! Es dodos izmeklēt! Pareizāk sakot, es paslīdēju. Ja nu viņš, Ignats arī... Tajā pašā laikā es iemetu šķūnī vēl vienu granātu. Lai pārlicinātos.

«Esiet uzmanīgs tur ārā,» sacīja Maharins.

– Kāpēc ne! – Mārtiņa balsī skanēja ironija. «Esi uzmanīga, meita,» sacīja māte, sūtot savu Sonečku uz randiņu ar jūrnieku. Jo šie jūrnieki ir tādi palaidņi! «Es noteikti darīšu,» atbildēja Sonečka...

Ar šiem vārdiem Martinoks pazuda tumsā. Un Mašarins sāka uzmanīgi, pieskaroties, atpogāt ievainoto Zarečņevu, vispirms savu polsterēto jaku, tad tuniku. Viņam vajadzēja būt pārlicinātam, lai tiktu pie brūcēm un tās pārsietu. Černihs atradās netālu, viņš gulēja uz zemes, klausījās un skatījās tumsā.

Kādu brīdi bija kluss, tad uzsprāga granāta. Pēc sprādziena nebija atskanējuši šāvieni vai citas skaņas. Drīz no tumsas atskanēja smaga, aizsmakusi elpošana. Černihs gatavojās šaut, un arī Mašarins.

«Tie esam mēs,» no tumsas atskanēja Mārtinkas balss. – Precīzāk, es... Palīdziet – citādi mūsu Ignāts bija bargs puisis... Nolieciet, Černihs piegāja pie Martiņkas un nometās ceļos. «Jā,» sacīja Martinoks. – Tu pareizi saprati. Ignats Chaus bija

tur, un Ignat Chaus vairs nebija... Netālu no tās šķūnīša es viņu satiku. Ignat, es saku, ka tu šeit guļi kā jūlija pludmalē? Celies augšā, es saku, un iesim pie mūsu cilvēkiem. Tā nu mēs nonācām pie savējiem... Šķiet – ar Ignatu, bet, ja paskatās, tad bez viņa. Tāda izvērtās serenāde...

Viņš apklusā. Arī pārējie klusēja, jo nebija ko teikt. Šeit viss bija skaidrs un saprotams: Ignat Chaus bija, un Ignat Chaus vairs nebija. Tāpēc vārdi šeit bija lieki.

«Un ar tiem, kas atrodas kūtī, tas arī viss,» sacīja Martynoks. «Mēs esam iestrēguši, jūs, kormorāni... Vārdu sakot, mēs paveicām savu uzdevumu.»

Un tā sanāca, ka pieci smerševieši devās misijā, bet trīs atgriezās. Ignats Čauss nomira, un Prohors Zarečņevs ilgu laiku pavadīja slimnīcā. Varbūt pat līdz pašai uzvarai. Vajadzēja nokomplektēt grupu, bet tā ir delikāta lieta. Šeit jūs nepaņemsit pirmo, ar kuru saskaraties. Šeit vajag paskatīties uz cilvēku no visām pusēm, ieklausīties, pat nošņaukt. Un tikai tad izlem, vai viņš ir piemērots vai neder dienestam Smersh. Smersh grupas nokomplektēšana prasīs ilgu laiku.

2. nodaļa

Izrādās, ka šis polis prata runāt krieviski. Neteiktu, ka bija labi, bet kopumā tas bija saprotami. Un daudzi poļu vārdi bija arī diezgan saprotami krievu ausij. Labi, ja tas tā ir. Ja jūs saprotat savu sarunu biedru un jūsu sarunu biedrs saprot jūs, tad jūs ātrāk sapratīsīt, kas jums nepieciešams viens no otra.

Lai gan Aleksejam Mašarinam, Kirilam Černiham un Semjonam Martiņko no poļa neko nevajadzēja. Gluži otrādi, šim polim no viņiem kaut ko vajadzēja. Pareizāk sakot, ne konkrēti no Mašarinas, Černihās un Martiņokas, bet, šķiet, no visas Sarkanās armijas. No rīta pie Mazharina ieradās pulka izlūkošanas priekšnieks pulkvežleitnants Rezunovs un teica:

– Tad pie mums pienāca kāds polis. Viņš saka, ka ir no šejienes, no Krakovas. Viņš saka, ka vēlas nodot dažas svarīgas ziņas. Tāpat kā par spiegiem...

– Kādi spiegi? – Mašarins nesaprata.

«Vācu valoda, kas vēl,» sacīja Rezunovs. – Nu, tā kā spiegi ir jūsu specialitāte, es domāju, ka būtu pareizi, ja es jums šo poli nodotu, tā teikt, roku rokā. Vispār nāc un paņem. Viņš ir šeit ar mani. Varbūt viņš patiešām vēlas pateikt kaut ko vērtīgu...

Mazharins nosūtīja Semjonu Martynku pie Rezunova, un viņš atveda noslēpumaino poli. Un tagad viņi sēdēja viens otram pretī un skatījās viens otrā. Polis kļūst par smerševitu, trīs smerševieši kļūst par poli. Polis bija jauns, apmēram divdesmit piecus gadus

vecs, ar patīkamu, inteligentu seju un atvērtu skatienu.

– Kāds ir tavs vārds? – Mašarins jautāja polim.

«Jan Kitsak,» atbildēja polis.

– Tu esi no šejienes? – jautāja Mašarins.

«Jā, Krakova,» atbildēja polis. «Visa mana...» viņš apstājās, meklēdams īsto vārdu, «mana māte un mans tetovējums, mans tēvocis un vecmāmiņa – viņi visi ir no Krakovas.»

«Krakova ir laba pilsēta,» sacīja Mašarins. – Nu, tas ir pa pusei iznīcināts, bet joprojām ir skaists.

– O jā! – polis piekrita. – Laba vieta... Un būs vēl skaistāk, jo viņu šeit vairs nav. Nemcevs.

– Kā tu zini krievu valodu? – Martiņoks jautāja.

– Ak, es nezinu tavu valodu labi! – Jans Kitsaks pamāja ar roku. – Tik maz. Uzzināju... Pirms kara Krakovā dzīvoja krievi. Viņi aizbēga... aizbēga no padomju varas un apmetās Krakovā. Es tusējos ar viņiem... biju draugi. Un viņi man iemācīja valodu.

Polis apklusa un ar zināmām bailēm sāka skatīties uz smerševiešiem, it kā prātodams, vai viņš nav izplāpājis kaut ko nevajadzīgu.

– Vai jūs gribējāt mums kaut ko pastāstīt? – Mašarins smaidot jautāja.

«Es gribēju,» pamāja polis. – Tev vai nē, es nezinu. Nav svarīgi. Tātad jūs man jautājat, tas nozīmē, ka jūs jautājat.

«Mēs klausāmies,» sacīja Maharins.

– Sākumā gribēju jautāt... jautāt: kas jūs esat, kungi virsnieki?

«Mēs esam Smersh,» atbildēja Maharins. – Nozīmē «nāve spiegiem». Mēs ņeram vācu spiegius un tos, kas viņiem palīdz.

«Tas ir labi,» Jans Kitsaks pamāja. «Tāpēc, ka es gribēju tev pateikt...» viņš uz brīdi apklusā, apkopojot savas domas. – Es gribēju jums pastāstīt par spiegiem. Par vācu spiegiem tepat Krakovā. Precīzāk, par vienu dāmu... vienu sievieti. Es nezinu – varbūt viņa nav spiegs, bet tikai vācu prostitūta. Ziniet, vāciešu laikā tādu bija daudz. Tie, kuri bija jaunāki un skaistāki, bija pie virsniekiem, citi ar karavīriem. Es negribu viņus tiesāt... Es gribu runāt par kaut ko citu. Es nezinu, varbūt tas tev nemaz nav tsekave... tas nav interesanti, bet...

– Nē, nē, mūs ļoti interesē! – Mašarins enerģiski pamāja ar roku. – Mēs uzmanīgi klausāties! Pastāsti mums!

Un Jans Kitsaks teica sekojošo. Nacistu laikā viņš dzīvoja Krakovā – kur viņš varēja doties? Šeit bija viņa mājas, šeit dzīvoja viņa vecāki. Dzīve bija smaga, viņam bija kaut kur jāstrādā, lai nedomirtu badā, un viņš dabūja strādnieka darbu restorānā. Tas bija vācu virsnieku restorāns; neviens cits, varētu teikt, šeit negāja. Protams, izņemot sievietes, kuras virsnieki atveda līdzi.

Pagaidām Jans Kitsaks nepievērsa lielu uzmanību ne virsniekiem, ne viņu sievietēm. Viņam tam nebija laika, un bija bīstami vērīgi skatīties uz restorāna apmeklētājiem, lai arī kas tie būtu.

Bet kādu dienu viņš tomēr pievērsa uzmanību vienai no dāmām. Kāpēc? Viņš pats nezina, kāpēc. Tā tas notika, varētu teikt, pats no sevis. Pirmkārt, dāma bija ļoti skaista, un jūs

neizbēgami pievērsāt uzmanību skaistai sievietei. Otrkārt, viņa vienmēr ieradās restorānā ar vienu un to pašu virsnieku, kamēr lielākā daļa citu dāmu ik pa brīdim mainīja kungus. Jā, ar vienu būtu labi, bet tas nebija tikai virsnieks, viņš bija viens no augstākajiem Krakovas gestapo pakāpēm – Kaufmans. Var teikt, visa Krakova viņu pazina, un tie, kas viņu nepazina, bija dzirdējuši par viņa šausmīgajiem asiņainajiem darbiem. Vārds Kaufmans bija nāves sinonīms. Un tieši ar šī vīrieša nāvi restorānā ieradās skaista sieviete. Tikai ar viņu un ne ar vienu citu.

Bet tas nebija viss. Turklāt katru reizi, kad Kaufmans un viņa biedrs norobežojās atsevišķā telpā, un, kamēr viņi bija tur, neviens neuzdrošinājās pat tuvoties šīs telpas durvīm. Izņemot, protams, oficiantu, bet viesmīlis katru reizi bija viens un tas pats. Turklāt šī daiļā sieviete labi runāja vāciski – Jans reiz pavisam nejauši izdzirdēja viņas Kaufmanam adresētās frāzes fragmentu. Tas bija tīri vāciski. Tas nozīmē, ka šī sieviete, visticamāk, bija vāciete.

Un tas turpinājās, līdz Sarkanā armija tuvojās Krakovai un no austrumiem sāka atskanēt apšaude. Lielākā daļa restorāna pastāvīgo apmeklētāju, tostarp pats Kaufmans, acumirkļi pazuda. Jans, protams, nezina, vai viņi pazuda no Krakovas, taču neviens no viņiem restorānā vairs neparādījās.

Bet tā pati skaistā sieviete paliek! Un viņa tomēr ieradās restorānā, bet ar citu kompanjonu – kādu civilā tērptu poli. Un tomēr viņi ieslēdzās atsevišķā istabā un ilgi par kaut ko runāja.

Tiesa, viņus apkalpoja cits viesmīlis. Bijušais viesmīlis pazuda vienlaikus ar Kaufmanu un citiem pastāvīgajiem restorāna apmeklētājiem. Jā, jā, kunga virsnieki pareizi saprata: restorāns joprojām ir atvērts, tas nav slēgts, un tāpēc kunga virsnieki tur var ierasties jebkurā laikā, un viņi tur būs ļoti gaidīti. Tiesa, sieviešu restorānā vairs nav, kā tas bija vāciešu laikā, bet kungu virsnieki var ierasties restorānā ar savām sievietēm.

– Tātad jūs sakāt, ka šis Kaufmanis aizbēga, bet tā sieviete palika? – Mašarins noskaidroja.

«Jā, jā,» apstiprināja Jans Kitsaks. – Viņa palika. Un tas man šķiet dīvaini. es nesaprotu...

– Kas te nesaprotams? – Semjons Martiņoks pasmīnēja. – Kad tu skraida apkārt, nav laika saimniecēm. Kurš šādos gadījumos velk līdzī skaistules? Kaut es varētu šeit izdzīvot... Tā ir ierasta lieta!

– Ak nē! – Jans Kitsaks karsti iebilda. – Viņa nebija kokāne... saimniece. Viņa bija kāds cits!

– Kāpēc tu tā domā? – Mašarins samiedza acis.

«Viņa neizskatās pēc Kohankas,» šaubīgi sacīja Jans Kitsaks. – Kohanki – viņi visi izskatās vienādi. Lai gan viņi nelīdzinās viens otram, viņiem joprojām ir viena un tā pati seja. Es domāju, ka lorda virsnieki saprot, ko es gribu teikt. Es tajā restorānā redzēju daudz sieviešu... Bet šai sievietei ir pavisam cita seja. Pavisam citādāks...

– Kas ir otrs? – Martiņoks jautāja.

«Nu, vēl kaut kas...» polis bezpalīdzīgi kustināja pirkstus. –

Viņi izskatās pēc suņiem. Jā, suņiem. Es runāju par vācu kohankām, citas neesmu redzējis. Kas rakstīts uz suņa sejas? Padevīgs savam saimniekam. Padevība... Tā tas ir ar vācietēm. Bet šai sievietei ir pavisam cita seja. Uz viņu ir auksts... auksts. Un tomēr – dusmas.

«Jūs teicāt, ka viņa ir skaista,» apmulsis sacīja Semjons Martiņoks.

«Aukstums arī ir skaisti,» iebilda polis. – Tikai šis ir pavisam cita veida... skaistums.

– Nu, kas, tavuprāt, viņa ir? – jautāja Mašarins.

«Es nezinu,» Jans Kitsaks paraustīja plecus. – Kurš man par to pastāstīs? Bet es domāju, ka... Ja viņa nav pamesta kohana un ja viņa kaut ko runāja ar pašu Kaufmani, un ja viņus apkalpotu tas pats viesmīlis, kurš arī pazuda no restorāna, tiklīdz pilsētā ienāca jūsu armija, un, ja Kaufmane aizbēga, bet viņa palika, un tagad viņa iet uz restorānu ar kādu poli, un tas katru reizi ir viens un tas pats polis, tad...

«Tas viss ir ļoti interesanti,» Mašarins pabeidza polieti.

«Jā, jā,» piekrita Jans Kitsaks. «Tas ir ļoti cekavi... Tāpēc es atnācu pie jums, lai pateiktu... Man nepatīk vācieši,» viņš pēc pauzes piebilda. – Man viņi nekad nav patikuši. Un es vēlos jums palīdzēt. Ja jūs, protams, man ticat.

– Cik bieži šī sieviete nāk uz restorānu kopā ar to poli? – jautāja Mašarins.

«Tas pats kā ar Kaufmanu,» atbildēja Jans Kičaks. – Divas reizes nedēļā. Vienmēr tikai divas reizes nedēļā. Trešdienās

un svētdienās. Tieši septiņos vakarā. Vienmēr no minūtes līdz minūtei. Un citās dienās – nekad.

«Tā tas ir,» domīgi sacīja Mašarins. – Bet tas tiešām ir interesanti. Vienmēr minūti pa minūtei... Un tajās pašās dienās kā iepriekš...

«Tieši tā,» piekrita Jans Kitsaks.

– Vai viņus vienmēr apkalpo viens un tas pats viesmīlis? – Čerņihs jautāja. – Vai arī tas katru reizi atšķiras?

«Tā pati,» Jans atbildēja. «Viņš pavisam nesen dabūja darbu restorānā, kad vācieši atstāja pilsētu.

– Kam pieder restorāns? – jautāja Semjons Martiņoks. – Nu, kurš tajā ir svarīgākais īpašnieks?

«Pans Mirončaks,» atbildēja Jans.

– Un kas viņš ir, šis Mirončaka kungs? – Martiņoks jautāja.

«Burva,» Ians saviebās. – Tāpat kā visi īpašnieki. Viņš mums nodīrā trīs reizes, bet maksā tikai pāris zlotus.

– Vai viņš vāciešu laikā bija arī restorāna īpašnieks? – Martiņoks jautāja.

«Jā,» atbildēja polis.

– Kas šodien par dienu? – Mašarins saviebās, cenšoties atcerēties.

«Šķiet, ka tā ir otrdiena,» Martiņoks pasmīnēja.

«Jā, otrkārt,» apstiprināja Jans Kitsaks.

«Tātad, rīt šai sievietei kopā ar savu draudzīgo poli jāierodas uz restorānu,» Mašarins berzēja pieri. – Tieši deviņpadsmitos nulle-nulle.

«Droši vien,» Ians paraustīja plecus. – Viņa vienmēr nāk trešdien un svētdien. Kāpēc viņa nenāk rīt?

«Uh-huh...» sacīja Mašarins un neko vairāk neteica.

Viņš diezgan ilgu laiku klusēja. Arī Martiņoks, Černihs un Jans Kitsaks klusēja. Viņi saprata, ka Mašarins domā. Arī Černihs un Martiņoks domāja, un Jans, šķiet, arī domāja par kaut ko savu.

– Vai tu rīt strādā? – Mazharins beidzot jautāja, pagriezies pret poli.

«Jā,» viņš atbildēja.

– Un tu viņus redzēsi rīt – to sievieti un to poli, kas būs ar viņu? – jautāja Mašarins.

«Ja tas būs nepieciešams, es to redzēšu,» sacīja Jans. – Kad viņi ienāk restorānā. Vai arī tad, kad viņi atstāj restorānu.

«Jā, mums vajadzētu,» sacīja Mašarins. – Un ne tikai redzēt, bet arī sekot viņai. Uzziniet, kur viņa dosies no restorāna. Vai jūs varētu to izdarīt?

– Es? – polis brīnījās.

«Jā, jūs,» sacīja Mašarins. – Sekojiet līdzi. Bet tikai, jūs saprotat, slepeni. Tas ir, lai ne viņa, ne viņas draugs nepievērš jums uzmanību. Vai jūs varat tikt galā?

– Es? – polis atkārtoja jautājumu, vēl vairāk pārsteigts.

– Nu, vai tu vēlies mums palīdzēt? – Mazharins jautāja un tukši paskatījās uz Īanu.

– O jā! – Ians atbildēja. – ES gribu tev palīdzēt! Bet...

«Vai jūs esat pārsteigts, ka mēs jums tik viegli uzticamies?» –

jautāja Mašarins.

Uz to Īans neko neteica, tikai nolaida galvu un noplātīja rokas.

«Mums arī nepatīk fašisti, tāpat kā jums,» Mazharins pasmīnēja. – Un viss pārējais ir mazsvarīgs.

Šķiet, ka šie vārdi atstāja iespaidu uz Janu Kičaku. Viņš pacēla galvu un arī paskatījās uz Mašarinu.

«Es darīšu to, ko virsnieks man lūgs,» viņš stingri sacīja. – Tiesa, par to mani varētu izmest no darba. Jo es aizbraucu neprasot...

«Nu, ja kaut kas notiks, mēs kaut kā atrisināsim šo lietu,» solīja Martiņoks. – Kas mēs esam? Sarkanā armija, kas sargā darba elementu. Un jūs esat tas pats darba elements. Un šis tavš kungs Mirončaks ir izmantotājs un āda spēlē! Vai mēs nevaram tevi pasargāt no tāda asinssūcēja? Vienkārši dodiet man mājienu, ja kaut kas notiek. Šķiet, ka es personīgi īstenošu sociālo taisnīgumu.

«Labi,» polis pasmaidīja ne pārāk pārliecināti. – ES tev pateikšu...

– Nu pastāsti man! – rezumēja Semjons Martiņoks. – Un nešaubies par to. Jo jūsu poļu pasaules rijēju un egoistu laiks ir beidzies! Tagad ir tavš laiks!

– Es nesaprotu... – Jans noplātīja rokas.

«Tas ir aiz ieraduma,» Martiņoks uzsita puisim pa plecu. – Ar laiku tu visu sapratīsi. Šī ir tā pati zinātne, ko visi ļoti ātri saprot. Gan ekspluatatori, gan darbaspēka elements. Tikmēr palīdziet mums, kā vien varat. Tā kā jūs iederaties biksēs, jums tās ir

jāpiepogā. Citādi būs bardaks.

«Es to saprotu,» šoreiz Īana smaidis bija pārliecinātāks.

– Nu labi! – teica Martynoks. – Komandieri, visu pārējo viņam izskaidro pats.

«Mums ir jāzina, kur šī sieviete dzīvo,» sacīja Maharins, vēršoties pret Janu. «Vai arī kur viņa dodas katru reizi, kad iziet no restorāna.» Tad: viena viņa dodas uz savu vietu vai kopā ar savu kungu. Tu saproti?

«Jā,» pamāja Jans Kitsaks. – To es domāju. Bet es neko citu nesaprotu. Ko darīt, ja viņi pamet restorānu un dodas dažādos virzienos? Kas man būs jādara? Kam man vajadzētu sekot?

«Tā ir taisnība,» padomājis sacīja Mašarins. – Visticamāk, tā arī būs. Tas ir, tie izkļiedēsies dažādos virzienos. Un būtu labi uzraudzīt abus. Ak, Semjons?

– Tātad esam tikai mēs! – Martynoks bezrūpīgā balsī teica. – Tā ir ierasta lieta.

«Nu, ja tas ir pazīstams, tad jums tas jādara,» sacīja Mašarins. «Jums vienkārši jāizdomā, kā to izdarīt labāk!»

– Labāk, – Martiņoks pasmīnēja, – tad es būšu kopā ar dāmu. Šeit neviens mani ne par ko neturēs aizdomās. Un kas? Iestādē ieradās virsnieks un jauna dāma! Parasta lieta. Kāpēc padomju virsnieks nevarētu uzaicināt dāmu uz restorānu? Cita lieta, kur es varu dabūt šādu dāmu pēc iespējas īsākā laikā? Ar pirmo, ar kuru saskaraties, jūs neko tādu nedarīsīt... Labi, padomāsim par to. Tātad šis polis ir mans. Es tevi aizvedīšu līdz pat šūpulim. Starp citu, – Martiņoks paskatījās uz Īanu. – Kāpēc, jūsuprāt, šis

kungs ir polis?

– Kas viņš vēl ir? – jautāja Īans.

– Nu, kurš... Teiksim, vācietis. Vai varbūt angļu valodā. Jums te ir bijuši visdažādākie cilvēki.

«Nē,» Jangs teica pēc īsas pārdomāšanas. – Viņš ir polis. Poli atšķiras no visiem pārējiem...

– Par ko tu runā? – Martynoks ironiski samiedza acis. – Un ko tieši? Varbūt vari paskaidrot?

«Labi, nestrīdieties,» sarunā iejaucās Mašarins. – Pole, nevis polis... Kāda starpība? Bet jums tiešām ir jāseko viņam. Kopumā jā. Ian, tu seko šai dāmai. Un tu, Semjon, esi viņas pavadonis. Tas ir skaidrs?

«Ne īsti,» sacīja Martynoks. – Ko darīt, ja viņi nevēlas šķirties un pēc restorāna dodas kopā apskāvienos? Turpretī?

«Un tad Ians uzraudzīs viņus divus, un jūs viņu atbalstīsiet.» Bet kas zina? Četras acis var atklāt uzraudzību daudz vieglāk nekā divas.

«Tas ir saprotams,» Martynoks piekrita.

«Jan,» sacīja Mašarins. – Šodien ir otrdiena. Rīt trešdiena. Un ceturtdien, agri no rīta, tev noteikti jābūt šeit. Pastāsti man, kas un kā. Tas ir viss, ko es gribēju pateikt.

«Labi,» polis īsi teica un piecēlās, domādams doties prom.

«Pagaidi minūti,» Martinoks viņu apturēja. – Tas arī viss, bet ne gluži. Kopumā jā. Trešdien pusseptiņos vakarā parādīšos jūsu brīnišķīgajā restorānā. Ar mani būs dāma, lūdzu, ņemiet to vērā. Būtu jauki, ja tu un es tur paskatītos viens uz otru.

Nevis apskaut vai skūpstīt, bet skatīties vienam uz otru. Lai jūs zināt, ka esmu tuvumā. Un lai es arī zinātu, ka tu esi tuvumā. Un tāpēc mēs izliekamies, ka nepazīstam viens otru. Un viss: mēs ar dāmu izklaidējamies, jūs mizojat kartupeļus. Un mēs visi gaidām, kad tā pati skaistule parādīsies kopā ar savu draugu. Un tad mēs gaidām, kad viņi aizies, un pārvietojamies pēc viņiem. Tas nozīmē, ka jūs esat priekšā, es un mana dāma esam nedaudz tālāk. Un tad rīkojamies atbilstoši apstākļiem. Tagad viss ir galīgs.

«Esmu pie prāta,» Jans atbildēja, stutēja apkārt un piebilda: «Es darīšu visu.» Vai es varu iet tagad?

«Jā,» sacīja Mašarins. – Paldies.

«Un es jūs arī izbarošu,» atbildēja Jans Kitsaks.

– Kāpēc mēs esam šeit? – Čerņihs, kurš līdz šim klusēja, bija pārsteigts.

«Par ticību,» sacīja Jans. «Tu mani nepazīni, bet joprojām ticēji man.»

«Labi,» Maharins pamāja ar roku. – Mēs tur to izdomāsim. Starp citu, kā sauc to restorānu?

«Zelta balodis,» atbildēja Jans. – Un vāciešu laikā tā sauca, un arī tagad. Tikai tagad tam ir cita zīme. Iepriekš tas bija vācu valodā, bet tagad tas ir poļu valodā.

Viņš aizgāja. Smerševieši kādu laiku klusēja.

– Vai jūs domājat, ka tas jūs nepievils? – Martynoks beidzot jautāja Mašarinam.

«Es domāju, ka nē,» atbildēja Mašarins. – Citādi, kāpēc lai

viņš nāktu pie mums? Bet viņš atnāca... Un arī piekrita tai kundzei sekot. Tikpat labi es varētu nepiekrīst. Nē, viss būs labi. Gudrs puisis, es to jūtu iekšā.

«Varbūt viņš ir gudrs,» Martiņoks neiebilda. – Bet tas nav svarīgi, kāpēc tāds risks? Mēs paši varētu tam sekot. Es esmu par kungu, Kirils ir par dāmu. Vai arī otrādi. Un viss būtu normāli.

«Polis ir vietējais,» sacīja Maharins. – Tātad viņš pilsētu pazīst labāk. Un tas ir ļoti svarīgi novērošanas laikā. Ko darīt, ja dāma to izdomā vai vienkārši sajūt asti aiz muguras un vēlas sajaukt viņas pēdas? Un tas noteikti jūs mulsinās. Bet, ja jūs labi pazīstat pilsētu, tad mēģiniet viegli pārspēt jūs šādi! Tāpēc es domāju, ka šajā gadījumā jūs varat riskēt.

«Nu jā, jā,» Martiņoks piekrita, lai gan bija skaidrs, ka viņam šajā jautājumā ir cita doma. «Un tagad, kā es saprotu, mums ir jārunā sīkāk par šo interesanto dāmu,» sacīja Martynoks. – Un par visām apkārtējām lietām... Vai es pareizi saprotu?

«Jā,» Maharins īsi atbildēja.

«Un tad,» sacīja Martynoks, «ļaujiet man sākt vispirms.» Jo es klausījos mūsu krāšņo poli un izstrādāju interesantu koncepciju.

«Izsakiet savu koncepciju,» Mazharins pasmaidīja.

«Es tā domāju,» iesāka Martynoks. – Polei taisnība – šī kundze ir ļoti interesanta. Kamēr mēs parādījāmies šajā pilsētā, viņa sazinājās ar vāciešiem. Es sazinājos ļoti cieši, varētu teikt, regulāri.

«Visu priekšā un īsti neslēpjoties,» vārdiem piebilda biedrs Čerņihs.

«Tieši tā,» Martynoks piekrita. – Un ne tikai ar kādu sūdiņu vācieti, bet ar pašu velnu... kā viņu sauc – Kaufmans! Pa pilsētu klīda baumas par kura asiņainajiem darbiem! Labi, es runāju... Bet kāpēc tas pats Kaufmanis devās bēgt, bet dāma palika aiz muguras? A? Tas ir risks! Galu galā vietējie cilvēki nedaudz atveseļosies, nāks pie prāta – tā tad viņš ar dakšiņu pacels tieši šo kundzi! Nav iespējams, ka viņš to nepacēla, jo tā notiek visur. Nu, šī pati dāma nesaprot nepatīkšanas, kas viņai draud? Es domāju, ka viņš saprot. Bet tomēr viņš nedomā par slēpšanos vai, teiksim, pārkrāsošanu kādā mazāk pamanāmā krāsā. Kāpēc tas tā ir? Bet tāpēc, ka viņai šeit ir svarīgas lietas. Tas ir tik svarīgi, lai viņai nebūtu laika slēpties. Vai varbūt viņa domā, ka viņa aizlidos un cilvēki viņu neatcerēsies. Bet, lai kā arī būtu, lieta šķiet ļoti nopietna! Tas ir tik nopietni, ka šī dāma pat nevēlas maskēties! Tāpat kā viņa agrāk tikās ar Kaufmanu, tagad viņa tiekas ar kādu poli vai ar kādu citu viņš patiesībā ir. Tajā pašā vietā un tajās pašās dienās. Tā ir jautrākā daļa! Atliek tikai noskaidrot, kas ir šī noslēpumainā lieta. Nogalini mani uz vietas, bet es joprojām nespēju noticēt, ka viņa dodas uz šo ēdnīcu tikai vakariņot. Regulāri, divas reizes nedēļā, stingri deviņpadsmit nulle-nulle. Kā, jūs zināt, kāds starptautisks vilciens maršrutā Odesa-Parīze! Fu! – un Semjons Martiņoks noguris izdvesa, pabeidzis tik garu runu.

«Jā, šķiet, ka lieta ir labi zināma,» ierosināja Kirils Černihs. «Viņa ir vācu spiegs, tas ir fakts.» Pirms viņa strādāja gestapo, tagad viņa strādā kādam citam. Vai joprojām uz viņu, bet ar

trešās puses starpniecību. Caur to poli... Viņš tātad dod viņai uzdevumus, viņa viņam atskaitās. Nav iespējams, ka vācieši, atkāpjoties, neatstātu šeit savus aģentus. Tātad viņa ir tāda aģente.

«Varbūt tā ir,» domīgi sacīja Maharins. – Vai varbūt kā citādi. Jo viņa rīkojas pārāk atklāti. Var teikt – viss ir redzams, no galvas līdz kājām. Kaut kā ne gluži spieģveidīgi...

– Un ļoti spieģis! – Martinoks nepiekrita. «Ziniet, visdrošāk ir paslēpties, atrodoties redzamā vietā.» Neviens nedomās, ka tu slēpies, kas nozīmē, ka neviens tev nepievērsīs uzmanību. To sauc... sasodīts, es aizmirsu vārdu!

«Tas ir paradokss,» ieteica Maharins.

«Varbūt tas ir paradokss,» Martynoks piekrita. – Man ir grūti atcerēties visādus viltīgus vārdus savas vienkāršās audzināšanas dēļ.

– Jā, bet mūsu polis tomēr pievērsa viņai uzmanību! – negribēdams beidzot piekrist Martynokam, sacīja Mašarins.

– Nu un ko tad? – Martinoks iesmējās. «Vai ir daudz tādu cilvēku kā šis polis?» Viņš bija vienīgais atrastais. Un visi pārējie gāja garām. Nē, ja grāsies slēpties, tad paslēpies visredzamākajā vietā! Jūs nekad neuzminēsiet! Šī dāma ir labi iejutusies. Šķiet, ka tas ir skaidri redzams, bet šķiet, ka tas ir neredzams.

– Ko mēs darīsim ar šo paradoksu? – jautāja Černihs.

«Mēs viņiem sekosim, un tad svētdien mēs tos visus paņemsim uzreiz,» sacīja Mašarins. – Un dāma, un viņas pavadonis, un viesmīlis. Manuprāt, tas ir vispareizākais lēmums.

– Kāpēc gan tos uzreiz nepaņemt? – jautāja Čerņihs. – Teiksim, rīt?

– Nu, tas ir vienkārši! – Mašarins saviebās. «Mums jāzina, kur viņi dzīvo.» Lai veiktu kratīšanu viņu bedrēs vienlaikus ar arestu. Citādi iedomājieties: mēs viņus paņemsim, bet viņi būs spītīgi un nevēlēsies pateikt, kur dzīvo. Un, kamēr viņi pretojas, kāds, par kuru mums nav ne jausmas, ienesīs viņu mājās tīrību. Tas ir, tas paslēps visu, kas mūs varētu interesēt. Un tad ko? Un tad mums būs jāatlaiž visa šī trīsvienība un pat jāatvainojas viņai. Un tāpēc mums būs pierādījumi pret viņiem. Vismaz daži, bet joprojām būs. Meklēšanas laikā un vēl jo vairāk negaidītas meklēšanas laikā jūs vienmēr varat atrast kaut ko interesantu un vērtīgu. Jūs zināt.

«Jā, protams,» Čerņihs pamāja. – To sauc par pārsteiguma efektu.

«Katrā cilvēkā var atrast kaut ko labu, ja viņu pareizi meklē!» – pasludināja Semjons Martiņoks. – Tautas gudrība! Bet šeit ir mans apjukums, brāļi. Ja mēs plānojam nolīgt viesmīli, tad būtu ieteicams arī viņam sekot līdzi. A? Nez kāpēc mēs pazaudējam šo strādnieku no redzesloka. Un tas ir haoss.

– Tā ir taisnība! – Mašarins uzsita sev pa pieri. – Viesmīlis! Viņš pavisam nesen dabūja darbu restorānā, tikai viņš un neviens cits apkalpo to pašu skaistuli un viņas kungu...

«Tas ir tas, par ko es runāju,» Martiņoks piekrita. – Aizdomīga persona, šis viesmīlis. Tāpat kā šī skaistule ar savu draugu. Un tas nozīmē, ka... – Martiņoks nepabeidza un

izteiksmīgi paskatījās uz Mašarinu.

«Jā,» Mašarins piekrita. «Mums arī viņam vajadzētu sekot līdzi.» Kiril, tas ir tavs uzdevums.

«Es redzu,» Čerņihs pamāja. – Mēs sekosim līdzi.

Viņi apklusā. Katrs domāja par savām lietām, un tajā pašā laikā visi domāja par vienu un to pašu.

– Un tomēr, kāds mums šobrīd ir rezultāts? – Martynoks beidzot jautāja.

– Pastāstiet mums, – Mašarins pasmīnēja.

«Es jums pateikšu,» piekrita Martiņoks. – Visās detaļās. Tā teikt faktu ēdiens ar mērces piedevu no mūsu fantāzijām. Starp citu, tas ir arī populārs izteiciens. Pirms kara es pazinu restorānu krāšņajā Odesas pilsētā. Nu, tas bija viņa mīļākais izteiciens. Bet kur tagad ir tas restorāns, un vai viņa jaukais restorāns joprojām ir tur? – Martynoks nopūtās. – Es domāju, ka nē. Jo visa pasaule ir ačgārņa. Nu, labi, ko mēs varam teikt par šo?

Viņš apstājās, apkopodams domas, piecēlās, sagrieza plecus, staigāja apkārt, pat nodejoja kaut ko līdzīgu īsai stepa dejai. Un tikai pēc tam viņš teica:

– Kas mums šobrīd ir? Un šobrīd tas ir tas, kas mums ir. Ir zināma saliedēta grupa – vismaz trīs aizdomīgas personas. Tas nozīmē skaistu dāmu, viņas puisi un viesmīli kopā ar viņiem. Viņu regulārā tikšanās vieta ir restorāns Golden Dove, kur viņi tiekas trešdienās un svētdienās pulksten deviņpadsmit. Atkārtoju: tikai trešdienās un svētdienās un katru reizi tieši septiņos vakarā! Kas tas ir? Kaut kāds mīlas randiņš? Nē, kā mēdza teikt kāds

cits mans agrāko laiku draugs. Randiņa parasti ir ierasts kavēties, satikties dažādās dienās un dažādos laikos... Vai man ir taisnība vai es kļūdos?

«Jums ir taisnība,» sacīja Maharins.

– Un tad – ļaujiet man turpināt savu oratoriju, kā mana trešā pirmskara paziņa patika teikt. No mūsu mīļā poļa vārdiem mēs zinām, ka pirms tam kundze tikās ar citu kungu – kādu gestapo vīru Kaufmanu, par kuru Krakovā klīda visbriesmīgākās baumas, un, kā es saprotu, ne bez pamata. Un mēs satikāmies – tieši tādā pašā grafikā un tieši tajā pašā vietā. Un ko mēs varam teikt par visiem šiem brīnumiem?

Un Martiņoks pēc kārtas paskatījās uz Mašarinu un Černihu. Un tā kā viņi neatbildēja uz viņa jautājumu, viņš turpināja:

– Un mēs varam teikt to. Ļoti iespējams, ka mums ir darīšana ar fašistu spiegu grupu. Vienoti, prasmīgi, nekaunīgi un tā tālāk. Un Golden Dove restorāns ir viņu pastāvīgā tikšanās vieta. Tā teikt drošā māja, kur pārrunā savas lietas. Kāda veida business tas ir, mēs, protams, vēl nezinām. Mēs zinām tikai to, ka šajā grupā ir vismaz trīs cilvēki: dusmīga dāma, viņas draugs un viesmīlis...

«Četri,» sacīja Černihs.

– Kas ir četri? – Martiņoks nesaprata.

«Grupā nav trīs, bet četri cilvēki,» skaidroja Černihs. – Es tā domāju... Mēs aizmirsām par restorāna īpašnieku. Kāds ir viņa vārds? – Kirils jautājoši kustināja pirkstus.

«Pans Mirončaks,» atcerējās Maharins.

«Jā,» sacīja Černihs. – Tas tā... Nevar būt, ka viņš neko

nezina vai nezina. Galu galā katru reizi restorānā ir atsevišķa telpa konkrētai dienai un laikam, vieni un tie paši klienti, un arī viens un tas pats viesmīlis... Un tas viss – atkal un atkal. Kā restorāna īpašnieks var nepievērst uzmanību šādiem brīnumiem? Es būtu to konvertējis pret savu gribu. Un, ja tas tā ir, tad arī viņš ir kopā ar viņiem.

– Jā! – Martynoks iesaucās. – darbojas kā drošās mājas īpašnieks.

«Droši vien,» Čerņihs pamāja.

«Nu, tas ir loģiski,» sacīja Mašarins. – Restorāna īpašnieks parasti pazīst visus savus pastāvīgos klientus. Un dāma ar savu puisi ir daudz pastāvīgāka! Nu, pievienosim īpašnieku sarakstam.

– Un kurš viņu skatīsies? – Martiņoks jautāja. «Mūsu personāls ir pilnībā izžuvis.»

– Kāpēc viņam sekot? – Mašarins atbildot jautāja. «Maz ticams, ka viņš kaut ko zina par šo dāmu un viņas kungu.» Viņa numurs sešpadsmitais ir nodrošināt tikšanās vietu laikā. Nu, un, manuprāt, izpildiet vēl kādus mazus norādījumus no kundzes vai viņas kunga. Teiksim, nolīgt īsto cilvēku par viesmīli.

«Godīgi sakot, es nevaru iedomāties, kādu lomu šis viesmīlis spēlē bandā,» Martiņoks paraustīja plecus. – Izrādās, biznesā nodarbojas visi: gan dāma un viņas kungs, gan restorāna īpašnieks. Un kam domāts viesmīlis?

«Nu, var būt dažādas vajadzības,» Mašarins paraustīja plecus. «Varbūt viņš ir vajadzīgs dublēšanai.» Piemēram, ja nepieciešams, piesegt dāmu ar kungu. Vai tas varētu būt? Es

domāju, ka var. Ir vēl viens apsvērumš. Viņš ir kontrolieris.

– Kas tas par kontrolieri? – Martiņoks nesaprata, un tad viņam atausa: – Ak, es saprotu! Tā teikt augstāku institūciju pārstāvis! Par stingru kontroli! Lai cilvēki apakšā neatslābst!

«Kaut kas tamlīdzīgs,» Maharins pamāja.

– Tā ir infekcija! – Martinoks nosmīnēja. – Viņiem viss ir izveidots. Un tajā pašā laikā tie mīda gandrīz redzamā vietā! Tas ir tas, kas mani kaitina visvairāk!

«Jūs pats teicāt, ka vislabāk ir paslēpties visredzamākajā vietā,» pasmaidīja Mašarins.

«To nesaku es, bet gan tautas gudrība,» atbildot pasmaidīja Martiņoks. – Nu, vai rīt mums būs jautra diena? Vai drīzāk jautrs vakars?..

3. nodaļa

Līdz trešdienas vakaram vēl bija palicis daudz laika, kas bija labi. Jo bija jāveic ļoti daudz sagatavošanās darbu. Pirmkārt, jums vajadzētu pārdomāt darbību un analizēt savas darbības. Mazharin tika uzskatīts par galveno analītiķi mazajā Smershev grupā. Viņš bija mierīgs, pamatīgs cilvēks, kurš nekad nepieņēma pārsteidzīgus lēmumus; katrs lēmums bija līdzsvarots un pārbaudīts. Visi pārējie grupas dalībnieki – impulsīvais un nepacietīgais Semjons Martiņoks, melanoliskais Kirils Černihs, mērķtiecīgais un neelastīgais Čauss un Zarečņevs – bija vairāk izpildītāji nekā analītiķi. Lai gan, protams, viņi prata arī domāt. Bez spējas domāt Smeršā nav ko darīt, tāda prasme, iespējams, ir smerševieša galvenais ierocis.

Jā, Čauss un Zarečņevs... Viņus pat nevarēja atcerēties, jo ne Čauss, ne Zarečņevs tagad nebija grupā. Bija tikai trīs – pats Mazharins, Martiņoks un Černihs. Tāds bija spēku samērs, un gribi vai negribi, ar to bija jārēķinās.

Tātad, Mazharins domāja – lēnām, pamatīgi, cenšoties nepalaist garām nevienu momentu un nianšu, pat vismazāko un nenozīmīgāko. Ko viņš domāja? Par aizdomīgiem četriem cilvēkiem, kas vēl? Tas ir, par skaistu dāmu, viņas pastāvīgo pavadoni, viesmīli un restorāna Golden Dove īpašnieku.

Nē, viņš vēl neuzskatīja tos par vāciešiem vai kādu citu spiegiem; viņam nebija nekādu pierādījumu tam. Bija tikai

aizdomas, turklāt nopietnas un pamatotas aizdomas, taču aizdomas nav pierādījums. Vēl bija jāiegūst pierādījumi. Un dažādos veidos un veidos.

Tātad. Laikā, kad nacisti okupēja Krakovu, šī interesantā dāma regulāri tikās ar Kaufmanu, vienu no galvenajiem Krakovas gestapo virsniekiem. Un tā kā Kaufmans ieņēma ievērojamu vietu Krakovas gestapo, tas nozīmē, ka lieta, ko viņš pārrunāja ar dāmu, bija svarīga. Augsts gestapo rangs nespētu risināt dažas nelielas lietas, tam ir citi zemāka ranga darbinieki. Loģiski? Loģiski.

Ja tā, tad ejam tālāk. Par to, ka lieta bijusi svarīga, liecina arī tas, ka kundzes un Kaufmanes tikšanās notika regulāri. Tas ir, tas bija jautājums, kuru nebija iespējams atrisināt vienā rāvienā. Acīmredzot tā bija nopietna lieta, un tā bija jārisina soli pa solim. Tā teikt soli pa solim.

Kas bija šis bizness, Mazharins, protams, nezināja. Es tā pat nedomāju. Es pat nemēģināju uzminēt, jo minēšana ir ārkārtīgi neuzticama lieta. Jūs varat izdarīt pieņēmumus, ja nav faktu. Un, ja faktu nav, jums neizbēgami ir jāveido priekšstats, pamatojoties uz savām fantāzijām un minējumiem, nododot tos kā faktus. Un tas ir nepareizi, jo agrāk vai vēlāk spekulācijas un fantāzijas noteikti ievēdīs tādos abstraktos džungļos, no kuriem būs grūti izklūt.

Lai gan, protams, bez pieņēmumiem iztikt nevarēja. Piemēram: kādas problēmas varētu atrisināt šis pats Kaufmans un noslēpumainais skaistums? Saistīts ar inteligenci? Tātad

gestapo nav intelligence. Gestapo ir savi, galvenokārt iekšējie, uzdevumi. Protams, arī gestapo ir savi aģenti, taču tie galvenokārt ir vērsti uz visu veidu iekšējo problēmu risināšanu. Un tāpēc, ja pieņemam, ka skaistā sieviete bija Kaufmana personīgais aģents, tad viņš ar viņu atrisināja problēmas, visticamāk, iekšēja rakstura. Loģiski? Šķiet loģiski.

Ja tā, tad ejam tālāk. Acīmredzot problēmas, kuras Kaufmanis atrisināja ar sava aģenta palīdzību, patiešām bija tāda rakstura, ka tās nevarēja atrisināt uzreiz. Ilgtermiņa uzdevumi. Un tagad tas nebija tik daudz spekulācijas, cik fakts. Jo līdz ar Sarkanās armijas tuvošanos Kaufmans pazuda no Krakovas, bet skaistais aģents palika. Viņa palika, neskatoties uz to, ka jebkurā brīdī viņu varēja identificēt un atklāt. Tas ir, būtībā, dāma spēlēja all-in. Kad viņi parasti iesaistās all-in? Un tad, kad nekas cits neatliek. Tas ir, uzdevums vēl nav pilnībā izpildīts, bet tas ir jāpaveic par katru cenu, neskatoties uz visiem riskiem.

No otras puses, kas ir all-in spēle? Šī ir īstermiņa spēle. Jūs to atskaņojāt vienreiz, atskaņojāt otrreiz, bet trešo reizi nevarēsiet iegūt to pašu numuru. Tāds, varētu teikt, ir likums. Un, ja tas tā ir, tad līdz ar to kundze un viņas svīta Krakovā nepaliks ilgi. Tāpēc mums jāsteidzas. Tas ir, pēc iespējas ātrāk satveriet dāmu un visu viņas svītu. Termiņš ir nākamajā svētdienā.

Protams, tik īsā laika posmā, visticamāk, nekādus pierādījumus nesavāksi. Pat šķietama meklēšana var nesniegt neko. Bet jūs arī nevarat vilcināties. All-in spēlei ir savi noteikumi, un tie ir ļoti īslaicīgi.

Turklāt joprojām ir daži pierādījumi. Šī dāma ilgi runāja ar Kaufmani. Protams, ja paskatās, tad viņas komunikācija ar gestapo nav viņas noziedzīgās darbības pierādījums. Nu, pieņemsim, ka viņa sazinājās, un ko tad? Varbūt viņi ir iemīlējušies. Kur te ir noziegums? Lai gan tajā pašā laikā Kaufmans bija viens no galvenajiem gestapo darbiniekiem Krakovas okupācijas laikā. Tas ir tas pats bēdīgi slavenais sāpīgais punkts, uz kuru var nospiegt – un jāskatās, kā dāma uzvedīsies. Varbūt ar šo pietiks. Nu, paskatīsimies.

Bet tomēr, tomēr... Kas tas par uzdevumu, kāda ir tā būtība? Nu nav jau Krakovā fašistu, bet uzdevums paliek... Un ja nu vienīgi tas būtu saistīts ar inteligenci, viss būtu skaidrs un izskaidrojams. Jo Vācijas izlūkdienestiem pat pašreizējos apstākļos var būt arī savas intereses Krakovā. Bet gestapo? Ko viņš vēlas atbrīvotajā Krakovā?

* * *

Tieši šajā laikā, kad Mazharins intensīvi domāja un analizēja situāciju ar dāmu, Semjons Martiņoks veica pavisam citu uzdevumu. Arī šis uzdevums bija saistīts ar gaidāmo operāciju, taču tas bija savādāks. Varētu pat teikt, jautrs un aizraujošs – vismaz pašam Martīnam ar savu nemierīgo un pārgalvīgo raksturu.

Semjons Martiņoks meklēja sievieti, ar kuru viņam rītvakar bija jāiet uz restorānu Golden Dove. Lieta bija grūta daudzu iemeslu dēļ. Pirmā lieta ir principā atrast šādu sievieti. Un ne tikai sieviete sevī, bet tāda, kura būtu gudra un drosmīga un prastu

apieties ar ieročiem, jo – nekad nevar zināt? Kurš zina, kā viss varētu izvērties tajā sasodītajā Golden Dove restorānā? Ko darīt, ja kāds pamana, ka viņam seko, un atklāj uguni? Vai, teiksim, viņš metīsies tev virsū ar nazi? Viss varēja notikt: viņi ir spiegi... Šeit noder sievietes drosme, inteligēnce un spēja šaut.

Un turklāt šādai sievietei, pēc Martynkas domām, arī jābūt skaistai. Semjons īpašu nozīmi piešķīra sieviešu skaistumam. Šeit, pēc Martynkas teiktā, tika paslēpts īpašs operatīvais triks. Pieņemsim, ka viņš rīt parādīsies restorānā kopā ar neglītu dāmu. Kas tad no tā sanāks? Kas notiks, ka visi pārējie restorāna apmeklētāji uzreiz pievērsīs viņam un kundzei uzmanību un sāks domāt: kāpēc šī dāma ir tik neglīta? Kurš ved neglītas dāmas uz restorāniem? Hei, hei, vai tas nav tā, ka šis leitnants uzradās restorānā ar savu neglīto draudzeni kāda slepena nolūka dēļ? Galu galā visi zina, ka neglītas dāmas pastāv, lai veiktu noteiktus uzdevumus un uzdevumus. Un vēl – priekš kam?

Un tas ir pavisam cits jautājums, ja dāma ar Semjonu ir skaistule. Protams, šajā gadījumā visi viņai pievērsīs uzmanību, taču domās savādāk. Un tāpēc nevienam neienāktu prātā, ka tāda dāma arī dežurē. Sieviešu skaistums ir labākais un uzticamākais maskēšanās veids visās spiegošanas lietās!

Tas ir pareizi, bet kur jūs varat atrast šādu zagšanu? Un pēc iespējas īsākā laikā, jo trešdiena ir klāt, rīt! Un līdz trešdienai kundzei vēl ir jāsatavojas, viņa ir pienācīgi jāinstruē, jo pat tad, ja viņa ir skaistākā sieviete visā Krakovā, priekšā stāvošais uzdevums ir delikāts, un nav iespējams to vienkārši uzņemties

nejauši!

Un visam pārējam kundzei vispār nevajadzētu būt polietei vai vietējai iedzīvotājai, jo kas zina, ko viņi elpo, šie vietējie iedzīvotāji? Nē, te mums vajag savu dāmu, dārgā, padomju izcelsmes. Lieta, protams, nav viegla, bet, no otras puses, vai tiešām smerševītam ir vienkāršas lietas, ko darīt? Visas viņa lietas ir paaugstinātas sarežģītības pakāpes.

Meklējot partneri gaidāmajai lietai, Semjons apmeklēja slimnīcu, kā arī starp pretgaisa ložmetējiem un signalizētājiem. Un bez konkrēta rezultāta. Pēc Semjona zinošā viedokļa, viņš neatrada piemērotu kandidātu.

Viss, kā parasti šādos jautājumos, tika izlemts nejauši. Kad Semjons jau bija tuvu izmisumam, viņa uzmanību piesaistīja meiteņu bars militārajā formā, kas sēdēja uz soliņa netālu no kādas oficiālas ēkas un pie ieejas bija sargs. Viņi bija pieci, un starp viņiem bija viens... No pirmā acu uzmetiena uz viņu Semjons saprata, ka tā ir viņa meklētā laime! Vismaz spriežot pēc meitenes izskata. Viņa, protams, bija skaista meitene. Ar gaiši brūniem matiem, stingrām, jūras zaļām acīm. Un citas meitenes nemitīgi smējās un čivināja, bet šī klusēja. No kā Semjons secināja, ka viņa nav vieglprātīga plāpātāja, bet gan nopietna un atbildīga meitene, tas ir, tieši tas, ko viņš patiesībā meklēja. Meitenei uz pleciem bija brigadiera plecu siksnas, un tas Semjonu iedvesmoja vēl vairāk: nevērtīgs cilvēks netiks paaugstināts par brigadieru.

Semjons kļuva cienīgs, iztaisnoja jostu un zobena jostu,

uzstūma cepuri uz vienu pusi un piegāja pie meitenēm. Protams, viņi pamanīja jauno cirtaino leitnantu un nekavējoties uzmeta viņam viltīgas acis. Visi, izņemot to pašu meiteni virsseržanti. Viņa joprojām sēdēja uz pašas sola malas un, nepacēlusi skatienu, skatījās uz peļķi, kas klāta ar plānu ledus gabalu, kurā bija iesalusi kļavas lapa, kas bija nokļuvusi, kas zina, kur.

– Labdien, biedri leitnanta kungs! – meitenes draudzīgā korī sveicināja Semjonu. Viņus viņš nemaz nesamulsināja un, protams, pat nedomāja par vismaz kaut kādas pakļautības saglabāšanu. – No kurienes tu pie mums atnāci – tik izskatīgs un cirtains? Kāpēc tur visi ir tik skaisti? Nu, iepazīstināsim jūs! Mums nav nekas pretī!

Un meitenes kopā smējās – visas, izņemot vienu. Viņa tikai paskatījās uz Semjonu, un tas arī bija viss. Nu, viņai bija skatiens un acis! Tādas acis, ka Semjonu uzreiz pārņēma netīšas ilgas pēc dzimtenes – siltajiem piekrastes reģioniem, kur viņš nebija bijis daudzus gadus. Tā kā viņš vispirms devās aktīvajā dienestā, bet pēc tam nekavējoties devās uz karu, viņš nekad nav apmeklējis savu dzimteni. Un kas zina, vai viņš tur vēl kādreiz būs. Galu galā tas ir karš. Un karā tu vari mirt.

– Jā, tieši tā! – Semjons spēlēja kopā ar meitenēm. – Kurš no manis ir skaists? Tātad, klaidonis no tālās nomales... Bet tad visi citi mani cīņu biedri – tie, protams... Viņi ir smuki!

– Nu, iepazīstini mani! – viens čivinātājs jautri iesaucās.
«Tāpēc es atnācu,» Semjons pasmaidīja. «Bet es ievēroju, ka tu te nīkuļo bez vīrieša uzmanības.»

– Nu, mums vēl pietiek vīriešu uzmanības! – otra meitene izsmēja grimases. – Mēs vēlētos kaut ko uzticamāku. Tātad uz mūžu!

Semjons gribēja kaut ko atbildēt uz šo nepretenciozo meitenīgo joku, taču pārdomāja, jo viņam nebija laika jokiem. Trešdiena tuvojās nepielūdzami un nepielūdzami. Precīzāk, trešdienas vakarā.

«Patiesībā es droši vien nākšu pie tevis,» viņš teica, skatīdamies uz vecāko meiteni.

– Ak, ak, ak! – uzreiz ievilka vairākas jautras meitenīgas balsis. – Tātad, biedri leitnanta kungs, jūs nolēmāt uzreiz izspēlēt trumpjus! Pievērsiet uzmanību mūsu Pavlinai! Bet jūsu pūles ir veltīgas!

– Kāpēc tas tā ir? – jautāja Semjons.

– Jo mūsu Pavlina ir...

– Aizveries! – vecākā meitene, kuru viņi sauca par Pavļinu, īgni kļiedza uz salauztajām jaunavām un mierīgi paskatījās uz Martynku. – Kas tu esi un ko tu gribi?

Likās, ka saruna jau no paša sākuma iegūst lietišķu formu, un Semjonam tas patika. Ar tādu meiteni kā viņa visādām pieejām nebija jēgas. Bija nepieciešams ar viņu runāt tieši un atklāti.

«Šeit,» sacīja Semjons un izvilka no krūšu kabatas sarkanu ID. – Es esmu no Smersh. Vai esat dzirdējuši šo vārdu?

– Oho! – aiz muguras šokēta iesaucās meitenes balss. – No Smersh! Nopietns puisis! Un mēs esam kā vienlīdzīgi!...

«Mums jārunā,» sacīja Semjons, pagriezies pret vecāko

meiteni.

– Tieši ar mani? – viņa mierīgi jautāja, un Semjonam patika tāds mierīgums. Viņš pats bija daudzējādā ziņā nemierīgs un haotisks cilvēks, tāpēc ļoti augstu vērtēja mieru kādā citā. Piemēram, viņš cienīja savu komandieri Mazharinu galvenokārt par viņa pastāvīgo mieru.

«Jā, tieši ar tevi,» sacīja Semjons.

– Par ko? – meitene jautāja.

«Ne šeit,» Martiņoks atskatījās uz citām klusajām meitenēm. – Kaut kur malā.

Meitene klusi piecēlās un mierīgi sāka skatīties uz Semjonu.

– Kas tas par biroju? – Semjons pamāja sargam.

«Saziņa,» vecākā meitene īsi paskaidroja. – Šifrēšana un atšifrēšana.

«Es redzu,» sacīja Semjons. – Nu, iesim iekšā. Meklēsim stūrīti sarunai.

«Mums ir stingra piekļuves sistēma,» sacīja meitene. – Viņi tevi nelaidīs cauri...

– Vai viņi mani nelaidīs cauri? – Martiņoks jautri brīnījās. – Viss kārtībā, mēs tiksim cauri! Tie nav tādi cietokšņi, kas tika ieņemti!

Viņš atskatījās uz apdullinātajām meitenēm, uzsmaidīja viņām un ironiskā tonī teica:

– Pagaidām esiet klāt, skaistās meitenes! Es gribētu ar jums parunāt ilgāk, jā – business. Un tāpēc es novēlu jums...

Un kopā ar vecāko meiteni viņš devās uz ieeju, kur

rēgojās sargs. Neskatoties uz to, ka Semjons sargam uzdāvināja identifikācijas karti ar uzrakstu Smersh – vispirms garoza, bet pēc tam atlocītā veidā – sargs nevēlējās laist Semjonu cauri.

– Es nevaru to palaist bez mana vecākā! – viņš bailīgi, bet tajā pašā laikā izlēmīgi sacīja. – Pasūti!

«Nu, tad svilpi par vecāko,» mierīgi sacīja Martiņoks.

Drīz vien parādījās drūms virsleitnants un aizdomīgi skatījās uz Martynku.

– Kurš tas? – viņš norūca. – Ko tev vajag?

Semjons klusēdams iedeva viņam savu ID. Apzinātais drūmums uzreiz pazuda no virsleitnanta sejas.

«Es jūs klausos, biedri leitnant,» viņš teica. – Vai varu tev kaut ko palīdzēt?

«Jūs varat,» sacīja Martinoks. – Ielaid mani iekšā un atrodi vietu sarunai. Ārā ir auksti. Ziema!

«Ah...» virsleitnants paskatījās uz meiteni uz sāniem.

«Ar mani,» īsi sacīja Martiņoks.

«Es redzu,» sacīja virsleitnants. – Sekojiet man.

Viņš viņus iedeva ēkā, kur skraidīja formas tērpti vīrieši. Šeit bija gan vīrieši, gan sievietes.

«Šeit,» vecākais leitnants norādīja, atverot durvis. – Te neviens tevi netraucēs. Vai jums ir nepieciešams kaut kas cits?

«Vēl nekas,» Semjons atbildēja. – Ja tev vajadzēs, es tev piezvanīšu. Katram gadījumam neejiet pārāk tālu.

«Es redzu,» sacīja virsleitnants un uzmanīgi aizvēra aiz sevis durvis.

«Visi no tevis ļoti baidās,» meitene mierīgi sacīja. «Šis virsleitnants no bailēm pat nobālēja.

– Vai tu no manis nebaidies? – jautāja Semjons.

«Nē,» meitene mierīgi atbildēja. – Kāpēc man no tevis jābaidās? Es neesmu spiegs.

Semjonam šī atbilde patika, un viņš pasmaidīja. Kopumā viņam šī meitene iepatikās arvien vairāk. Viņš pat garīgi slavēja sevi, ka pievērsa viņai uzmanību. Galu galā viņš, iespējams, to nepagrieza...

«Mums ir jārunā,» viņš teica.

– Par ko?

– Par vienu ļoti interesantu lietu. Citiem vārdiem sakot, mums ir vajadzīga jūsu palīdzība.

– Manējo? – meitene precizēja.

«Jā, tas ir tavs,» Semjons apstiprināja.

– Kam man palīdzēt? – meitene jautāja, un arī Semjonam patika šis jautājums, jo tas bija jautājums līdz punktam – bez jebkādas pieķeršanās un citām dāmu lietām.

«Mēs,» atbildēja Semjons. – Tas ir, Smerša. Un konkrēti man.

Uz to meitene vispār neko neteica, tikai ar mierīgu gaidu paskatījās uz Semjonu.

«Vispirms iepazīsimies,» sacīja Martynoks. – Es nevaru izturēt sarunu pāri galdam vai stāvēšanu priekšā. Šādas sarunas mani sarūgtina manas vienkāršības dēļ... Mani sauc Semjons.

«Pavlina,» meitene iepazīstināja ar sevi, apklusā un piebilda: «Pavlina skūpsts.» Nosauciet savu amatu?

«Nevajag,» Semjons pamāja ar roku. – Kāpēc man vajadzīga jūsu pozīcija? Man vajag ko citu... Tava palīdzība. «Jā, apsēdieties,» viņš norādīja uz vecmodīgu dīvānu, kas bija iesēdies stūrī. – Parunāsim... Ak, kādas mēbeles – es savā mūžā neko tādu neesmu redzējis! Aizjūras griezums! Neko mīkstāku par koka soliņu savā mūžā neesmu redzējis. Manas dzīves vienkāršības dēļ man nebija iespēju.

Pavlina pirmo reizi pasmaidīja – un tad tikai no lūpu malām. Šķiet, ka vienkāršība, ar kādu Martiņoks izteica savas emocijas, viņu iepriecināja. Viņa piegāja pie dīvāna un apsēdās uz tā malas. Semjons stutēja apkārt un apsēdās dīvāna otrā galā.

«Jā, palīdziet,» Semjons iesāka. – Lai palīdzētu Smeršam un man personīgi. Lūk, lieta...

Visā stāsta laikā Pavlina neteica ne vārda. Viņa vienkārši sēdēja uz dīvāna un klusi klausījās.

«Šeit,» Semjons pabeidza savu stāstu. – Tāda ir situācija. Bez jums, jūs zināt, tas nav iespējams. Nē, protams, tas ir iespējams bez jums, bet tas būs uzlaušanas darbs. Bet mēs nevaram pieļaut, ka notiek uzlaušana. Jo mēs atbaidīsim savus putnus, ja mēs nejauksim. Mums ir jābūt ticamiem. Mums var nebūt citas iespējas uzstāties.

«Es redzu,» Pavlina mierīgi sacīja. – Es vēlos uzzināt vairāk par savu lomu.

– Jā, loma patiesībā ir vienkārša – gan tava, gan mana. Es esmu dzīvespriecīgs padomju virsnieks, jūs esat mana jaunkundze. Es uzaicināju jūs uz restorānu. Parasta lieta. Sēžam, izliekamies, ka

ejam, čakārējam un skatāmies. Un, tiklīdz mūsu klienti iziet no restorāna, mēs, nepamanīti, sekojam viņiem. Nepamanīti, tas ir ļoti svarīgi! Patiesībā viņiem pieķersies kāds cits mūsu cilvēks, un mēs ar tevi būsim it kā rezerves.

– Par ko? – jautāja Pavlina.

– Un tad, ka šo cilvēku var nojaust. Un, ja viņi to smaržo, viņi var mēģināt no tā atbrīvoties vai sajaukt pēdas. Tas ir, aizbēgt dažādos virzienos.

«Jā, es saprotu,» sacīja Pavlina.

«Tas ir brīnišķīgi,» atviegloti sacīja Semjons. «Pretējā gadījumā man būtu jāuzstāda gara un pamācoša runa.» Un tādas runas mani nogurdina. Tagad šeit ir lieta. Vai tu vari šaut?

– Uguns? – Pavlina pirmo reizi paskatījās uz Semjonu ar pārsteigtām acīm. – Uz kuru šaut?

«Principā,» atbildēja Semjons. – No pistoles.

– Jā es varu...

«Tas ir labi,» Semjons pasmaidīja. – Es nedomāju, ka mums būs jāšauj uz visām pusēm. Tas esmu es katram gadījumam... Nav zināms, kā viss varētu izvērsties. Tāpēc jautāju par šaušanu.

«Es saprotu,» Pavlina atbildēja.

– Un tad man ir vēl viens jautājums. Vai tev ir kleita?

– Kāda kleita? – Pavlina neizpratnē jautāja.

– Skaisti. Civils,» Semjons paskaidroja.

– Par ko?

– Tad, ja jūs dodaties uz šo sasodīto restorānu savā seržanta formastērpā, tad tas atkal būs skumjš uzlauzts. Viss būs

redzams, jo vai padomju veči, pat skaistas meitenes, iet uz poļu restorāniem? Redzi, viņi nestaigā. Bet, ja tu ģērbies šikā civilkleitā, tad tā ir pavisam cita lieta! Tad mūsu serenāde būs daudz patiesāka. Viss būs vienkārši un skaidri: restorānā ieradās jautrs virsnieks un viņa kundze. Turklāt kundze ir skaista poliete, nevis Sarkanās armijas virsseržants... Pierasta lieta! Nu kā ar kleitu?

«Man nav kleitas,» Pavlina neizpratnē teica. – Kāpēc man to vajag karā?

«Nu, ir dažādi kara veidi,» filozofiski atzīmēja Semjons. – Kā redzi, reizēm vajag civilkleitu... Tātad, tu saki, tev nav šikas kleitas.

– Nē...

– Nu nav problēmu! Mēs to saņemsim! Viņi saka, ka šeit ir vienkārši elpu aizraujoši buržuāziskie veikali. Mēs iesim tur. Bizness!

– Bet...

«Iztiksim bez «bet,» Semjons pasmaidīja. – Kāds ar to sakars visādiem «bet», ja jāpadara lietas? Labāk pasaki galveno – vai piekrīti mums palīdzēt?

«Jā,» Pavlina atbildēja, tikai nedaudz vilcinoties.

– Lieliski! – Semjons uzsita sev pa ceļgalu un piecēlās no dīvāna. – Tātad, tā. Tagad mēs ar jums ejam pie jūsu priekšnieka, tur es viņam pasaku pāris interesantus vārdus, pēc kuriem mēs ejam tieši uz buržuāzisko veikalu pēc jaunām drēbēm. Un mums viss būs labi un brīnišķīgi!

«Man nav naudas jaunām lietām,» Pavlina vilcinājās.

– Nu, tās ir tādas muļķības! – Semjons nevērīgi pamāja ar roku. – Man ir nauda. Un mūsu mīļie rubļi, un Polijas zloti!

– Bet...

– «Bet» atkal? – Semjons pasmīnēja. – Mēģināsim iztikt bez šī vārda. Labāk to aizstāt ar vārdu «must».

– Vai visi Smersh ir tik bagāti, vai tikai jūs? – meitene jautāja.

– Protams, tikai es! – Semjons pasmīnēja. – Visi pārējie ir pilnīgi tukšām galvām un klaidoņi. Jā, to jūs redzēsiet paši, kad viņus satiksiet! Briesmīgs skats! Nu kur ir tavi priekšnieki? Aizved mani pie viņa, es gribu viņam pateikt dažus maigus vārdus!

* * *

Martiņoks tiešām īsā laikā vienojās ar priekšniecību – atlika vien uzrādīt personu apliecinošu dokumentu ar uzrakstu «Smersh».

«Vai jūs uz visiem laikiem aizvedīsiet mūsu cīnītāju vai atvedīsiet viņu atpakaļ?» – vaicāja varas iestādes.

– Un tā tas iznāks! – Semjons jautri atbildēja. «Ko darīt, ja mums viņa tik ļoti patīk, ka mēs vēlamies viņu paturēt kopā ar mums uz visiem laikiem.» Viņa ir nopietna meitene. Nu mēs arī esam nopietni. Tātad viss ir iespējams.

Uz šādiem vārdiem vadība tikai pamāja ar galvu, un ar to saruna arī beidzās.

– Pasūti! – Semjons teica Pavļinai. – Jūsu priekšniecībai nav nekas iebilstams. Tiesa, beidzot apraudājos. Viņš saka, ka

mēs zaudējam tādu cīnītāju seržanta majora Pavļinas personā...
aizmirsāt, kāds ir jūsu uzvārds?

– Skūpsts.

«Tas ir labs vārds,» atzinīgi sacīja Martiņoks. – Man patīk. Šāds uzvārds rada mieru. Miers, klusums un bez kara. It kā kāds kaut kur vakarā uz drupām spēlētu akordeonu.

– Ko tev liek domāt tavs paša uzvārds? – šoreiz Pavlina pasmaidīja atklātāk.

– Manējo? – Semjons nopūtās. – Domāju, ka mans uzvārds cēlies no vārda «martyņ». Šis ir putns kā liela kaija. Šausmīgi kaitīgi un stulbi. Un arī ļauns. Tāpēc es negūstu nekādu prieku no sava uzvārda.

Tā, sarunādamies, viņi gāja pa pirmo Krakovas ielu, kur sastapās. Varētu teikt, ka iela bija neskarta; to gandrīz neietekmēja nesenie sprādzieni un artilērijas apšaušana. Drīz viņi izgāja lielu ēku ar lieliem stikla logiem.

«Šeit,» sacīja Martinoks, apstājoties. – Tam jābūt buržuāziskam tirdzniecības uzņēmumam. Pareizi, tā ir. Paskaties, aiz stikla pat ģērbies manekens. Nu, iesim iekšā, vai ne?

Tiklīdz viņi iegāja iekšā, pie viņiem uzreiz pieripojās mazs, plikpauriņš. Semjonam par pārsteigumu mazais cilvēciņš runāja krieviski, diezgan skaidri un pareizi.

– PAR! – mazais cilvēciņš iekliedzās tievā, spalgā balsī. – Panova, krievu virsnieki! Jūs izdarījāt pareizi, ieejot mūsu kriptā... mūsu veikalā! Visā Krakovā nav cita tāda veikala,

par to varat būt droši. Ko kungi virsnieki grib no mums nopirkt? Vīriešu uzvalks? Dāmas kleita? Mums ir abi! Vislabākā kvalitāte! No Parīzes! Visu to labāko kungiem un dāmām! Jo jūs esat varoņi, un kas ar mums notiktu tagad, ja nebūtu jūs!

Pat Semjons bija nedaudz apmulsis par šādu vārdu straumi, un Pavlina bija pilnīgā neizpratnē. Tikmēr vīrietis turpināja kaut ko grabēt un pārmaiņus satvēra Semjona un Pavļinas rokas, mēģinot ievilkt tos dziļāk savā veikalā.

– Tiešām tieši no Parīzes? – gaidījies brīdi, kad cilvēciņš uz sekundi klusēja, Semjons jautāja. – Kur ir Parīze un kur tava Krakova...

«Es redzu, ka virsnieks man netic?» – cilvēciņš uzmeta aizvainotu seju. – Nu, tad virsnieks var apskatīt preces savām acīm! Un virsniece arī. Un pat pielaikot to apģērbu, kas patiks kungiem! Ko viņi saka Krievijā? Viņi neprasa naudu par skatīšanos – tā šķiet?

«Tu tik labi runā krieviski...» Martynoks atzīmēja.

– Ak, tas ir atsevišķs un, ļaujiet man pastāstīt, skumjš stāsts! – mazais cilvēciņš pamāja ar roku, norādot, ka par šo tēmu tagad runāt nevēlas. – Tātad, ko jūs vēlētos iegādāties? Kaut kas priekš sevis? Dāmai?

«Dāmai,» Semjons neviļus pasmaidīja. – Kāda skaista kleita, tad mēteli vai lietusmēteli... nu, lai būtu silti, un tad...

Semjons apklusā un uzmeta kritisku skatienu Pavlinai, kas klusi stāvēja viņam blakus. Viņa bija ģērbusies visās kareivja drēbēs – garā mētelī, novalkāta cepure ar ausu aizbāžņiem, kājās

viņai bija zābaki – lai arī ne brezents, bet hromēts, tomēr šāds tērps, pēc Semjona domām, izskatījās ļoti bēdīgi. Un – nav nozīmes, ņemot vērā uzdevumu, kas Pavļinai bija jāizpilda.

«Un arī,» Martynoks atkārtoja, «dāmai vajag skaistas kurpes.» Un arī skaista galvassega. Un kaut kas tamlīdzīgs... – te Semjons neatrada īsto vārdu un tikai pārbrauca ar roku pa seju, parādot, ka bez visa pārējā viņam nepieciešama arī kosmētika.

– Ak, es saprotu virsnieka kungs! – mazais cilvēciņš entuziastiski iesaucās. «Un es saprotu arī virsnieku!» Karš beidzas, un dāma vēlas būt skaista!

«Tas ir,» Martynoks apstiprināja. – Tātad, vai jums ir tāds sortiments?

– Krievu virsnieku kungiem – ir viss, ko kungi vēlas! – mazais cilvēciņš grabēja. – Kā mēs varam kaut ko liegt saviem aizstāvjiem un atbrīvotājiem! Jadzia! – viņš kļiedza kaut kur dziļāk veikalā. – Kur tu esi? Tad pie mums ieradās krievu virsnieki!

Meitene uzreiz ieradās uz zvanu.

«Jadviga, mana meita un mana asistente,» mazais vīrietis iepazīstināja meiteni. – Jadzia, šī dāma vēlas skaisti ģērbties. Ņem viņu līdzi un dari visu pareizi. Kungs, virsniek, jums būs jāgaida. Ko darīt – sievietes skaistumam nepieciešama pacietība! Vai varbūt virsnieks kungs arī vēlas nopirkt sev...

«Viņš negrib,» Semjons pārtrauca mazo cilvēku. – Mēs saģērbsim dāmas.

– Ak, es tevi saprotu! – cilvēciņš uzreiz piekrita. – Visam savs

laiks!

«Ej un izmēģiniet to,» Semjons čukstēja Pavlinai.

Bet Pavlina stāvēja un turpināja stāvēt.

– Priekš kam tas viss? – viņa čukstēja pretī.

«Tāpēc, ka tas ir karš,» atbildot čukstēja Semjons.

Pavlina nopūtās un šaubīdamies paspēra pēc klusējušās Jadvigas.

...Pavlina parādījās apmēram pēc pusstundas. Semjons paskatījās uz viņu, un viņa lūpas neviļus nodrebēja. Jo tā nebija Pavlina, bet kāds cits. Viņa priekšā stāvēja kalsna, lielām acīm, gaišmataina meitene un no apmulsuma nezināja, kur likt rokas. Viņai bija ģērbusies civilkleita gaiši zilā krāsā, galvā bija tādas pašas krāsas pūkaina berete, kājās – gaiši un eleganti ziemas zābaki, bet pāri rokai bija viegls mētelis ar kažokādas oderi. Un tas viss vienkārši apbrīnojami piestāvēja Pavlinai, padarot viņu neatpazīstamu.

«Izrādās, ka viņa ir tik skaista...» Semjons neviļus nodomāja. «Vai ir iespējams cīnīties, kad tu esi tik skaista?...» Un Semjons nevarēja iedomāties neko citu; tagad viņu piepildīja nevis domas, bet jūtas un emocijas. Bet veikala īpašnieks, ieraugot pārveidoto Pavlinu, bija vienkārši sajūsmā.

– Ak, kāda skaista dāma! – viņš augstā balsī čivināja. – Ko tu domā – skaistas civildrēbes! Kā tas maina cilvēku, it īpaši, ja šis cilvēks ir jauna skaista dāma! Domāju, ka virsnieks man piekritīs! Vai tu man piekrīti? – viņš paskatījās uz Martinoku.

– Kas? – Semjons pamodās. – Ak, nu jā... Skaistas

civildrēbes... Protams...

«Šeit...» Pavlina vilcinoties sacīja.

– Cik es tev esmu parādā? – Semjons jautāja veikala īpašniekam. Turklāt viņš to jautāja ar pūlēm, jo tagad ne ar vienu negribēja runāt, bet gan gribēja aplūkot pārveidoto Pāvu. Skaties un skaties, nenolaižot acis un nesakot nevienu vārdu, jo tagad visi vārdi pasaulē bija lieki.

– Ak, šādu apģērbu cena ir ievērojama! – mazais cilvēciņš iesaucās. «Jo jūs paši redzat, kas tas par skaistumu un kā jaunā dāma ir pārvērtusies šādās drēbēs!» Bet krievu virsnieku kungiem un tik skaistai dāmai esmu gatavs uztaisīt atlaidi. Liela atlaide! Piekrītu pārdot visu par puscenu!

«Tātad jūs kaulēsities,» Martiņoks neticīgi pasmīnēja.

– Ak, nesaki man tādus vārdus! – veikala īpašnieks protestēja. – Jo ne visu šajā pasaulē mēra naudā. Vai virsnieks man piekrīt? Varu pieņemt maksājumus gan zlotos, gan padomju rubļos. Kā džentlmenis virsnieks vēlas.

Patiesībā Semjons prata kaulēties, jo no bērnības viņam bija jānopelna sev santīms un viņš zināja tā vērtību. Bet tagad tā nebija. Tagad viņa priekšā stāvēja gandrīz nepazīstama meitene, vārdā Pavlina, un kautrīgi grozījās no kājas uz kāju. Skaistākā meitene pasaulē – Semjons par to bija nesatricināmi pārliecināts. Tāpēc viņš izklaidīgi ieķērās kabatā un izvilka, neskaitot, sauju saburzītu banknošu. Šķiet, te bija sajaukti rubļi un zloti. Un viņš tos iedzina veikala īpašnieka rokās.

– Barzo Zenku! – saimnieks ar prieku pat pārgāja uz poļu

valodu. Šķiet, ka Semjons izklaidīgi iedeva īpašniekam daudz vairāk naudas, nekā pirkumi bija vērti. «Pani vēlas iziet no veikala jaunās drēbēs vai varbūt viņa vēlas pārgērbties?» Ja viņa gribēs pārgērbties, tad Jadviga smuki sapakos visus pirkumus!

«Pani vēlas pārgērbties,» sacīja Semjons.

– Ak, es saprotu! – veikala īpašnieks uzreiz piekrita. – Karš vēl nav beidzies, un kundze ir krievu virsniece. Jadzia, palīdzi kundzei.

Pavlina atkal devās aiz ekrāna un drīz iznāca ārā, tērpusies savā vecajā karavīra formā. Viņa nesa rokās vairākas skaistas kastes.

«Jā, karš!..» nopūtās veikala īpašnieks. – Karam ir sava seja, un tā ir ļoti šausmīga seja! Es domāju, ka virsnieks saprot, ko es gribēju pateikt.

Šoreiz veikala īpašnieka vārdi izklausījās skumji un tāpēc sirsnīgi.

* * *

Viņi klusēdami devās atpakaļ. Pavlina klusēja, Semjons klusēja. Katram no viņiem bija savs iemesls klusēt. Pavlina klusēja, jo viņai nekad nebija nācies ne tikai valkāt, bet pat pielaikot tik skaistus tērpus. Turklāt tos nopirka nevis viņa, bet gan viņai pilnīgi nepazīstams jauniešs. Protams, viņa saprata, ka tas ir vajadzīgs, ka šie tērpi būtībā nav nekādi tērpi, bet kaut kas līdzīgs skatuves kostīmam, un ka rīt, pārgērbusies, viņa dosies ar šo jaunekli uz restorānu un pa lielam. tas nebūtu restorāns, bet kaut kāda skatuves līdzība, kur viņa spēlēs sev uzticēto lomu

skatītāju priekšā, kurus viņa varbūt pat neredzēs, bet vienalga – šie skatītāji būs klāt, un viņi kopā ar Pavļinas uzstāšanos noskatīsies. naida pilnas acis, jo tie nebūs paši skatītāji – tie būs ienaidnieki. Pavlina to visu lieliski saprata, taču viņas apmulsums nepārgāja.

Bet kāpēc Semjons klusēja, bija grūtāk saprast. Kopumā viņš pats nesaprata sava klusēšanas iemeslus. Viņš tikai gāja un klusēja, un viņa acu priekšā stāvēja tieva, apmulsumi meitene ar milzīgām zilām acīm, tērpusies kleitā un beretē, kas viņu padarīja par pašu pirmo skaistuli pasaulē.

«Es to visu nekad neesmu lietojusi...» Pavlina bija pirmā, kas ierunājās un pakratīja kastīti, kurā, šķiet, bija visādas smaržas. «Es pat nezinu, kā pareizi uzklāt kosmētiku.»

– Viss kārtībā, mani draugi tevi iemācīs! – Semjons atbildēja. Viņš priecājās, ka Pavļina vismaz par kaut ko runāja. – Viņi ir tik dzīvīgi!

– Ak, viņi iemācīs! – Pavlina pasmīnēja, apklusa un piebilda: – Un cik viņi būs skaudīgi!

«Nekas,» Semjons pasmīnēja. – Tā ir laba skaudība. Ļaujiet viņiem apskaust. Skaistumu apskaust nav grēks.

– Ko ar to visu darīt, kad izrāde beidzas? – jautāja Pavlina.

«Ko vien vēlaties,» Semjons paraustīja plecus.

«Tā tas ir,» meitene paskatījās uz viņu. «Un tad es to visu atdošu meitenēm.» Viņi būs laimīgi!

Semjonam šie vārdi tik ļoti nepatika, ka viņš pat apstājās.

– Kāpēc meitenes? – viņš jautāja. «Vai tev pašam tas nebūs

vajadzīgs?»

– Kāpēc man tas viss vajadzīgs? – Pavlina paraustīja plecus.

«Kad karš beigsies,» Martynoks uzreiz neatbildēja, «un tad varbūt tie būs vajadzīgi.» Kā tu uzvilksi visu šo skaistumu, kā tu parādīsies... nu, es nezinu... kāda priekšā!

– Jā, man nav, kam sevi parādīt! – Pavlina nevainīgi atbildēja.

– Kā tas nākas nevienam priekšā? – Semjons pamazām atgriezās pie ierastā, jautrā noskaņojuma. – Piemēram, manā priekšā. Kāpēc ne? Es to ļoti novērtēju!

Pavlina neko neteica, tikai paskatījās uz Semjonu.

«Nu, lūk, mēs esam,» sacīja Semjons. – Tātad, tā. Rīt tieši sešpadsmitos es nākšu pēc tevis. Pareizāk sakot, es apstāšos. Šajā laikā jums vajadzētu būt gatavam. Tas ir, saģērbts, izpušķots un viss tas džezs. Ja varasiestādes sāks interesēties, kam tāda masku balle, tad saki, ka Smeršs tā pasūtīja. Un nevienam neko citu nesaki. Ne kur tu dosies, ne ar kādu, ne kādām vajadzībām – nevienam nekas!

«Jā, es saprotu,» Pavlina pamāja.

«Tas ir brīnišķīgi,» Martynoks pasmaidīja. «Tātad, es nākšu ciemos, aizvedīšu jūs pie saviem priekšniekiem, ieteikšu un visas citas lietas.» Un tad – uz restorānu. Tas ir, kaujas misijā. Nu, pagaidām paliec šeit.

Bija skaidrs, ka Semjons patiešām nevēlējās šķirties no Pavlinas. Un šķiet, ka Pavlina to saprata. Tāpēc viņa pagriezās, lai aizietu pirmā. Un viņa aizgāja. Semjons kādu brīdi pieskatīja viņu un tad iesaucās:

– Pavlina!

– Kas? – viņa apstājās.

– Tātad jūs sakāt, ka zināt, kā šaut ar pistoli? – viņš jautāja.

– Jā es varu...

«Tas ir labi,» Semjons no nekurienes izplāpājās.

4. nodaļa

«...Šis ir tas pats Pavlinas skūpstis,» Semjons iepazīstināja ar Pavlinu. – Un tie ir mani biedri.

«Kapteinis Mašarins,» Maharins iepazīstināja ar sevi, apstājās un piebilda: «Aleksejs.»

«Kirils Čerņihs,» Čerņihs iepazīstināja ar sevi.

– Vai jūsu ir tik maz? – Es nevarēju nepajautāt Pavlinai.

«Tā tas izrādās,» Martynoks noplātīja rokas. – Mums nav vajadzīga vesela armija. Mums ir savs karš. Saskaņā ar īpašiem noteikumiem.

– Vai jums tika paskaidrots jūsu uzdevums? – Mašarins jautāja Pavlinai.

«Jā,» meitene īsi atbildēja.

– Vai tev nav bail? – jautāja Mašarins.

– Un tu? – Pavlina jautāja atbildē, un tas bija tik negaidīti, ka Mazharins pat nevarēja atrast, ko atbildēt, un Martynoks jautri šņāca: ja jūs zinātu, viņi saka, mūsu cilvēki, es nevienu neiesaistītu šādā jautājumā!

«Šeit jums ir ierocis,» sacīja Mašarins, pasniedzot ieroci Pavlinai. – Paslēp to savā makā. Protams, visticamāk, jums tas nebūs vajadzīgs, bet jūs nevarat dzīvot bez tā. Jebkas var notikt. Tagad novelc apmetni.

– Par ko? – meitene nesaprata.

«Mēs novērtēsim, kā tu esi ģērbies,» paskaidroja Mašarins. –

Mūsu biznesā katrs sīkums ir svarīgs. Jūs pats, iespējams, neesat tam pievērsis uzmanību, bet no malas tas vienmēr ir pamanāmāks.

Pavlina novilka apmetni, apstājās un iedeva to Semjonam.

«Šķiet, ka viss ir pareizi,» sacīja Maharins, īsi palūkojoties uz Pavlinu. – Kleita, apavi, lūpu krāsa... Galvenais, lai tev jāizskatās pēc polietes. Uz vieglprātīgu polku,» viņš precizēja. – Vai tu runā poļu valodā?

– Nē.

– Tad, ieejot restorānā, klusē. Un, ja tev kaut kas jāsaka, tad saki viņam ausī,» Mašarins pamāja Semjona virzienā. – Un tā – smeijies, šauj acīs, izliecies. Vai vari izlikties jauka?

«Nē,» Pavlina teica ar apjukumu. – Kā tas ir?

– Eh! – Mazharins aizkaitināti sacīja. – Labi... Vēl ir laiks līdz operācijas sākumam – Semjons tevi iemācīs. Semjon, vai tu saprati uzdevumu?

– Kāpēc ne! – Martiņoks jautri atbildēja. – Es tevi noteikti iemācīšu!

«Starp citu,» sacīja Maharins, pagriezies pret Pavlinu. – Mums ir tradīcija vienam otru saukt par «tu». Neatkarīgi no rangiem un tituliem. Vai jūs neiebilstat, ja mēs sāksim jūs saukt vārdā? Un jūs – mēs?

«Man nav nekas pretī,» Pavlina atbildēja ar nelielu izbrīnu un paskatījās uz Martinoku.

«Jā, jā,» Semjons apstiprināja. – Tieši tā – tradīcija. Taču tradīcijas nevar lauzt. Tā ir slikta zīme. Tagad, teiksim, mēs viens

otru saucam par «tu», tad mūsu darbība neizdosies. Izrādīsies neveiksme. Es jums saku tieši. Pierādīts praksē.

Kamēr viņi jokoja un tādējādi iepazinās, Kirils Černihs kaut kur izgāja ārā. Drīz viņš atgriezās, bet ne vairs militārā formā, bet gan valkātas civilās drēbes.

– Nu, vai es izskatos pēc poļu amatnieka? – viņš reizē jautāja visai kompānijai.

– Pagriezies, dēls! – Semjons teica un paskatījās uz Kirilu ar vērtējošu skatienu. – Nu, šķiet, līdzīgi. Pavlina, ko tu domā?

«Es nezinu,» Pavlina šaubīgi atbildēja un jautājoši paskatījās uz Martinoku. – Es īpaši neskatījos uz poļu amatniekiem.

– Nesaprotu, kāpēc tas vajadzīgs? – Semjons uzminēja. – Es paskaidrošu. Tajā restorānā bez pāra, kas mūs interesē, būs vēl viens ēnains personāžs – viesmīlis. Pēc mūsu aplēsēm, viņš arī ir no viņu uzņēmuma. Un tāpēc mums arī viņam ir jāseko līdzī. Tātad Kirils par to parūpēsies. Nav pareizi viņu uzraudzīt virsnieka formā, jo šī būs pēdējā lētā oratorija! Tāpēc mēs nolēmām uz laiku pārveidot savu Kirilu par bēguļojošu poļu amatnieku. Krakovā tādu ir daudz, un tāpēc, mūsaprāt, neviens Kirilam nepievērsīs uzmanību. Nu, cilvēks, kas dodas izklaidēties, ir parasta lieta!

«Labi,» sacīja Kirils. – Ja es tā izskatīšos, tad iešu. Paskatīšos tuvāk, kas ir kas, turp un atpakaļ...

– Vai esi kaut ko aizmirsis? – Mašarins viņam jautāja.

«Es tā nedomāju,» atbildēja Černihs. – Pudele degvīna – lūk, kabatā, pistoles – lūk, tās ir.

Viņš atvēra mēteļa astes: zem viņa rokām bija pistoles, pa vienai katrā pusē.

«Tas ir, ej,» Maharins pamācīja Kirilu.

Čerņihs pamāja, aizpogāja mēteli, uzvilka cepuri un aizgāja.

«Mēs iesim pēc pusstundas,» sacīja Semjons, skatīdamies uz Pavlinu. – Pagaidi, es tagad...

Viņš iegāja blakus istabā un drīz atgriezās, taču pavisam citā veidolā. Viņam bija mugurā ceremoniālā virsnieka jaka ar zelta plecu lencēm, kā arī Sarkanās Zvaigznes ordenis un četras medaļas. Pusgarās bikses arī nebija ikdienišķas, bet tumši zilas, un hromētie zābaki spīdēja.

«Tagad es esmu pilnā tērpā,» sacīja Semjons, skatīdamies uz sevi. – Tātad, komandieri, ļaujiet man un Pavļinai nodoties neaprstāmai huzāru uzdzīvei!

«Es to pieļauju,» Maharins taupīgi pasmaidīja.

«Paldies,» Martiņoks manierīgi paklanījās. «Mēs izbrauksim pēc pusstundas.» Pa to laiku mācīsimies flirtēt un malt.

Pavlina neko neatbildēja, tikai nopūtās.

«Bet nav vajadzības nopūsties,» sacīja Semjons. – Neejiet uz restorānu, neflirtējot ar dāmu. Es zinu, ko saku! Šī ir pirmā lieta. Un otrā ir ļoti vienkārša zinātne. Lielākajai daļai dāmu tas ir pareizi pirmajā reizē.

Bet šķiet, ka Pavlina nepiederēja tieši tam vairākumam, jo zinātne viņai tika dota ar lielām grūtībām. Semjons no dedzības pat kļuva sāpīgs, cenšoties iemācīt Pavlinai vismaz dažas tipiskas sievietes dēkas un grimases. Bet tas bija jautri. Visi smējās:

Semjons, Mašarins un pat pati Pavlina.

«Nu, es domāju, ka ar to pietiks pirmajai reizei,» Semjons izdvesa. – Mēs pieņemsim, ka jūs neesat vieglprātīga, bet nopietna poliete. Droši vien ir arī tādi... Bet tomēr nopietnas dāmas, nē, nē un šaujiet acis apkārt. Viņiem ir tik sievišķīga daba... Ej – šauj! Atkal! Un tālāk! N-jā... Nu, pieņemsim, ka sākumā ar to pietiks...

* * *

Viņi ieradās restorānā pusseptiņos. Paņēmām galdiņu, no kura bija labi redzama ieeja restorānā un apsēdāmies. Viesmīlis piegāja pie viņiem.

– Ko virsnieks un viņa dāmas vēlas pasūtīt? – viesmīlis lauzītā krievu valodā jautāja.

«Viss pēc jūsu ieskatiem, bet tā, lai būtu skaidrs, ka virsnieka kungs un viņa dāmas staigā,» atbildēja Martynoks. – Varbūt man jāpaskaidro?

– Ak nē! – viesmīlis atbildēja. «Mēs darīsim visu virsnieka un viņa kundzes labā.»

«Vai tas ir viesmīlis, kuram mums vajadzētu sekot?» – Pavlina čukstēja Semjonam ausī.

– Velns zina! – Martynoks atbildēja un bezrūpīgi pasmaidīja. – Paskatīsimies, vai viņš ir tas vai nē... Un tu maini seju.

– Kā tas ir? – Pavlina nesaprata.

«Pasmaidi,» atbildēja Martynoks. – Jūs pat varat pasmieties. Un jo stulbāk, jo labāk. Es tev iemācīju...

«Jā, es atceros,» Pavlina nopūtās.

– Uz priekšu, – Semjons mudināja. – Un tavi stubbie smieklī un tavi smaidi, starp citu, arī ir ieroči. Neaizmirsti.

Pavlina atkal klusi nopūtās un tievā balsī iesmējās. Un tad viņa piegāja tuvāk Semjonam un čukstēja viņam ausī:

– Nu, vai man tas izdodas?

– Un kā! – Martynoks klusā balsī atbildēja. – Tu gudrais! Vienkārši dzimis izlūkdienests! Redziet, neviens mums nepievērsa uzmanību. Ja viņi būtu sēdējuši klusi kā peles, viņi noteikti būtu pārvērtušies. Un mums nav vajadzīga citu cilvēku uzmanība.

Viesmīlis ieradās ar paplāti, kas bija piekrauta ar uzkodām un dzērieniem.

– Padomju virsnieka kungam un viņa kundzei īsts krievu šņabis! – viņš pasludināja.

– Nu jā? – Martinoks tam neticēja. – Un kur tu to dabūji?

Uz to viesmīlis tikai noslēpumaini pasmaidīja.

– Ejam pastaigāties! – Semjons nočukstēja, smaidot skatīdamies uz Pavlinu un lējis glāzēs degvīnu.

– Vai man to vajadzētu dzert? – Pavlina ar riebumu paskatījās uz degvīnu.

– Obligāti! – smaids nepameta Mārtinkas seju. – Protams, ne vienā rāvienā, bet malciņos – kā jau pieklājas jaukajām dāmām, kas atrodas restorānā... Pienes pie lūpām un malko. Kā šis. Bet nevajag saraukt pieri. Kas tu! Iztēlojies prieks!

Runājot, Semjons tajā pašā laikā nemanāmi paskatījās pa zāli.

Apmeklētāju nebija daudz. No militārpersonām bija tikai viņš un vēl kāds poļu virsnieks, arī ar kundzi. Ik pa brīdim zvans, kas karājās virs ārdurvīm, noskanēja, kad apmeklētāji nāca un gāja. Martyns visus pamanīja, viņš cieši aplūkoja visus nākošos un ejošos, cenšoties nevienu nepalaist garām. Un katru reizi, kad viņš garīgi atzīmēja: «Tas nav tas. Nē, tā nav...»

Tā pagāja pusstunda. Atkal noskanēja zvans virs durvīm, un restorānā ienāca jauni klienti – vīrietis un sieviete. Mārtins klusi noklikšķināja ar mēli. Pavlina pieliecās pie viņa un čukstēja:

– Šeit jūs redzat...

«Es redzu,» sacīja Semjons. – Labi, ka pamanījāt. Esi mierīgs. Mēs skatāmies.

Sieviete, kas ienāca zālē, patiešām bija skaista. Bet tas bija auksts, atbaidošs skaistums. Dažos veidos šī sieviete atgādināja čūsku. Arī čūska ir skaista savā veidā. Sievietei bija lokans augums, un viņas seja, kā šķita Semjonam, arī nedaudz atgādināja čūsku. Viņas kompanjons bija ģērbies pieklājīgā civilā uzvalkā, glīti nogludinātiem matiem, visas viņa kustības bija precīzas un nesteidzīgas. «Jā! – Martiņoks pie sevis teica. «Šķiet, ka tādi viņi ir, šie skaistie puisi!»

Vīrietis un sieviete paspēra dažus soļus un apstājās zāles vidū. Viņiem uzreiz pienāca viesmīlis – nevis tas, kurš apkalpoja Martīnu un Pavlinu, bet gan cits. Vīrietis viņam kaut ko īsi teica, un viesmīlis viņam atbildēja tikpat īsi. Lēnām pāris gāja tālāk, piegāja pie neuzkrītošām durvīm ieejas pusē, viesmīlis atvēra šīs durvis, tajās iegāja vīrietis un sieviete. Viesmīlis kaut kur pazuda,

bet pavisam drīz atgriezās ar paplāti, uz kuras bija sakrautas uzkodas, un vīna pudeli. Ienāca viesmīlis un aizvēra aiz sevis durvis.

No dienesta ieejas zālē ienāca jauns gaišmatains vīrietis. Tas bija Jans Kičaks. It kā nejauši viņš pagāja garām galdiņam, pie kura sēdēja Martinoks un Pavļina, un izdarīja tik tikko pamanāmu zīmi. Semjons aizvēra acis un atkal tās atvēra. Tas nozīmēja, ka viņš redzēja viņam doto zīmi un saprata to pareizi.

«Ahh...» sacīja Pavlina, sekojot Janam Kitsakam ar skatienu.

«Jā,» atbildēja Martiņoks un pasmaidīja. – Tu esi gudrs. Šis ir mūsu cilvēks. Viņš būs tas, kurš uzraudzīs tos... – viņš ar skatienu norādīja uz atsevišķas istabas durvīm, kur tagad atradās čūskeidīgā sieviete un viņas pavadonis. «Un tas nozīmē, ka mēs viņu apdrošināsim.» Pa to laiku gaidām...

Viesmīlis, kurš aizdomīgajam pārim atnesa uzkodas un dzērienus, no privātās telpas neizgāja. Šķiet: tā kā tu esi parasts viesmīlis, tad, jābrīnās, ko tu tur tik ilgi dari? Sakārtoja uzkodas, novēlēja apmeklētājiem labu apetīti – un turpiniet pildīt savus tiešos pienākumus. Bet tiklīdz viņš iegāja istabā, viņš turpināja tur uzturēties. Protams, Mārtīna uzmanību tas neizvairīja. «Apspriežoties, kormorāni! – viņš domāja. «Tas nozīmē, ka viņi ir viens uzņēmums!» Šķiet, ka Pavlina domāja par to pašu. Viņa pamanīja arī viesmīļa dīvaino uzvedību.

Atkal noskanēja zvans, un restorānā ienāca pats Mašarins divu bruņotu karavīru pavadībā. Tas tika iepriekš saskaņots. Mazharinam bija jāattēlo militārās patruļas vadītājs. Iegājis

zālē, viņš nesteidzīgi paskatījās apkārt. Viesmīlis nekavējoties pieskrēja viņam klāt, bet Mašarins tikai pamāja ar roku un devās uz galdu, pie kura sēdēja Martynoks un Pavļina.

– Tavi dokumenti! – Mašarins teica apzināti skaļā balsī, uzrunājot Semjonu.

– Lūdzu! – tikpat skaļi atbildēja Martynoks, izņēmis no krūšu kabatas dokumentus un pasniedzot tos Mašarinam.

Mašarins izlikās, ka pārbauda viņam iedotos dokumentus, un tikmēr klusi uzmeta skatienu Semjonam.

«Te viņi ir,» Semjons čukstēja, smaidīdams gaviļnieka bezrūpīgo smaidu. – Un viesmīlis arī ir ar viņiem. Viņi apspriežas.

– Viss ir kārtībā! – Mašarins teica tikpat skaļā balsī, iedodot dokumentus Mārtinam. – Es lūdzu jūs, biedri leitnant, nepalikt vēlāk par noteikto laiku! Un par to, – viņš norādīja uz degvīna pudeli, – esiet arī uzmanīgs. Atcerieties, ka esat padomju virsnieks!

– Es paklausu! – teica Martinoks.

Mazharins kopā ar karavīriem atstāja restorānu.

«Viņi būs tuvumā,» Semjons sacīja Pavļinai. – Citādi nekad nevar zināt...

«Es to sapratu,» Pavļina atbildēja un iesmējās tievā balsī. – Nu, vai es varu izlikties?

– Ar katru reizi paliek labāk un labāk! – Martynoks uzmundrinoši teica.

* * *

Viesmīlis pameta privāto istabu tieši pēc astoņpadsmit minūtēm – Martynoks šo faktu atzīmēja īpaši uzmanīgi. Un vēl pēc sešpadsmit minūtēm vīrietis un sieviete iznāca ārā. Viņi klusēdami devās uz restorāna izeju.

– Uzmanību! – Martinoks čukstēja.

– ES redzu! – Pavlina atbildēja tikpat īsi.

Semjons pamāja ar roku, aicinot pie sevis viesmīli. Viņš pieskrēja pie galda, Semjons, neskaitot, ielika rokās naudu un kopā ar Pavlinu arī devās uz izeju.

«Virsnieks tik drīz aiziet...» sacīja viesmīlis.

«Ko mēs varam darīt?» Semjons nopūtās. – Vai jūs redzējāt, ka šeit ieradās militārā patruļa?

– O jā! – viesmīlis atbildēja.

«Viņš ir tas, kurš sabojāja visu svētku prieku,» Semjons aizkaitināts saviebās. – Velni atnesa...

– O jā! – viesmīlis atkārtoja. – Bet virsnieks ar savu daiļo dāmu pie mums ieradīsies citreiz?

«Noteikti,» Semjons atbildēja.

Ārā bija tumšs, bet dega blāvas laternas, kas tik tikko kliedēja tumsu. Mārtins paskatījās apkārt. Tā bija gandrīz pamesta. Pretī ieejai restorānā, ielas otrā pusē, ar vienaldzīgu skatienu stāvēja vīrietis, kas neskaidri atgādināja kādu strādnieku, kurš bija spēlējis.

«Ahh...» teica Pavlina.

«Jā, jā,» Semjons apstiprināja. – Šis ir mūsu Kirils. Gaida viesmīli.

Tas pats pāris attālinājās pa ielu. Desmit soļu attālumā viņai sekoja vīrietis. Tas, protams, bija Jans Kičaks. Nedaudz pagaidījuši, Semjons un Pavļina sekoja tajā pašā virzienā. Tajā pašā laikā Semjons apskāva Pavlinu ap vidukli.

– Ko, vai tas arī ir vajadzīgs? – Pavlina aizdomīgi jautāja.

– Kas tieši? – Semjons jautāja, lai gan lieliski saprata, kas tika teikts.

– Nu, apskauj...

– Ak, šis! Protams, ka vajadzētu. Bez neveiksmēm. Spriediet paši: kurš mūs turēs aizdomās, ja mēs staigāsim apskāvienos? Viņi domās, ka esam parasts pāris. Padomju virsnieks un...

– Un kurš? – Pavlina drūmi jautāja, necenšoties atbrīvoties no Semjona apskāvieniem.

– Mēs skatāmies! – Martynoks mainīja sarunas tēmu. – Paskatīsimies četrās acīs.

– Kur viņi iet? – jautāja Pavlina.

«Es domāju, ka tas ir līdz tramvaja pieturai,» ieteica Martynoks.

– Man likās, ka viņi ir mašīnā...

– Maz ticams. Pilsētā ir maz civilo automašīnu, katra no tām ir svarīga. Uz brīdi patrūla viņu apturēs. Kāpēc viņiem vajadzētu riskēt? Labāk braukt ar tramvaju...

Un tiešām, aizdomīgais pāris tuvojās tramvaja pieturai. Pieturā bija maz cilvēku; Martynoks saskaitīja vienpadsmit cilvēkus, tostarp aizdomīgu pāri Janu Kitsaku un viņu pašu kopā ar Pavlinu. Cilvēku nebija daudz, un tas bija slikti: mēģini šeit

apmaldīties, lai tie, kam tu seko, tev nepievērsīs uzmanību. Un tāpēc bija nepieciešams maskēties savādāk. Semjons vilcinājās, pusdzēris iesmējās un noskūpstīja Pavlinu uz vaiga. Meitene pārsteigumā sarāvās, bet uzreiz sarāvās, ķiķināja un noskūpstīja Semjonu pretī. Šī bija vēl viena maskēšanās metode. Kurš gan domā, ka šis pusdzērušais pāris dežurē un kādu vēro? Gluži pretēji, viņi domās par kaut ko pavisam citu...

Piebrauca tramvajs, kas sastāvēja no divām automašīnām. Un tas arī bija slikti. Iekāpšana vienā vagonā ar aizdomīgu pāri nozīmēja, apzināti vai neapzināti, piesaistīt viņu uzmanību. Vai man vajadzētu iekāpt citā vagonā? Un tad pastāvēja risks pāri pazaudēt no redzesloka. Semjons paskatījās uz Janu Kitsaku un ar roku izdarīja nemanāmu žestu. Īans viņu saprata pareizi un iekāpa pirmajā vagonā, kurā iebrauca arī aizdomīgais pāris. Tikmēr Martiņoks un Pavlina iekāpa otrajā vagonā.

«Mēs skatāmies ārā pa logu,» sacīja Semjons. – Galvenais ir nepalaist garām šos kormorānus un Īanu vienlaikus.

– Kam? – meitene nesaprata.

«To, kurš tos skatās, sauc Jans,» paskaidroja Martynoks.

«Es redzu,» Pavlina atbildēja, apklusā un jautāja: «Vai joprojām ir nepieciešams apskaut?»

Semjons nopūtās un noņēma roku. Tā mēs izbraucām trīs pieturas.

«Viņi izkāpa no tramvaja,» Pavlina čukstēja.

«Es to redzu,» Semjons atbildēja. «Tātad mēs arī ejam ārā.»

Un ar apskāvieniem un skūpstiem.

Meitene nopūtās, bet neprotestēja. Apskāvušies viņi izkāpa no tramvaja. Iznāca arī Īans. Un tad notika tas, no kā Martynoks baidījās. Šķita, ka pāris nojauta, ka viņiem seko. Viņi nepievērsa uzmanību pašiem Semjonam un Pavlinai, bet gan Ianam. Sieviete vienreiz, tad divas reizes atskatījās uz Īanu, tad kaut ko teica savam pavadonim, pēc kā arī vīrietis atskatījās...

Tas bija slikti, tā bija brīdinājuma zīme. Un pats ļaunākais bija tas, ka Īans arī saprata, ka viņi ir pievērsuši viņam uzmanību. Un viņš nezināja, kā uzvesties tālāk, viņš bija apmulsis. Bet Semjons nebija zaudējis. Joprojām turot Pavlinu aiz vidukļa, viņš piegāja pie Īana un čukstēja viņam:

– Aizej! Tālāk – mēs paši!

Ians pagriezās un nesteidzīgā solī gāja pa ielu, zīmīgi nepievēršot uzmanību aizdomīgajam pārim, tad iegriezās alejā un pazuda no redzesloka.

– Labi padarīts! – teica Semjons. – Es visu izdarīju pareizi. Ejam arī. Tur, ēnā.

Un, arī nepievēršot uzmanību sievietei un viņas pavadošajam, viņi iegāja pirmajās vārtos, kas parādījās.

– Beidz! – sacīja Semjons, kad viņi atradās vārtos. – Tagad galvenais ir nepalaist viņus no redzesloka. Vai jūs viņus redzat?

«Es redzu,» Pavlina atbildēja.

«Tas ir tas, ko es redzu,» sacīja Semjons. «Es nedomāju, ka viņi tālu tiks.» Lai gan – velns vien zina. Varbūt viņi izkāpa no tramvaja, lai sajauktu pēdas? Viņi juta, ka viņiem seko un izgāja ārā... Un tad viņi devās kaut kur tālāk. Ar kājām vai nākamajā

tramvajā.

Taču aizdomīgais pāris nekur tālāk netika. Dažas minūtes stāvējusi un īsi par kaut ko parunājusi, viņa pašķīrās. Sieviete iekļuva ieejā vienā no daudzstāvu ēkām, un vīrietis devās uz tramvaja pieturu un nekavējoties iekāpa tuvojošā tramvajā.

– Tagad uzmanību! – Semjons sacīja, pagriežies pret Pavlinu. «Palieciet šeit un skatieties, kurā logā iedegas gaisma.» Kur tas iedegas, tas nozīmē, ka tur atrodas šīs dāmas dzīvoklis. Un es esmu mājas otrā pusē. Gaidi mani šeit. Bet vienkārši neatstājiet ēnas.

«Labi,» sacīja meitene.

Semjons pamāja ar galvu un uzreiz pazuda tumsā.

Palikusi viena, Pavlina sāka vērot. Viņa ļoti centās, lai visi trīsstāvu mājas logi būtu redzami. Logi bija tumši un vakaros nebija elektrības. Tikai dažos logos dega blāva sveču vai petrolejas degļu gaisma. Bet tad vienā no trešā stāva logiem iedegās gaisma. Tas nozīmēja, ka kāds ir ienācis istabā. Visticamāk, tā bija tā pati sieviete, kas izskatījās pēc čūskas. Pavlina pie loga pamanīja sievietes siluetu. Sieviete piegāja pie loga un aizvilka aizkaru.

Kad Semjons atgriezīsies, Pavlina viņam visu izstāstīs. Ja tikai viņš atgrieztos, citādi nekad nevar zināt, kas ar viņu varētu notikt... Domājot, ka Semjons varētu neatgriezties, Pavlina negaidīti jutās apmulsusi un satraukta. Vienu brīdi viņai pat gribējās raudāt...

Semjons parādījās tikpat negaidīti kā iepriekš pazudis.

Pavlina bija tik laimīga, it kā viņa būtu maza meitene, kas viena atstāta tumšā istabā, un tagad šajā istabā bija atgriezies kāds tuvs, mīļš un ilgi gaidīts...

«Te es esmu,» sacīja Semjons. – Nu vai tu kaut ko redzēji? Es – tā tad nekā. Logi palika tumši tādi, kādi tie bija.

«Es to redzēju,» sacīja Pavlina. – Trešajā stāvā ir logs... Tur viņa tagad atrodas, tā pati sieviete...

Un Pavlina sīki stāstīja Semjonam par saviem novērojumiem un secinājumiem.

«Labi darīts,» Semjons slavēja meiteni. – Visticamāk, tur viņa dzīvo. Pagaidiet, tagad mēs sapratīsim, aiz kurām durvīm slēpjas šī sliktā dāma. Ak, mums viss ir skaidrs. Tātad, jūs uzkāpjat uz trešo stāvu, un durvis ir taisnas... Un tagad mums ir labi jāatceras šī vieta un papildus adrese, lai nākamajā reizē nepazustu.

«Es atceros,» sacīja Pavlina.

«Tas ir labi,» Semjons pasmaidīja. – Tagad ejam prom no šejienes. Un kāda velna pēc, mēs kļūsim pazīstami un aizbaidīsim zvēru.

Un Semjons apskāva Pavlinu ap vidukli.

– Tātad, vai mums arī tagad apskaut? – jautāja Pavlina.

– A? – Martinoks nāca pie prāta. – Nē, tagad tev vairs nav jāapskauj. Tas esmu tikai es, aiz ieraduma... Esmu pie tā pieradis, zini. Un kādu iemeslu dēļ es nevēlos atbrīvoties no ieraduma.

Pavlina apņēmīgi noņēma Semjona roku no vidukļa un bija pirmā, kas izkāpa no tumšās ieejas uz ietves.

5. nodaļa

Nākamajā rītā viņi visi sapulcējās kopā: Mazharins, Chernykh, Martynok un Pavlina. Mums bija jāizlemj, ko darīt tālāk.

Pirmkārt, Martynok un Pavlina ziņoja Mazharin par čūskas sievietes un viņas ceļveža novērošanas rezultātiem. Viņi runāja par visu – kā pāris pievērta uzmanību Janam Kitsakam, un par to, kas notika tālāk.

«Kopumā viss beidzās diezgan labi,» novērošanas rezultātus rezumēja Semjons. – Jā, un es domāju, ka viņi neizdomāja mūsu poli, bet, kad viņi viņu pamanīja, viņi kļuva tikai piesardzīgi. Viņš ir lielisks puisis, šis polis. Viņš uzvedās pareizi. Bet mūsu Pavlina ir dzimis izlūkdiests! Galu galā tā bija viņa, kas saprata, kur šī sieviete dzīvo. Bez Pavlinas mēs būtu zaudējuši pavedienu...

Pavļina uz šādu uzslavu nekādi nereaģēja, viņa vienkārši sēdēja uz vecmodīgā dīvāna malas un mierīgi skatījās uz Mazharinu, tad uz Martiņoku, tad uz Kirilu Černihu.

Kirilam viss izvērtās pavisam savādāk nekā Martiņkam un Pavlinai. Sākumā viņš pacietīgi gaidīja, kad viesmīlis izies no restorāna. Bet viesmīlis neiznāca. Černihs jau bija sācis baidīties, ka viņš kaut kā ir palaidis garām novērošanas mērķi, ka viņš ir izgājis pa kādu slepenu izeju, par kuru Kirils neko nezināja, vai arī viesmīlim ir aizdomas, ka viņš tiek izsekots, un tāpēc viņš

nevēlas doties prom.

Jebkas varēja notikt, un Černihs jau bija sācis sev garīgi pārņemt par lēnību, taču tad notika neparedzēts notikums. Pēkšņi restorānam pienāca kāds vīrietis. Viņš apstājās pie ieejas, uzmanīgi paskatījās apkārt un iegāja restorānā. Černihs, kaut arī ar grūtībām, viņu atpazīna. Tas bija tas pats vīrietis, kurš pirms neilga laika bija bijis restorānā kopā ar sievieti, kas izskatījās pēc čūskas. Jā, jā, tas bija viņas pavadonis, tas pats... Un tagad viņš atgriezās, bet bez sievietes.

Pēc aptuveni desmit minūtēm šis pats vīrietis izgāja no restorāna un devās pa ielu. Černihs viņam slepus sekoja. Viņš nolēma mainīt plānus, proti, sekot nevis viesmīlim, bet šim vīrietim. Viņa uzvedība Kirilam šķita ļoti aizdomīga. Patiesībā, kāpēc viņš atgriezās? Kāpēc tu tik ilgi paliki restorānā? Kur viņš tagad dosies? Kas aiz tā visa slēpjas?

Ļoti iespējams, ka vīrietis nenojauta, ka viņam seko un attiecīgi Kirilu nepamanīja. Nogājis pusi kvartāla, vīrietis iekļuva vienā no mājām. Tā bija vienkārša savrupmāja, gandrīz pilnībā paslēpta aiz augsta akmens žoga. Kirilam pat vajadzēja uzrāpties šajā žogā, lai redzētu, kas notiks tālāk. Tomēr tālāk nekas īpaši interesants nenotika. Drīz pēc tam, kad vīrietis iegāja savrupmājā, vienā no logiem iemirdzējās lampa. Tas nozīmēja, ka vīrietis iegāja tieši šajā mājā un neslēpās no Kirila, sajūtot viņa skatienu. Protams, Kirils savrupmājā gaidīja vēl kādas labas divas stundas, taču ne vīrietis, ne kāds cits no mājas neiznāca. Kas attiecas uz lampas gaismu, tā dega trīsdesmit piecas minūtes

un pēc tam nodzisa. Tas ir viss.

«Visticamāk, šis puisis dzīvo šajā mājā,» sacīja Kirils. – Nu, vai varbūt viņam tur ir kaut kāda rūka... Bet man pietrūka viesmīļa. Es nevarēju saplēst sevi divās daļās.

«Un viņš rīkojās pareizi,» sacīja Mašarins. «Šis cilvēks mums ir svarīgāks par viesmīli.» Lai gan, protams, viesmīlis... Eh, ak nu! Kas mums ir, tas mums ir. Tagad padomāsim, ko darīt tālāk.

– Ko tur domāt? – Martiņoks paraustīja plecus. «Mums tie visi ir jāpaņem, tas arī viss.» Tajā pašā laikā viss uzņēmums, kā plānots. Svētdien restorānā. Un tie divi, viesmīlis un īpašnieks. Un tad mēs veicam meklēšanu viņu caurumos. Tajā pašā laikā, līdz izplatījās baumas... Nu redzēsim.

«Jā, mēs to darīsim,» Maharins piekrita.

– Ko darīt, ja viņi svētdien neieradīsies restorānā? – jautāja Čerņihs.

– Kāpēc viņi nenāk? – Martinoks samiedza acis. «Viņi parādīsies kā jauki.»

– Nu, ja? – Čerņihs turpināja uzstāt. – Pieņemsim, ka viņi tikko pabeidza savu biznesu vakar... Vai arī viņi joprojām jūta, ka viņiem seko. Tu nekad nezini...

«Nu tad es nezinu...» Martiņoks noplātīja rokas un jautājoši paskatījās uz Mašarinu.

«Es domāju, ka viņi nāks,» viņš teica pēc īsas pārdomām.

– Un no kurienes tāda pārliecība? – Martiņoks vēl vairāk samiedza acis.

«Tā nav pārliecība, bet gan priekšnojauta,» paskaidroja

Mašarins. «Galu galā šis puisis kaut kādu iemeslu dēļ atgriezās restorānā.»

«Nu, viņš ir atgriezies...» šoreiz sacīja Černihs. Izskatījās, ka viņš nesaprata, kur Mašarins ar to dodas.

«Un, ja viņš atgriezās, tas nozīmē, ka viņu darbs vēl nav pabeigts,» sacīja Mazharins. – Citādi, kāpēc lai viņš atgrieztos?

«Varbūt tā,» Semjons paraustīja plecus. – Vai varbūt kā citādi... Bet tomēr interesanti – kāpēc viņš atgriezās? Ko viņam nebija laika pabeigt, kamēr viņš bija kopā ar dāmu?

«Varēja notikt jebkas,» atbildēja Maharins. – Teiksim, es kaut ko atcerējos. Kaut kas ļoti svarīgs un steidzams...

«Vai varbūt viņš jūta, ka viņam seko,» piebilda Martynoks. – Spiegi ir jūtīgi... Un tas nozīmē, ka viņš atgriezās, lai par to brīdinātu viesmīli. Vai arī restorāna īpašnieks. Vai abi kopā. Starp citu, ko uz to teiks mūsu palīgs? – un Semjons jautājoši paskatījās uz kluso Pavlinu.

«Es nezinu...» meitene domīgi atbildēja. «Kādu iemeslu dēļ man šķiet, ka runa nav par novērošanu, bet par kaut ko citu.» Lai gan, varbūt uzraudzībā. Polis, kas viņus vēroja... viņi joprojām pievērsa viņam uzmanību. Un, ja viņi tiešām ir tik jūtīgi, tad...

«Tad saimnieks aizrautīgi nopratinās poli!» – Martynoks uzminēja. «Ir neiespējami, ka viņš viņu nepratināja.» Kur, saka, darba laikā gāji un kādiem nolūkiem... Un te daudz kas ir atkarīgs no tā, ko atbildē saka mūsu polis.

«Es domāju, ka viņš visu pateiks, kā vajadzētu,» sacīja Mašarins. – Un viņš mums ziņos.

«Es gribētu ticēt,» Mārtinoks nomurmināja.

– Kas mums vēl atliek? – Mašarins paraustīja plecus.

«Nu jā, nu jā,» Semjons pasmīnēja. «Mūsu biznesā, kā vienmēr, tas notiek ar pieskārienu un pieskārienu.» Īsāk sakot, mēs blefojam bez nevienas uzticamas kārts mūsu rokās!

«Apmēram tas ir,» Mašarins pasmīnēja.

– Ak, man patīk tik riskants bizness! – Semjons neprātīgi uzsita sev pa ceļgalu. Tad viņš uzreiz kļuva nopietns un jautāja: «Kā ar mūsu palīgu?» Tātad, vai šīs operetes beigas?

«Un asistente var atgriezties savā dienesta vietā,» atbildēja Maharins.

Pavlina klusi piecēlās un uzvilka modīgo apmetni, ko Martīns viņai bija nopircis iepriekšējā dienā.

«Jā, ej,» atkārtoja Mašarins. – Paldies par tavu palīdzību. Un atceries – nesaki nevienam ne vārda.

Pavlina joprojām klusi pamāja ar galvu un devās uz izeju.

– ES iztērēju! – teica Martynoks.

Pavlina uz brīdi samazināja ātrumu, bet neko neteica. Viņi klusēdami gāja pa ielu. Bija vējains un tāpēc auksts, un sniga reti sniegs. Pēkšņi Pavlina apstājās.

«Pietiekami,» viņa teica. – Nepavadi mani tālāk.

– Kāpēc? – jautāja Semjons.

Pavlina neatbildēja.

«Man tevi jānostaigā līdz pat lievenim,» Semjons pasmīnēja, un šis smīns izskatījās skumjš.

– Par ko? – jautāja Pavlina.

«Lai būtu drošs, ka nokļūsit savā darba vietā,» sacīja Semjons.

«Tas ir labi, es tur nokļūšu,» sacīja Pavlina, apklusā un piebilda: «Ardievu.»

– Kāpēc uz redzēšanos? – Semjons bija pārsteigts. – Man vajadzēja atvadīties.

«Tāpēc, ka tas ir karš,» meitene atbildēja. – Karā ir maz datumu, arvien vairāk atvadu.

– Tomēr, uz redzēšanos! – Semjons spītīgi sacīja.

«Nu, lai tā būtu,» Pavlina teica ne pārāk pārliecināti.

– Redzēsi, tā būs! – Semjons teica vēl pārliecinātāk. – Mūsu randiņš...

Ar šiem vārdiem viņš neveikli apskāva Pavlinu un noskūpstīja viņu uz vaiga. Viņa neatkāpās, tikai skumji pasmaidīja un jautāja:

– Vai tā tam ir jābūt SMERSH?

«Nē,» sacīja Semjons. – Tas esmu es no sirds.

Pavlina nopietnām acīm paskatījās uz Semjonu un tad arī noskūpstīja viņu uz vaiga. Un tad viņa atbrīvojās no Semjona apskāvieniem un aizgāja. Martiņoks kādu laiku klusēdams pieskatīja viņu un tad iesaucās:

– Pavlina!

Viņa apstājās un pagriezās.

– Nedod nevienam savus tērpus, labi? – teica Semjons.

– Kāpēc? – meitene jautāja.

– Nu, kāpēc... Bet iedomājieties: karš drīz beigsies. Un mēs tiksimies. Un uz šo tikšanos tu valkāsi šos savus tērpus. Galu galā,

tu esi šajos tērpos...» viņš nepabeidza, un droši vien tas nebija vajadzīgs. Jo jau bija skaidrs, ko viņš gribēja pateikt.

* * *

Jans Kitsaks tikās ar smerševiešiem tajā pašā dienā, vēlā pēcpusdienā. Un viņš viņiem stāstīja, ka restorāna īpašnieks viņu patiešām sauca pie sevis un ilgi un rūpīgi jautāja, kur viņš bija aizgājis pagājušajā naktī, un pat nejautājot.

«Es viņam teicu, ka esmu slims,» Īans stāstīja smerševītiem.

– Tante, vai kā? – Černihs noskaidroja.

«Jā, tsotsja,» Jans pamāja. – Barzo hora... Un es gribēju viņu apciemot. Es nopirku zāli... ēdienu no mūsu restorāna un aiznesu viņai.

– Vai tiešām restorānā iegādājāties ēdienu? – jautāja Mašarins.

– O jā! – sacīja Jans. – Patiešām. Lai neviens mani neturētu aizdomās.

«Labi darīts,» sacīja Maharins. – Tu visu izdarīji pareizi. Un kā ar īpašnieku?

«Es domāju, ka viņš man ticēja,» Ians atbildēja. – Es viņam pat nepiemēroju naudas sodu. Viņš tikai teica, lai bez atļaujas vairs nekur neeju.

– Vai viesmīlis ir tur? – jautāja Mašarins. – Viņš nekur negāja?

«Uz vietas,» apstiprināja Īans.

«Tātad,» Mazharins domīgi sacīja, apstājās un atkārtoja: «Tātad... Ja viesmīlis nekur nav aizgājis, ko tas varētu nozīmēt?» – Un viņš sev atbildēja: – Un tas varētu nozīmēt

to. Viņi satiksies restorānā: šī sieviete, viņas pavadonis un viesmīlis... Viņi tiksies vēl vismaz vienu reizi. Citādi viesmīlis būtu pazudis no restorāna. Un šī tikšanās notiks svētdien.

«Vai varbūt nē,» iebilda Martynoks. – Varbūt ne svētdien, bet agrāk.

– Kāpēc tu tā domā? – jautāja Mašarins.

– Tāpēc, ka šis polis, vai Dievs zina, kas viņš ir, vakar otro reizi satikās ar viesmīli. Es redzēju savu dāmu prom, un tad atgriezos un satiku viņu. Viņš tā vienkārši neatgrieztos. Tas nozīmē, ka bija kāds svarīgs iemesls. Vai es domāju pareizi?

«Jā, droši vien,» vienā balsī atbildēja Mašarins un Černihs.

«Nu tā,» Martynoks turpināja. – Iemesls. Jautājums ir, kāds ir šis iemesls? Ko šis pāris aizmirsa pateikt viesmīlim?

– Un ko jūs par to domājat? – jautāja Mašarins.

– Ko es domāju? – Semjons paberzēja pieri, tad nerātni pasmaidīja un pamāja ar pirkstiem. – Ļoti izskatās, ka mēs tomēr nobiedējām savu pāri. Viņu rūpīgā rīcība padarīja viņu piesardzīgu. Tas ir, mūsu draugs Ians to izdarīja, karājoties viņiem astē. Nedaudz pārcenties.

«Bet es...» Jangs teica.

– Mierīgi! – Martinoks viņu pārtrauca. – Neviens tevi ne par ko netiesā. Jūs visu izdarījāt pareizi. Un tā tas tikai dažreiz notiek. Mūsu biznesā tas tā nav. Labi, ka tevi nenošāva. Citādi viņi varētu. Nu, ja viņi nešāva, tas nozīmē, ka viņi nebija ļoti nobijušies. Tāpēc bijām nedaudz piesardzīgi...

Mārtins aplusa un pat nosvilpa kādu īsu, vieglprātīgu

melodiju. Un tad viņš teica:

– Kiril, tagad tu turpini manu domu. Paskaties uz to ar svaigām acīm. Lai nejauši nepaziņotu. Un tad nekad nevar zināt...

«Es turpinu,» atbildēja Čerņihs. – Tātad šis ir tas gadījums... Viņi kļuva piesardzīgi un katram gadījumam nolēma tikšanos pārcelt uz citu dienu. Precīzāk, nākamajā vakarā. Teiksim, šodien vai rīt. Vai sestdien... Lai mūs mulsinātu. Es domāju, ka tas ir loģiski.

«Un, ja tas tā ir, tad šī būs viņu pēdējā tikšanās,» ieteica Mašarins. – Vismaz šajā restorānā.

– Nu, viesmīlis mums teica, ka tikšanās notiks restorānā, nevis kaut kur citur, bez jēgas, jo viņš no restorāna nepazuda. Tātad viņš gaida.

Visi apklusā un domāja. Visi intensīvi meklēja trūkumu konstruētajā loģiskajā ķēdē. Pat Ians. Taču, lai kā centās trīs smerševieši, ar Janu Kitsaku viņi nespēja atrast trūkumus. Loģiskā ķēde izskatījās diezgan spēcīga un uzticama, tajā nebija neviena vāja posma. Un no šejienes sekoja vienīgais iespējamais secinājums: mums ir jāīrkojas. Tūlīt – citādi var būt par vēlu. Pretējā gadījumā jūs varat viegli palaist garām noslēpumaino pāri, oficiantu un viņu iespējamo līdzdalībnieku – restorāna īpašnieku Mirončaka kungu.

«Jan, mums atkal būs vajadzīga jūsu palīdzība,» sacīja Mašarins.

«Es dzirdu baumas,» Jangs viegli atbildēja.

«Tātad tas tā ir,» sacīja Mašarins. – Tagad tu dosies uz

restorānu. Un jūs tur būsiet nepārtraukti līdz vēlai naktij katru dienu. Vai vari to izdarīt?

«Jā,» sacīja Jans. – Teikšu, ka man ir daudz darba. Kas tālāk?

«Un tad jums būs jāskatās, vai mūsu draugi parādās restorānā.» Un, tiklīdz tie parādīsies, jūs man nekavējoties paziņosit.

– Kam? – jautāja Īans.

«Šeit tas ir,» Maharins norādīja uz Kirilu Černihu. – Viņš vienmēr būs tuvumā.

«Trīs vakari pēc kārtas ir par daudz,» Černihs saskrāpēja pakausi. – Es sāku pierast.

«Pārliecinieties, ka neesat pazīstams,» neapmierināti atbildēja Mašarins. «Jūs saprotat, ka nav neviena, kas jums palīdzētu.»

«Labi,» sacīja Černihs. – Kaut kas padomās.

– Tātad izdomājiet. Un tiklīdz Īans dod jums signālu, ka mūsu draugi ir restorānā, jūs, savukārt, dodat signālu mums. Mēs arī būsīm tuvumā. Kaut kur slazdā. Skaidrs, ka viņi nav vieni, bet ar karavīriem. Mēs, iespējams, nevarēsim tikt galā vieni. Nekad nevar zināt – ja nu viņi nolems mūs pamest visos virzienos? Vai arī viņi izdomās kādu citu netīru triku.

– Tātad visus trīs vakarus sēdēsi slazdā? – Kirils noskaidroja.

– Tas prasīs trīs nedēļas! – atbildēja Mašarins. – Neuzdodiet nevajadzīgus jautājumus.

* * *

Tā viņi nolēma. Jans Kitsaks devās uz restorānu vai, precīzāk, uz savu kaujas posteni, un smerševieši sāka tūlītējas

sagatavošanās darbības.

Pirmkārt, bija jāizvēlas piemērota vieta nākotnes slazdam. Tai vajadzētu būt vietai, kas atrastos netālu no restorāna Golden Dove, no kuras restorāns būtu labi redzams, bet slazdā esošie nebūtu redzami. Nav viegls uzdevums, bet tas bija jāatrisina, turklāt nekavējoties.

Šim nolūkam visi trīs Smerševu vīri pārgērbās civilā, pareizāk sakot, darba civildrēbēs un ieradās restorānā. Šeit viņi sāka rūpīgi izpētīt tuvumā esošās telpas, ieejas, vārtus, visa veida ejas un izejas, kā arī drupas.

Cilvēkam no malas bilde noteikti likās parasta. Strādnieki apskata drupas, domājot, kā vislabāk tās iztīrīt. Turklāt pilsētā bija daudz drupu. Pilsēta tikai nesen tika atbrīvota no nacistiem; drupas vēl nebija iztīrītas. Dažas mājas izdzīvoja un tajās dzīvoja cilvēki, bet citas, nopostītas mājas, stāvēja tukšas.

Viena no šīm pussabrukušajām ēkām atradās netālu no restorāna Golden Dove – pretējā ielas pusē, nedaudz pa diagonāli no galvenās ieejas restorānā. Tā nebija dzīvojamā ēka, bet kaut kāda administratīvā ēka, bet kāda starpība? Nevarēja arī teikt, ka no ēkas paveras vienkārši ideāls skats uz restorānu. Bet principā tam nebija lielas nozīmes. Drupas atradās netālu no restorāna, no tām vairāk vai mazāk bija redzams pats restorāns – ko vēl vajag? Šeit viņi nolēma sarīkot slazdu.

Tagad vajadzēja nekavējoties tikties ar augstākām iestādēm, izskaidrot situāciju un lūgt palīdzību duci karavīru. Atstājot Kirilu Černihu kā novērotāju, Mazharins un Martynok devās uz

varas iestādēm.

Karavīri viņiem tika norīkoti, ar šo jautājumu nebija nekādu problēmu. Tagad viņiem bija pienācīgi jāinstruē. Mazharins saņēma šo lietu no Martīna.

– Tā, tā, varoņi! – Martiņoks sacīja karavīriem. – Jūs visi uz laiku esat nodoti mūsu rīcībā. Mēs esam Smersh. Vai esat dzirdējuši šo vārdu? Labi, ka dzirdējāt. Un lūk, ko mēs piedāvājam jums...

Īsi pastāstījis kaujiniekiem par lietas būtību, Semjons turpināja:

– Nu, lūk, slazds. Atbildīgs bizness! Ļaujiet man paskaidrot sīkāk. Mēs vēl ilgi sēdēsim tajā slazdā. Varbūt veselu nakti, varbūt pat trīs naktis pēc kārtas. Kā iznāks... Un sēdi klusi, kā peles. Nesmēķē, nerunā, nerunā... Vārdu sakot, sēdi un gaidi.

– Kāpēc gaidīt? – jautāja viens no cīnītājiem, puisis ar vasaras raibumiem pa visu seju.

– Fašistu spiegi! – Semjons atbildēja, veidojot draudīgu seju. – Tas ir kurš!

– Tā tas ir! – cīnītājs pārsteigts sacīja.

– Nu ko tu domāji? – Semjons paskatījās uz cīnītāju. – Viņus, mani dārgie! Un tiklīdz viņi ienāk restorānā, mēs viņiem sekojam! Un mēs tos ņemam silti! Tas ir skaidrs?

«Nē, tas nav skaidrs,» iebilda cīnītājs. – Cik viņu būs, tie spiegi?

«Droši vien četri,» paskaidroja Martiņoks. – Trīs vīrieši un dāma.

– Oho! – nemierīgais cīnītājs pamāja ar galvu. – Pat sieviete! Aprīnojama lieta! Kāpēc viņai jāklūst par spiegu? Joprojām sieviete...

«Tas ir tas, ko mēs viņai jautāsim, kad viņu noķersim,» Martiņoks pasmīnēja. – Pa to laiku gatavojamies. Un vakarā – slazdā.

– Un jūs pats, biedri leitnant, arī esat ar mums? – jautāja tas pats cīnītājs.

– Nu kur tu bez manis dotos? – atbildēja Semjons. – Protams, ar tevi. Līdz rūgtajam galam. Un es neesmu viens. Būs arī citi atbildīgi biedri. Vispār beigsim uzdot jautājumus un būsīm nopietni!

* * *

Kā izrādījās, loģiskā ķēde patiešām tika izveidota pareizi. Likās, ka aizdomās turamie patiešām nojauta kaut kādas briesmas un šī iemesla dēļ nolēma pārcelt savu tikšanos restorānā uz agrāku datumu.

Tikšanās notika nevis svētdien, bet gan piektdien. Tas ir, kaujiniekiem un kopā ar viņiem Mašarinam un Martynko tikai vienu dienu nācās slēpties starp drupām. Un Kirils Čerņihs – pakavējieties pie restorāna ieejas, patiesībā esot redzamā vietā un tajā pašā laikā cenšoties būt nevienam neredzams. Un Janam Kitsakam viss laiks jāpavada restorāna virtuvē, izdomājot sev jaunus darbus.

...Tātad, piektdienas vakarā restorānā parādījās aizdomīgs pāris – kā parasti, tieši deviņpadsmitos nulle-nulle. Čerņihs viņu

pamanīja pirmais, bet pēc tam Jans Kitsaks. Viņš izgāja uz restorāna lieveņa un divreiz pamāja ar roku. Tas bija parasts signāls, kas nozīmēja, ka pāris atradās restorānā. Jans Kirilu Černihu neredzēja, bet pats Kirils pamanīja Janu un viņa doto signālu un steidzās uz drupām, kur kopā ar Mašarinu un Martynoku atradās desmit kaujinieki.

«Mēs esam ieradušies,» sacīja Černihs. – Gan viņš, gan viņa...

– Jā! – Martiņoks labsirdīgi pasmaidīja, it kā mēs runātu par kaut ko parastu un parastu. – Nu, tas ir brīnišķīgi. Sveiki, cīnītāji! Nāc, mosties! Un kā es tev mācīju, esi uzmanīgs, lai neapjuktu! Visam jābūt skaidri saskaņā ar plānu.

Iela bija tumša un pamesta. Septiņi karavīri nekavējoties ielenca restorānu, pārējie trīs kopā ar Mašarinu, Martiņoku un Černihu (slēpties vairs nebija jēgas) ātri iegāja restorānā. Īans iznāca no virtuves viņus sagaidīt, norādīja uz atsevišķu istabu un parādīja trīs pirkstus. Viņi saka, lūk, viņi ir visi trīs: pāris un viesmīlis.

Mašarins, Martynoks un divi karavīri ielauzās tajā pašā telpā. Černihs un vēl viens karavīrs vienlaikus devās meklēt restorāna īpašnieku Mirončaka kungu. Ar tikko pamanāmu mājienu Jans apstiprināja, ka īpašnieks ir arī šeit, savā birojā.

Pārsteigums ir ļoti efektīvs ierocis. Nevienam no trim nebija laika izrādīt nekādu pretestību. Ar diviem sitieniem viesmīlis un otrs vīrietis tika uzvarēti, Mazharins un Martiņoks sagrieza rokas. Kundze no bailēm kļiedza, uzlēca un gribēja izskriet

no istabas, bet karavīri viņai aizšķērsoja ceļu. Dāma izmisīgi iebāza roku makā un izvilka pistoli, taču viņai nebija laika to izmantot. Viens no karavīriem satvēra viņas roku ar pistoli, bet otrs iespieda viņai krūtīs ložmetēja stobru.

– Nelutiniet mani, skaistulīt! – sacīja karavīrs, paņemot dāmai pistoli.

Mašarins un Martiņoks tikmēr pārmeklēja piesietos vīriešus. Viņi neko neatrada no viesmīļa, bet otra vīrieša kabatā bija Walther pistole.

– Hm! – Martiņoks uz to teica un paskatījās uz Mazharinu un tad uz aizturēto sievieti. – Būtu jauki pārmeklēt arī šo zādzību!

– Jau! – viens no cīnītājiem atbildēja un pasniedza Mārtinam pistoli. – Es to izvilku no somiņas, necilvēks! Labi, ka satvēru viņas roku, citādi...

Mārtins piegāja pie kundzes un, izsmējīgi smaidīdams, ieskatījās viņas sejā.

– Ko, tev vairs nav rotallietu? – viņš jautāja. – Teiksim, zem svārkiem vai, teiksim, klēpī?

Ar šiem vārdiem viņš paņēma dāmas maku un apgriezta to otrādi. No somiņas izbira dažādi dāmu sīkumi, un starp tiem bija arī divi pistoles skavas ar patronām.

– Taupīga sieviete! – teica viens no karavīriem.

– Nu kā tu gribēji! – Martinoks viņam atbildēja. – Šī nav Marusja no piejūras tirgus. Tā ir nopietna lieta. Bet joprojām ir interesanti zināt – kādi pārsteigumi viņā slēpjas, tā sakot, tuvāk viņas ķermenim? Sajūti, vai kā?

Viens no karavīriem apmulsis nošņāca. Mārtins ar visnopietnāko skatienu piegāja pie sievietes un izlikās, ka grasās ielīst viņas krūtīs un tad zem svārkciem.

«Es guļu,» dāma teica poļu valodā un atrāvās.

– Tu saki, ka nekā nav? – Martinoks pasmīnēja. «Nu, jums būs jāpieņem mans vārds.» Man nepatīk šādās situācijās saskarties ar dāmām! – viņš atskatījās uz karavīriem. – Jo tie ir neviennozīmīgi indivīdi. Nav iespējams pat meklēt viņu īstu. Tas tiešām ir nepatīkšanas! Ērgļi, es to uzticu jums. Pievērsiet uzmanību viņai, un mēs parūpēsimies par šiem pilsoņiem.

Restorāna zālē atskanēja troksnis. Mašarins paskatījās ārā no istabas. Izrādījās, ka troksni sacēlis Černihs, cīnītājs un maza auguma, plikpaurains, resns vīrietis – iespējams, restorāna īpašnieks Mirončaka kungs. Viņa seja bija nobijusies, viņš kaut ko izblāustīja poļu valodā, savā haotiskajā runā ievietojot atsevišķus krievu vārdus.

«Viņš saka, ka neko nezina un ne pie kā nav vainīgs,» uzminēja Martynoks. – Nu labi...

Apmeklētāju restorānā nebija – kādi tur apmeklētāji? No virtuves raudzījās nobijušies viesmīļi un pavāri. Viņu vidū bija Īans. Ieraudzījis viņu, Mašarins viņam uzsmaidīja tikai ar acīm. «Bet gan Īans, gan pārējie palika bez darba! – Mašarina galvā iešāvās negaidīta un nelaikā doma. – Jā, nepaveicās...

Šī bija tāda doma, kurai nesekoja nekāda darbība. Tiešām, ko varētu darīt lietas labā? Smersh pienākumos neietilpa bezdarbnieku Polijas pilsoņu nodarbināšana. Smeršam bija

pavisam citi pienākumi.

6. nodaļa

Visi četri aizturētie tika ievietoti apcietinājumā – katrs atsevišķā kamerā, lai viņi nevarētu savā starpā sazināties un tādējādi izstrādātu kaut kādu vispārēju plānu, kas viņiem būtu jāsaka pratināšanas laikā.

– Un tagad – meklēšana! – teica Mašarins. «Es došos pie dāmas, Kirils dodas pie sava drauga.» Un tu, Semjon, Mirončaka kungam visu apgriez kājām gaisā. Gan viņa birojā, gan mājās. Tātad, ņemsim palīgā karavīrus un uz priekšu!

– Un viesmīlis? – jautāja Čerņihs.

– Jā, viesmīli, – Mazharins neapmierināti sacīja. – Labā nozīmē mums vajadzētu noorganizēt kratīšanu arī pie viņa. Bet mēs vienkārši nezinām, kur viņš dzīvo. Tāda katastrofa.

«Nu, pajautāsim,» sacīja Čerņihs. – Kas noticis?

«Bet fakts ir tāds, ka viņš, visticamāk, mums neko neteiks.»

Vai arī viņš melos,» sacīja Mašarins. «Lai kaut ko iegūtu no šīs publikas, jums ir smagi jāstrādā.» Jūs zināt.

«Es zinu,» Čerņihs saviebās.

– Pajautāsim Mirončaka kungam! – Martynoks iesaucās. – Viņš tev kaut ko pateiks. Ja viņš, protams, zina...

– Ko, tā ir ideja! – Mašarins piekrita. – Pans Mirončaks ir nobijies cilvēks, un, ja tā, tad runīgs. Var arī mēģināt. Bet ja nu? Tātad tu jautā.

«Un es pajautāšu,» Martynoks berzēja rokas. «Tagad es

ielauzīšos viņa kamerā, uztaisīšu brutālu seju, un viņš man pateiks!» Gaidi mani šeit.

Mārtins atgriezās pēc pusstundas. Viņa sejā mirdzēja viltīgs un apmierināts smaids.

– Un es tev atnesu negaidītu pārsteigumu! – viņš teica. – Tu noelsies, ja uzzināsi!

«Nemokiet savu dvēseli,» sacīja Mašarins. – Mums tagad nav laika pārsteigumiem. Pastāstiet tā, kā tas ir.

– Iedomājieties, ka šis pats viesmīlis dzīvo pie paša Mirončaka kunga! – Semjons svinīgi pasludināja. – Jā! Un viņš nemaz nav viesmīlis, bet īsts vācu izlūkdienersta virsnieks! Ieradies svarīgā misijā no frontes līnijas aizmugures! Pans Mirončaks man to paskaidroja poļu un krievu valodā un gandrīz ķīniski, bet es beidzot viņu sapratu! Tieši tā.

Mazharins nomurmināja, Černihs pārsteigts nosvilpa.

– Un ar kādu uzdevumu? – jautāja Černihs.

«Nu, jūs pārāk daudz gribat no manis,» sacīja Martiņoks. – Kad man būtu laiks pajautāt viņam tik interesantas detaļas? Man nebija laika... Pans Mirončaks apsoliņa, ka viņš man visu pastāstīs vēlāk. Katrā detaļā. Pēc kratīšanas.

«Šīs detaļas ir vēl svarīgākas par meklēšanu,» sacīja Maharins. «Jāskatās, vai meklēšanas laikā mēs kaut ko atradīsim.» Un šeit ir informācija. Un kāda informācija!

«Tas, protams, ir tā...» Martiņoks uzmanīgi sacīja.

«Ja tas tā ir, tad jums ir jauns uzdevums,» sacīja Mašarins. – Mēs ejam meklēt, un jūs – runājiet ar Mirončaka kungu. Un

izvelciet no viņa visu, ko varat. Vismaz poļu valodā, vismaz krieviski, vismaz ķīniski.

«Labi,» Semjons piekrita. – Sazināšos ar brīnišķīgu cilvēku – restorāna īpašnieku Mirončaka kungu. Viņš man pateiks!

* * *

Gan čūskas sievietes, gan viņas pastāvīgā pavadoņa meklēšana deva rezultātus.

Sieviete dzīvoja viena plašā dzīvoklī, kas iekārtots ar izsmalcinātām pirmskara mēbelēm. Viņa gandrīz nesazinājās ar kaimiņiem; kaimiņi nezināja, uz kādiem līdzekļiem viņa dzīvo. Viņi pat nezināja, kāds ir viņu kaimiņa uzvārds. Visi viņu sauca par Gannas kundzi, bet neviens nezināja, kāds ir viņas īstais vārds. Viņa dzīvoja šajā dzīvoklī vēl pirms kara, un viņa dzīvoja arī vāciešu pakļautībā, un arī tagad, kad vācieši atstāja pilsētu. Viņa uzvedās klusi un ciemiņus neuzņēma. Tas ir viss, ko kaimiņi varētu pateikt.

Veicot kratīšanu pie Gannas kundzes vai kāda viņa patiesībā bija, viņi neatrada neko, kas varētu liecināt, ka viņa būtu fašistu izlūk dienesta darbiniece. Viņi atrada tikai dažus papīrus, kas daļēji bija rakstīti ar roku un daļēji ar rakstāmmašīnu. Papīra bija daudz – veselas astoņas biezās ķīpas. Visas ķīpas bija glīti sasietas ar auklu, katra iepakota atsevišķā ūdensnecaurlaidīgā maisiņā. Kas bija tajos papīros, Mazharins (proti, viņš un pieci karavīri veica kratīšanu) nevarēja saprast. Viņš izķidāja vienu no kaudzēm – uz papīriem visur bija rakstīti skaitļi, uzzīmētas dažas bultas, citas nesaprotamas ikonas un arī vārdi un teikumi, kas

rakstīti Mazharinam nesaprotamā valodā. Un nekas vairāk.

Cita starpā Mašarinam meklēšanā palīdzēja tas pats vasaras raibumainais karavīrs, kurš pirms slazda uzdeva daudz jautājumu.

– Kā tevi sauc? – Mašarins jautāja karavīram.

– Ierindnieks Kaļiņins! – karavīrs ziņoja, apklusā un piebilda: – Ivans.

– Sakiet, ierindnieks Ivan Kaļiņin, ko jūs domājat par šiem papīriem? – jautāja Mašarins.

«Nopietni papīri,» karavīrs atbildēja svarīgi.

– Un no kurienes tu to ņēmi?

– Nu, protams... Tie ir glītā formā, visi saskaitīti un pārsieti, un pat iepakoti, lai nesamirkst. Ir skaidrs, ka viņi ir nopietni. Sīkumu papīri netiktu piesieti un iesaiņoti. Tie jau sen būtu sadeguši krāsnī.

«Un es tā domāju,» sacīja Mašarins. – Nopietni papīri...

– Citādi! – ierindnieks Kaļiņins piekrita. «Turklāt es domāju, ka viņi bija gatavi nosūtīšanai.» Kaut kur ļoti tālu. Pretējā gadījumā, kāpēc tie būtu sadalīti ķīpās un iepakoti?

– Vai jūs varētu saprast, kas ir tajos papīros? – jautāja Mašarins. – Es nevaru. Skaidrs, ka rakstīts svešvalodā, bet tas nav poļu vai vācu. Turklāt vēl visādas ikoniņas un ķeburi...

Ierindnieks Kaļiņins paņēma vienu no papīriem un ilgi skatījās uz to, kustinot lūpas un saburzīdams pieri. Tad viņš nolika papīru malā un teica:

– Nē, un es arī nevaru... Jā, man ir tikai septiņi gadi!

Šeit, iespējams, mums vajag kādu pamācošāku par mani. Kāds profesors...

«Uh-hu...» Mazharins domīgi sacīja un paskatījās uz cīnītājiem. – Tā, tā, brāļi. Mēs visus šos papīrus ņemam līdzī. Izdomāsim, kas tajos rakstīts un uzzīmēts...

* * *

Kas attiecas uz kratīšanu mājā, kurā it kā dzīvoja tikpat noslēpumainas sievietes noslēpumainais pavadonis, tad šo kratīšanu veica Kirils Čerņihs kopā ar citiem pieciem karavīriem. Kratīšanas laikā nekas apsūdzošs netika atrasts, taču informācija, ko Čerņihs ieguva pa ceļam, izrādījās ļoti interesanta un nozīmīga.

Svešinieks patiesībā dzīvoja šajā mājā. Bet viņš nebija īpašnieks, viņš bija īrnieks. Tā Kirilam stāstīja mājas īpašnieks. Īpašnieks izrādījās ne parasts cilvēks, bet ne mazāk kā medicīnas profesors. Tāpēc jebkurā gadījumā viņš iepazīstināja sevi ar Kirilu. Saimnieks bez poļu valodas runāja arī krieviski, tāpēc saruna ar viņu Kirilam īpašas grūtības nesagādāja.

Grūtības bija citur. Viņi uztrauca īrnieku. Profesors (viņš dzīvoja viens pats mājā) gandrīz neko nezināja par savu īrnieku. To viņš tomēr teica Kirilam. Vienīgais, ko profesors teica, bija tas, ka viņa īrnieks, šķiet, bija kāds nozīmīgs ierēdnis, kurš ieradās Krakovā no Varšavas un uz laiku īrēja stūri profesora mājā. Tā ir visa informācija.

– Kā sauc profesoru? – jautāja Mašarins.

«Zigmunds Moraveckis,» atcerējās Čerņihs. – Un kas? Tu

domā, ka neesi profesors, bet...

«Varbūt profesors, varbūt ne profesors,» Maharins paraustīja plecus. – Kopumā tas nav galvenais. Lieta ir cita. Izrādās dīvaini: kāpēc šis speciālists no Varšavas dzīvoja pie profesora? Kāpēc viņam, piemēram, netika piešķirts kāds cits mājoklis no valsts fonda, jo viņš ir svarīga amatpersona no pašas galvaspilsētas? Man vajadzētu pareizi pārbaudīt šo profesoru...

«Es saprotu,» sacīja Černihs. – Es pajautāšu. Domāju, ka Krakovā nav tik daudz profesoru. Profesori, viņiem jābūt redzamiem. Un, ja viņš patiešām ir profesors, tad viņiem par viņu būtu jāzina.

«Pārbaudiet to,» Maharins pavēlēja. «Un mēs ar Semjonu veiksīm pratināšanas.» Tātad, jā. Tu, Semjon, izdarīji spiedienu uz restorāna īpašnieku. Pa to laiku es parunāšu ar kundzi. Es viņai uzdošu pāris jautājumu. Ieskaitot papīrus. Šie papīri mani vajā.

– Parādi man šos papīrus! – Martiņoks jautāja. – Es gribētu uz viņiem paskatīties ar vienu aci.

«Tur, skapī,» sacīja Mašarins. – Ņem un paskaties, ja vēlies. Martiņoks pasmīnēja, piegāja pie skapja stūrī un pēc nejaušības principa paņēma vienu no ķīpām, uzmanīgi izņēma to no ūdensnecaur laidīgā maisa, atraisīja auklas, pielika vienu palagu pie acīm, tad otro, trešo, ceturto...

«Es, protams, esmu ļoti izglītots cilvēks,» viņš ironiski sacīja, «bet nepietiek, lai kaut ko saprastu no šiem skricelējumiem.» Protams, viltīgi skricelējumi. Un kādā valodā tas rakstīts arī nav

skaidrs. Ne vāciski, tas noteikti. Vismaz es varētu saprast vācu valodu. Man bija jānācās visādi vācu papīri, kad es biju frontes izlūkošanas varonis. Tātad... Tātad... Bet šis jau ir interesants... Nē, tas tiešām ir interesanti! Viņš šeit ir iemesla dēļ! Man liekas, ka šajā ir kaut kas!

– Par ko tu runā? – Mašarins nesaprata.

«Par ziedu,» Semjons paskaidroja. – Viņš ir ļoti interesants, šis zieds!

– Kādu vēl ziedu? – Mazharins pārsteigts jautāja.

«Paskaties uz šo,» Martiņoks teica Mazharinam un Černikam vienlaikus. – Šeit tas ir, zieds. Uz katras papīra lapas. Un visur – augšējā kreisajā stūrī. Tiešām ļoti interesanti.

Un patiešām: uz visām lapām augšējā kreisajā stūrī bija mazs zieds, kas attēlots ar roku. Smerševieši ziņkārības dēļ izgāja cauri visai kaudzei, un tajā bija tieši simts loksnes, un uz katras lapas augšējā kreisajā stūrī varēja pamanīt vienu un to pašu zīmējumu – ziedu. Turklāt visur zieds bija absolūti vienāds – līdz pēdējam pieskārienam. Mārtins saskaitīja ziedlapiņas divdesmit ziediem pēc kārtas – visur bija sešpadsmit ziedlapiņas, un tās bija sakārtotas vienā secībā.

«Trafarets,» sacīja Mašarins. – Tas ir skaidrs. Vēl viena lieta ir neskaidra – kāpēc tas ir vajadzīgs uz katras papīra lapas? Tas nav skaistuma dēļ! Un ne jau lutināšanai.

Martiņoks, neko nesakot, atvēra vēl vienu kaudzi. Un tur uz katras lapas bija arī zieds ar sešpadsmit ziedlapiņām – tieši tāds pats kā uz pārējām lapām.

«Nosacīta zīme...» Mazharins nedroši teica. – Bet nekas cits man nenāk prātā...

– Uzgaidi minūti! – teica Martynoks. – Man šķiet, ka zem katra zieda ir cits un tas pats uzraksts. Jā, tas ir pareizi. Visur divi identiski vārdi... Bah! Jā, tie ir vācu vārdi! tieši tā! vācu. Bet tagad mēs tos iztulkosim. Ej, ej... Weise Camilla – tā te rakstīts. Visur, uz katra palaga – Weise Camilla. Nu, Veiss, tas ir saprotams. Tas nozīmē baltu. Bet kas ir Kamilla?

Čerņihs tikai paraustīja plecus. Bet Mašarins par to domāja. Viņam šķita, ka viņš reiz bija dzirdējis šo vārdu. Agrāk, pirms kara. Tieši tā, es to dzirdēju. Viņš pat atcerējās, kad un kur tieši. Pirms kara viņš dienēja robežpunktā uz Polijas robežas. Tur, Polijas pusē, tajā laikā bija vācieši. Un vāciešiem bija gramofons – liels, skaļš. Viņš kļiedza gandrīz nepārtraukti, un tika atskaņotas arvien jaunas vācu dziesmas. Vai vācieši izklaidējās vai šādi mēģināja nomierināt padomju robežsargus – kas zina? Vāciešiem laikam bija neliela skaņuplašu izlase, jo katru dienu skanēja vienas un tās pašas dziesmas. Un starp tām ir dziesma ar vārdiem «Du Bist Meine Weise Camilla». Tieši tā, tajā bija tieši šie vārdi. Gribot negribot padomju robežsargiem nācās šo dziesmu noklausīties, vienlaikus iedziļinoties tās nozīmē. «Tu esi mana baltā margrietiņa» – lūk, ko šie vārdi nozīmēja. tieši tā! Mazharins to atcerējās tik skaidri, it kā viņš šo dziesmu būtu dzirdējis tikai vakar.

Tātad vācu vārds «camilla» nozīmē «margrietiņa». Nu kopā būs «baltā margrietiņa». Lūk, ko nozīmēja vārdi, kas bija rakstīti

zem uzzīmētā zieda. Un pats zieds noteikti nozīmēja kumelīti.

«Baltā kumelīte,» Maharins skaļi sacīja. – Jā, baltā kumelīte...

– Kas? – Martiņoks un Čerņihs paskatījās uz viņu.

«Camilla vācu valodā nozīmē kumelīte,» paskaidroja Maharins. – Un kopā – baltā kumelīte. Atcerējos...

«Tā tas ir,» Čerņihs berzēja pieri. – Nu, kāpēc tas viss radošums ir uzzīmēts un uzrakstīts uz katras lapas?

«Es jums saku, tā ir nosacīta zīme,» Mazharins sacīja ne pārāk pārliecināti. – Es tā domāju... Bet es nezinu, ko tas varētu nozīmēt.

– Labi, mēs to izdomāsim! – Martinoks izlēmīgi noteica. «Nopratināsim savus spiegos, viņi mums to paskaidros.»

7. nodaļa

Restorāna Golden Dove īpašnieks Mirončaka kungs bija salauzts, nobijies un nomākts. Un tāds cilvēks, kā saka tautas gudrība, var izgatavot virvi. Un salauztu cilvēku pierunāt un izvilkēt no viņa visa veida informāciju ir ļoti vienkārša lieta.

Un tieši tā. Mārtinkam pat īsti nebija jāuzdod jautājumi – Pans Mirončaks visus viņa jautājumus paredzēja un, jaucot poļu un krievu vārdus, un reizēm pat iebāžot savā runā veselas vācu frāzes, stāstīja, stāstīja, stāstīja... Tiesa, sākumā viņš Mārtinks izbiedētā balsī jautāja, vai viņa brīvprātīgā palīdzība varonīgajam padomju karaspēkam un jaunajām Polijas iestādēm ir tā vērtā? Martiņoks viņam apliecināja, ka viņš noteikti tiks ieskaitīts, un šādi vārdi iedvesmoja Mirončaka kungu.

Tiesa, jāsaka, ka Mirončaka kungs neko daudz nezināja. Tomēr viņš joprojām teica kaut ko interesantu. Jā, viņš tiešām bija vācu izlūkdieneņa aģents. Tas ir, nevis izlūkošana, bet gestapo. Un vēl precīzāk – drošas mājas īpašnieks. Viņa restorāns spēlēja šāda dzīvokļa lomu. Protams, ne visu restorānu kopumā, bet atsevišķu restorāna telpu. Jā, jā, tas pats, kurā satikās noslēpumainais vīrietis un sieviete. Bija ļoti ērti satikties un sarunāties, jo neviens pat nevarēja iedomāties, ka telpa restorānā ir slepena tikšanās vieta.

Viņš tika savervēts, kad nacisti kontrolēja Krakovu. Nu ko gan nabaga Mirončaka kungs varēja darīt? Vai viņam bija izvēle? Šeit

ir viena no divām lietām: vai nu jūs piekrītat strādāt gestapo, vai arī rīt jūs vairs nebūsit restorāna īpašnieks, un patiešām, iespējams, jūs pat nebūsit dzīvs. Padomju virsniekam jāsaprot, ka viņam nebija izvēles.

Bet viņš nevienam neko ļaunu nenodarīja! Nē nē! Viņš tikai nodrošināja vietu, kur dažiem cilvēkiem satikties, bet kas tie bija, par ko viņi runāja aiz atsevišķas telpas slēgtajām durvīm, viņš nezināja. Ak jā, protams, viņš uzminēja, ka šie cilvēki ir īsti fašistu spiegi, bet ko gan viņš varēja darīt? Viņš ir mazs cilvēks, gribēja izdzīvot. Turklāt viņu savervēja pats Kaufmans, un tas ir briesmīgs cilvēks! Padomju virsniekam nav ne jausmas, kāds šausmīgs cilvēks ir tas Kaufmanis!

Kad nacisti pameta pilsētu un ieradās Sarkanā armija kopā ar jauno Polijas valdību, Pan Mirončaks domāja, ka visas viņa nepatīkšanas un rūpes ir aiz muguras un viņš beidzot var viegli uzelpot. Bet tā tur nebija. Trešajā vai varbūt ceturtajā dienā pēc vāciešu aiziešanas kāda sieviete ieradās pie Mirončaka kunga – tās pašas kundzes, kura iepriekš atsevišķā istabā tikās ar Kaufmani. Un šī sieviete teica Mirončaka kungam, ka viņa dzīvē nekas nav mainījies, neskatoties uz to, ka vācieši pameta Krakovu. Tas ir, viņš joprojām ir drošās mājas īpašnieks, un cilvēki no Kaufmaņa joprojām nāks uz restorānu un sarunāsies aiz slēgtām durvīm. Protams, Pans Mirončaks mēģināja protestēt, taču sieviete viņam teica, ka viņam nav citas izvēles un situācija ir vienkārša un skaidra: ja Pans Mirončaks nevēlas turpināt sadarbību ar fašistiem, tad rīt jaunā valdība

zinās, kas. Pan Mirončaks patiešām bija patiesībā. Un tad viņam neklājas labi. Sarkanajā armijā, viņi saka, ir īpaša vienība – Smersh, kas nozīmē «nāve spiegiem». Tas ir, nāve tādiem cilvēkiem kā Mirončaka kungs. Bez jebkādām iespējām. Un atkal lai padomā padomju virsnieka kungs – ko gan nabaga kungs Mirončaks varēja darīt?..

Un šī sieviete arī pavēlēja vienu cilvēku pieņemt darbā par viesmīli restorānā un nejaūtāt, kas viņš ir, un neapgrūtināt viņu ar papildu darbu. Vai Mirončaka kungs varēja nepaklausīt šai sievietei? Nevarētu.

Pan Mirončaks nezina, kas ir šī sieviete. Viņš zina tikai vienu: viņa kādreiz satikās ar pašu Kaufmanu viņa restorānā, un tagad viņa satiekas ar kādu citu vīrieti. Pans Mirončaks arī nezina, kas ir šis cilvēks. Bet viņš nojauš, ka nemaz nav polis, bet, visticamāk, vācietis. Pans Mirončaks reiz dzirdēja šo vīrieti un viesmīli runājam par kaut ko vācu valodā. Kāpēc polim jārunā vāciski? Tātad tas vīrietis ir vācietis. Un viesmīlis arī ir vācietis.

Bet Mirončaka kungs neko vairāk nevar pateikt, jo neko citu viņš nezina. Savu restorānu viņš nodrošināja tikai tikšanās reizēm ar dažādiem aizdomīgiem cilvēkiem. Un viņš to nodrošināja vāciešu vadībā un arī pēc viņu aiziešanas. Un nevis pēc paša vēlēšanās, bet tikai tāpēc, ka viņam nebija citas izvēles. Padomju virsniekam tas jāsaprot un jāizrāda žēlastība pret Mirončaka kungu.

Tas ir viss, ko Martynkam izdevās uzzināt no izbiedētā restorāna īpašnieka. Nav daudz, bet ne daudz. Atvilcis elpu,

Semjons nolēma nopratināt vienu no arestētajiem vīriešiem. Padomājis, viņš apmetās pie viesmīļa.

Bet tad viņu gaidīja neveiksme. Viesmīlis kategoriski atteicās runāt ar Semjonu. Viņš tikai nicinoši pasmaidīja un savilka lūpas, izliekoties, ka nesaprot krievu valodu. Vai varbūt viņš īsti nesaprata – kas zina? Semjons tikai pamāja ar roku un atstāja viņu vienu. Bija skaidrs, ka jūs nevarat vienkārši uzņemt viesmīli. Kā arī otrais arestēts. Pat konfrontācija ar runīgo Mirončaka kungu droši vien nebūtu piespiedusi atzīties ne viesmīlim, ne otrajam arestētajam. Šeit bija vajadzīga cita, smalkāka pieeja.

* * *

Tajā pašā laikā Mašarins nopratināja arestēto sievieti. Tiesa, viņš rīkojās apdomīgāk nekā Martiņoks – viņš nekavējoties atveda uz pratināšanu tulku, kuru pieprasīja galvenajā mītnē. Tulkotājs, jauns virsleitnants, kā izrādījās, bez poļu valodas zināja arī vācu valodu.

«Tas ir labi,» sacīja Mašarins. «Tagad mūsu lēdija ar to netiks vaļā.» Viņai būs jāatbild uz jautājumiem – ja ne poļu, tad vācu valodā.

Taču sākumā arestētā sieviete nevēlējās atbildēt ne poļu, ne vācu valodā. Mašarins, paredzot šādu pavērsienu, tikai paraustīja plecus.

«Jūs nevēlaties, un jums tas nav jādara,» viņš teica. – Būs tādi, kas atbildēs bez tevis. Piemēram, restorāna īpašnieks. Viņš ir runīgs cilvēks. Un arī nobijies. Un tā kā viņš ir nobijies, viņš jums pateiks un darīs visu, ko vēlaties. Droši vien jūs pats to

zināt. Nu, kad viņš mums visu izstāstīs, tad tavas atzīšanās mums nederēs. Tāpēc izdariet savus secinājumus.

– Kas tu esi? – sieviete jautāja poļu valodā.

«Es esmu no Smersh,» atbildēja Mašarins. – Vai esat dzirdējuši tik interesantu vārdu?

Sieviete neko neatbildēja, tikai vērīgi paskatījās uz Mašarinu.

«Es redzu, mēs dzirdējām,» Mašarins pasmīnēja. – Un tāpēc viņiem vajadzētu zināt, ko nozīmē šis vārds – nāve spiegiem. Un jūs, starp citu, tur aizdomās par spiegošanu. Tāpēc salīdziniet.

– Ko tu gribētu? – sieviete vēlreiz jautāja poļu valodā.

– Kāds ir tavs vārds?

«Ganna Rylska,» sieviete atbildēja.

– Kā ar īsto?

– Tas ir īsts. Es esmu polis.

– Teiksim, – Mašarins atkal pasmaidīja. – Cik ilgi jūs esat savervējuši vācieši? Kas tieši jūs savervēja? Abvērs? Gestapo? PVO?

Sieviete ilgu laiku klusēja, tad jautāja:

– Ja es atbildēšu uz jūsu jautājumiem, vai manas atbildes tiks uzskatītas par garantiju?

– Garantija par ko?

– Ka tu izglābsi manu dzīvību.

«Tātad tu gribi dzīvot...» Mašarins īgni pasmaidīja.

«Visi to vēlas,» sieviete atbildēja, apklusā un atkārtoja jautājumu par garantijām.

– Tikai tad, ja tu saki patiesību. Pirmkārt, tā ir taisnība, tad

mēs runāsim par garantijām,» sacīja Mašarins.

«Jā, es teikšu patiesību,» sieviete pamāja. – Jautājiet.

«Es jau prasīju,» sacīja Mašarins. – Uzdevu piecus jautājumus...

«Jā,» Ganna Rylska pamāja. – Atceros... Kaufmanis mani personīgi savervēja – deviņpadsmit četrdesmit divos.

– Vai jūs tiešām esat polis?

– Jā.

– Kāpēc Kaufmanam tik ļoti iepaticies?

«Tu pajautā Kaufmanam,» sieviete vāji pasmaidīja.

– Kad tevi noķersim, noteikti pajautāsim! – Mašarins skarbi teica. – Tikmēr es tev jautāju.

«Es esmu ārsts,» sieviete atbildēja pēc brīža. – Studējis Vācijā. Es zinu vācu valodu. Kaufmanam vajadzēja tieši tādu aģentu – ar medicīnisko izglītību. Tā viņš man to paskaidroja.

– Kāpēc tieši ar medicīnisko izglītību? – jautāja Mašarins.

«Man bija jāpilda īpaši uzdevumi.» Ar medicīnisku aizspriedumu,» sieviete atkal skumji pasmaidīja.

– Proti?

«Krakova ir liela pilsēta,» sacīja sieviete. – Zinātne šeit vienmēr ir attīstīta. Visa zinātne, arī medicīna. Un kur ir zinātne, tur ir zinātnieki. Krakovā vienmēr ir bijuši daudzi slaveni medicīnas zinātnieki. Pārsvarā ebreji. Kad vācieši ienāca pilsētā, viņi visi paslēpās. Tu saproti?

«Es saprotu,» Maharins pamāja. – Tavs uzdevums bija meklēt šos slēptos ebreju ārstus un nodot tos gestapo...

«Ne gluži tā,» Ganna Rilska pakratīja galvu. – Jā, paskaties. Bet ne tāpēc, lai gestapo tiktu ar viņiem galā. Tie bija vajadzīgi citam mērķim – sadarbībai ar vāciešiem.

– Tiešām? – Mašarins tam neticēja.

«Tieši tā,» apstiprināja Ganna Rylska. – Par sadarbību. Mans uzdevums bija Krakovā meklēt šos slēptos cilvēkus un pierunāt viņus sadarboties ar vāciešiem. Drošības garantiju došana vāciešu vārdā – neskatoties uz to, ka lielākā daļa bija ebreji.

– Un kāda tā ir sadarbība? Kāda ir tā būtība?

«Es nezinu precīzi,» sacīja Ganna Rylska. «Es zinu tikai to, ka tas bija par kaut kādiem medicīniskiem eksperimentiem.» Viņus personīgi uzraudzīja Kaufmans. Viņš šos eksperimentus nosauca par ļoti daudzsoļiem. Viņš teica, ka tie ir jauns vārds medicīnā un zinātnē vispār.

– Un tas nozīmē, ka šajos eksperimentos piedalījās tie ārsti, kurus jūs atradāt un pierunājāt sadarboties?

«Jā,» sieviete atbildēja, apklusā un piebilda: «Acīmredzot, tie patiešām bija svarīgi eksperimenti.»

– Kāpēc tu tā domā? – jautāja Mašarins.

– Tiem ārstiem, kuri piekrita tajās piedalīties, Kaufmanis solīja vienkārši fantastiskus apstākļus. Nauda, pat rotaslietas. Un pilnīga imunitāte, neskatoties uz to, ka lielākā daļa ārstu bija ebreji. Kaufmans tā vien nesolītu...

– Tātad, vai ārsti piekrita?

«Būtībā jā,» sacīja Ganna Rylska. – Jā, viņiem nebija izvēles.

Jautājums bija šāds: vai nu jūs piekrītat sadarboties ar Vācijas iestādēm un kā samaksu saņemt visādus pabalstus, vai arī koncentrācijas nometni un nāvi. Protams, vairākums piekrita sadarboties.

– Un kas notika ar tiem, kuri nepiekrita?

– Pajautājiet par to Kaufmanam...

Mazharins kādu laiku klusēja – viņš domāja par to, ko viņam teica arestētā vācu spiegs Hanna Rylska, un tad jautāja:

– Jūs teicāt par medicīniskiem eksperimentiem. Kam tie tika veikti?

«Kaufmans par šo tēmu neko neteica,» atbildēja sieviete. – Lai gan... Reiz restorānā tikšanās reizē viņš pārāk daudz dzēra un mēle palika vaļīga. Un viņš man teica, ka it kā tiek veikti eksperimenti ar bērniem.

– Pār kādiem bērniem? – Mazharins pārsteigts jautāja.

«Šķiet, ka netālu no Polijas rietumu robežas ir koncentrācijas nometne,» atbildēja sieviete. – To sauc par «Weisse Camille». «Baltā margrietiņa»

– Kā? «Mažarinam šķita, ka viņš ir nepareizi dzirdējis.

«Baltā margrietiņa,» sieviete atkārtoja. – Šī ir bērnu koncentrācijas nometne. Ar tiem tiek veikti eksperimenti. Tā Kaufmanis teica, kad bija piedzēries.

Mazharins atkal apklusa – šoreiz cita iemesla dēļ. Iemesls bija skaidrs – Mazharinam vajadzēja pilnībā apzināties tikko dzirdēto un apspiest visas savas jūtas. Tagad viņam jābūt objektīvam, nosvērtam un aukstam. Viņam jāsaņem visa

iespējamā informācija no arestētā fašistu spiega un tā pareizi jāsakārto. Un emocijas viņš izrādīs vēlāk.

– Un kas tie par eksperimentiem? – viņš jautāja.

«Es nezinu,» atbildēja Ganna Rylska. – Cik saprotu, kaut kas saistīts ar jaunas zāles izstrādi. Es neko citu nezinu. Kaufmanis man neko neteica, un es arī nejautāju. Tur, ziniet, nav pieņemts uzdot liekus jautājumus...

– Kāpēc piekritāt sadarboties ar gestapo? – jautāja Mašarins.

– Vai tas tev tiešām ir interesanti? – sieviete atkal skumji pasmaidīja.

– Nē, tas nav interesanti! – Mašarins atbildēja ar negaidītu asumu pat sev.

Viņš pēkšņi saprata, ka viņu tiešām neinteresē. Pirmkārt, viņš zināja paredzamo atbildi uz šo jautājumu: viņam kaut kā bija jāizdzīvo, tāpēc viņš piekrita. Un, otrkārt, viņu tagad nodarbināja pavisam kas cits. Bērnu koncentrācijas nometne «Baltā margrietiņa»! Medicīniskie eksperimenti ar bērniem! Un arī...

Mašarins izvilka no rakstāmgalda atvilktnes ar auklu sasietu papīru kaudzi. Tie bija tie paši papīri, kurus viņš atrada, pārmeklējot pretī sēdošo sievieti spiegu.

– Kādi papīri tie ir? – viņš jautāja. – Nesaki, ka tev par viņiem nav ne jausmas! Tie tika atrasti jūsu dzīvoklī kratīšanas laikā. Tabulā vēl vesels rats ar tādiem pašiem papīriem.

Sieviete klusēja, viņa acīmredzami neuzdrošinājās sniegt patiesu atbildi uz viņai uzdotajiem jautājumiem.

«Uz katras lapas, un šādu lapu ir neskaitāmas, augšējā kreisajā stūrī ir uzzīmēts zieds, un zem tā ir uzraksts vācu valodā. Tulkojumā tas nozīmē «Baltā kumelīte». Un to bērnu koncentrācijas nometni, par kuru jūs runājat, sauc arī par «Balto margrietiņu». Vai ne?

«Jā,» sieviete strupi atbildēja.

– Kas vienkārši liek secināt, ka šiem dokumentiem ir kāds sakars ar koncentrācijas nometni. Un, tā kā rakstos ir visādi zinātniski skribējumi, no tā dabiski izriet cits secinājums. Proti, šie papīri kaut kādā veidā ir saistīti ar jūsu pieminētajiem medicīniskajiem eksperimentiem. Ar eksperimentiem ar bērniem,» viņš precizēja. – Man ir taisnība? Es jautāju, vai tas tā ir?

«Jā,» sieviete atbildēja tādās pašās vienziļbēs.

– Lieliski! – Mašarins nesmīnēja, bet vienkārši izlika zobus. – Kā jūs ieguvāt šos dokumentus? Kāpēc jūsu? Ko tev vajadzēja ar viņiem darīt?

«Nosūtiet uz Vāciju,» sieviete atbildēja.

– Tātad, uz Vāciju... Kāpēc?

– Tie ir ļoti svarīgi dokumenti. Noslēpums.

– Kā un kāpēc jūs tos ieguvāt?

– Dokumenti ir daļa no zinātniskā arhīva, kas saistīts ar «Balto kumelīti». Vācieši atkāpšanās laikā dažus no tiem aizveda, bet šo daļu pameta steigā. Man tās bija jātransportē uz Vāciju.

– Tu? – Mašarins noskaidroja.

«Es un mani palīgi,» sacīja sieviete.

– Saproti. Viņš ir jūsu pavadonis un viesmīlis.

– Jā viņi. Šie cilvēki ieradās Krakovā speciāli, lai palīdzētu man salikt visus atlikušos dokumentus un sagatavot tos nosūtīšanai. Viņi to savāca, sagatavoja, bet nebija laika to nosūtīt.

– Kāpēc dokumenti atrodas Krakovā? – jautāja Mašarins.

«Tāpēc, ka šeit tika veikts galvenais zinātniskais darbs,» paskaidroja Ganna Rylska. «Dažreiz ārsti devās uz nometni, lai veiktu dažus eksperimentus un pētījumus, bet viņi vienmēr atgriezās. Tāpēc šeit tika glabāta arī zinātniskā dokumentācija.

– Kur īsti atrodas nometne?

– Es jau teicu, ka nezinu. Kaut kur netālu no Polijas-Vācijas robežas. Es reiz dzirdēju Kaufmanu izrunājam kādas apdzīvotas vietas nosaukumu sarunā ar manis savervēto ārstu. Jā, tieši tā... Nez kāpēc atcerējos šos vārdus. «Bala Glinka» – tā viņš teica. Man liekas, ka tā saucas pilsētiņa vai varbūt kāda cita apdzīvota vieta, kur atrodas nometne.

«Tā bija glinka...» Mašarins domīgi atkārtāja.

«Baltais māls,» ierosināja tulks.

Mazharins atkal apklusa. No aizturētā vācu spiega saņemtā informācija, pēc Mašarina vārdiem, bijusi ļoti svarīga, un viņš neizbēgami sācis domāt, ko ar to darīt. Lai gan, protams, šādas domas bija pārāgras, jo, acīmredzot, Hanna Rylska vēl nebija visu pateikusi. Mašarins pakratīja galvu, lai atjēgtos, un jautāja sievietei:

– Vai jums ir zināms šis vārds – Zigmunts Moraveckis?

«Jā,» atbildēja Ganna Rylska.

– Kas ir šis vīrietis?

– Pole, medicīnas profesors. Šis ir ļoti labi zināms vārds medicīnas aprindās ne tikai Polijā, bet arī Eiropā. Kopš pirmskara laikiem.

Viņa apklusā, acīmredzot domādama, ka ir pilnībā atbildējusi uz jautājumu.

«Pastāsti man vairāk,» Maharins pavēlēja. – Jums ir ko pastāstīt par profesoru, vai ne?

«Jau no paša operācijas sākuma gestapo vēlējās viņu iesaistīt sadarbībā,» turpināja Hanna Rylska. «Man tika dots uzdevums par katru cenu pārliecināt viņu sadarboties.» Bet es nevarēju viņu atrast. Šķiet, ka Krakovā vāciešu pakļautībā viņš tur nebija. Vai varbūt viņš bija, bet viņš veiksmīgi slēpās. Es nezinu... Kaufmans bija dusmīgs, prasīja, lai es viņu atrodu un pēc iespējas īsākā laikā. Un es viņu atradu tieši pirms vāciešu pamešanas Krakovā. Acīmredzot profesors nolēma, ka, tā kā vācieši aizbrauc, viņam tagad nav no kā baidīties, un atgriezās mājās. Viņam ir savrupmāja Krakovā...

«Jā, es zinu,» Maharins pamāja. – Un kas tad notika?

– Un tad – es atnācu uz viņa māju un izliku viņam priekšā visas kārtis. Un, lai profesors atkal neizlemtu kaut kur pazust, mūsu cilvēks apmetās savā mājā. Un turklāt māja tika uzraudzīta. Uzdevums bija slepus aizvest profesoru uz Vāciju un pie reizes arī atlikušos dokumentus.

– Un kam profesors piekrita? – jautāja Mašarins.

«Viņam nebija izvēles.» Es jau teicu, kā tieši notika saruna

ar tiem ārstiem, kuri mūs interesēja. Precīzāk, kuru interesēja Kaufmans un gestapo. Profesoram solīja debesu apstākļus nevis Vācijā, bet citā valstī, kur nav kara.

– Kurā valstī? – jautāja Mašarins.

«Es nezinu,» sieviete atbildēja. «Es zinu tikai to, ka zinātnieki patiešām tika transportēti caur Vāciju uz citām valstīm. Šķiet, ka viņi to slēpa.

– Par ko? – jautāja Mašarins.

– Nu, tas ir saprotams! – sieviete paraustīja plecus. – Vācija zaudēja karu. Tie nav mani vārdi, tā reiz teica pats Kaufmanis. Bet darbs, lai vai kas, ir jāturpina. Kaufmans reiz minēja, ka šis ir ļoti daudzsološs zinātnisks darbs, turklāt naudas pelnīšana. Un medicīnas zinātniekiem tas ir jāīsteno. Bez tiem darbs apstāsies. Lielākā daļa no tiem ir zinātnisks darbs. Vai Kaufmanam nevajadzētu to darīt? Kaufmans ir organizators. Viņš uzskata, ka šis darbs vai drīzāk tā rezultāti nodrošinās viņam pārtikušu dzīvi pēc kara.

– Vai viņš tev to teica?

«Protams, viņš man neko tādu neteica.» Bet tas jau ir skaidrs. Tur ož pēc lielas naudas.

– Un kas tas par darbu? – jautāja Mašarins. – Kāda ir tā būtība? Vismaz aptuveni. Kāds tam sakars ar bērniem?

«Es nezinu,» sacīja sieviete.

– Ak? – Mašarins tam neticēja.

– Kāda jēga slēpties? – sievietes balsī atskanēja neizpratne. – Tagad, kad esmu tavās rokās? «Viņa apstājās un piebilda: «Jūs

spriežat paši – kāda jēga Kaufmanam bija atklāti pret mani?»
Kas es esmu viņa acīs? Viņam bija daudz tādu cilvēku kā es.

– Vai profesors Moraveckis zināja par jūsu piedāvātā darba būtību? – jautāja Mašarins.

«Nē,» sieviete atbildēja. «Man vienkārši bija viņam jāpasaka, ka darbs ir ļoti interesants un daudzsološs.» Un sīkāk viņš uzzinās vēlāk.

«Nu jā,» Mašarins pasmīnēja. – To sauc par kūkas piedāvāšanu kulā.

– Kur viņam vajadzēja iet? – Hanna Rylska paraustīja plecus. – Kā tu teici? Kūka kulē? Vai tas ir krievu sakāmvārds? Labāk kūka kulē nekā nāve.

– Visu laiku jūs un jūsu cilvēki tikāties restorānā Golden Dove tikai trešdienās un svētdienās. Un pēdējo reizi jūs pārkāpāt grafiku un tikāties ceturtdien. Kāpēc?

«Mēs domājam, ka mūs novēro,» atbildēja sieviete. «Mēs nebijām pārliecināti par to, bet katram gadījumam mēs nolēmām spēlēt droši.» Principā mums izrādījās taisnība.

«Labi,» sacīja Mašarins. – Man jums vairs nav jautājumu. Vēl nē.

– Kas ar mani notiks? – Ganna Rilska bažīgi paskatījās uz Maharinu.

«Mēs vēlreiz pārbaudīsim to, ko jūs mums teicāt,» atbildēja Mašarins. – Un tad jau redzēsīm.

– Es teicu patiesību! – sievietes balss kļuva vēl satraucošāka. – Es varu būt tev noderīgs!

«Redzēsim,» atbildēja Mašarins.

8. nodaļa

«...Tātad mums šobrīd klājas šādi,» Mašarins pabeidza savu stāstu un pēc kārtas paskatījās uz Martiņoku un Černihu. – Man galva griežas no tādām lietām. Padomāsim, ko darīt tālāk.

– Nu ko? – teica Martinoks. – Kas ir tā lielā problēma? Gluži pretēji, viss notiek tā, ka labāk nevar būt. Mēs atklājām un aizturējām veselu fašistu spiegu grupu. Četri uzreiz! Divi no viņiem piekrita ar mums sadarboties. Pārējie divi pretojās, bet pie velna! Principā mums nav vajadzīgas viņu atzīšanās. Un bez viņu atzīšanās mēs zinām, kas viņi patiesībā ir. Tātad vai nē?

«Gan tā, gan ne tā,» sacīja Mašarins.

– Un precīzāk? – Martinoks samiedza acis.

«Ir divi punkti, kas mani vajā,» sacīja Mazharins. – Četri atklāti spiegi, protams, ir labi. Bet citi palika brīvi!

– Kas ir pārējie? – Martiņoks un Černihs uzdeva šo jautājumu gandrīz vienlaikus.

«Pratināšanas laikā Ganna Rylska teica, ka ir arī citi,» paskaidroja Mašarins. – Tie, kas sekoja profesoram Moraveckim. Kas viņi ir, cik viņu ir? Mēs vēl neko nezinām...

– Ak, šis! – Martiņoks pasmīnēja. – Tas ir sākums. Mēs arī tiksīm pie viņiem. Nu, kāds ir otrais punkts?

«Otrs punkts ir dokumenti, ko atradām, pārmeklējot šo Gannu,» sacīja Maharins. – Es tiešām gribētu zināt, kas ir tajos dokumentos. Vismaz vispārīgākajā izteiksmē.

«Jā, jā,» Martiņoks piekrita. – Tāpēc, ka tas attiecas uz zēniem, kuri atrodas šajā sasodītā koncentrācijas nometnē... Un vispār tā ir zemiska lieta. Es to jūtu ar aknām. Un visas pārējās mana ķermeņa daļas. Bet kurš varētu izgaismot visu šo zinātnisko neskaidrību? Baltā kumelīte, sasodīts! Hm!..

– Kas tas ir? – Kirils Čerņihs, kurš līdz šim bija klusējis, pārsteigts jautāja. – Profesors Zigmunds Moraveckis, tas ir kurš! Pajautāsim, viņš paskaidros! Viņam, manuprāt, tā ir necīga lieta.

– Bet tā ir taisnība! – Mašarins uzsita sev pa pieri. – Kā tad es pati par to nedomāju! Pajautāsim viņam un viņš mums to paskaidros! Tieši tā, Kiril. Paņemiet dažus cīnītājus un dodieties pie profesora. Tu jau esi bijis pie viņa, tāpēc nepazudīsi. Un ved viņu šeit. Parunāsim.

* * *

Pēc pusstundas tika piegādāts profesors Zigmunds Moraveckis. Viņš pārkāpa sliekšni, un bija skaidrs, cik nobijies. Profesors bažīgi un apmulsis paskatījās vispirms uz Mazharinu, tad uz Martiņoku, tad uz Čerņihu, tad uz tulku – to pašu virsleitnantu, kurš palīdzēja Mazharinam arestētā vācu aģenta nopratināšanā.

– Vai tu runā krieviski? – Mašarins jautāja profesoram.

«Jā, protams,» atbildēja profesors un piebilda: «Es zinu sešas svešvalodas.» Ieskaitot krievu valodu.

«Ļoti labi,» atbildēja Mašarins un paskatījās uz virsleitnantu. Tulkotājs šo uzskatu saprata pareizi. Viņš piecēlās un aizgāja. «Lūdzu, profesor, apsēdieties,» Maharins norādīja uz

vecmodīgo dīvānu. Varētu teikt, ka citu mēbeļu istabā nebija. Pats Mazharins sēdēja uz trīcoša krēsla pie tikpat trīcoša galda, un Martiņoks un Černihs vienkārši stāvēja, atspiedušies uz palodzēm.

– Vai es esmu arestēts? – jautāja profesors, joprojām nenovēršot bažīgo skatienu no Mazharina.

«Nē,» atbildēja Mašarins. – Mums nav iemesla tevi arestēt.

«Jā, bet...» profesors šādu atbildi nepārprotami nebija gaidījis, tāpēc apmulsā vēl vairāk. «Galū galā jūs droši vien jau zināt, ka kaut kādā veidā es...» viņš nepabeidza, skaidri nevēlēdamies izrunāt vārdus, kas viņam bija briesmīgi.

– Ko jūs komunicējat ar vācu izlūkdienestiem? – Mašarins viņam pabeidza. – Jā, mēs to zinām.

«Nu, tā tad...» profesors teica aizkritušā balsī.

«Bet jūs,» Mazharins apspieda smaidu, «neesat noziedzīgi sadarbojušies ar vācu izlūkdienestiem?» Jūs tikai sazināties ar viņiem, un nekas vairāk? Vai ne?

– Ak jā jā! – profesors iesaucās. – Protams, ka bija!

«Nu, jūs redzat,» Maharins noplātīja rokas. – Kāpēc lai mēs tevi arestētu? Saziņai? Tas, ziniet, ir jūsu sirdsapziņas jautājums. Mēs jūs uzaicinājam pavisam cita iemesla dēļ. Mums vajag Tavu palīdzību.

– Cik vien varu! – profesors entuziastiski atbildēja. Pēdējie Mazharina vārdi viņu ievērojami uzmundrināja – tas bija ļoti pamanāms.

«Mums vajadzīgs jūsu padoms,» sacīja Mašarins. –

Konsultācijas par zinātnisku jautājumu.

– Tā tas ir – zinātniski! – bija skaidrs, ka profesors bija pārsteigts. – Vai jūs interesē zinātne?

«Mūsu interese par zinātņi ir diezgan specifiska,» pasmaidīja Mašarins. – Lūk, lieta. Mēs esam nonākuši mūsu rokās ar dokumentiem, kas mums šķiet zinātniska rakstura. Un mēs ļoti gribētu zināt, kāda ir šo dokumentu būtība. Vispārīgākajā izteiksmē bez jebkādiem izsmalcinātiem zinātniskiem secinājumiem. Zinātniskā gudrība nav mūsu lieta.

– Jā, esmu gatavs! – profesors apņēmīgi sacīja un jautājoši paskatījās uz trim smerševiešiem pēc kārtas. – Tomēr es gribēju jautāt...

«Jums būs jāiepazīstas ar dokumentiem šeit, šajā telpā,» sacīja Mašarins. «Es saprotu, ka apstākļi šeit nav pilnīgi piemēroti, bet jūs šeit būsit drošībā.»

– Vai man draud briesmas? – profesora balss atkal kļuva satraucoša.

«Ja kāds slēptais Frics uzzina, ka jūs ar mums sazinājāties, tad viss var notikt,» skaidroja Martynoks. – Jums teica – vai/vai? Vai nu tu piekrīti sadarboties ar fašistiem un viņi tevi pārved uz kādu klusu vietu, vai...

«Ak jā, jā,» profesors skumji atbildēja. – Iedomājieties, tieši to viņi man teica... Bet, cik es nojautu, jūs viņus visus arestējāt?

– Jā, jūsu saimnieks, – Maharins atbildēja. – Un arī sieviete, kura pierunāja jūs sadarboties ar gestapo. Un vēl kāds... Bet tas nav fakts, ka visi.

«Jā, es saprotu,» profesors pamāja ar skumju skatienu. – Tātad, kur ir dokumenti?

«Te viņi ir,» Mašarins nolika uz galda papīru kaudzes.

Ieraudzījīs tik daudz dokumentu, profesors pārsteigts piecēlās kājās.

«Jā, jā,» sacīja Mašarins. – Un tā, cik mums ir izdevies noskaidrot, ir tikai daļa no tā. Mums vēl jāatrod atlikušie dokumenti. Ja, protams, tajās tiešām ir kaut kas vērtīgs. Apsēdieties pie šī galda. Šeit jūs jutīsities ērtāk. Kā mēs varam tev palīdzēt?

«Dodiet man dažas tukša papīra loksnes un zīmuli,» lūdza profesors. – Man var nākties veikt dažas piezīmes. Un, ja iespējams, tēju. Redzi, es esmu pieradis pie tējas. Tas stimulē smadzeņu darbību. Protams, ja tev nav tējas, tad...

«Mēs atradīsim tēju, papīru un zīmuli,» Mašarins pasmaidīja. – Mūsu darbinieks būs ar jums. Ja kas, lūdzu, sazinieties ar viņu ar saviem pieprasījumiem. Viņu sauc Kirils.

«Jā, jā, mēs ar viņu jau zināmā mērā esam pazīstami,» profesors pamāja ar galvu un paņēma vairākas ar rakstītu pārklātas papīra lapas uzreiz. – Hm! Kāpēc, tā ir latīņu valoda!

– Tā tas ir – latīņu! – Martinoks nopūtās. – Es redzu, ka tas ir uzrakstīts nesaprotami.

«Jā, latīņu valoda,» apstiprināja profesors. – Nu, kur ir latīņu valoda, tur ir medicīna. Viens izriet no otra.

– Kiril, ej paņem tēju! – pavēlēja Mašarins. – Nu, profesor, mēs jūs netraucēsim. Vienīgais lūgums ir mēģināt izpildīt

uzdevumu pēc iespējas ātrāk. Ceru, ka sapratāt...

«Protams,» profesors izklaidīgi atbildēja, lūkodamies pāri uzrakstītajai papīra lapai. Viņš jau bija darbā, darbs viņu jau bija patērējis. Viņš bija īsts profesors šī vārda klasiskākajā nozīmē. Viņam darbs bija svarīgāks par dažiem ārējiem apstākļiem, pat ja šie apstākļi apdraudēja viņa dzīvību.

* * *

Kamēr profesors Zigmunds Moraveckis kārtoja papīrus un Černihs bija kopā ar profesoru, nogurušais Maharins un Martiņoks nolēma pasnaust. Pēdējo dienu intensīvais darbs darīja savu: vācu spiegu novērošana, viņu arests, pratināšanas.

Melnais viņus pamodināja.

"...Profesors lūdz, lai mēs visi nekavējoties nākam pie viņa,» viņš teica. – Viņš ir ļoti sajūsmā. Nekā citādi, kā vien es tajos papīros kaut ko izraku.

Mašarins un Martiņoks saskatījās.

«Satraukti ir labi,» sacīja Maharins. «Tas nozīmē, ka mūsu darbs nebija veltīgs.»

Nokratījuši miega paliekas, viņi devās pie profesora. Profesors tiešām izskatījās satraukts, varētu pat teikt, nervozs.

– Ak, kungi! Barzo, labi, ka atnāc! – aiz sajūsmas Zigmunds Moraveckis pat daļēji pārgāja uz poļu valodu. – Ak, trokšņo! Ak, laidakas! Nelieši, švaki! Galu galā tas ir... Galu galā tas ir prātam neaptverami! «Un profesors dusmīgi kratīja papīrus, kas bija izkaisīti uz galda un pat daļēji gulēja uz grīdas un uz dīvāna.

«Lūdzu, nomierinies,» Maharins jautāja. «Pretējā gadījumā

mēs neko nesapratīsim.» Kas ir šie nelieši un švaki?

– Pirmkārt, es pats! – teica profesors. – Izrādās, es gandrīz iekļuvi ļoti nejaukā piedzīvojumā! Nedzirdēts piedzīvojums! Protams, no zinātniskā viedokļa šeit ir daudz ko pārdomāt. Bet par lietas ētisko pusi... Ak, Maravecka kungs, Moravecka kungs! – dusmās profesors sāka sev pārmet. – Vecais muļķis! Par ko jūs glaimojat? Būtu labāk, ja viņi tevi nošautu! Jā, jā, tā būtu labāk ne tikai man, bet visai cilvēcei!

Tik kategoriski runājis, profesors nedaudz nomierinājās un sāka vākt izkaisītos papīrus.

«Zinātne ir zinātne,» viņš teica, «bet es domāju, ka šiem dokumentiem kādreiz būs cita loma – tie kalpos kā pierādījumi tiesā.» Jā! Protams, es nezinu, kad šāda tiesa notiks, bet tai noteikti ir jānotiek! Vismaz taisnībai šajā pasaulē ir jābūt! Kā jūs domājat, kungs?

«Man vajag,» Maharins ļoti nopietni atbildēja. «Tāpēc mēs cīnāmies.» Bet tomēr, cienījamais profesors...

«Jā, jā,» profesors pārtrauca Mazharinu. – ES tevi saprotu. Jums ir vajadzīgi nopietni, līdzsvaroti vārdi, nevis mani izsaucieni. Nu, kā redzat, esmu nedaudz nomierinājies, tāpēc klausieties.

Mazharins iekārtojās uz dīvāna, Martiņoks un Čerņihs apsēdās uz palodzēm. Visi trīs gaidoši paskatījās uz profesoru.

«Redziet, kas šeit ir,» iesāka profesors. – Es atkārtoju: no zinātniskā viedokļa šie dokumenti ir patiesi vērtīgi. Ievērojama vērtība. Zinātnei taču ir jāpieturas pie kaut kādiem ētikas

ietvariem! Šeit vispār nav nekādu ētisku ietvaru! Tieši otrādi!

– Tātad jūs gribat teikt, ka šajos papīros slēpjas kaut kāds noziegums? – Redzot, ka profesors atkal ir gatavs krist dusmīgā patosā, Mašarins uzmanīgi nolēma mērenēt savu degsmi.

«Varētu tā teikt,» profesors piekrita. – Ak, cik iespējams! Es teikšu ļoti īsi un konkrēti. Šajos rakstos ir runāts par unikālu zāļu izveidi. Es pat teiktu – jaunības eliksīrs. Jā!

Visi trīs Smerševu vīrieši izteiksmīgi saskatījās.

«Labi, vismaz ne nemirstības eliksīrs,» Mārtinoks sacīja ar īgnu smaidu. – Kaut ko līdzīgu es lasīju bērniībā. Pasakās.

«Tikai tas ir tas,» skumji sacīja profesors, «ka tās nav pasakas, bet gan reāla realitāte.» Zinātnes attīstība. Un viņi ir tikuši diezgan tālu!

– Kā tas ir? – Martiņoks nesaprata.

«Zinātne, pirmkārt, ir teorija,» profesors paskatījās uz viņu. – Teorijai noteikti jāseko praksei. Kas ir zinātniskā prakse? Vienkārši izsakoties, tas ir priekšmets, ko varat turēt rokās. Turklāt izmantojiet to paredzētajam mērķim.

– Tātad gribat teikt, ka šis jaunības eliksīrs jau ir radīts? – Mašarins uzminēja.

«Tas nav mans eliksīrs, bet principā jums ir taisnība,» atbildēja profesors. – Izskatās, ka tas tiešām ir radīts. Un tās nav pasakas,» profesors pārmetoši paskatījās uz Martynku. – Šeit viss ir daudz vienkāršāk. Mēs runājam par noteiktām zālēm, kas var palēnināt novecošanās procesu organismā.

– Kā tas ir? – Čerņihs pārsteigts jautāja.

«Ļoti vienkārši,» profesors saviebās. «Ja, teiksim, iedzersi tādas zāles, varēsi dzīvot...» profesors vilcinājās, izvēloties izteicienu. – Varēsi nodzīvot nedaudz ilgāk par dabisko periodu, ko tev daba atvēlējusi. Vai es skaidri izteicu savas domas?

«Pavisam,» atbildēja Maharins. – Cik vēl ir mazliet ilgāk? Simts gadi? Simtu piecdesmit?

«Es to nezinu,» profesors pacēla rokas. – Es runāju tikai par vispārīgiem principiem. Taču es gribu teikt, ka šie principi ir diezgan pārliecinoši,» uz papīriem norādīja profesors. – Protams, man bija ļoti maz laika, lai sīkāk iedziļinātos teorijā, taču pat tas, ko uzzināju tik īsā laika periodā, liecina, ka tie nav tikai principi paši par sevi, nav tikai abstrakti sapņi akas stilā. – pazīstams rakstnieks Velss. Nē nē! Tas viss ir diezgan pārliecinoši. Protams, šeit ir nepieciešami turpmāki pētījumi. Nopietns pētījums!

«Tāpēc fašisti piesaista sadarbību...» Mazharins iesāka, bet profesors viņu pārtrauca.

– Tieši tā! – viņš skumji teica. – Tāpēc viņi piesaista cilvēkus un sola pasakainus apstākļus un visu to! Ak, Moravecki! – profesors atkal sāka sev pārmet. – Iedomājieties, kungs, es nodzīvoju, tā teikt, lielāko daļu savas dzīves, bet es pat nevarēju iedomāties, kāda es esmu riebeklība! Es kāroju pasakainus solījumus, baidījies visu mūžu... Ak, kungs, cik tas viss ir rūgti!

– Bet kāda ir problēma? – Čerņihs neizpratnē jautāja. – Galu galā tās ir labas zāles! Vai kāds atteiktos nodzīvot simts gadus pasaulē?

«Protams, problēma nav pašās zāles,» piekrita profesors. – Un tā pagatavošanā.

– Un kāda veida? – Mašarins bija piesardzīgs.

Profesors neatbildēja uzreiz. Viņš droši vien skatījās kosmosā veselas divas minūtes, nemirkšķinot, un tikai tad ļoti skaidri teica:

– Tas ir sagatavots no bērniem. Tas tā, kungs. Tas ir sagatavots no bērniem.

– Kā tas ir iespējams? – Martiņoks apmulsis sacīja. – Varbūt pārnestā nozīmē?

«Ļoti taisni,» skumji atbildēja profesors. – Bioloģiskais materiāls tiek ņemts no bērnu ķermeņa, precīzāk, no muguras smadzenēm. Tā, tā sakot, ir izejviela nākotnes medicīnai.

Pēc šiem vārdiem istabā iestājās klusums. Un tad Mašarins jautāja:

– Un kas tad notiek ar šiem bērniem?

«Cik es zinu par medicīnu, nekas labs,» atbildēja profesors. – Smadzenes, ziniet, ir smalka un noslēpumaina lieta. Ieskaitot muguras smadzenes. Tas var izraisīt bērna invaliditāti vai nāvi. Nezinu, ar ko tādu praksē nebiju saskāries. Līdz tam es pat nevarēju iedomāties, ka tas ir iespējams – praksē. Izrādās, ka tas ir iespējams. Jā... Un tagad, kungi, sakiet man: ja tas nav fanātisms, tad kas tas ir?

Šis jautājums bija viens no tiem, kas neprasīja atbildi.

– Bet kur viņi ņem bērnus šim darbam? – Mazharins jautāja un uzreiz atrada atbildi uz savu jautājumu: – Ak, es saprotu –

«Baltā margrietiņa»!

«Atvainojiet...» profesors jautājoši paskatījās uz viņu.

«Kaut kur Polijā ir bērnu koncentrācijas nometne ar nosaukumu «Baltā margrietiņa», skaidroja Martynoks. – Līdz ar to...

«Šie vārdi parādās arī papīros, ar kuriem es strādāju,» sacīja profesors. – Lūk, vai tu gribētu paskatīties? Augšējā kreisajā stūrī, katrā lapā.

«Jā, mēs redzējām,» Maharins pamāja. «Tas vienkārši nav skaidrs, kāpēc tas ir vajadzīgs.»

«Procedūras, kurām tiek pakļauti bērni, ir klasificētas,» skaidroja profesors. – Nu, kur ir noslēpumi, tur ir visādi simboli un nosaukumi. Tātad: tai negantībai, par kuru mēs tagad runājam, ir arī savs slepenais nosaukums. To sauc par «Balto kumelīti». Tāpēc uz katras lapas ir simboli. Vācieši mīl kārtību un skaidrību,» par šiem vārdiem grimasē profesors.

«Nu, tagad viss atbilst,» Martynoks skumji pasmaidīja. – Kā mīlēja teikt viena mana pirmskara paziņa – čiks čalim.

– Vai jūs teicāt bērnu koncentrācijas nometni? – jautāja profesors.

«Jā,» Mašarins drūmi atbildēja. – «Baltā margrietiņa.»

– Skaists vārds, un tik nelietīgi darbi! – profesors nopūtās. «Es nekad sev nepiedošu, ka esmu iesaistījies šādā negantībā!» Un liels paldies, kungs.

– Par ko? – jautāja Čerņihs.

«Par to, ka es neļāvu man pilnībā un pilnībā ienirt šajā purvā,»

sacīja profesors. «No šī brīža es esmu jūsu parādnieks – vienreiz un uz visiem laikiem.» Tāpēc atbrīvojieties no manis un manām pieticīgajām zināšanām, kā vēlaties. Pat ja tu mani tiesāsi, tas neko nenožīmēs. Es joprojām esmu jūsu rīcībā. Mums kopā jāpieliek punkts šim fanātismam – tā es domāju!

«Tā, protams, ir laba ideja,» piekrita Mašarins. – Beidz... Mums par to jāpadomā. Konsultējieties.

«Ak, jā, es saprotu,» sacīja profesors, apklusā un jautāja: «Un kas man jādara tālāk?»

– Tālāk? – Mazarins domīgi jautāja. «Protams, jums nevajadzētu atgriezties mājās.» Es jau jums paskaidroju iemeslu.

«Bet kā...» profesors neizpratnē teica.

«Mums kaut kādā veidā jārupējas par jūsu drošību,» sacīja Mašarins. – Tā, tā... Tagad jūs un mūsu cilvēki dosieties uz jūsu mājām, savāksiet nepieciešamās lietas un vispār visu, kas jums nepieciešams, un tūlīt atgriezīsities. Tikmēr es konsultēšos ar saviem priekšniekiem par to, kā mums būtu jāīrkojas ar jums.

– Būtu labāk, ja tu mani ieliktu cietumā! – profesors skumīgi sacīja. – ES to esmu pelnījis!

«Nu, jūs jau esat iesēdies cietumā,» Martiņoks pasmīnēja. – Sirdsapziņas sāpes ir visbriesmīgākais cietums. Tā teica viens no maniem pirmskara paziņām.

«Ak, jā,» profesors piekrita. – Jūsu draugs bija gudrs cilvēks.

«Jā, es biju,» domīgi sacīja Martiņoks. – Vecais zvejnieks. Vai vēlaties uzzināt, kur viņš tagad atrodas? Vai viņš ir dzīvs?

– Starp citu! – Čerņihs negaidīti sacīja. «Gribēju jautāt... No

cik zāles var dabūt...» viņš vilcinājās, neuzdrošinādamies izteikt tālākus vārdus.

– No tā paša bioloģiskā žoga? – jautāja profesors. – Vai tu to domāji?

– Nu jā...

«Mazliet,» sacīja profesors. «Tāpēc mums ir jāizveido daudz šādu žogu.» Un no tā izriet, ka... Es ceru, ka jūs saprotat, ko es domāju?

«Es saprotu,» Čerņihs drūmi atbildēja.

«Tāpēc,» profesors teica pēc īsa klusuma, «šādām zālēm vajadzētu būt ļoti dārgām.» Kāds nomirst, un kāds no tā gūst peļņu. Šajā gadījumā bērni mirst.

Martiņoks gribēja atbildēt uz tādiem vārdiem, bet nez kāpēc neko neteica, tikai nopūtās un dusmīgi nočukstēja.

9. nodaļa

Problēma ar profesoru Zigmuntu Moravecki tika atrisināta diezgan ātri. Tiesa, sākumā varas iestādes pret Maharina stāstu izturējās ar neuzticību un pat skepsi. Kas, viņi saka, ir ilgmūžības eliksīrs, kādas pasakas? Bet galu galā Mazharins pārliecināja savus priekšniekus, ka tās nav pasakas.

«Man ir žēl bērnu,» skumji sacīja varas iestādes. – Šajā nometnē velti mirst bērni! Kaut es varētu atrast to nometni un atbrīvot puīšus. Protams, tie, kas vēl dzīvi... Tātad, lūk, jūsu pasūtījums. Pēc iespējas īsākā laikā padomājiet par to, kā vislabāk to izdarīt. Izstrādāt, tā teikt, speciālo operāciju un ziņot man jebkurā laikā. Jo viņi ir bērni. Nav nekā svarīgāka par viņiem. Galu galā, par ko mēs cīnāmies? Mēs cīnāmies par viņiem. Vai uzdevums ir skaidrs?

«Tieši tā,» atbildēja Maharins.

«Atvediet pie manis savu izcilo profesoru,» pavēlēja varas iestādes. – Lieta zināmā mērā ir zinātniska, vai ne?

«Zinātniski,» Mašarins nopūtās. – Tas ir, ne mūsu daļa.

«Tātad es runāju par to pašu,» sacīja varas iestādes. – Tas nozīmē, ka var gadīties, ka mums ir nepieciešams konsultants. Tāpēc mēs no visa spēka parūpēsimies par jūsu profesoru. Mēs kaut ko izdomāsim... Vispār rīkojieties.

* * *

«Īpaša operācija ir laba,» sacīja Martynoks, noklausījies

Mazharinu. «Es pats gatavojos ieteikt kaut ko tādu... Jo man ir žēl bērnu.» Mums ir jāglābj bērni, kuri vēl ir dzīvi.

«Tā saka varas iestādes,» sacīja Mašarins.

– Jā, te viss ir skaidrs arī bez varas iestādēm! – Martynoks bija nepārprotami izgājis no sava stāvokļa, kas viņam notika diezgan reti – tikai visīpašākajos gadījumos. Šķiet, ka tagad tā bija. – Tāpēc domāsim ātrā tempā. Nu jūs, nelieši, es tikšu pie jums! – Viņš sparīgi pakratīja dūri. – Atcerieties Semjonu Martynku!

...Mēs ilgi nedomājām. Mazharinu, Černihu un it īpaši Martiņoku pārņēma neatgriezeniska enerģija. Viņi gribēja ātri izdomāt un pēc tam veikt īpašu operāciju, kuras mērķis bija atbrīvot bērnus no White Daisy koncentrācijas nometnes. Atbrīvošanās nekavējoties, par katru cenu, pat par savu dzīvību cenu. Jo pasaulē bija kaut kas svarīgāks par viņu pašu dzīvi. Varas iestādes pareizi pateica Maharinam: par ko mēs cīnāmies? Par viņiem mēs cīnāmies – par saviem bērniem. Un ne jau tāpēc, lai par katru cenu paliktu dzīvs.

Pēc divām stundām jau skaidri iezīmējās gaidāmās operācijas plāns. Bija nepieciešams noteikt precīzu Balto margrietīņu nometnes atrašanās vietu. Saskaņā ar pieejamo informāciju nometne atradās noteiktā ciematā ar nosaukumu Byala Glinka. Nu tas ir labi. Atrast vietu, kur atrodas šī apmetne, nav grūti. Turklāt bija arī papildu koordinātes: Byala Glinka atradās kaut kur Polijas rietumos, netālu no Polijas un Vācijas robežas. Maz ticams, ka tajā teritorijā varēja būt divas apdzīvotas vietas ar vienādu nosaukumu. Tas nozīmē, ka jāpaskatās kartē, un būs

pilnīgi skaidrs, kur tieši šī Bjala Glinka atrodas.

Nu, tajā vai tās apkārtnē ir diezgan viegli atrast koncentrācijas nometni. Jā, pati Byala Glinka, un attiecīgi koncentrācijas nometne atradās aiz frontes līnijas – padomju karaspēks tur vēl nebija sasniedzis. Nu un ko? Jums būs jāšķērso frontes līnija, tas arī viss.

– Vai varbūt šo uzdevumu varētu uzticēt izlūkdienestiem? – Čerņihs šaubīgi jautāja. – Vai arī piesaistīt viņu atbalstu? Mēs esam Smersh. Mūsu uzdevums nav kļīst pa vācu aizmuguri. Nepietiek pieredzes. Un tas ir vissvarīgākais.

– Nekas! – Martinoks dusmīgi atbildēja. – Mums ir pieredze, jums nav... Mēs rāposim kā čūskas par šādu iespēju! Jo – bērni!

«Teiksim,» saprātīgais Kirils Čerņihs nevēlējās piekrist. «Mēs rāposim, un ko tad?»

«Un tad,» šoreiz sacīja Mašarins, «mēs noskaidrosim, kur tieši atrodas nometne.» Noteiksim pieejas tam. Izdomāsim, kā to veiklāk iemūžināt.

– Vai mēs esam trīs? – Čerņihs pamāja ar galvu.

– Kāpēc mēs trīs? – teica Mašarins. – Lūgsim palīdzību varas iestādēm. Teiksim nosēšanās. Varas iestādes mums apsolīja visu iespējamo palīdzību. Vārdu sakot, viss ir jāskatās uz vietas.

– Ko mums darīt ar noķertajiem spiegiem? – jautāja Čerņihs. – Galu galā ar viņiem joprojām ir jāstrādā un jāstrādā.

– Un bez mums būs, kas ar viņiem strādātu! – Martynoks pamāja ar roku. – Bērni ir svarīgāki par dažiem spiegiem. Labāk padomāsim par operāciju, lai viņus atbrīvotu.

«Starp citu,» Maharins pacēla galvu. «Mums vajadzētu kaut kā nosaukt savu darbību.»

«Sarkanā margrietiņa,» pēc īsas pārdomāšanas ieteica Martiņoks.

– Kāpēc – «Sarkanā kumelīte»? – Es nesapratu Černihu.

«Tā kā viņiem ir «Baltā margrietiņa,» sacīja Martynoks. – Sarkans ir mūsu krāsa. Vai nav skaidrs?

«Labi,» pēc īsa klusuma piekrita Mašarins. – Lai tā būtu «Red Daisy». Tātad, ja dabā tā nav? Mums būs. Tagad šeit ir lieta. Mēs esam tikai trīs. Nepietiek... Turklāt šī ir Polija. Cita valsts, citi cilvēki. Un mēs pat neprotam poļu valodu. Kā mēs sazināsimies ar cilvēkiem?

«Mums ir mūsu polis Jans Kitsaks,» sacīja Černihs.

– Un kas? – Mašarins nesaprata.

«Mēs viņu paņemsim līdzi,» ierosināja Černihs. – Es domāju, ka viņš piekritīs. Nu ko? Gudrs puisis.

«Jā, bet viņam nav pieredzes šādos jautājumos...» Mazharins šaubījās.

«Bet viņš ir uzticams cilvēks,» iebilda Černihs. – Godīgi. Vai viņš mums to nepierādīja? Bez viņa mēs nebūtu notvēruši spieģus, mēs neko nebūtu zinājuši ne par eksperimentiem, ne par nometni. Godīgums ir svarīgāks par pieredzi. Un, ja kas notiks, esam blakus – konsultēsim un palīdzēsim.

«Es par to,» sacīja Martynoks. – Galvenais, ka viņš zina poļu un krievu valodu. Mēs nevaram iztikt bez tulka. Un mēs arī nezinām, kādi cilvēki ir šajā Belaya Glinka. Varbūt vietējie

iedzīvotāji nemaz nevēlēšies runāt ar krieviem. Tas ir, pie mums. Un Jans joprojām ir polis.

«Labi,» sacīja Mašarins. «Mums šodien ar viņu jātiekas un jāparunā par visu.» es tevi satikšu. Ko tālāk?

«Un tad – bērni,» sacīja Martynoks.

«Nu, bērni,» Maharins neizpratnē paskatījās uz Semjonu. – Skaidrs, ka tie ir bērni. Ko tu ar to domā?

«Lūk, kas,» sacīja Semjons. – Bērni... Teiksim, mēs atbrīvosim tos bērnus. Vismaz, lai sāktu ar dažiem. Kurš ir prasmīgāks ar viņiem sazināties – vīrietis vai sieviete? Saki īstos vārdus, uzsit viņam pa galvu... Galu galā tie ir bērni! Tātad, komandieri, vai jūs zināt, kā pareizi sazināties ar bērniem? Un tu, Kiril?

«Nē,» Mazharins un Čerņihs atbildēja vienā balsī.

«Tas ir,» sacīja Martynoks. – Un es arī ne pārāk labi... Tas nozīmē, ka mūsu pulciņā vajag sievieti, kas pēc dabas prot komunicēt ar bērniem. Vai tu man piekrīti?

«Varbūt tā ir,» domīgi sacīja Maharins.

«Es domāju, ka es pat zinu, kas ir šī sieviete,» sacīja Čerņihs un pasmīnēja.

– Neizrauj zobus! – Martynoks pamāja viņam ar roku. – Jā, es runāju par Pāvu. Tā pati Pavlina, kura... Vispār tu uzminēji, kas tā par Pavlinu.

– Kāpēc ne! – šoreiz Mašarins pasmīnēja.

– Kādi jūs esat stulbi! – Martynoks nopūtās. – Vai man par šo tēmu runāt ar Pavlinu?

«Runājiet,» sacīja Mašarins.

– Viss kārtībā! – Martynoks sasita plaukstu. – Kas ir nākamais mūsu darba kārtībā?...

* * *

Saruna ar Janu Kitsaku bija īsa. Pirmkārt, Mazharins īsi pastāstīja Janam par to, ko viņš zināja par White Daisy nometni, tās ieslodzītājiem un eksperimentiem, kas tika veikti ar bērniem nometnē. Informācija atstāja Janu tik lielu iespaidu, ka viņš pat sakoda zobus.

– Dzīvnieki! Potvory! – viņš drūmi teica un uzreiz pārtulkoja krieviski: – Briesmoni!

«Mums vajadzīga jūsu palīdzība,» sacīja Maharins.

«Jā, protams,» Īans labprāt atbildēja. – Sakiet, kas nepieciešams. Es darīšu visu. Turklāt es, – viņš smīnēja, – jau kādu laiku esmu bezdarbnieks. Restorāns ir slēgts un, cik saprotu, drīz netiks atvērts...

«Tā notika,» Mašarins noplātīja rokas.

«Jā, es saprotu,» sacīja Jans. – Ko man darīt?

Mašarins uzreiz neatbildēja uz šo jautājumu, viņš apstājās.

«Tas, ko es gribu ieteikt,» viņš beidzot teica, «var būt bīstams.» Ļoti bīstami. Nāvējošs.

– Kam bīstami? – jautāja Īans. – Tev? Prieks manis?

«Visiem,» sacīja Mašarins.

– Kāpēc tad tu biedē tikai mani, nevis sevi?

– Mēs esam militāristi. Mums briesmas ir ierasta un pazīstama lieta.

«Kad notiek karš, visi cilvēki ir militāri,» sacīja Jans. – Tātad, es esmu militārpersona. ES nebaidos. Jo tur ir bērni.

«Labi,» sacīja Mašarins. – Tad klausies...

Jans Kitsaks noklausījās Mašarina priekšlikumu, neko nesakot.

«Es piekrītu,» viņš teica, kad Mazharins apklusā. – Kad mēs tur dosimies? Šodien? Rīt?

«Es vēlētos to pēc iespējas ātrāk,» sacīja Mašarins.

«Labi,» Jans piekrita. «Es gaidīšu, kamēr jūs man pateiksiet, ka man ir jāiet uz turieni.» Ziniet, ka esmu gatavs jebkurā brīdī. ... Tajā pašā laikā Martiņoks tikās ar Pavlinu Potseluiko.

«Redzi,» sacīja Semjons. – Es tev teicu, ka mēs vēl tiksimies.

Kā jau teicu, tā arī notika.

«Es neatceros šos tavus vārdus,» Pavlina pasmīnēja.

«Tas ir tāpēc, ka jūs mani neatcerējāties,» sacīja Semjons. – Bet, ja tu padomātu par mani...

«Es domāju,» Pavlina nopietni sacīja.

– Ceru, ka tavas domas bija labas? – Semjons negodīgi šķielēja.

«Labi,» Pavlina atbildēja vienkārši. «Jūs vēl neesat nopelnījis nevienu sliktu domu.»

«Tas ir tāpēc, ka esmu ļoti pozitīvs cilvēks,» paskaidroja Semjons.

«Un kas tevi šoreiz atveda pie manis, pozitīvais cilvēks?» – Pavlina smaidot jautāja.

«Tā ir lieta,» Semjons nopūtās. «Ja tas nebūtu, es nezinu, kad

es būtu tevi redzējis.»

«Tas ir business,» Pavlina atkārtoja. – Atkal tas notiek...

Uz to Semjons tikai klusi noplātīja rokas.

«Es klausos,» sacīja Pavlina.

«Šeit ir lieta...» Semjons iesāka. – Galvenais, lai tu vispirms klausies un tad uzdod jautājumus. Tādējādi man būs vieglāk izskaidrot.

Pavlina klausījās klusumā, tikai reizēm sarauca pieri, izklaidīgi knibinādama ar pogu uz mēteļa. Viņi runāja brīvā dabā. Pasaulē valdīja ziema, bija vējains un auksts, pa debesīm rāpoja mākoņi.

«Šeit,» sacīja Semjons, pabeidzot stāstu. – Tagad tu visu zini. Un tas ir atkarīgs no jums. Ja tu teiksi «jā», pieņemšu ar prieku, ja teiksi «nē», neapvainošos. Jo tas ir bīstami.

– Ko darīt, ja es netikšu galā? – Pavlina ļoti nopietni jautāja.

«Nu, jūs tikāt galā ar spiegiem,» Semjons pasmīnēja. – Jā, labāk nevar būt.

– Kad mēs iesim... tur? – Pavlina pie pēdējā vārda nedaudz sastinga.

– Tātad jūs piekrītat?

Meitene klusi pamāja.

– Bet tā ir bīstama lieta! – teica Semjons. – Priekšējā līnija, ienaidnieka aizmugure...

«Tad kāpēc jūs zvanāt, ja jums ir bail?» – jautāja Pavlina.

«Tad kāpēc...» Semjons iesāka un tad apklusā.

Viņu pēkšņi pārsteidza Pavlinas uzdotā jautājuma

paradoksālais raksturs. Tiešām, kāpēc viņš viņu aicināja uz tik bīstamu uzdevumu?! Jebkas var notikt. Bet tad viņš piezvanīja Pavlinai, meitenei, kura – nav noslēpums viņam pašam – iekrita viņa sirdī jau no pirmās tikšanās! Labā nozīmē vajadzēja rūpēties par tādu meiteni, nevis vilkt uz Dievs zina kur, pāri frontes līnijai, aiz ienaidnieka līnijām un ziemas aukstumā... Galu galā, ja ar viņu kaut kas notiek, kā Semjons dzīvos? Bet viņš nevarēja viņai nepiezvanīt. Tā bija viņa, nevis kāds cits. Tas bija paradokss. Un kā, varētu jautāt, var atbildēt uz šādu jautājumu?

«Kas tad...» Semjons atkal sacīja.

Šķiet, ka Pavlina negaidīja detalizētu atbildi uz savu jautājumu. Ar šo divreiz atkārtoto atturību viņai pietika.

– Tu būsi tuvumā, vai ne? – jautāja Pavlina.

– Obligāti! – Semjons karsti atbildēja. – Kur es došos?

Acīmredzot Pavlina gribēja kaut ko teikt, atbildot Semjonam, bet neko neteica. Viņa jautāja par kaut ko citu:

– Kad tu lūgsi manam komandierim manu atvaļinājumu?

«Es tev tūlīt pajautāšu,» atbildēja Semjons. – Kāpēc gaidīt?

Lieta ir steidzama. Galu galā bērni tur mirst.

Saruna ar komandieri bija īsa. Martiņoks pat nejautāja, bet pieprasīja, lai komandieris nekavējoties nosūta Smerša rīcībā seržantu majoru Pavlinu Potseluiko. Smeršs izklausījās autoritatīvs un draudīgs, un tāpēc komandieris tikai jautāja:

– Cik ilgi?

«Tā tas izrādīsies,» atbildēja Martynoks. – Vismaz ne dienu vai divas.

«Es redzu,» sacīja komandieris.

Tā viņi nolēma. Pavlina ātri savāca somu ar savām mantām un kopā ar Semjonu devās uz norādītajām koordinātēm – Smerša rīcībā.

10. nodaļa

Tajā pašā dienā Mašarins ziņoja savam priekšniekam, ka viņam ir gatavs plāns. Un viņš gatavojās iepazīstināt ar tās būtību, argumentiem un atbildēm uz priekšnieka jautājumiem. Bet priekšnieks apdullināja Maharinu ar negaidītu ziņu:

– Belaja Glinka, jūs sakāt? Vai arī kas ir pareizi?

«Tieši tā, Belaja Glinka...» atbildēja Mašarins. – Mēs zinām tās koordinātas. Šis ir neliels ciemats netālu no Vācijas robežas.

«Jūsu Belaya Glinka vakar tika atbrīvota, cik liels darījums!» – teica priekšnieks. «Mēs ātri izgājām no turienes.» Es speciāli noskaidroju, vai tā ir tā pati Belaya Glinka, vai kāda cita. Izrādījās, ka viņa bija. Tagad tur ir mūsu uzlabotās vienības.

«Tā tas ir,» Mašarins pat bija nedaudz apmulsis par šo informāciju.

Turklāt neskaidrības iemesli bija diezgan būtiski. Viņi atbrīvoja Belaju Glinku – no vienas puses, tas bija brīnišķīgi. Tas nozīmēja, ka Mašarinam un viņa grupai nebūs jāiet aiz frontes līnijas. Attiecīgi jums nebūs jāuzņemas nevajadzīgi riski. Taču pastāvēja risks, turklāt ievērojams. Nu paši smerševieši – tie ir apšaudīti un pieredzējuši cilvēki. Bet kopā ar grupu bija jāiet vēl diviem: tīri civils vīrietis Jans Kitsaks un meitene Pavlina Potseluiko. Tātad, ja meitene būtu militārpersona? Tas risku nemazināja. Tā Mazharins domāja un tāpēc ar lielu atvieglojumu nopūtās, uzzinot, ka Belaja Glinka ir atbrīvota no nacistiem.

Taču lietai bija arī otra puse. Kas notika ar White Daisy koncentrācijas nometni? Vai drīzāk ar saviem ieslodzītajiem bērniem? Mazharins vairāk nekā vienu reizi dzirdēja, kā nacisti rīkojās ar nometnes gūstekņiem, kad tuvojās Sarkanā armija. Viņi tos iznīcina. Un nav nozīmes, vai ieslodzītie ir pieaugušie vai bērni. Vai tas pats notika ar «Baltās margrietiņas» mazajiem ieslodzītajiem?

Šīs otrās bailes Mazharins skaļi pauda saviem priekšniekiem.

«Jo vairāk iemeslu turp doties,» sacīja priekšnieks. – Tūlīt! Tātad, lai uzzinātu, kā tur notiek. Uzziniet un rīkojieties atbilstoši apstākļiem. Un paturiet mani cilpā.

«Tas joprojām ir tālu no šīs Belajas Gļinkas,» Mašarins nopūtās. «Kad mēs tur nonāksim, var notikt daudzas lietas.»

– Un tu esi lidmašīnā! – priekšnieks uz to teica. – Tikai lidmašīnā! Es sakārtošu. Tāpēc sagatavojieties un lidojiet jau šodien. Vai pasūtījums ir skaidrs?

«Tieši tā,» sacīja Mašarins. – Vai es varu iet?

– Uz priekšu, – sacīja priekšnieks. – Nē pagaidi! Pagaidi... Pastāsti man: vai neesi par mazu šādam uzdevumam? Tikai pieci... Varbūt mums vajadzētu dot jums vēl pāris cīnītājus? Mēs izvēlēsimies uzticamākos. Tie noderēs.

«Nē, tas nav nepieciešams,» padomājis sacīja Mašarins.

– Kāpēc tā? – priekšnieks nesaprata.

– Belaja Glinka ir mūsu, vai ne? – jautāja Mašarins.

«Mūsu,» boss apstiprināja.

– Nu tur arī cilvēki ir mūsējie. Nepieciešamības gadījumā

asistentus izvēlēsimies uz vietas.

«Un tas ir galvenais,» piekrita priekšnieks. «Nu, jums vajadzētu būt gatavam pēc divām stundām.» Jo līdz šim laikam arī lidmašīna būs gatava. Tā, tā teikt, stāvēs uz vietas. Lidot. Glābiet bērnus.

* * *

Pēc divām stundām viņi pacēlās gaisā. Lidmašīna bija maza un nemaz neizskatījās pēc militāras. Tātad – parasts civilais «kukurūzas audzētājs». Bet tomēr tā bija lidmašīna, ātrākais transporta veids, un tas nozīmēja, ka pēc dažām stundām Mazharins un viņa padotie jau būs vietā.

Visi – smerševieši, Pavlina un pat Jans Kitsaks – bija ģērbusies vienādi – siltos maskēšanās kombinezonos. Un, protams, ar ieročiem – ložmetējiem un pistolēm. Pat civilais Jans Kičaks bija bruņots.

«Mēs nelidosim pastaigāties,» Maharins viņam teica, pasniedzot TT pistoli. – Tātad ņem to. Jebkas var notikt. Vai jūs vispār zināt, kā šaut?

«Es varu,» sacīja Jans. «Bet es nekad neesmu šāvis no tādas pistoles.» Es pat neturēju to rokās.

– Ak, bēdas! – Martinoks nopūtās. «Mums jums būs jāsniedz šaušanas avārijas kurss.» Viss kārtībā, tu iemācīsies. Šeit nav nekā grezna. Lūk, kā tas tiek darīts.

Vai nu Martynoks izrādījās izcils skolotājs, vai arī Jans Kitsaks bija izcili spējīgs skolnieks, bet patiesībā – pēc pusstundas polis bija apguvis visus vienkāršos pistoles vadīšanas

trikus. Pat sētā pāris reizes izšāva. Tomēr šeit notika incidents. Militārā patruļa steidzās, dzirdot apšaudes skaņas.

– Kurš šāva? – draudīgi jautāja vecākais patruļas virsnieks, jauns jaunākais leitnants. – Kāds bija apšaudes iemesls?

– Nomierinies, komandieri! – Martinoks viņam atbildēja. – Viss tiek kontrolēts! Mēs apgūstam paātrinātus apmācības kursus.

– Kas tu esi? – jaunākais leitnants sarauca pieri.

Martiņoks iepazīstināja ar sevi, un ar to incidents beidzās.

«Jums joprojām jābūt uzmanīgiem,» brīdināja jaunākais leitnants. – Lode ir muļķe, tā lido jebkur...

«Tas ir neveiklās rokās,» Martiņoks pasmaidīja. – Un mēs esam prasmīgi cilvēki. Mēs zinām, kā pieradināt lodes, un tās lido pareizajā virzienā.

Patruļa aizbrauca, avārijas kursi šaušanā tika pabeigti.

* * *

Pēc aptuveni divu stundu lidojuma pilots paziņoja, ka viss ir ieradies un lidmašīna nolaižas.

– Visi, gatavojieties izkāpšanai! – Mašarins pavēlēja.

Lidmašīna bija nepretencioza un varēja nolaisties uz jebkuras vairāk vai mazāk līdzenas virsmas. Un šī vietne bija gandrīz ideālā līmenī.

«Tas izskatās pēc lidlauka,» sacīja Černihs, skatīdamies apkārt.

«Tieši lidlauks,» apstiprināja Martiņoks. – Un vēl nesen – fašists. Ir pat vairogi ar vācu uzrakstiem. Un tukšas vācu

degvielas mucas.

Lidmašīnai tuvojās drūms vīrs ar majora plecu siksnām un kopā ar viņu vairāki karavīri ar ložmetējiem gatavībā, pareizāk sakot, no tās izkāpušie cilvēki.

– Tu mūs kaut kā nelaipni sveicini! – Martiņoks pasmīnēja. – Kas tas ir?

– Kas viņi ir? – majors jautāja, nepievēršot uzmanību Mārtīna vārdiem.

Mašarins iepazīstināja ar sevi un iesniedza dokumentus.

«Labi,» majors pamāja. – Es esmu majors Žitņiks. Man ir dots rīkojums sniegt jums visu iespējamo palīdzību un palīdzību. Kā es varu palīdzēt?

Lidmašīna, ar kuru ieradās smerševieši, tikmēr apdullinoši grabēja un gatavojās pacelšanās brīdim. Smerševieši, kā arī majors Žitņiks un viņa cīnītāji, saviebušies, pagāja malā.

– Nevis lidmašīna, bet kolhoza kuļmašīna! – Martiņoks, acīmredzot, bija pacilātā noskaņojumā. Un kas zina, kāpēc viņam tas tika pacelts? Varbūt tāpēc, ka priekšā bija kāds konkrēts uzdevums, vai varbūt tāpēc, ka tuvumā atradās klusējošā Pavļina. Un, iespējams, no abiem vienlaikus.

– Kā es varu palīdzēt? – drūmais majors atkārtoja jautājumu.

– Kad Belaja Glinka tika atbrīvota? – jautāja Mašarins. – Mums jāzina konkrēts termiņš.

«Mēs esam šeit jau trīs dienas,» atbildēja majors.

– Vai ciemā ir daudz postījumu? – jautāja Mašarins.

«Ne tik daudz,» majors paraustīja plecus. – Var teikt,

ka vācieši to īsti neizstāvēja. Viņi atkāpās pat pirms mūsu tuvošanās.

– Kas ir ciematā? – jautāja Mašarins.

– Runājot par? – majors nesaprata.

«Šeit kaut kur ir jābūt koncentrācijas nometnei,» paskaidroja Mašarins. – Bērnu koncentrācijas nometne...

«Es nezinu,» majora balsī atskanēja pārsteigums. – Šķiet, ka šeit nav nekādas koncentrācijas nometnes... Vismaz es neko tādu neesmu redzējis... Vai esi redzējis? – viņš paskatījās uz saviem cīnītājiem.

Karavīri tikai klusībā kratīja galvas, kas nozīmēja, ka viņi neredzēja nevienu koncentrācijas nometni.

«Nu, mēs pievērstu uzmanību koncentrācijas nometnei, īpaši bērniem,» sacīja majors. – Tā nav tāda lieta, ka to nevarētu pamanīt. Ko nozīmē «bērnīgs»?

«Tāpēc,» šoreiz atbildēja Martiņoks, «tajā ir bērni.»

«Tā tas ir, bērni,» majors neizpratnē teica. – Kāpēc bērni?...

«Ir vajadzīgs ilgs laiks, lai izskaidrotu,» sacīja Mašarins. – Vispirms mums vajadzētu atrast šo nometni. Pēc mūsu rīcībā esošajiem datiem, viņš ir kaut kur šeit, Belajā Glinkā.

– Varbūt kaut kur tās tuvumā? – majors ierosināja. «Visapkārt ir meži.»

«Varbūt tuvākajā apkārtnē,» piekrita Mašarins. – Turklāt viņi mums teica, ka nometne ir maskēta.

«Nu, jūs redzat,» sacīja majors Žitņiks. – Tad varbūt jāpaskatās? Izķemmēsim apkārtējos mežus, un, ja tāds būs,

noteikti atradīsīm. Galu galā tā nav nekāda sīkuma, nevis vientuļa būda. Nu kā?

«Nē,» Mazharin atbildēja pēc pārdomām. – Darīsīm savādāk. Parunāsim ar vietējiem iedzīvotājiem. Ja nometne atrodas kaut kur tuvumā, tad nav iespējams, ka cilvēki par to nezina. Jūs to nevarat noslēpt.

«Tas ir iespējams,» majors piekrita. – Jā, bet šķiet, ka cilvēki šeit ir ārkārtīgi nobijušies. Deguns no mājām neparādās. Un kā ar tādiem cilvēkiem runāt?

«Nekas,» Martinoks pasmaidīja. – Mēs mēģināsim. Mums ir paredzēti triki šādam gadījumam. Tā teikt, slepenais ierocis.

«Nu, kā vēlaties,» sacīja majors. «Nāc, es jums parādīšu mūsu galveno mītni, ja, protams, varat to nosaukt.» Tajā pašā laikā pats kaut kur apsēsties.

* * *

Martynoks pieminēja slepenos ieročus Janu Kičaku un Pavlinu. Jans – tāpēc, ka viņš bija polis, un Pavlina, jo viņa bija sieviete. Šeit aprēķins bija vienkāršs. Protams, šī iemesla dēļ vietējie iedzīvotāji labprātāk runās ar Janu un Pavlinu, nevis ar viņiem nezināmiem padomju karavīriem. Kas zina, kas tiem karavīriem ir prātā? Un te ir polis un sieviete. Kādus pārsteigumus un nepatīkšanas jūs varat sagaidīt no viņiem?

Mēs tā nolēmām. Mazharins, Martynok un Chernykh pagaidām izpētīs ciematu – pēkšņi viņi uzbrūk takai, kas vedīs uz koncentrācijas nometni, un tikmēr Jans un Pavlina mēģinās uzsākt dzīvu sarunu ar cilvēkiem.

Izlēmām un gājām katrs savu ceļu – katrs pildīja savu uzdevumu.

Mazharins, Chernykh un Martynok lēnām pārvietojās pa ciema ielām. No malas likās, ka viņi vienkārši staigā, bet patiesībā, protams, nevis staigāja, bet gan pēta situāciju. Vai ciematā ir daudz postījumu, vai tajā ir kādas ēkas, kuras varētu sajaukt ar koncentrācijas nometni vai, teiksim, medicīnas iestādēm, jo bija zināms, ka nacisti bērniem veica visādas medicīniskās procedūras, un par to protams, bija vajadzīgas dažas īpašas ēkas. Turklāt smerševiešus interesēja, kā uzvedas ceļā satiktie cilvēki. Vārdu sakot, smerševiešus interesēja viss, ko viņi varēja redzēt, dzirdēt vai pat sajust savas izlūkošanas kampaņas laikā, līdz pat visniecīgākajām detaļām. Jo no ikdienas viedokļa tie varētu būt sīkumi, bet patiesībā smerševiešiem nevajadzētu būt sīkumiem, jo tas bija tikai kāds sīkums, kas varēja novest pie lieliem secinājumiem, un pēc tiem vēlamos rezultātus.

Pamazām sāka veidoties vienota un skaidra aina. Nevarētu teikt, ka vietējie iedzīvotāji tik ļoti baidījās no padomju karavīriem. Jā, uz ielām viņu nebija nemaz tik daudz, un lielākā daļa, smerševiešu redzeslokā, mēģināja iegriezties kādā alejā vai vismaz pāriet uz otru ielas pusi, bet tajā pašā laikā vietējie iedzīvotāji lielas bailes neizjuta. Gluži pretēji, daudzi iedzīvotāji uz smerševiešiem skatījās ar ziņkāri, un daži pat mēģināja viņus sasveicināties.

«Nu, lūk, tas ir,» Martiņoks noteica. «Un majors teica, ka

cilvēki šeit ir mežonīgi un iebiedēti.» Normāli cilvēki! Un tas, ka iedzīvotāji no mums baidās, ir tieši tā, kā tam jābūt. Pašsaglabāšanās instinkts. Kas zina, kas mēs esam. Bet kad tauta pierod...

Attiecībā uz ciema ēkām kopumā viss bija skaidrs. Lai cik cieši uz viņiem skatījās smerševieši, un viņi pat iekļuva dažās ēkās, nekur nebija manāms, ka šajās ēkās kādreiz būtu atradušās slimnīcas, poliklīnikas, laboratorijas un citas medicīnas iestādes.

– Velns zina! – Martiņoks neizpratnē paraustīja plecus. – Nav jums ambulatorās klīnikas! Pat mājieni par to esamību! Kaut kā tas mani sāk pievilt.

– Nu ko tu gribēji? – teica Mašarins. «Nekam tamlīdzīgam šeit nevajadzētu būt.» Es tev teicu – nometne ir slepena. Tas nozīmē, ka arī viss pārējais tajā ir klasificēts. Nē, šeit nav jāmeklē ambulatorās klīnikas. Man šķiet, ka viņi atrodas nometnes teritorijā.

Martiņoks neko neatbildēja, tikai paraustīja plecus.

* * *

Kas attiecas uz Janu un Pavlinu, viņu izlūkošanas kampaņa izrādījās veiksmīgāka. Nē, sākotnēji arī viņiem nepaveicās: cilvēki, ar kuriem mēģināja sarunāties, baidījās no viņiem, un, ja nevairījās, vienkārši gāja garām ar nolaistām galvām.

«Mūsu tērpī viņus biedē,» Jans uzminēja. – Viņi domā, ka arī mēs esam karavīri. Lai gan tu, – viņš smaidot paskatījās uz Pavlinu, – neizskaties pēc karavīra. Un droši vien arī es.

Tomēr drīz viņiem paveicās. Netālu no vienas mājas Jans un

Pavlina pamanīja cilvēku grupu, kas savā starpā par kaut ko runā un varbūt pat strīdējās.

«Ejam pie viņiem,» Pavlina ieteica.

Protams, cilvēki pamanīja, ka Jans un Pavlina viņiem tuvojas, taču neizklīda. Varbūt Pavlinas dēļ. Kādas briesmas varētu radīt meitene? Un tas, ka gan pati meitene, gan viņas kompanjons bija ģērbusies militārās drēbēs, tas bija karš. Šeit katrs ģērbjas tā, kā māk.

– Vitam, kungs! – Jans sveicināja poļu valodā.

«Ģen ir laipns,» vairāki cilvēki atbildēja piesardzīgi.

«Mums ir vajadzīga jūsu palīdzība,» Jans vēlreiz teica poļu valodā. – Mēs ļoti lūdzam, palīdziet.

– Poļu kungs? – kāds jautāja.

«Jā,» atbildēja Īans.

– Un dāma?

«Viņa ir krieviete,» sacīja Īans. – Bet mēs esam kopā. Redziet, mēs meklējam nometni.

– Kādu nometni? – jautāja kāda balss.

«Koncentrācijas nometne,» Jans paskaidroja. «Te kaut kur ir jābūt koncentrācijas nometnei.» Bērnu koncentrācijas nometne.

Izdzirdot vārdu «koncentrācijas nometne», cilvēki uzvedās diezgan dīvaini, pareizāk sakot, paredzami. Neviens neatbildēja Ianam, un neviens arī nemēģināja skatīties viņam acīs. Bet cilvēki saskatījās, no kā gan Jans, gan Pavlina vienlaikus secināja: cilvēki baidās runāt par koncentrācijas nometni. Galu galā nav zināms, kāpēc šie citplanētieši jautā par viņu un kas viņi vispār ir. Šis

jauneklis saka, ka ir polis. Vai varbūt viņš nav polis, bet vienkārši tā saka? Jā, viņš vismaz ir polis, un ko tad? Arī poli ir dažādi. To pašu var teikt par jauno dāmu. Kas viņa īsti ir? Kāpēc viņš jautā par koncentrācijas nometni?

«Mēs nezinām, kungs,» beidzot atbildēja kāds vecāka gadagājuma vīrietis. – Un mēs nesaprotam, ko tu jautā...

«Nometnē ir bērni,» Jans pacietīgi sacīja. – Daudz bērnu. Zēni un meitenes. Mēs vēlamies atrast šos bērnus. Varbūt viņi joprojām ir dzīvi. Mēs vēlamies viņiem palīdzēt. Saglabājiet tos.

– Kopā? – jautāja tas pats sirmgalvis.

«Nē,» atbildēja Īans. – Protams, nē. Mūsu ir daudz. Padomju komanda mums deva norādījumus atrast un glābt bērnus.

– Vai Pans dienē padomju armijā? – kāda sieviete jautāja.

«Es gribu glābt bērnus,» Jans atbildēja. – Palīdzī mums. Pastāsti man, kur atrodas nometne.

Pēc šādiem Iana vārdiem ļaudis atkal apmainījās savā starpā skatieniem. Taču šoreiz neviens neko neteica.

«Mēs nezinām, par ko kungs runā,» vecākais vīrs atbildēja par visiem. – Mēs neko nezinām par nometni.

«Labi,» Jans pamāja ar roku. – Tu nezini... Lai šie vārdi paliek uz tavas sirdsapziņas. Un lai uz jūsu sirdsapziņas ir arī to bērnu nāve, kurus mēs būtu varējuši izglābt. Tiešraide. Tagad jums nav no kā baidīties. Izņemot savu sirdsapziņu.

Ians un Pavlina klusēdami gāja pa ielu.

«Viņi neko neteica par nometni,» Jans paskaidroja. – Baidos.

«Es to sapratu,» Pavlina skumji atbildēja.

«Un viņi nebaidās no mums, bet... viņi baidās no visa!» – Īans pamāja ar roku. – Jo pirms divām dienām te vēl bija fašisti. Fašistu vairs nav, bet bailes paliek.

«Jā,» Pavlina piekrita. – Kad cilvēki baidās, viņi bez izšķirības baidās no visiem.

«Tieši tā,» Jans nopūtās. – Ko darīsim tālāk?

«Runājiet ar citiem cilvēkiem,» Pavlina atbildēja. – Kas vēl? Nevar būt, ka visi baidās. Sirdsapziņa ir stiprāka par bailēm.

«Tieši tā,» Jans atkātoja.

Viņi pastaigājās vēl, tad apsēdās uz soliņa zem veca koka. Diena bija silta, pat smaržoja pēc pavasara. No kaut kur tālienes vējš atnesa smakas, kas pastāv tikai pavasarī vai tad, kad ir atkusnis.

«Mēs sēdēsim un gaidīsim,» sacīja Pavlina, «kamēr kāds cilvēks paies mums garām.» Un tad mēs viņam pajautāsim...

Tomēr viņiem nebija ilgi jāgaida. Pēkšņi viņiem tuvojās gados vecs vīrietis. Gan Īans, gan Pavlina viņu atpazīna – tas bija tas pats vīrietis, kurš nesenā sarunā uzdeva daudz jautājumu, bet nevēlējās neko teikt par nometni. Un tagad šis pats vīrietis stāvēja Pavlinas un Īana priekšā un pārvietojās no kājas uz kāju.

– Ko kungs vēlas? – Jans jautāja poļu valodā.

«Jūsu sejas ir pilnīgi atšķirīgas,» sacīja vīrietis. – Un acis. Gan meistars, gan viņa kundze. Nemaz nav fašistu sejas. Tas nozīmē, ka jūs neesat fašisti.

«Es jau teicu, kas mēs esam,» Jans atbildēja.

«Kungs, nedusmojies,» sacīja vecākais vīrs. «Un arī jaunajai

dāmai nevajadzētu būt dusmīgai.» Es domāju mūsu neseno sarunu. Jūs saprotat – cilvēkiem ir bail. Kāds cilvēks teiks patiesību, ja baidīsies?

– Ko tev vajag? – Jans vēlreiz jautāja.

«Es gribu jums pastāstīt par nometni,» vīrietis teica.

Ārēji Jans uz šādiem vārdiem nereaģēja. Viņš tikai paskatījās uz Pavlinu, un Pavlina viņam pamāja ar galvu: jā, viņi saka, es sapratu, par ko bija saruna, šis cilvēks vēlas mums pastāstīt par nometni.

«Runā,» sacīja Jans. «Mēs ar dāmu jūs uzmanīgi klausāmies.»

«Ne šeit,» sacīja vīrietis. «Šim solam varētu būt ausis.» Un arī šis koks. Nāc ar mani. Un jums nav jābaidās no nekā. Mēs iesim pie manas vīramātes. Viņa dzīvo netālu un ir pilnīgi nedzirdīga. Viņa nedzirdēs mūsu sarunu.

– Vai saruna būs tik svarīga? – jautāja Īans.

«Jā,» vīrietis atbildēja. – Viņš būs nopietns. Es gribu jums daudz ko pastāstīt.

Īans brīdi vilcinājās. Viņš baidījās nevis par sevi, bet gan par Pavlinu. Teorētiski runājot, jūs nekad nezināt, kur šis vīrietis varēja viņus uzaicināt. Jebkas var notikt. Nav zināms, vai vecāka gadagājuma vīrietis jūta, ka Jans vilcinās, bet Pavlina to darīja. Viņa viegli un nemanāmi pieskārs Iana rokai: viņi teica, viss būs labi, un nav par ko uztraukties, un viņa pati ne no kā nebaidās.

«Ejam,» sacīja Īans, pieceļoties no sola.

Tas tiešām nebija tālu līdz. Māja bija kā māja, kā vairums

ciema māju. Kopā ar veco vīrieti Jans un Pavlina iegāja mājā. Viņus sagaidīt iznāca sirma, izliekta veca sieviete. Vecais vīrietis viņai deva zīmes, un viņa iegāja istabā.

«Lūdzu,» sacīja vecākais vīrietis. – Tepat, šajā istabā. Lūdzu, apsēdieties,» vīrietis norādīja uz soliņu pie sienas. – Jūs jautājat par nometni...

«Jā,» atbildēja Īans.

«Ir tāda nometne,» vīrietis teica pēc klusēšanas. – Jā, sasodīts... Tiesa, ne pašā Belajā Gļinkā, bet mežā.

– Tālu? – jautāja Īans.

«Nē,» atbildēja vīrietis. – Pusstundu, ja pastaigāsi.

– Vai jūs zināt precīzu vietu, kur viņš atrodas? – jautāja Pavlina.

– Ko dāma saka? – vīrietis paskatījās uz Īanu.

Jans pārtulkoja Pavlinas jautājumu poļu valodā.

– O jā! – vīrietis pamāja. – Es zinu. Daudzi cilvēki zina. Bet viņi nevēlas runāt. Baidos. Un es nevēlos baidīties. Man ir apnicis baidīties. Lūk, – vīrietis pieskārās viņa krūtīm, – mana sirds saka, ka man vairs nav jābaidās.

– Parādīsi mums ceļu? – jautāja Īans.

«Es tev to labāk paskaidrošu,» vīrietis atbildēja un steidzīgi piebilda: «Nē, nē, es nebaidos!» Bet ir daži apstākļi, kuru dēļ labāk nevienam nezināt, ka esam kopā.

– Un kādi ir šie apstākļi? – jautāja Īans.

«Redzi,» sacīja vīrietis, «daudzi no Belajas Gļinkas strādāja šajā nometnē.» Jā. Apsargi, pavāri, varbūt vēl kāds... Un tad

vācieši aizgāja. Viņi aizgāja ļoti ātri, vienā naktī. Bet tos poļus, kas strādāja nometnē, vācieši līdzī nepaņēma. Par ko? Nu, vismaz viņi mani nenogalināja... Un tagad viņi atrodas Belaya Glinka. Bijušie sargi, pavāri... Ne visi – daudzi bēga no ciema, tiklīdz vācieši aizgāja un vajadzēja ierasties jūsu armijai. Bet ir tādi, kas palika. Es viņus pazīstu. Šeit visi pazīst visus. Un tāpēc es nevēlos, lai viņi – tie, kas palika – zinātu, ka es jums palīdzu. Tie ir nežēlīgi cilvēki, turklāt viņi arī baidās, ka viņiem būs jāatbild par to, ka viņi dienēja nometnē. Un viņi varētu mani nogalināt. Un mana vecā vīramāte arī. Un visi pārējie, kas vēlas jums palīdzēt.

– Vai tāpēc cilvēki negribēja ar mums runāt? – Pavlina domīgi jautāja.

«Jā,» vīrietis pamāja. – Bailes liek viņiem klusēt.

– Vai varat nosaukt šo cilvēku vārdus? – jautāja Īans.

«Es varu,» vīrietis atbildēja pēc nelielas vilcināšanās un piebilda: «Viņi jums daudz pastāstīs par nometni.» Ak, šī ir ļoti biedējoša vieta! Es nezinu, ko nacisti izdarīja ar tiem bērniem, bet tas ir ļoti biedējoši.

– Kā ar bērniem? – jautāja Pavlina. – Kur viņi ir tagad? Nometnē?

«Es nezinu,» vīrietis pakratīja galvu. – Varbūt nometnē, varbūt nē. Ir pagājis tik maz laika – kā es varu zināt? Es negāju uz nometni. Un neviens tur negāja. Visi baidās. Bet es nedomāju, ka tagad neviens tur ir.

– Kāpēc tu tā domā? – jautāja Pavlina.

«Tāpēc, ka tā ir ļoti biedējoša vieta,» vīrietis atbildēja. – Noslēpuma vieta. Un bērni ir liecinieki. Kurš atstās lieciniekus, ja tas, ko viņi izdarīja ar bērniem, ir noslēpums? Viņus vai nu aizveda uz citu vietu, vai...

– Pastāsti man, kur atrodas nometne! – Pavlina steidzīgi sacīja. – Kā tur nokļūt?

«Tas ir ļoti vienkārši,» vīrietis atbildēja. – Ceļš ved uz turieni. Es jums parādīšu to ceļu, un pa to jūs nokļūsit nometnē.

«Labi,» sacīja Jans. – Tagad dikti mums to vārdus, kuri dienēja nometnē. Un viņu adreses.

11. nodaļa

Smerševīti ar lielu uzmanību klausījās Jana un Pavļinas stāstu. Informācija, ko jaunieši ieguva, bija ļoti vērtīga. Pateicoties tai, bija iespējams savākt daudz informācijas gan par pašu nometni, gan tās darbiniekiem. Bet tas viss nāk vēlāk. Un tagad smerševītiem bija vēl viens uzdevums: viņiem bija jāmeģina glābt ieslodzītos bērnus. Vai vismaz paņemt viņu pēdas. Ja, protams, nepilngadīgie ieslodzītie būtu dzīvi.

«Godīgi sakot, es nespēju noticēt, ka zēni ir dzīvi,» Martiņoks nopūtās. «Tā ir viena no divām lietām: vai nu viņi tika nošauti naktī, vai arī tika kaut kur aizvesti kā vērtīgs materiāls medicīniskiem eksperimentiem.»

Pēc šiem vārdiem Semjons skumji savilkās grimasē. No visa bija skaidrs, ka tagad viņš ļoti gribēja nolādēt, turklāt tādos vārdos un frāzēs, kādus, iespējams, neviens nekad nebija dzirdējis, un tikai Pavļinas klātbūtne viņu atturēja no šāda emocionāla impulsa. Tāpēc Semjons tikai pamāja ar roku, apsēdās un savilināja spalvas.

– Vai varbūt viņiem izdevās aizbēgt? – Pavlina ierosināja. – Vismaz kāds – zēni, meitenes. Vācieši, viņi saka, steidzīgi atkāpās. Tas nozīmē, ka kaut kas varēja tikt nepamanīts.

– Nu, kur viņi ir tie zēni un meitenes, kas aizbēga? – Čerņihš neticīgi jautāja.

«Es nezinu,» Pavlina apmulsusi sacīja. – Varbūt viņi kaut kur

slēpjas? Piemēram, mežā.

– Vai tas ir ziemā? – Černihs iebilda. – Izsalcis un auksts? Nu, tas ir maz ticams.

«Vai varbūt,» Pavlina negribēja padoties, «viņi slēpjas ciematā?» Tika atrasti laipni cilvēki un viņi deva pajumti... Nu, vismaz daži cilvēki.

Neviens par to neko neteica – ne smerševīti, ne Jans. Un kas tur bija sakāms?

«Labi,» Maharins berzēja pieri. «Lai kā arī būtu, mums jānokļūst no metnē un jāredz šī vieta savām acīm.» Domāju, ka tad daudz kas kļūs skaidrs. Kiril, atrodi majoru Žitņiku. Viņš šeit ir kaut kur. Man vajadzētu runāt ar viņu.

Černihs un majors Žitņiks ieradās ātri – burtiski piecpadsmit minūtēs. Majora drūmajā sejā bija redzams nemiers un apjukums.

– Kaut kas notika? – majors jautāja Mašarinam un norādīja uz Kirilu. – Viņš tik ļoti steidzās...

«Tas notika,» atbildēja Maharins. – Mēs zinām, kur atrodas no metne. Vismaz ceļš, kas uz to ved. Jums nekavējoties jāierodas tur. Un mums – pilnīgi nekā. Mums ir vajadzīga palīdzība.

«Tātad no metne, iespējams, ir tukša,» majors paraustīja plecus.

– Un ja nē? – paskatījās uz majoru Mašarinu. – Ja, teiksim, vācieši atstātu tur slazdu? Vai, teiksim, pirms aizbraukšanas viņi mīnēja no metni? Bet mēs joprojām neesam sapieri. Mēs esam Smersh. Tā teikt, cita profila speciālisti.

«Protams,» majors pamāja. – Cik cilvēkiem jums jāpalīdz?

«Es domāju, ka pietiek ar vienu vadu,» sacīja Mašarins. – Bet sapieriem jābūt!

– Kad tev vajadzētu būt nometnē? – majors jautāja.

«Jo ātrāk, jo labāk,» atbildēja Maharins. «Varbūt daži bērni joprojām ir tur.» Nu, kopumā mums ir jāizpēta teritorija. Tātad jūs saprotat.

«Es saprotu,» sacīja majors. – Es drīz.

Un tiešām, ļoti drīz majors atgriezās, un ne viens, bet ar veselu kareivju pulku. Bija skaidrs, ka karavīri bija gatavībā, viņu sejas bija karstas, viņi smagi elpo.

– Tu skrēji, vai kā? – Martiņoks pasmīnēja. – Ir labi, kad skrienam... Bah, un pat mašīnas! Divi veseli gabali!

– Lūk, – majors sacīja, – jums ir palīgi. Komandanta vads un divas kravas automašīnas. Lai ātrāk tur nokļūtu. Es komandēšu vadu. Ja jūs neiebilstat, protams.

«Man nav nekas pretī,» sacīja Mašarins un paskatījās apkārt uz sakarsušajiem cīnītājiem. – Vai starp jums ir sapieri?

«Tieši tā,» atbildēja vairāki cilvēki.

– Vai steigā aizmirsāt patronas? – jautāja Mašarins. «Pretējā gadījumā jums pēkšņi būs jāšauj.»

– Neaizmirsti! – karavīri atbildēja, un daži no viņiem pat iesmējās.

«Nu labi,» sacīja Mašarins. – Major, komand.

– Ar mašīnu! – majors aizsmacis kļiedza.

Karavīri sāka kāpt savās automašīnās.

– Iekāpsim visi otrajā vagonā! – Mazharins pavēlēja smerševītiem. – Jans un Pavlina arī.

Martiņoks smalki centās palīdzēt Pavļinai iekāpt aizmugurē, taču meitene nikni paskatījās uz viņu, un Semjons paslēpa rokas aiz muguras.

– Kāpēc mēs iekāpām otrajā, nevis pirmajā mašīnā? – Ians jautāja Mārtinkam, kad kravas mašīnas devās ceļā.

«Tāpēc, ka jūs visu redzat labāk no aizmugures,» atbildēja Semjons. – Mūsu galvenais darbs ir novērot, pamanīt, salīdzināt, izdarīt secinājumus. Ko jūs varat redzēt, kad esat priekšā uz brašs zirgs? Tikai gaismas no ienaidnieka šāvieniem. Vārdu sakot – SMERSH taktika. Lai gan, protams, gadās arī, ka šauj no visām pusēm – gan priekšā, gan aizmugurē.

«Es redzu,» sacīja Jans.

Pēc aprēķiniem, no ciema līdz nometnei bija aptuveni pieci kilometri. Nesasniedzot gala mērķi kilometrā, apstājāmie un nokāpām.

«Tālāk kājām,» sacīja Mašarins. – Un nevis pūlī, bet kā gaidīts. Ar visiem kaujas piesardzības pasākumiem.

«Es saprotu,» sacīja majors Žitņiks.

Cīnītāji paņēma gatavībā ieročus un izstiepās ķēdē. Dažiem bija jāiet pa ceļu, bet lielākā daļa gāja pa mežu, kurā šur tur parādījās sniega plankumi. Majors jau bija pacēlis roku, lai dotu komandu, bet Mašarins viņu apturēja.

«Pagaidiet, lai dotu pavēles,» viņš teica. – Vispirms mums jānosūta izlūkošana. Nekad nevar zināt... Izvēlieties trīs

cīnītājus. Ceturtais būs viens no mūsu... Kirils, – Maharins ar acīm atrada Černihu, – jūs sapratāt uzdevumu. Tu esi vecākais.

«Sapratu,» Černihs atbildēja un pamāja ar roku trim izlūku karavīriem. – Ejam, puīši. Jā, ne pa ceļu, bet pa mežu. Lai neviens mūs neredz un nedzird...

«Nu, lūk, tas ir,» sacīja Mašarins. – Pagaidām pagaidīsim.

«Paliec man blakus,» klusā balsī sacīja Martiņoks, skatīdamies uz Pavlinu. – Neejiet tālu...

«Bet...» meitene mēģināja iebilst.

«Esi tuvumā, un tas arī viss,» klusi sacīja Semjons. – Bez jebkādiem «bet».

– Un, ja tu skrien uzbrukt, vai man arī skriet tev līdzi? – Pavlina pasmaidīja. – Vai kā?

«Pirms es uzskrienu uz uzbrukumu, es jums pateikšu, kas jādara,» atbildēja Semjons.

– Piemēram? – jautāja Pavlina.

«Piemēram, iekrītot ar degunu dubļos,» atbildēja Martynoks. – Un guli tur nekustoties. Ian, starp citu, tas attiecas arī uz tevi.

Uz to Jans izlauzās ar kādu garu un temperamentīgu frāzi poļu valodā. Semjons ar saspringtu uzmanību klausījās Īanā, un, lai gan neko nesaprata, viņš burvīgi pasmaidīja, kad Īans apklusā.

* * *

Izlūki diezgan drīz atgriezās. Un ne jau pilnā sastāvā, bet tikai viņi abi – Černihs un viens no karavīriem.

«Te tā ir, nometne,» Černihs norādīja tālumā. – Pat ar zīmi

pie ieejas. «Baltā margrietiņa» Rakstīts vācu valodā. Nometne nav tālu, tikai pusotra kilometra attālumā no šejienes. Bet tas ir kluss, tukšs. Visapkārt valda briesmīgs haoss. Pēc visa spriežot, vācieši to steigā pameta.

– Kur ir pārējie divi? – jautāja Mašarins.

«Es viņus atstāju netālu no nometnes,» atbildēja Černihs. – Novērošanai. Katram gadījumam. Ko darīt, ja mēs kaut ko nepamanītu? Ja kaut kas notiks, viņi dos signālu.

«Es saprotu,» sacīja Mašarins un paskatījās uz majoru. – Tomēr netraucējiet kārtību. Mēs ejam ar visiem piesardzības pasākumiem.

Majors deva komandu un ķēde sakustējās. Paši smerševieši un kopā ar viņiem Pavlina un Jans gāja pa ceļu, bet ne pašā vidū, bet no malas, tuvāk briksņiem, kuros varēja ienirt, ja no nometnes virza šāvienus.

Bet neviens neatlaida. Karavīru ķēde tuvojās nometnei, izveidoja tai apkārt pusloku un apgūlās.

– Nu? – Semjons smaidot paskatījās uz Pavlinu. – Izpildi komandu, karavīr.

– Kura komanda? – meitene nesaprata.

«Deguns uz leju, kā teikts,» Semjons atbildēja. – Ir laiks. Lūk, tuvāk ceļa malai... Īans, starp citu, attiecas arī uz tevi. Un vēro mūs.

– Un tu? – jautāja Pavlina, pat nedomādama par gulēšanu.

«Un es došos īsos skrējienos uz nometni,» atbildēja Martynoks. – Paskatīšos, kas tur ir, kas tur ir, kā iet...

– Tad es esmu ar tevi! – Pavlina izaicinoši atbildēja.

– Kā tas ir iespējams? – Semjons pat bija pārsteigts par meitenes vārdiem.

«Tāpat kā jūs – īsos skrējienos,» sacīja Pavlina. – Kur tu ej, tur eju arī es. Viņš pats teica, ka man visu laiku jābūt blakus!

«Bet es to nedomāju šajā ziņā...» Semjons bija pilnīgā neizpratnē.

– ES gribu būt ar tevi! – meitene spītīgi noteica. – Tā ir visa būtība!

– Kas tev tur ir? – Mašarins atskatījās uz viņiem.

«Tātad, nekas,» Semjons mēģināja padarīt savu balsi bezrūpīgu. – Noskaidrojam iespējamo militāro operāciju taktiku un stratēģiju.

Mašarins iesmējās, bet neko neteica un lēnām devās pa ceļu, kas veda uz nometni.

«Ejam vai kaut kā tā,» Semjons nopūtās, skatīdamies uz Pavlinu. – ES tevi aizsargāšu! Ian, seko mums. Jā, izņemiet pistoli no kabatas, ja jums tā ir nepieciešama.

Gājiens uz nometni nebija tālu, un attiecīgi arī ceļā pavadītais laiks bija īss. Bet nez kāpēc Semjons nevēlējās, lai beigtos gan ceļš, gan laiks. Gluži pretēji, viņš gribēja iet un iet pa šo ceļu, un Pavlina iet viņam blakus, un viņš viņu aizsargāja, gatavs jebkurā brīdī viņu segt ar sevi. Un tas, ko juta Pavlina, nav zināms. Viņa vienkārši gāja blakus Semjonam, un viņš ik mirkli juta viņas elpu.

Mazharins, kurš gāja pa priekšu, pēkšņi apstājās un pacēla

roku. Tomēr viņš varēja to nedarīt – nometni redzēja arī visi pārējie. Un vispirms – nometnes vārti. Viņiem nebija durvju; smagās metāla durvis gulēja uz ceļa. Virs vārtiem karājās slīps dēlis ar uzrakstu vācu valodā.

«Baltā kumelīte,» Pavlina klusi sacīja.

Aiz vārtiem pelēkajā ziemas krēslā bija redzamas dažas ēkas un stabi ar vadiem. Daži vadi bija saplēsti, un šur tur vārnas nekustīgi sēdēja uz stabiem un uz ēku jumtiem.

«Vārnas,» sacīja Īans. – Viņi sēž un nelido prom. Tas nozīmē, ka nometnē neviena nav, pretējā gadījumā vārnas nobīses un aizlidotu.

«Un labi, ka nav neviena,» nomurmināja Martiņoks. – Lai gan, varbūt kāds ir. Viņš vienkārši paslēpās tā, ka pat vārnas viņu nepamanīja.

No apkārtējiem krūmiem parādījās divi skauti.

«Šeit neviena nav,» sacīja viens no viņiem. «Pat vārnas nekliedz un nelido.»

«Mēs redzējam tās vārnas,» Mārtinoks saviebās.

Karavīri sāka tuvoties nometnes vārtiem, un kopā ar viņiem majors Žitņiks.

– Tātad, kas būs tālāk? – majors jautāja.

«Tad mēs pārbaudīsim nometni,» sacīja Mašarins. – Uzmanīgi, nesteidzoties.

– Un ko mēs meklēsim? – majors jautāja.

«Cilvēki,» atbildēja Maharins. – Pirmkārt, bērni. Varbūt kāds paslēpies pagrabos vai drupās...

«Tur varēja paslēpties ne tikai bērni,» sacīja Martynoks. – Un kaut kādi ienaidnieka spēki.

«Un arī tas ir iespējams,» Maharins piekrita. – Tātad mēs būsīm piesardzīgi. Nu vispār cenšamies pamanīt visu, ko vien varam. To sauc par primārās informācijas vākšanu. Tas noderēs. Tātad, jā. Sapieri iet pirmie. Ja viss ir kārtībā, mēs sekojam.

Sapieru bija maz – tikai seši cilvēki. Un nometne šķita liela. Sešiem no mums nebija iedomājami izpētīt tik plašu teritoriju. Bet nejauši iemaldīties nometnē nebija iespējams. Kas zina?

«Maz ticams, ka viņi šeit ierīkoja raktuves,» ierosināja Čerņihs. «Viņi steigā aizbēga.» Šeit nav laika ieguvei.

Šķiet, ka Kirila pieņēmumi bija pamatoti. Lai kā sapieri pūlējās, viņi neatrada nevienu mīnu.

«Ejam,» sacīja Mašarins. – Paskatīsimies... Major, iekārto posteņus. Katram gadījumam...

* * *

Laika meklējumiem nebija daudz – diena bija pagājusi savu pirmo pusi. Tuvojās ziemas vakars, bet cik daudz var atrast vakarā? Taču nebija laika zaudēt, jo joprojām bija cerība, ka nometnē varētu būt cilvēki. Nav svarīgi, kurš ir mūsējais vai svešinieks. Protams, būtu labāk, ja tie būtu mūsu pašu, proti, bērni.

– Nevajag klīst pa nometni! – Mašarins deva komandu. – Katram jāredz savs kaimiņš! Pagrabos un citās ēkās neieiet vienatnē!

Semjons un Pavlina kopā apskatīja nometni. Neviena cita ar

viņiem nebija – Yana paņēma Černihu savā paspārnē. Netālu atradās iegarena, kazarmu tipa akmens celtnē. Uz tās šaurajiem logiem bija redzamas metāla restes. Uz logiem stikla tikpat kā nebija, pie sienām gulēja tikai stikla lauskas.

«Logi bija izsisti,» sacīja Pavlina. – Kas un kāpēc? Bez logiem ir auksti. Kāda veida ēka šī ir?

«Bet mēs tagad redzēsim,» sacīja Semjons. – Atradīsim tajā ieeju, ieejam un paskatīsimies...

Ieeja bija no gala. Durvis karājās uz eņģēm, bet bija atvērtas. No ēkas tumšajām dzīlēm pūta auksts vējš.

«Es esmu priekšā, jūs esat aiz manis,» sacīja Semjons. – Un nestrīdies! Kāds ir tavs ieradums strīdēties?

«Es nestrīdos,» atbildēja Pavlina. – Es klusēju.

«Tu esi tas, kurš vārdos klusējat, bet dvēselē strīdaties,» sacīja Semjons. – Es to jūtu... Nestrīdies arī sevī. Tagad nav īstais laiks strīdēties.

Viņi iegāja istabā. No kaut kur no pustumsas ar satraucošiem saucieniem izlidoja vairākas vārnas.

«Un šeit ir vārnas,» sacīja Pavlina.

«Labi, ka ir vārnas,» atbildēja Semjons. – Vārna ir skautu labākais draugs. Un tagad jūs un es esam skauti. Redziet, vārnas mums teica, ka iekšā neviena nav.

Drīz vien Semjona un Pavlinas acis pierada pie pustumsas, un viņi sāka saskatīt, kas atrodas kazarmās. Un abās pusēs trīs stāvos bija koka gultiņas. Uz dažām gultām gulēja dažas lupatas, bet lielākā daļa gultu bija plikas.

«Viņi šeit dzīvoja,» sacīja Pavlina. – Bērni...

Semjons neatbildēja. Viņi abi gāja no viena barakas gala uz otru. Baraka bija tukša – ne šalkoņa, ne kādas citas skaņas.

Iznākusi no kazarmām, Pavlina kaut kam paklupa. Viņa paskatījās uz leju – tas bija kāds mazs priekšmets, kas neskaidri atgādināja lupatu lelli. Pavlina pacēla šo priekšmetu – noteikti, tā bija lelle. Pašdarināts, no lupatām, turklāt bija skaidrs, ka darināts ar bērnu rokām. Pavlinas lūpas trīcēja.

«Šeit,» viņa teica, «lelle... Bērnu rotallieta.» Viņi spēlējās ar to... Šeit, šajā aukstajā barakā...

Pavlina iebāza seju Semjona krūtīs. Viņa raudāja. Semjons noņēma Pavlinas cepuri un sāka glāstīt meitenes galvu. Viņš neko neteica, tikai paskatījās kosmosā un izbrauca ar pirkstiem cauri Pavlinas matiem.

Tā viņi stāvēja, iespējams, piecas minūtes, varbūt vairāk. Pamazām Pavlina nomierinājās, ieskatījās Semjona sejā un kautrīgi pasmaidīja.

«Šeit...» viņa teica, bet Semjons neļāva viņai pabeigt.

«Ejam,» viņš teica. – Mums jāskatās tālāk.

Meitene klusi pamāja, uzvilka cepuri, ielika lupatu lelli kabatā, un viņi izgāja no kazarmām.

Nākamā istaba, kurā viņi iegāja, izskatījās pēc ambulatorās klīnikas. Tiesa, iekārtas tajā nebija, bija redzamas tikai pēdas, kur tā atradusies iepriekš, un visur gulēja kādi lauskas un gruveši, starp kuriem uz visām pusēm spraucās ārā vadi. Visticamāk, šajā telpā ne tik sen bija kaut kas saistīts ar medicīnu.

«Izskatās, ka viņi to izrāva tieši aiz saknēm,» sacīja Semjons. – Steigā. Tā ka tāpēc mums nekas nepaliks. Kā jūs domājat, kas šeit notika?

«Kaut kādu medicīnisko aprīkojumu,» Pavlina ieteica. – Galdi, dīvāni, vēl kaut kas... Tam jābūt kaut kam slepenam un svarīgam viņiem... fašistiem. Citādi kāda jēga bija visu izraut ar saknēm? Aizietu...

«Jā, droši vien,» Semjons piekrita. – Un, ja ņem vērā to, ko stāstīja Krakovā notvertie spiegi, tad skaidrs, par kādu ekipējumu tā bija. Es domāju, ka jā, eksperimentiem. Lai iegūtu zāles pret vecumdienām.

– Ejam prom no šejienes! – meitene neviļus nodrebēja, un Semjons, protams, to juta.

«Ejam,» viņš piekrita. «Te arī neviena nav.» Mēs meklēsim tālāk.

Viņi izgāja no istabas. Garām gāja trīs karavīri.

– Klausies, brāl! – Semjons viņiem uzsauca. – Vai atradāt kaut ko interesantu?

«Nekas,» atbildēja viens no cīnītājiem. – Visur tukšs. Ne savējie, ne svešie. Biedri leitnant, vai tā ir taisnība, ka nacisti šeit taisīja no bērniem visādas dziras?

«Šķiet, ka tā ir patiesība,» Mārtinoks saviebās. – Potions... Izdzer šo dziru, un tu dzīvosī simt piecdesmit gadus.

«Nē, es negribu,» sacīja cīnītājs. «Labāk, ja es daru kaut ko līdzīgu...» Viņš, tāpat kā Martinoks, sasmīnēja un izteica dažus spēcīgus vārdus. «Atvainojiet, jaunkundze, par šādiem

vārdiem,» viņš paskatījās uz Pavlinu. – Protams, nav labi zvērēt tavā klātbūtnē, bet no sirds. No bērniem gatavotas mikstūras... Vārdu sakot – fašisti.

Sāka jau satumst, kad Semjons un Pavlina nonāca mazā istabā. Būtībā tas bija pagrabs. Lejā veda betona pakāpieni, un tālāk tumsas dēļ nekas nebija redzams.

«Mums vajadzētu pārbaudīt, kas tur ir,» sacīja Semjons. – Varbūt kaut kas vērtīgs...

«Neej viens,» sacīja Pavlina. – Labāk ar mani...

Semjons uzmanīgi paskatījās uz Pavlinu un grasījās viņai kaut ko atbildēt, bet tad pamanīja divus karavīrus.

– Karavīri, nāciet šurp! – viņš zvanīja. – Tu redzi pagrabu. Interesanta vieta... Man vajadzētu to pārbaudīt.

«Mēs to izdarīsim,» atbildēja viens no karavīriem.

«Ak nē,» Martinoks protestēja. – Darīsim savādāk. Tātad, es pats un jūs uzkāpsim pagrabā,» viņš norādīja uz vienu no cīnītājiem. «Un tu,» viņš teica otrajam karavīram, «aizklāsi mūs.» Un arī tu, – viņš paskatījās uz Pavlinu. – Man līdzī ir arī lukturītis. Tas ir viss, darīsim to! – viņš pavēlēja, redzot, ka meitene mēģina iebilst.

Turot ieročus gatavībā, Martiņoks un viens no kaujiniekiem sāka kāpt lejā pa kāpnēm. Vietā, kur beidzās pakāpieni, bija nelielas koka durvis. Martiņoks viņu maigi pagrūda, un durvis atvērās.

– Klusi! – Martynoks pusbalsī teica. – Klausīsimies!

«Šķiet, ka tur kāds pārvietojas,» noklausījies sacīja karavīrs. –

Izskatās, ka viņš elpo.

Arī Martinoks klausījās, bet neko nedzirdēja un paraustīja plecus.

– Tieši tā, viņš elpo! – karavīrs uzstāja. – Mana dzirde ir lieliska. Savā kompānijā vienmēr esmu bijis klausītājs.

– No kura? – Martynoks izklaidīgi jautāja, no visa spēka klausīdamies mitrā, tumšā pagrabā klusumā.

«Klausītājs,» cīnītājs atkārtoja. – Tas ir, naktī es klausījos, vai ienaidnieks ložnā.

– Un kas? – Martynoks joprojām izklaidīgi jautāja. Viņš joprojām nedzirdēja nekādas skaņas, bet pēkšņi viņam radās sajūta, ka pagrabā tiešām kāds ir dzīvs. Un Martynoks vienmēr uzticējās savām jūtām.

«Pretējā gadījumā,» sacīja cīnītājs. – Kad fašists rāpoja, es vienmēr viņu dzirdēju. Joprojām no tālienes. Atceros reiz...

– Klusi! – Martynoks pārtrauca cīnītāju. – Mēs to darām. Atveru durvis un iebrienu pagrabā. Tu man seko! Mēs piespiežamies pie sienām – es eju pa kreisi, bet tu pa labi. Es apspīdināšu lukturīti, un tad jau redzēsīm. Ja kaut kas notiek, nekavējoties atklājam uguni. Sapratu?

«Tieši tā,» karavīrs atbildēja čukstus.

– Un tad mūsu pilsētas cilvēki brauca prom! – Martynoks pamāja ar roku un iespēra pa durvīm.

Durvis viegli pavērās, Martinoks ielauzās pagrabā un nekavējoties metās pa kreisi no ieejas. Sekojot viņam, karavīrs metās pagrabā un metās pa labi. Uz viņiem neviens nešāva.

Martiņoks ievilka elpu un ieslēdza lukturīti.

Gaismas stars izgriezās cauri tumsai un atsitās pret pretējo sienu sastingušām figūrām. Figūras bija mazas, tās bija vairākas, taču tumsas dēļ bija grūti redzēt, cik tieši. Martiņoks pārsteigumā nodrebēja; viņam šķita, ka tie ir kāda cilvēka liķi. Bet tad viena figūra sakustējās, pacēlusi roku pie acīm, lai pasargātu sevi no gaismas; aiz viņas otrā figūra un trešā izdarīja tieši tādu pašu žestu... Tie bija dzīvi cilvēki! Tieši tā, tie bija cilvēki, tie bija bērni!

Kaut kur tumsā kāds cīnītājs satriekts noelsās.

– Vai tu redzi to, ko es redzu? – Martinoks viņam jautāja.

«Bērni,» sacīja cīnītājs. – Tieši tā, tie ir bērni! Bet kā...

Mārtins pakustināja lukturīti, un gaismas stars no tumsas izvilka vēl vairākas bērnu figūriņas.

– Čau! – Martynoks pusbalsī teica, nezinādams, ko vēl teikt. – Čau!

Bet neviens viņam neatbildēja. Bērni klusēdami sēdēja pie sienas, cenšoties pasargāt sevi no gaismas, un nekas vairāk. Tad Martinoks pagrieza malā gaismas staru un taustījās pretī bērniem. Viņš piegāja pie vienas no figūrām un uzmanīgi tai pieskārs. Figūra sarāvās, bet neatkāpās un neizdvesa ne skaņu.

– Kas tu esi? – Mārtinoks pusčukstus jautāja figūrai. – Es esmu krievs. Un tu?

Bet bērns klusēja. Arī pārējie bērni klusēja. Tumsā viņi nebija redzami, bija dzirdama tikai viņu elpošana.

«Zvaniet tiem, kas atrodas augšā,» Martiņoks aizsmakušā

balsī pavēlēja karavīram.

Pavlina bija pirmā, kas nokāpa pagrabā. Martyns viņu neredzēja, viņš juta.

«Nāc šurp,» viņš aicināja Pavlinu. -Redziet, bērni...

Luktura gaisma mirgoja no viena bērna figūras uz otru. Man šķiet, ka bija septiņi bērni. Pavlina dreboši nopūtās.

«Parunājiet ar viņiem,» viņš teica. «Viņi man neko neteica.»

«Viņi jāuzved augšā,» sacīja meitene. – Un tikai tad runā ar viņiem. Spīdiniet to.

Viņa paņēma vienu no bērniem aiz rokas, tad aptausta cita bērna roku un veda bērnus augšā pa kāpnēm. Abi karavīri darīja to pašu. Mārtinkam ir tikai viens bērns. Tieši tā, bija septiņi bērni. Martiņoks, lai kā viņš ar lukturīti pārmeklēja pagrabu, nevienu neatrada.

Augšpusē vēl nebija pilnīgi tumšs, un mēs varējām skaidri redzēt bērnus. Jā, viņi bija septiņi – četri zēni un trīs meitenes. Martinoka sirds sažņaudzās, bet nebija iespējams iedomāties, kas notiek ar Pavlinu. Abi karavīri jutās aptuveni vienādi. Un kā gan varētu būt savādāk? Tieši tā, tie bija mazi koncentrācijas nometnes ieslodzītie. Tas bija pamanāms it visā – gan viņu lupatās, gan novājējušajās sejās, gan acīs. Tās bija briesmīgas acis, nepavisam ne bērnišķīgas un, iespējams, pat ne cilvēciskas. Tās bija nomedīto dzīvnieku acis. Bērni joprojām neko neteica, pat nekustējās, viņi tikai skatījās no Martynkas uz Pavlinu un no Pavlinas uz abiem cīnītājiem. Šķiet, ka viņi nesaprata, kas ir šie cilvēki, kas tos atklāja tumšajā pagrabā un iznesa gaismā. Un ja

tā, tad viņi nesaprata, kas ar viņiem notiks tālāk.

Pavlina atvilka kombinezona kapuci, novilka cepuri, un viņas mati krita pār pleciem. Martiņoka saprata, kāpēc viņa to darīja. Lai bērni redz, ka priekšā ir sieviete. Skaidrs, ka bērniem ir vieglāk sazināties ar sievieti, viņi vairāk uzticas sievietei. Tā tam ir jābūt pēc dabas likumiem.

– Kāds ir tavs vārds? – Pavlina jautāja vienam no zēniem, kurš izskatījās pēc visvecākā.

Puisis neatbildēja, taču pēc tā, kā viņš reaģēja uz jautājumu, bija skaidrs, ka viņš saprata, kas tiek jautāts. Viņš zināja krievu valodu, kas nozīmēja, ka viņš bija no Padomju Savienības. Pavlina to uzreiz saprata un atkārtoja savu jautājumu. Un tad viņa piebilda:

– Mēs arī esam krievi. Mēs esam padomju karavīri. Mēs padzinām nacistus. Viņi vairs neatgriezīsies. Mani sauc Pavlina. Un tu?

«Fedka,» zēns atbildēja, skatīdamies uz Pavlinu no sāniem.

«Fedka,» Pavlina atkārtoja. – Fedka... Kā tu nonāci pagrabā?

«Mēs paslēpāmies,» Fedka atbildēja.

– No fašistiem? – Pavlina precizēja.

Fedka klusi pamāja. Pavlina, visiem spēkiem cenšoties neraudāt, apskāva puisī. Viņa nevēlējās viņam uzdot citus jautājumus. Tagad nebija jēgas uzdot jautājumus, jautājumi tagad nav galvenais. Mārtins un divi karavīri piegāja pie pārējiem bērniem un vīrišķīgi, rupji, bet ar patiesu maigumu arī sāka viņus apskaut, glāstīja viņu galvas un teica dažus mierinošus un

uzmundrinošus vārdus...

Fakts, ka bērni tika atrasti pagrabā, slēpjoties no nacistiem, kaut kā uzreiz kļuva zināms citiem karavīriem. Viņi atteicās no meklēšanas un spiedās apkārt, lai savām acīm redzētu šo brīnišķīgo lietu – izglābtos bērnus. Katrs no cīnītājiem gribēja apskaut bērnu, pateikt viņam laipnus, mierinošus vārdus un, protams, pabarot. Acumirkļi no kabatām un somām tika izņemti visādi labumi: krekeri, sautēta gaļa, cepumi, cukurs, pat šokolāde. Sākumā bērni bija kautrīgi un negribēja pieskarties ēdienam, taču no visa bija skaidrs, ka viņi ir ļoti izsalkuši. Un pamazām, bailīgi, vilcinoši bērni sāka ēst. Karavīri, kas sacenšas savā starpā, viens otru grūstīja, bērniem slidināja saldākos gabaliņus. Daudzi karavīri raudāja un nekautrējās no savām asarām.

Tas turpinājās diezgan ilgu laiku. Bija gandrīz pilnīgi tumšs, un karavīri joprojām grūstījās ap izglābtajiem bērniem. Mašarins klusēdams stāvēja malā. Viņš saprata, ka karavīriem tagad nav jāiejaucas, karavīriem bija jāizmet mīlestība pret nelaimīgajiem bērniem un viņu sāpes. Taču tas nevarēja ilgi turpināties, vēl bija daudz darāmā.

Mašarins pieskārās Pavļinai uz pleca, viņa atskatījās.

«Pajautā viņam...» Maharins klusi sacīja.

«Jā, tagad,» Pavlina steidzīgi atbildēja un jautāja Fedkam: «Sakiet man, vai jūs zināt, vai kāds cits slēpās no nacistiem?»
Kādā citā pagrabā vai kaut kur citur?

Fedka klusi pamāja ar galvu.

«Mēs paslēpāmieš, bet pārējos nacisti aizveda,» sacīja viena no meitenēm.

«Tātad...» Mašarins domīgi sacīja. – Major, visi bērni steidzami jāved uz ciemu. Izvēlieties automašīnu un vairākas pavadošās personas. Pārējiem jāturpina meklēt. Varbūt vēl kāds slēpjas... Mēs meklēsim un meklēsim, kamēr būsim pārmeklējuši visu nometni. Vai visiem viss ir skaidrs?

Neviens neko neteica un nejautāja. Un ko tur bija jautāt? Visiem bija skaidrs: jāskatās. Mums šī nolādētā nometne ir jāapgriež kājām gaisā – līdz pašiem pamatiem.

«Semjons,» Maharins pagriezās pret Martīnu. – Tu arī dosies uz ciemu.

«Es redzu,» Martiņoks pamāja. – Noķert tos rāpuļus, kas šeit dienēja un tagad slēpjas bedrēs?

«Tieši tā,» sacīja Mašarins. – Šeit jums ir saraksts.

Un viņš izņēma no kabatas lapiņu ar vārdiem un adresēm. Tie bija tie paši vārdi un adreses, ko Jans un Pavlina bija ieguvuši.

«Nemiet palīgā karavīrus un rīkojieties,» sacīja Mašarins. – Iet uz visām adresēm. Tā, lai neviens nelietis neaiziet.

«Mēs to izdarīsim,» Martiņoks pasmīnēja. – Zīmēsim un pakosim!

«Pavlina, arī tu ej ar bērniem,» sacīja Mašarins.

– Ja nu te vēl ir bērni? – meitene jautāja. – Viņi kaut kur slēpjas...

«Vai viņi šeit ir vai nav, joprojām nav zināms,» sacīja Maharins. – Un šie – lūk, tie ir. Esī ar viņiem. Nu tu saproti...

«Es saprotu,» Pavlina pamāja.

Viņi sāka sēdināt bērnus kravas automašīnas aizmugurē. Līdz vakaram kļuva vēsāks, tāpēc katrs no karavīriem uzskatīja par savu pienākumu ietīt bērnus kaut ko siltu. Karavīri bija ģērbusies stepētās jakās. Karavīri sāka vilkt nost stepētās jakas, apvija tās puišiem, pacēla un nesa uz mašīnu. Tas, ka viņi paši paliktu aukstumā tikai tunikās, viņus tagad netraucēja. Galvenais, lai bērni ir silti ietīti.

Mašīna sāka kustēties un drīz vien pazuda vakara krēslā. Kādu laiku visi stāvēja un klusējot pieskatīja mašīnu.

«Meklējiet,» Maharins klusi sacīja. – Meklēsies. Būsim enerģiskāki, citādi nosalsim.

«Nekas,» viens no karavīriem jautri atbildēja. «Mēs pamīšus sildīsimies ar vienu polsterētu jaku starp mums.» Tā ir ierasta lieta.

Viņi meklēja visu nakti un nākamo dienas pusi. Bet neviens cits netika atrasts. Nometne bija tukša, tikai vārnas mierīgi sēdēja uz jumtiem un pīlāriem un laiski lidoja augšā, karavīriem tuvojoties.

Kamēr karavīri pārmeklēja pagrabus, kazarmas un citas telpas, meklējot bērnus vai kādu citu, Mazharins, Černihs un Jans Kitsaks meklēja pavisam ko citu – dokumentus. Teorētiski nebija izslēgts, ka nacisti steidzīgās atkāpšanās laikā atstāja dažus papīrus, un nekad nevar zināt, kas tajos varēja būt! Mazharins, Černihs un, iespējams, arī Jans Kitsaks saprata, ka katrs nometnē atrastais papīrs pats par sevi nebūs tikai papīrs, bet

gan pierādījums, kas apsūdzētu nacistu rīcību. Varbūt kādreiz, drīz vai nedrīz būs fašistu tiesa, un tad šis papīrs teiks savu vārdu.

Meklējot, Mašarins, Chernykh un Yan Kitsak atrada kādu plašu istabu. Bija tumšs, un, lai saprastu, kāda tā ir telpa, man tā bija jāizgaismo uzreiz ar diviem lukturīšiem.

«Dzīvokļi,» Jangs atbildēja no tumsas. «Tas droši vien bija kāda birojs.» Uz sienām ir pat gleznas...

Mašarins pacēla laternu, gaismas stars slīdēja gar sienām. Uz tiem tiešām karājās kaut kādas gleznas vai gravējumi – to nevarēja saprast. Mašarins un Černihs stūros sāka spīdināt savas laternas. Jans Kitsaks vairāk meklēja ar pieskārienu; viņam nebija lukturīša. Tas bija viņš, kurš tumsā uzgāja kādu dzelzs kasti. Turklāt viņš tam paklupa un gandrīz nokrita uz grīdas.

– Simts jiables! – Jans zvērēja poļu valodā.

– Ko tu dari? – jautāja Černihs.

«Šeit kaut kas guļ,» Jans paskaidroja. – Kaut kāda kaste. Tumsā nevar redzēt.

– Varbūt seifs? – ieteica Mašarins.

«Varbūt tas ir seifs,» Jans atbildēja no tumsas.

Mašarins piegāja klāt un paspīdināja lukturīti. Un patiesībā tā bija metāla kaste, kas atgādināja nelielu seifu. Kaste gulēja uz grīdas ar nolaistām durvīm.

– Nāc, piespiedīsimies! – teica Mašarins.

Viņi trīs apgriezta kasti otrādi. Melnais pavilka durvju rokturi, durvis neatvērās.

– Vai vēlaties uzzināt, kas ir iekšā? – jautāja Černihs.

«Lai uzzinātu, jums tas ir jāatver,» sacīja Jans.

«Tas ir loģiski,» Čerņihs iesmējās. – Bet kā to atvērt?

Kaste tika atvērta tikai tad, kad pienāca rītausma. Dienasgaismā to bija vieglāk izdarīt. Protams, atslēgas nebija, tāpēc nācās likt lietā savu prātu.

– Man vajadzētu viņam trāpīt ar granātu! – viens no cīnītājiem ierosināja.

«Nu, jā, ar granātu...» sacīja Mašarins. «Jūsu granāta sasitīs visu kasti drupās.» Ja nu tur ir vērtīgi dokumenti?

«Tad ļaujiet man izmēģināt to ar nazi,» ierosināja tas pats entuziastiskais cīnītājs. – Man ir brīnišķīgs nazis. Pašdarināts. Kopš pirmskara laikiem. Un tas ir viss, ko es viņiem neteicu. Reiz pat vācu bruņutransportiera durvis. Fašisti ieslēdzās iekšā un negribēja nākt ārā. Ar granātu tas būtu iespējams, bet žēl bruņutransportiera. Turklāt mums bija vajadzīga «valoda». Es izmantoju savu nazi, lai atvērtu durvis...

– Kas tad notika? – jautāja Mašarins.

– Citādi! – cīnītājs lepni atbildēja. – Galu galā nazis ir nazis visiem nažiem! Veikts prasmīgām rokām. Tāpēc ļaujiet man mēģināt...

«Nu, pamēģiniet,» Mazharins ar šaubām sacīja.

Cīnītājs noliecās pār seifu, apbur to ar savu apbrīnojamo nazi, un, protams, durvis atvērās.

– Iegūstiet to vislabākajā iespējamajā veidā! – cīnītājs pašapmierināti pasmaidīja. – Vai tu šaubījies...

Kastes iekšpusē gulēja kupla mape, kas pārsieta ar lentēm. Bet

Maharins mapei nepieskārās. Sākumā viņš rūpīgi apskatīja seifa iekšpusi, neko nepieskaroties.

– Vai jūs meklējat mīnu, biedri kaptein? – jautāja cīnītājs ar nazi. – Šis ir pareizi. Tomēr ļaujiet man ieskatīties. Es esmu sapieris...

Mazharins klusībā padevās cīnītājam. Cīnītājs apsēdās seifa priekšā un sāka rūpīgi pētīt tā iekšpusi. Tad ar savu neparasto nazi viņš uzmanīgi atvēra mapi.

«Nu, šeit nav manas,» viņš sacīja, pagriezies pret Maharinu. – Kastīte ir kā kaste... Viņa droši vien steigā to nedaudz nometa, kad skraidīja prom.

«Varbūt tā,» Maharins piekrita.

Viņš izņēma no seifa mapi un atraisīja lentes. Mapē atradās ar rakstāmmašīnu drukāti papīri, visi vācu valodā. Karavīri ar klusu interesi vēroja Mašarina rīcību.

«Paskaties arī uz tevi,» Aleksejs sacīja Kirilam Černiham.

«Tas izskatās pēc sava veida rīkojumiem,» ierosināja Černihs. – Pavēles vai kas tamlīdzīgs... Paskatieties, gandrīz visiem papīriem ir viens un tas pats nosaukums. Šeit, zemāk. Irma Langa,» viņš lasīja. – Un šeit ir Irma Langa. Un arī šeit... Tik daudz parakstu – un visur viens un tas pats vārds. Interesanti...

– Varbūt nometnes direktors? – ieteica Mašarins. «Mēs nezinām, kurš šeit bija atbildīgs.» Iespējams, ka tā ir viņa.

– Baba ir tik netīras vietas priekšnieks? – karavīrs ar nazi pārsteigts jautāja. – Bet kā tas ir iespējams?...

«Un tā,» Mašarins paskatījās uz cīnītāju. – Kāpēc ne?

– Labi labi! – cīnītājs pamāja ar galvu. – Bet te ir bērni...

Eksperimenti uz bērniem... Un pēkšņi – atbildīgā sieviete! Būtu jauki, ja viņa biksēs būtu kāds fanātiķis. Un tad viņa ir sieviete...

Mazharins neko neteica, tikai nopūtās un sāka rūpīgi likt dokumentus mapē.

12. nodaļa

Mēs atgriezāmies ciematā tuvāk pusdienlaikam, noguruši un pārguruši. Es ļoti gribēju gulēt, bet kas tas par miegu? Vajadzēja noskaidrot, kā klājas ar Martynku. Vai viņam izdevās aizturēt kādu no bijušajiem nometnes darbiniekiem? Kas ir šie cilvēki, kā viņi uzvedās, kad tika aizturēti, ko viņi teica? Taču vispirms vēlējos uzzināt, kā jūtas izglābtie bērni.

– Bērniem viss kārtībā! – Martīns paberzēja pieri. Viņš arī izskatījās noguris un noguris, bet arī laimīgs. – Viņi gul. Un Pavlina ir viņiem blakus. Viņa pieradināja bērnus, viņi viņai ticēja. Viņa ir laba meitene, mūsu Pavlina. Labi.

– Viņi kaut ko teica? – jautāja Mašarins.

– Puiši? Ko es nezinu, es nezinu. Jums par to jājautā Pavlinai. Man bija citas lietas, ko darīt.

– Nu tad parunāsim par tavām lietām.

– Kāda mana darīšana? – Martiņoks pasmīnēja. – Kā tev iet? Tajā naktī mēs noķērām pat deviņas ienaidnieka dvēseles. Visi atrodas apcietinājumā. Septiņi vīrieši un divas dāmas.

– Un ko viņi saka? – jautāja Mašarins.

– Ko viņi var teikt? – Martiņoks paraustīja plecus. «Visi attaisnojas, un dāmas pat raud.» Viņi saka, ka mums bija jāizdzīvo un jāpabaro savi bērni. Un šeit ir labs darbs nometnē. Iedomājieties, vācieši par to maksāja labu naudu. Gan nauda, gan grautiņi. Tāpēc mēs bijām glaimoti... Ser, vai mūs tagad

nošaus? – viņš atdarināja un nosplāva.

– Vai jūs jautājat viņiem par nometnes vadītāju? – jautāja Mašarins.

«Citādi,» atbildēja Martynoks. «Visi vienā balsī sauc vienu un to pašu vārdu.» Irma Langa, tā tas ir. Arī jūs zināt, dāma.

Mazharins un Černihs paskatījās viens uz otru, un Martiņoks to pamanīja.

«Kā es saprotu,» viņš teica, «jūs jau esat dzirdējuši šo vārdu.» Kur?

«Mēs nometnē atradām seifu ar dokumentiem,» atbildēja Mašarins. «Un gandrīz katrai papīra lapai ir tāds pats nosaukums.»

«Irma Langa,» sacīja Martynoks.

«Jā,» sacīja Mašarins. – Irma Langa. Tāpēc mēs domājam...

«Un viņi domāja pareizi,» sacīja Martynoks. – Kas tajos dokumentos teikts?

«Kas zina,» sacīja Černihs. – Tie ir vācu valodā. Mums būs jāmeklē tulks.

«Es redzu,» Martiņoks pamāja.

«Tev vajadzētu gulēt,» Maharins sacīja Semjonam. «Pretējā gadījumā jūs aizmigt tieši kustībā.»

– Paskaties uz sevi! – Martiņoks laipni atcirta.

«Jā, arī mēs...» piekrita Mašarins. – Bet man vajag redzēt Pavlinu. Un tu nedaudz gulēsi. Kirils, Ian – vai tu mani saproti? Uzskatiet to par pasūtījumu.

* * *

Visi septiņi izglābtie puisi vairs negulēja. Nomazgājušies un ģērbusies tīrās drēbēs, viņi sēdēja blakus pie krāsns, kurā dega uguns. Viņi izskatījās pēc maziem veciem vīriem un vēl vairāk pēc rūķiem, kas parādās pasakās. Likās, ka viņi baidās pamest plīti, bet varbūt patiesībā tā arī bija. Jo krāsnī dega uguns, un uguns ir siltums. Šeit bija arī Pavlina. Ieraudzījusi Mazharinu, viņa pielēca un virzījās viņam pretī.

«Viss ir kārtībā,» Mazharins nogrima uz soliņa, jo viņa kājas gandrīz nevarēja viņu atbalstīt. «Mēs pārmeklējam visu nometni, bet neatradām nevienu citu.» Kā šis.

«Es redzu,» sacīja Pavlina. – A...

«Arī Semjonam viss ir kārtībā,» sacīja Mašarins. – Dzīvs un vesels. Gul.

«Viņš gul,» Pavlina pasmaidīja, un viņas smaids izrādījās sievišķīgi noslēpumains. – Ļaujiet viņam gulēt...

– Kā bērni? – jautāja Mašarins.

«Viņi silda sevi,» atbildēja Pavlina. – Viņi ēda un tagad sēž...

– Ko tu pabaroji? – jautāja Mašarins.

«Nu, ar to nav nekādu problēmu,» Pavlina pasmaidīja. – Ne ar pārtiku, ne ar drēbēm. Izrādās, ka cilvēki šeit ir ļoti laipni un līdzjūtīgi. Kad viņi dzirdēja par bērniem, viņi sāka nākt šeit. Kāds ar pārtiku, kāds ar drēbēm. Visi iet un iet. Daudzi cilvēki lūdz, lai savus bērnus viņiem atdod. Saka: jūs esat karavīri, rīt dosieties tālāk, un lai bērni paliek pie mums. Viņi mums būs kā ģimene. Šeit ir labi cilvēki. Viņi mums iedeva istabu ar plīti. «Viņa apstājās un jautāja: «Un ko mēs darīsim ar bērniem?» Kur

man tās likt?

«Es vēl nezinu,» atbildēja Mašarins. «Es ziņošu saviem priekšniekiem, un mēs redzēsim.» Vai esat ar viņiem runājis?

«Jā, protams,» Pavlina pamāja. – Es viņiem pat neko nejautāju, viņi paši... Pieci no viņiem ir no Padomju Savienības. Divi ir no Polijas.

– Vai viņi jums kaut ko stāstīja par nometni?

– Jā. Es viņiem neprasīju sīkāku informāciju, viņi runāja paši. Pat poļu meitenes, un tās ir divas māsas, un viņas mēģināja man kaut ko pastāstīt poļu valodā... Bilde ir tāda. Patiesībā ar bērniem tur tika veikti eksperimenti... Ko tieši, bērni neteica, jo kā gan viņi varēja zināt? Viņi tikai teica, ka ļoti baidās no šiem eksperimentiem, jo daudzi bērni neatgriezās, un tie, kas atgriezās, saslima un drīz nomira. Uz eksperimentiem bērnus veda baltos mēteļos tērptas tantes un onkuļi. Viņi droši vien man būtu teikuši kaut ko citu, bet es viņiem nejautāju...

«Un viņa rīkojās pareizi,» sacīja Mazharins. – Viņiem nekas nav jājautā. Lai viņi to visu ātri aizmirst... Nu kā viņi aizbēga?

«Viņi teica, ka naktī viņi visi pamodās un sāka kraut viņus automašīnās. Visi. Bija tumšs, auksts, bērnus mudināja ar nūjām... Fedkai un vēl sešiem bērniem izdevās noslēpties pagrabā. Neviens viņus nemeklēja. Tā mēs tikām izglābti. Ja mēs viņus tur nebūtu atraduši, viņi būtu nosaluši. Kungs, kas tas notiek! – Pavļina neviļus izsprāga. – Galu galā tie ir bērni!

«Tie ir bērni,» Maharins piekrita. – Un ir arī fašisti. Labi, es iešu pagulēt. Citādi man liekas, ka nokritīšu tieši šeit.

«Klient,» Pavlina pasmaidīja. – Šeit ir silti un klusi. Šeit ir bērni.

«Un tā ir taisnība,» Maharins piekrita. – To var izdarīt arī šeit. Viņš nedaudz kautrīgi pasmaidīja un apgūlās uz koka sola pie sienas. Pēc minūtes viņš jau gulēja.

* * *

Aleksejs pamodās pēc divām stundām un ar tukšu skatienu paskatījās apkārt istabā. Plīts, uguns krāsnī, bērni, meitene... Ak, jā, protams! Mašarins ar plaukstu paberzē seju un piecēlās. Bērni uz viņu skatījās ar klusu uzmanību. Viena meitene viņam pasniedza maizes garozu un cukura gabaliņu. Mazharins pasmaidīja un paslēpa dāvanu kabatā.

«Nu, tad es iešu,» viņš teica Pavlinai. – Pagaidām paliec pie bērniem.

Pirmais solis bija parūpēties par septiņām mazajām dzīvībām, kas bija izglābtas no gūsta. Šajā gadījumā Mazharin tikās ar majoru Žitņiku.

«Parūpējies par sevi,» Maharins sacīja Žitņikam. «Es šeit esmu nejaušs cilvēks, un man ir daudz citu raižu.» Tajā naktī tika pieķerti deviņi fašistu līdzstrādnieki.

«Es zinu,» atbildēja majors. – Personīgi piedalījies viņu notveršanā.

«Mums ar viņiem jātiek galā,» sacīja Mašarins. – Vāc informāciju par nometni. Sekojiet viņa pēdām. Jo tur ir citi bērni. Un šie septiņi ir uz jūsu sirdsapziņas. Ko jūs domājat ar viņiem darīt?

– Kas mums šeit jādara? – majors paraustīja plecus. – Labā nozīmē, mums vajadzētu viņus nosūtīt mājās. Viņu radnieki būs priecīgi! Ja, protams, vēl ir palicis, par ko priecāties. Un paši mājās, ja paliek. Bet tomēr šī ir labākā izeja. Humāni.

«Jā,» Mašarins piekrita. – Cilvēks... Labāk nekā kaut kāda pajumte.

«Labi, es mēģināšu,» sacīja majors Žitņiks. – Lai gan, protams, tas ir apgrūtinošs jautājums. Bet tāpat...

«Un pastāstiet man par rezultātiem,» jautāja Mašarins. – Ne jau kalpošanai, bet draudzībai.

«Mēs vienojāmies,» Žitņiks pamāja.

* * *

Arī Martiņoks, Černihs un Jans bija pamodušies jau sen un nepacietīgi gaidīja Mazharinu.

«Te es esmu,» sacīja Aleksejs un paskatījās apkārt savai mazajai armijai. – Nu, apseglosim zirgus un jājam tālāk?

«Kaut es zinātu, kādā virzienā,» sacīja Černihs.

«Nekrīti panikā,» Martiņoks pasmaidīja. «Kur komandieris pavēl, mēs dosimies tur.» Par to mēs esam iestājušies un turpināsim pastāvēt.

«Izskatās, ka mums būs jālec dažādos virzienos,» sacīja Maharins. – Pirmā puse ir...

«Pagaidiet, komandieri,» sacīja Martynoks. – Protams, es atvainojos, ka pārtraucu jūsu komandiera runu, bet... Kā klājas bērniem?

«Labi,» sacīja Mašarins. – Ģērbies, izmazgājies, paēdis, silts.

Viņi sēž un sildās pie plīts. Vietējie iedzīvotāji tos baroja un sildīja. Labi cilvēki.

– Un Pavlina? – Semjons uzmanīgi jautāja.

«Un Pavlina ir ar viņiem,» sacīja Maharins. – Šis ir viņas kaujas amats. Vai ir vēl kādi jautājumi? Par bērniem vai, teiksim, par Pavlinu?

– Jautājumu vairs nav! – Martynoks smaidot teica.

– Tātad vispirms jātiek galā ar dokumentiem, ko atradām nometnē. Tie ir jātulko krievu valodā, un jo ātrāk, jo labāk. Kiril, tas būs jūsu rūpes. Atrodiet galveno mītni, atrodiet tur tulku, izskaidrojiet uzdevuma svarīgumu. Nevar būt, ka galvenajā mītnē nav tulka. Ļaujiet viņam iztulkot visus dokumentus un noformēt tulkojumu rakstiski, pretējā gadījumā mēs aizmirsīsim, kas šajos papīros ir. Un aizmirst nav iespējams. Jebkurā gadījumā tie ir nosodoši dokumenti. Piemērots izmēģinājumam. Karš beigsies, un tad būs tiesa. Obligāti būs.

«Es to izdarīšu,» īsi atbildēja Černihs.

«Nu, tad mums jātiek galā ar tiem, kas tika aizturēti naktī,» sacīja Maharins. Mums viņi visi ir jānopratina, bet rūpīgi. Mēs trīs nopratināsim. Tas ir, mēs ar Semjonu uzdodam jautājumus, un tu, Īan, būsi tulkotājs. Viņi visi tagad ir nobijušies, gaidot, ka viņus nošaus un visu to...

– Jā, – Martynoks piekrita. «Viena lieta, ja jūs, nobijusies, pratina viens izmeklētājs, un pavisam cita lieta, ja ir divi izmeklētāji.» Un tajā pašā laikā cilvēks ir ļauns un biedējošs. Es runāju par sevi.

«Par to,» Mašarins pasmaidīja. – Nu, par zirgiem?

* * *

Černihs nekavējoties neatrada tulku, tāpat kā viņš uzreiz neatrada galveno mītni. Ciematā bija daudz karaspēka, visi steidzās, gāja prom un nāca, strīdējās un ņirgājās – vārdu sakot, tā bija parasta militārā dzīve ar visu savu neizbēgamo burzmu un apjukumu. Un tāpēc nevienam nerūpēja kāds leitnants, kurš jautāja, kur atrodas štābs, viņi vienkārši pamāja. Kas zina, kur atrodas galvenā mītne? Varbūt štāba vispār nav? Vai jūs neredzat, ka mēs ejam prom? Uz priekšu, uz rietumiem! Kāds varētu būt štābs?

Joprojām bija štābs – ne tā klasiskajā izpratnē, bet, tā teikt, tā ceļojošā variantā. Černihs pavadīja vēl pilnu stundu, mēģinot atrast īsto priekšnieku un paskaidrot viņam, kāpēc viņš meklē tulku. Beidzot Kirilu aizveda uz nelielu istabiņu, kur bija divi tulki. Pareizāk sakot, abas tulkotājas ir meitenes ar leitnanta plecu siksnām.

«Es esmu no Smersh,» Kirils iepazīstināja sevi no durvīm.

– Kur? – abi tulki reizē pacēla galvas.

«No Smersh,» Kirils atkārtoja. – Ir tāds nekaitīgs birojs...

– Ko, tu ķer spieģus? – koķeti jautāja viens no tulkiem.

– Jā! Kirils nopūtās.

– Vai viņi daudzus noķēra? – tulks ķiķināja.

Citā brīdī un citā situācijā pašam Kirilam droši vien patiktu spēlēties ar meitenēm viņu saturīgajās koķetajās spēlēs. Bet smerševiešiem nav «citu brīžu», viņiem visi momenti ir

steidzami un obligāti.

– Lūk, – Kirils sacīja, – dokumenti. Tie ir steidzami jāpārved. Un rakstiski. Tas ir jūsu priekšnieku rīkojums. Nu, lūk, mans personīgais lūgums. Tāpēc sāciet.

«Es redzu,» tulkotājiem kļuva garlaicīgi. «Atgriezieties pēc pāris stundām, un viss būs gatavs.»

«Ak nē,» sacīja Kirils. – Es palikšu pie tevis.

– Vai baidāties, ka mēs kādam pateiksim? – viens no tulkiem aizvainots jautāja. – Tātad mēs esam pierādīti...

Uz to Kirils neko neatbildēja, tikai ar visnoteiktāko skatienu apsēdās uz krēsla. Tulkotāji saskatījās un ķērās pie lietas.

Viņi tulkoja, pārkopēja tulkoto uz atsevišķām lapām, un Kirils lasīja šos tulkojumus. Jā, tiešām, lielākoties tie bija visādi pavēles, ko parakstīja Baltās margrietīņas koncentrācijas nometnes komandiere Irma Langa. Daži papīri, pēc Kirila teiktā, īpaši neinteresēja – tie bija visdažādākie rīkojumi par nometnes iekšējo dzīvi.

Bet otra daļa no papīriem bija daudz interesantāka – ja, protams, šāds vārds uz tiem vispār bija attiecināms. Izrādījās, ka tie bija dažādi ziņojumi, kas adresēti dažām augstākām iestādēm. Un starp tiem ir arī skaitļi. Dažos ziņojumos tika runāts par dažu piegādāto un patērēto materiālu daudzumu. Kirils kādu laiku domāja, ko varētu saprast ar vārdu «materiāli», bet drīz vien saprata, ka komandieris lieto šo vārdu, lai apzīmētu bērnus. Tas nozīmē, ka pārskatos bija norādīts, cik bērnu noteiktā laika posmā nogādāts nometnē un cik daudz iztērēts. Citiem vārdiem

sakot, viņi tika nogalināti ar viņiem veikto procedūru rezultātā un, iespējams, kādu citu iemeslu dēļ. Citi dokumenti ziņoja par dažu «koncertu» skaitu. Turklāt tajā atsevišķi bija norādīts, cik «koncertu» bija veiksmīgi un cik – neveiksmīgi. Kirils saprata arī šo alegoriju. Visticamāk, mēs runājam par eksperimentiem, kas tiek veikti ar bērniem. Tiesa, papīros nebija norādīts, pēc kādiem kritērijiem «koncerti» tika sadalīti veiksmīgajos un neveiksmīgajos, taču to varēja viegli uzminēt bez jebkādas norādes.

Bija arī trešā daļa no papīriem – mazākais skaitlis. Tajos bija daži finanšu aprēķini. Varbūt tie bija rēķini par kāda pakalpojumu apmaksu, vai varbūt viņi runāja par kādiem izdevumiem – Kirils to nesaprata. Taču summas tajos kontos bija ļoti iespaidīgas, un tās tika izteiktas – Kirils to atzīmēja īpaši – visādās ārvalstu valūtās, visbiežāk ASV dolāros.

Kad darbs tuvojās beigām, viens no tulkiem jautāja:

– Kur ir šī nometne?

«Šeit, netālu,» Kirils atbildēja.

– Un kas tur ir tajā nometnē? – vaicāja tulks.

«Tagad neviena nav,» Kirils atbildēja. – Un tur bija bērni. Tā bija bērnu koncentrācijas nometne.

– Bērnišķīgi? – tulks pārsteigts jautāja.

– Vai esat kādreiz dzirdējuši par bērnu koncentrācijas nometnēm? – Kirils jautāja.

– Nē...

– Nu, tagad tu uzzināsi.

– Bet kāpēc bērniem būtu jādodas uz koncentrācijas nometni?

Ko viņi izdarīja nepareizi?

«Viņi no tiem pagatavoja zāles,» Kirils atbildēja un juta, ka viņa zobi neviļus sagriežas. – dziru, zini...

– Kādas zāles? – gandrīz vienlaikus jautāja abi tulki. – Kā tas iespējams – zāles no bērniem?

– Un šādi! – Kirils skarbi atbildēja. – Zāles mūža pagarināšanai. Dzeriet šo maisījumu, un jūs dzīvosiet simts divdesmit gadus. Jauns un skaists.

«Bet kā...» tulkotāja gribēja kaut ko teikt, bet neteica, tikai dreboši nopūtās.

– Un šī Irma Langa, komandante... vai jūs viņu atradāt? – jautāja otrs tulks.

Kirils klusēdams pamāja ar galvu.

– Noteikti atrodi! – teica tulks. – Kungs... Sieviete un koncentrācijas nometnes komandieris... Bērni... Zāles no bērniem...

«Mēs to atradīsim,» sacīja Kirils, savācot uzrakstītās papīra lapas. «Mēs atradīsim arī bērnus.»

13. nodaļa

Un tieši šajā laikā Mazharins, Martynok un Jan Kitsak pratināja aizturētos – bijušos White Daisy koncentrācijas nometnes darbiniekus. Mēs nolēmām sākt ar sievietēm. Viņi bija divi.

Viņi atnesa pirmo. Viņa bija pusmūža sieviete, ar nogurušu seju un attālinātu skatienu.

– Kāds ir tavs vārds? – jautāja Mašarins.

«Frančiška Glechik,» sieviete atbildēja.

– Vai jūs zināt, kāpēc jūs tikāt aizturēts? – jautāja Mašarins.

Sieviete klusi pamāja.

– Saki to skaļi! – Martinoks prasīja.

– Es strādāju nometnē...

– Kas jūs tur strādājāt? – jautāja Mašarins.

«Pavāre,» sieviete atbildēja.

– Nu, kā viņi labi pabaroja bērnus? – Martinoks nosmīnēja.

Sieviete pamāja ar galvu.

– No kurienes bija bērni nometnē? – jautāja Mašarins. – No kurām valstīm?

– No Polijas. No Čehoslovākijas. Bet visvairāk no Padomju Savienības. Bija arī ebreju bērni, bet es nezinu, no kurienes viņi nāca.

– Un nometnē bija daudz bērnu? – jautāja Mašarins.

– Daudz. Varbūt simts cilvēku, varbūt vairāk. Bet gadījās arī

tā, ka viņu bija palicis ļoti maz. Tad viņi atveda citus.

– Un kur viņi aizgāja? – Martiņoks jautāja.

«Es nezinu,» sieviete atbildēja.

– Un tu pat nenojaut? – Mašarins skarbi jautāja.

Sieviete neatbildēja, tikai nolaida galvu.

– Ko viņi darīja ar bērniem nometnē? – jautāja Mašarins.

«Es nezinu...» Franciska Gleczyk atbildēja, nepaceļot galvu. – Es biju pavārs.

– Un tu pat nenojaut? – Mārtins piecēlās no savas vietas, piegāja pie sievietes un, šausmīgi atsegdams zobus, lidinājās viņai virsū. – Vai tu neuzminēji? Nu?

«Viņi teica, ka ārsti viņiem kaut ko dara,» sieviete atbildēja, bailīgi skatoties uz Martynku. – Tur bija daudz ārstu. Bērni no viņiem ļoti baidījās.

– Ha! – Martinoks nikni izdvesa, atgriežoties savā vietā. – Tātad ārstu ir daudz. Zelta brillēs un baltos mēteļos... Ha!

Ar aizturēto vairs nebija par ko runāt. Bet Mašarins joprojām jautāja:

– Kāpēc tu devies strādāt uz tik šausmīgu vietu?

«Es esmu atraitne,» sieviete atbildēja. – Man ir trīs bērni. Man vajadzēja viņus pabarot. Nometne labi maksāja.

«Es redzu,» Mašarins nopūtās. – Nu...

Bet tad Jans Kitsaks pēkšņi atklāja sevi. Līdz šim brīdim viņš apzinīgi un bezkaislīgi pildīja tulka pienākumus. Taču šķiet, ka sievietes pēdējie vārdi aizskāra kādu sāpīgu akordu viņa dvēselē. Viņš pielēca no sēdekļa, pieskrēja pie sievietes un sāka viņai kaut

ko teikt poļu valodā – kaismīgi un mulsiņoši. Un ne tikai runāt, bet arī kratīt dūres pār sievietes galvu.

Parunājis, Jans apklusā un vainīgi paskatījās uz Mazharinu un Martynku.

«Es varu iztulkot to, ko es viņai teicu,» viņš piedāvāja.

«Nav vajadzības,» sacīja Mašarins. – Bez tā viss ir skaidrs. Es pati varētu viņai pateikt to pašu... Bet no tā būtu maz jēgas.

– Kas ar mani notiks? – sieviete jautāja, kad viņu aizveda.

«Mēs jūs nodosim Polijas varas iestādēm,» Maharins atbildēja. – Ļaujiet viņiem izlemt.

«Man ir bērni,» sieviete atkātoja. – Trīs bērni...

«Nometnē bija arī bērni,» sacīja Mazharins. – Tāds pats kā tavējais.

Otru sievieti sauca Miroslava Sedlāčeka – tā viņa vismaz sevi sauca. Viņa nepavisam nebija līdzīga pirmajai aizturētajai – ne pēc izskata, ne izturēšanās. Viņai bija gluda seja, tikpat gludas rokas un auksts, augstprātīgs skatiens. Šķiet, ka viņa nemaz nebaidījās no tiem, kas viņu pratināja un varbūt pat nicināja.

– Oho, kāds stulbums! – Martiņoks izsmejoši sacīja. – Cik tev gadu, skaistulīt?

– Divdesmit septiņi, – aizturētais negribīgi atbildēja.

– Un kāpēc tevi aizturēja? – jautāja Semjons.

«Jūs zināt labāk,» atbildēja Miroslava Sedlāčeka. – ES nezinu.

– Tātad tu nezini? – Martiņoks jautri brīnījās. – Nu, bet tomēr? Ja, piemēram, rūpīgi padomā un atceries?

– Atceries ko? – sieviete jautāja, un viņas balsī bija dzirdams

nicinājums.

– Tavi grēki, kas vēl? – Martiņoks paraustīja plecus.

– Es nesaprotu, par ko tu runā...

– Tu tiešām nesaproti? – Martinoks plati pasmaidīja. – Ak, mana zelta un dārgā!... Viņa nesaprot! Ko tu darīji nometnē? – smails acumirkļi pazuda no Martiņkas sejas, viņa seja kļuva cieta. – Nu?

– Kurā nometnē? – Miroslava Sedlāčeka paraustīja plecus.

– Bērnu koncentrācijas nometne «Baltā margrietiņa», kas ir tepat, netālu! – Martinoks atskanēja.

– Es nesaprotu... Kāda nometne?

– Tas tā, skaistulīt! – Martiņoks atsita zobus. «Mums nav laika šeit muļķoties.» Mēs esam nopietni un aizņemti cilvēki. Tāpēc mums ir biznesa piedāvājums. Vai nu jūs atbildat uz visiem mūsu jautājumiem, vai arī mēs jūs tūlīt izņemsim no šīm sienām un atstājam jūs vienus galvenajā laukumā bez aizsardzības. Tajā pašā laikā viņa paziņoja vietējiem iedzīvotājiem, ka šeit viņa ir skaistule, kas strādāja bērnu koncentrācijas nometnē «Baltā margrietiņa!» Viņa nīrgājās par nelaimīgajiem bērniem! Un pēc pāris minūtēm jums paliks tikai siksnas – ņemiet vērā! Jo tieši vietējie iedzīvotāji mums teica jūsu vārdu un pastāstīja par jūsu varoņdarbiem. Tas ir, jūs varat to uzskatīt par šādu, viņi jums ir piesprieduši spriedumu. Viņi izpildīs šo spriedumu. Varbūt mēs varam izmēģināt šo jauko eksperimentu, vai ne? Fu! – Martinoks izdvesa. – Redziet, man pat apnika tik gara un temperamentīga runa!

– Nu kā? – sarunā ienāca Mašarins. – Vai atbildēsīt uz jautājumiem?

«Viņi mani piespieda...» pēc pauzes sacīja aizturētais. – Fašisti... Es esmu medmāsa. Teica, ka man nometnē ir darbs... Un ja es nepiekritīšu, tad mani ieliks nometnē pašu. Ko es varētu darīt? Ko tu darītu, ja tu būtu es?

«Es esmu savā vietā,» sacīja Mašarins. – Ko jūs īsti darījāt nometnē?

«Es biju asistente,» sieviete atkal neatbildēja uzreiz.

«Sīkāka informācija,» sacīja Maharins.

– Es palīdzēju ārstiem.

– Ko darīja ārsti?

«Viņi... viņi ņēma paraugus no ieslodzītajiem,» sieviete acīmredzami nevēlējās atbildēt uz jautājumiem, taču izskatījās, ka Martņinoka draudi viņu patiešām biedēja.

– Bērniem? – Mašarins noskaidroja.

– Jā.

– Kāda veida testi tie ir? – jautāja Mašarins.

– Tu esi ārsts? – Miroslava Sedlāčeka paskatījās uz viņu.

– Nē.

– Tad man būs grūti tev paskaidrot...

– Mēģiniet izskaidrot pēc iespējas vienkāršāk.

«Pārbaudes...» sieviete apstājās. – Cerebrospinālais šķidrums, muguras smadzenes un tā tālāk...

– Par ko? – jautāja Mašarins.

«Viņi man to nepaskaidroja,» sieviete atbildēja. «Mans darbs

bija palīdzēt.»

– Tas ir skaidrs. Vai tas bija bīstami?

– Priekš kura? – sieviete jautāja.

«Bērniem,» sarunā iejaucās Martynoks. – Ne tev, skaistule!

Un ne jau ārstiem zelta pinceņos! Un ne jau Irmāi Langai!

«Jā,» pēc brīža atbildēja aizrūtais.

«Sīkāka informācija,» sacīja Maharins. Bija manāms, ka viņam bija grūti atturēties, lai nezaudētu savaldību. Un tas ir Mazharins, kurš vienmēr ir izcēlies ar savu nosvērtību un mierīgumu. Un ko mēs varam teikt par Martynku un Yan!

«Pēc tam bērni bija slimi,» sacīja sieviete. – Daudzi nomira.

– Ko viņi darīja ar slimiem bērniem? – jautāja Mašarins.

«Divus kilometrus no nometnes ir kapsēta...» sieviete atbildēja.

«Es redzu,» Maharins izdvesa.

– Kas nogalināja slimus bērnus? – Martynoks jautāja.

«Es domāju, ka viņi ir nometnes sargi,» sieviete atbildēja.

– Vācieši? – Martynoks noskaidroja.

«Puse apsargu bija vācieši, bet otra puse bija vietējie,» sieviete paskaidroja. – Viņi nogalināja. Vietējie... Vācieši šo darbu uzticēja viņiem.

«Nometne tagad ir tukša,» sacīja Mašarins. – Vācieši aizbēga.

Kā ar bērniem?

«Viņi paņēma līdzīgi bērnus,» sacīja sieviete. – Vācieši teica: mēs atkāpjami, un tāpēc bērni jātaupa turpmākajām procedūrām. Kur tagad var iegūt eksperimentālo materiālu?

Tāpēc viņi viņu aizveda. Viņi naktī mūs iesēdināja kravas automašīnās un...

– Kur viņi aizgāja? – jautāja Mašarins.

«Es nezinu precīzi,» sieviete paskatījās prom.

– Tiešām? – Martynoks ironiski jautāja. – Nu, ja tu atceries?

«Kaut kur Vācijā,» sieviete teica.

– Un vēl precīzāk? – Martiņoks pārlicinoši jautāja.

«Ir pilsēta ar nosaukumu Steine,» atbildēja aizturētais. – Šķiet, ka viņi viņu tur aizveda.

«Bet jūs sakāt, ka nezināt,» Martiņoks pasmīnēja. – Tu visu zini, skaistulīt! Nu, kāpēc jūs pats neaizgājāt pie šī paša Steina? Galu galā, uzmini ko, kā tevi sauca?

«Viņi man piezvanīja,» pamāja aizturētais. – Viņi solīja zelta kalnus. Viņi deva mājienu, ka Vācijā neviens ilgi nepaliks, ka mūs visus jau gaida kādā aizjūras valstī... Jo mūsu eksperimenti bija ļoti vērtīgi un daudzsološi.

«Līdzeklis vecumdienām,» Martiņoks iesmējās. – Protams... Nu, kāpēc jūs nedevēties viņiem līdzī pie šīs svētīgās aizjūras lielvaras tranzītā caur Vāciju?

Miroslava Sedlāčeka uz šo jautājumu neatbildēja. Martiņoks gribēja atkārtot jautājumu, taču pārdomāja, jo saprata, ka viņa tik un tā neatbildēs. Jā, kopumā šāda atbilde smerševiešiem bija mazsvarīga. Galu galā tā bija Miroslavas Sedlāčekas personīga lieta – kāpēc viņa neaizbrauca kopā ar vāciešiem. Varbūt viņa bija nobijusies, varbūt viņa jūta kaut ko līdzīgu novēlotai grēku nožēlai. Smerševiešiem nebija laika iejusties šīs sievietes dvēselē,

un tā nebija viņu darišana. Jebkuram cilvēkam vienmēr jāpaliek vienam ar savu dvēseli.

– Nu, kur pazuda apsargi? – Martiņoks jautāja. – Tie, kas ir vietējie? Domāju, ka vācieši viņus neaicināja līdzī?

«Es nezinu,» sieviete atbildēja. – Viņi aizbēga uz visām pusēm. Jūs noķērāt septiņus...

– Tā tas ir! – Martiņoks bija pārsteigts. – Tātad šie ūsainie puiši un drosmīgie puiši ir tie sargi, kas nošāva bērnus?

Sieviete klusi pamāja.

– Nomierinies, Īan! – Mazharins paskatījās uz Kitsaku, redzot, ka viņš atkal grasās uzlēkt un, iespējams, teikt vēl vienu dusmīgu runu. – Nav vajadzības. Tagad mums vajag faktus.

Jans pamāja ar roku un nolaida galvu.

«Nu, skaistule, tas pagaidām viss,» sacīja Martynoks, pagriezies pret sievieti. – Neteikšu, ka mūsu tikšanās bija patīkama. Es tevi neredzētu gadiem ilgi, tādi un tādi... Tagad viņi tevi aizvedīs uz slammeru, un viss, ardievu. Lai gan draudzīgā veidā būtu jāved uz laukumu – lai visi redz un saplēš. Saskaņā ar augstākajiem taisnīguma likumiem.

«Es varu jums pastāstīt sīkāk par procedūrām,» aizardētais atbildēja izbiedētā balsī. – Es zinu daudzas lietas!

«Tu noteikti man pateiks,» Martiņoks pasmīnēja. – Kur tu dosies? Bet mums vairs ne. Es jums apliecinu, ka jums būs citi ieinteresēti jūsu grēksūdzes klausītāji un pazinēji.

– Uz Vāciju aizbrauca arī nometnes komandante Irma Langa? – Mašarins pēkšņi jautāja.

«Droši vien,» sacīja sievietē. «Viņai nevajadzētu palikt šeit.»

14. nodaļa

– Tātad, kas mums šobrīd ir? – Mašarins pēc kārtas paskatījās uz Martynku, Černihu un Janu. Pavlinas tur nebija, viņa joprojām bija kopā ar izglābtajiem bērniem. – Man šķiet, ka tas nav nemaz tik maz. Pirmkārt, daudz dažādu dokumentu. Papīri, kas palika Krakovā, papīri, ko Kirils atnesa... Otrkārt, deviņi ieslodzītie, kuri bija koncentrācijas nometnes darbinieki. Viņu liecība. Tiesa, apsargus vēl neesam pratinājuši, taču arī bez viņiem aina ir ļoti skaidra. Un secinājums no šīs bildes ir...

«Bija mežonīga koncentrācijas nometne, un nebija koncentrācijas nometnes,» Alekseja vārdiem piebilda Martiņoks. «Atliek tikai ēkas un vārnas uz jumtiem.» Un ārsti zelta pince nez pazuda kopā ar bērniem.

«Tieši tā,» Maharins pamāja. – Jā, pie velna viņiem, ar šiem ārstiem un citiem neliešiem. Bērni ir vissvarīgākie.

«Jā, jā,» sacīja Martiņoks, un Černihs un Jans, viņam piekrītot, pamāja.

– Un ko mēs darīsim? – Mazharins jautāja savai mazajai armijai, un, tā kā visi klusēja, viņš teica: – Man žēl bērnus. Ļoti žēl. Viņi pazudīs. Mums ir jāpalīdz bērniem.

«Jā, mums vajadzētu,» piekrita Černihs.

Martiņoks neko neteica, tikai apstiprinoši pasmaidīja. Kas attiecas uz Janu, tad no visa bija skaidrs, ka viņš ir gatavs steigties palīgā nelaimīgajiem bērniem arī tagad, pat uz pasaules galiem,

nevis tikai uz nezināmo Vācijas pilsētiņu Šteinu.

«Bet kāda problēma,» Maharins pacēla rokas. – Kur viņš ir, tas pats Steine?

«Šķiet, ka Vācijā,» sacīja Martynoks. – Ja jūs, protams, ticat šim jauneklīm, kuru mēs pratinājām.

«Tā ir lieta, tas ir Vācijā,» Mašarins nopūtās. – Tas ir, aiz frontes līnijas. Un tas nozīmē, ka, ja mēs dosimies uz šo Šteinu, mums būs jāšķērso frontes līnija.

«Nu jā,» sacīja Černihs. – Kā gan citādi?

«Mūsu darīšana nav klīst aiz frontes līnijas,» sacīja Mašarins. – It kā tu sevi nezinātu... Mums ir citi uzdevumi. Šajā pusē.

«Tā, protams, ir taisnība,» Martiņoks piekrita. – Bet bērni... Viņi ir nožēlojami bērni. Ak, cik žēl!

«Mūsu uzdevums ir vākt pierādījumus,» uzmanīgi sacīja Mašarins. – Mēs tos savācām. Un kāds cits varētu palīdzēt bērniem.

– Un kas tas ir? – Martynoks tikpat uzmanīgi jautāja. – Un, galvenais, kādā veidā? Ko, vai komanda mainīs visus savus plānus kādas mazpilsētas labā? Vai viņš sūtīs armiju, lai to sagrābtu? Bet viņš to nemainīs un nesūtīs. Vai tiešām nav skaidrs? Nē, šeit mums ir jārikojas citādi.

– Un kāda veida? – jautāja Ians, kurš iepriekš bija klusējis.

– Viltīgs un mānīgs, – Martiņoks pasmīnēja. – Citiem vārdiem sakot, izdomājiet operācijas turpinājumu ar skaisto nosaukumu «Red Daisy».

– Vai jums ir kādi konkrēti priekšlikumi? – jautāja Mašarins.

«Varbūt ir,» Martiņoks uzreiz neatbildēja. – Jā, ja paskatās, tā ir vienkārša lieta. Šeit, redzi, ir redzama tikai viena iespēja.

«Izsakiet savas domas,» sacīja Maharins.

«Un šie ir apsvērumi,» sacīja Martynoks. – Pirmkārt, mums ir jānosaka, kur tieši atrodas šī Vācijas pilsēta. Starp citu, ko šis vārds nozīmē? Pagaidi, tagad es atcerēšos... Steine, Steine... Ak, jā! Šteins vācu valodā ir akmens. tieši tā! Es dzirdēju šo vārdu priekšā. Man bija iespēja cīnīties Kaukāzā. Nu tur nemitīgi grabēja vācieši – šteins un šteins. Tāpēc es to atcerējos. Un stīni, iespējams, ir akmeņi. Daudz akmeņu. Kaut kas tamlīdzīgs...

«Nu, tas ir interesanti,» sacīja Černihs. – Ja pilsētu tā sauc, tad tā droši vien atrodas starp kādiem akmeņiem? Pretējā gadījumā, kāpēc viņi viņu tā sauktu?

«Varbūt tas ir šādi, vai varbūt tas ir kaut kā savādāk,» Martiņoks paraustīja plecus. «Suns tos izdomās, kāpēc viņi tā sauca šo vietu?» Ak, par to tagad nav runa. Izdomāsim. Lieta tagad ir cita. – Semjons apklusā, padomāja un turpināja: – Tātad mums kaut kā jātiek tuvāk šai pilsētai. Novēro, izlūkotājs... Vai tagad nometne ir, vai varbūt vispār nav? Un tad rīkojies tā, kā situācija liek.

«Jūs teicāt, ka mēs...» Černihs paskatījās uz viņu.

– Kurš vēl? – Semjons nopūtās. – Tieši tā – mums. Vai varbūt jūs domājat savādāk?

Neviens uz to neatbildēja.

– Nu, redzi, – Martynoks noplātīja rokas. – Priekšlikums tika

pieņemts vienbalsīgi.

«Bet viņi neļaus mums šķērsot frontes līniju,» Černihs nopūtās. – Komandierim taisnība – tā nav mūsu darīšana.

– Mūsējie, nevis mūsējie! – Martinoks nosmīnēja. – Kuram tad? Varbūt skauti? Nu galu galā viņi nav apmācīti glābt bērnus no koncentrācijas nometnēm! Un kurš tad to darīs?

Martynkas argumenti bija haotiski, bet tajā pašā laikā pārliecinoši savā veidā. Jo patiešām dzīvē ir brīži, kad nav vajadzības apspriest, kas tu patiesībā esi un ko vari un ko nevari. Un tādos brīžos vienkārši jārikojas. Tagad bija tikai tāds brīdis. Patiesībā neviens nav apmācīts, kā glābt bērnus no koncentrācijas nometnes, jo tādas zinātnes pasaulē nekad nav bijis. Bet tikko sākās karš, un līdz ar to radās tik šausmīga vajadzība – izglābt no nāves nagiem nevainīgus bērnus. Un nav svarīgi, kas tu esi – skauts, Smersh darbinieks vai kāds cits...

«Tā, tā,» sacīja Mašarins. – Tagad padomāsim. Atspoguļot. Rūpīgi, punktu pa punktam...

* * *

Mēs ilgi nedomājam – laiks beidzās. Un galu galā viņi nonāca pie vienprātīga viedokļa.

Pirmkārt: visi deviņi aizturētie – bijušie koncentrācijas nometņu darbinieki – jānodod vietējām varas iestādēm. Nometnē atklātie un krievu valodā tulkotie dokumenti ir tie paši. Atbrīvotajā Polijā ir jābūt vismaz kaut kādai varai, vismaz tās pirmsākumiem? Lai viņi tiek galā ar saviem pilsoņiem – fašistu kolaborantiem.

Tas pats attiecas uz nometnē atrastajiem bērniem – un šī bija otrā lieta. Majors Žitņiks apsolīja, ka parūpēsies par bērniem. Un vietējām pašvaldībām vajadzētu veicināt šīs rūpes. Jo citādi visam šim bardakam ar nometni nav jēgas. Mēs cīnāmies bērnu dēļ, par katru no viņiem. Un nav svarīgi, no kurienes viņi ir – no Polijas, Čehoslovākijas vai Padomju Savienības.

Treškārt: pašiem smerševiešiem visai grupai nekavējoties jādodas uz Krakovu. Tas ir, kopā ar Pavlinu un Ianu. Un steidzami satīkties ar savu komandu un ziņot viņam par visu informāciju par operācijas Red Daisy rezultātiem. Un pēc ziņojuma mēģiniet pārliecināt komandierus, ka operācija ir jāturpina smerševiešiem, nevis nevienam citam un jānovēd līdz loģiskam un taisnīgam noslēgumam. Tas ir, dodieties aiz frontes līnijas, atrodiēt tur pilsētu Steine, un tajā atrodas bērnu koncentrācijas nometne «Baltā margrietiņa». Un tad rīkojies tā, kā situācija liek. Mazharinam būs jāpārliecina komanda. Viņš ir grupas komandieris, un līdz ar to – kurš vēl bez viņa?

Nu tad viss būs atkarīgs no pavēlniecības lēmuma, redzēsīm vēlāk. Un šis bija ceturtais.

Tātad, plāns bija gatavs, bet tad radās negaidīta aizķeršanās. Tas viss bija par Janu un Pavlinu. Kā viņiem iet? Laba loģika noteica, ka gan Janam, gan Pavlinai jāpateicas par dalību operācijā un mums arī turpmāk jāiztiek bez viņiem. Jans ir civilpersona, Pavlina ir sieviete. Priekšā gaidīja neiedomājamas grūtības, no kurām pat apmācītiem SMerševītiem bija grūti izklūt. Līdz ar to gan Ianam, gan Pavlinai būs jāatvadās.

Taču Jangs, tiklīdz izdzirdējis šādus vārdus, uzsācis nekārtības.

– Es arī iešu tev līdzi! – viņš kļiedza, sajaucot krievu un poļu vārdus. – Kāpēc es nevaru iet ar tevi? Tas ir mans bizness, ne tikai tavs! Vai esmu tevi pievīlis? Vai jūs kaut ko krāpjāt? Ar manu palīdzību jūs Krakovā noķērāt vācu spieģus! Un viņi jums pastāstīja par šo nometni! Es nelielos, bet tā tas ir! Ar manu palīdzību! Tas nozīmē, ka mums visiem jāturpina darboties kopā!

Veltīgi Mazharins mēģināja sarunāties ar Janu un celt saprātīgus argumentus. Ians negribēja neko klausīties.

– Tas tā, komandieri! – Martynoks pamirkšķināja uz Mašarina. – Paiesim malā. Un tu, Kiril, arī. Es gribu jums pastāstīt kaut ko. Un tu, Ian, nomierinies un izelpo. Nekas vēl nav pabeigts.

Mazharins, Martynoks un Čerņihs pagāja malā – tālāk, lai dumpīgais Jans neko nedzirdētu.

«Tas ir tas, ko es gribu teikt,» Martynoks klusā balsī sacīja un pasmaidīja. – Puisim kaut kas ir taisnība. Jā, protams, viņš ir civilpersona. Tas ir rakstīts viņam uz pieres. Bet tas ir labi. Iedomājieties – mēs tiksim uz otru pusi. Un mums būs jāveic izlūkošana. Kurš tur dosies? Tu? Es? Kirils? Protams, varam arī mēs. Bet mēs esam militāristi, un tas, starp citu, arī mums uz pieres ir rakstīts. Jebkurš neglīts vācietis uzminēs, kas mēs esam. Un, teiksim, neviens Īanam nepievērsīs uzmanību. Nu, vai tas nav ieguvums mums visiem?

Mazharins klusēja, viņš domāja.

«Turklāt,» piebilda Martynoks, «mūsu Īans patiešām ir godīgs puisis.» Šis tev nedurs mugurā. Un viņš nepaliks vaļā. Nu viss pārējais sekos. Kopumā es esmu par to, lai to ņemtu līdzī.

«Es arī tā domāju,» Kirils iesaucās.

– Bet viņam nav pieredzes frontes līnijas šķērsošanā! – Mašarins iebilda.

«Bet mums ir tāda pieredze,» sacīja Martynoks. – Vismaz man. Vecos laikos es staigāju pa to frontes līniju! Un arī tu, – viņš paskatījās uz Mazharinu, – cik es zinu, arī. Tātad, šeit ir viss mans stāsts jums.

«Labi,» Aleksejs piekāpās. «Es iešu nomierināt šo klieudzēju.»

«Pagaidi,» sacīja Martinoks. – Ir vēl viens neatrisināts jautājums...

– Pāvs? – jautāja Mašarins.

«Jā, viņa ir,» Semjons pamāja. «Viņa arī gribēs nākt mums līdzī.»

– Kāpēc tu tā domā? – Mazharins pārsteigts jautāja.

«Es zinu,» īsi atbildēja Martynoks. – Kā tad ar Pavlinu?

«Bet mēs viņai pajautāsim, tad redzēsim,» sacīja Aleksejs.

«Te nav ko redzēt,» Mārtinoks pakratīja galvu. «Ir teikts, ka viņa arī gribēs iet, un tas arī viss!»

– Un kāpēc mums tas ir vajadzīgs tur, aiz frontes līnijas? – jautāja Mašarins.

«Par to pašu, ko šeit,» atbildēja Martynoks. – Šķiet, ka mēs palaidīsim bērnus brīvībā, vai ne? Un kurš viņus auklēs, kad mēs

viņus atbrīvosim? Varbūt tu pats? Vai tas skaļais Ians?

– Vai tiešām gribi, lai viņa iet? – Mašarins ar mājienu jautāja. – Bet nebūtu žēl, ja...

«Es negribu,» atbildēja Martynoks. «Un jums ir taisnība par žēlumu.» Būtu labāk, ja viņa paliktu šeit. Bet viņa gribēs iet. Un kopumā tas būs pareizi. Protams, jūs kā komandieris varat likt viņai palikt, un tas arī būs pareizi savā veidā. Bet...» Semjons nepabeidza un tikai pamāja ar roku.

«Tas viss pagaidām ir tikai mūsu sapņi un plāni,» Mazharins nopūtās. «Bet mūsu priekšnieki nedos atļauju, un tad mēs nomierināsimies.»

– Jā! – Martinoks pārlicinoši teica. – Kā lai nedodu? Galu galā viņi ir bērni! Galu galā, par ko mēs atdodam savu dzīvību, ja ne par viņiem... Klausies, kliez! – viņš pagriezās pret Īanu. «Nāciet šeit, un mēs jums pateiksim kaut ko priecīgu!»

...Pavlina, kā Martynoks gaidīja, arī stingri iestājās par to, lai arī viņai būtu jāiet aiz frontes līnijas nelaimīgo bērnu meklējumos. Mazharin mēģināja viņu atrunāt, bet viņa pat negribēja viņā klausīties.

«Protams, jūs varat mani pasūtīt,» viņa teica, skatoties tieši Aleksejam acīs. – Un es paklausīšu. Bet tas nebūs godīgi. Jo...» viņa nepabeidza, un viņas acīs parādījās asaras.

Mazharins nezināja, ko darīt ar raudošu sievieti – tādas ikdienas pieredzes viņam nebija. Viņš pat bija nedaudz apmulsis, redzot Pavlinu raudam.

– Es neko nepasūtīšu! – tas ir viss, ko viņš teica.

* * *

Tajā pašā dienā viņi devās atpakaļ uz Krakovu. Pavlina apskāva izglābtos bērnus – katru pēc kārtas – un teica labus vārdus katram. Smerševīti un Jans stāvēja malā un klusi vēroja atvadas. Viņi saprata, ka nav jāsteidzas ar Pavlinu.

Atvadījies, meitene klusēdama gāja pa ielu. Vīrieši viņai sekoja. Viņiem vajadzēja nokļūt lidlaukā, lai iekāptu lidmašīnā uz Krakovu.

Visi septiņi puisi pieskatīja Pavlinu un vīriešus. Klusais majors Žitņiks stāvēja blakus bērniem.

– Vai viņi joprojām stāv? – Pavlina klusi jautāja Semjonam, kurš gāja viņai blakus.

«Viņi stāv,» sacīja Martynoks, skatīdamies apkārt.

«Viņiem tagad viss būs kārtībā, vai ne?» – jautāja Pavlina.

«Protams,» Semjons atbildēja.

15. nodaļa

Mazharina tiešais priekšnieks bija pulkvedis Koreškovs. Ierodoties Krakovā, Mazharins tikās ar viņu. Bija nepieciešams ziņot par viņa grupas uzturēšanos Byala Glinka ciematā. Un turklāt bija nepieciešams pārliecināt varas iestādes turpināt operāciju Red Daisy. Tas ir, paskaidrojiet, kāpēc ir nepieciešams šķērsot frontes līniju, un pats galvenais, kāpēc Mazharinam un viņa padotajiem jānododas uz Vācijas pilsētu Šteinu.

Ar ziņojuma pirmo daļu problēmu nebija. Un tiešām, kādas problēmas varētu būt? Kādas sūdzības varas iestādes varētu iesniegt pret Maharinu? Smerševieši atrada nometni, aizturēja deviņus tās darbiniekus un pat izglāba septiņus bērnus. Lieliski rezultāti! Un fakts, ka nometne bija tukša, nebija Mazharina vaina.

Bet ar otro ziņojuma daļu, kā Aleksejs gaidīja, radās visādas grūtības. Uzzinājis par Mašarina nodomiem doties meklēt nometni, pulkvedis Koreškovs enerģiski pamāja ar rokām.

– Neaiztiec! – viņš teica. – Kāda pāreja pāri frontes līnijai? Jūs esat pabeidzis savu uzdevumu. Vai arī tev vairs nav darba? Tāpēc turpiniet savu biznesu!

«Tur ir bērni,» Maharins spītīgi atkātoja.

– Un kas? – pulkvedis Koreškovs novilka grimases, izliekoties, ka nesaprot, par ko runā šis spītīgais SMERŠEV kapteinis. – Nu, bērni... Šī jūsu pilsēta tiks atbrīvota, un līdz ar

to tiks atbrīvoti arī bērni!

«Bērni netiks atbrīvoti,» Maharins nepiekrita. – Patiesībā. Bērnu tur nebūs. Viņus vai nu nogalinās, vai aizvedīs kaut kur tālu. Varbūt pat uz kādu citu valsti. Kur mēs tos meklēsim vēlāk?

– Kas tev liek domāt, ka tevi noteikti nogalinās vai aizvedīs? – pulkvedis iebilda. «Vai varbūt viņi vienkārši atlaidīs tevi?» Vai arī viņi vienkārši atteiksies? Kāpēc jūs kratat galvu, biedri kaptein?

«Viņi jūs nelaidīs un nepametīs,» sacīja Mašarins. – Jo tas jau ir noticis Belajā Gļinkā. Bērni viņiem ir vērtīgs bioloģiskais materiāls,» viņš atcerējās aizmēģinātās medmāsu teikto. «Turklāt viņi ir arī liecinieki.» Bērni pazudīs. Galu galā, kāda jēga mums cīnīties un izliet asinis? Tieši viņu dēļ mēs cīnāmies. Galu galā, tas nav tāpēc, lai ieņemtu šo Šteinas pilsētu. Tā pilsēta mums padevās.

– Tā, protams, ir, – pulkvedis atkāpās. – Mēs cīnāmies bērnu dēļ... Labi. Jūs sakāt, ka jums ir plāns. Tad pastāstiet mums par to visās detaļās.

–...Bet kāpēc tu? – pulkvedis Koreškovs jautāja, noklausījies Mazharina plānu. – Vai jūsu bizness ir klīst pāri frontes līnijai? Tu esi Smersh.

Protams, Mašarins paredzēja šādu jautājumu, un viņam bija gatava atbilde uz to.

– Kāda starpība, kurš? – viņš jautāja. – Smersh, izlūkošana, kājnieki... Tur ir bērni. Tie ir jāglābj. Tas ir viss. Mēs sākam šo lietu, mums tas ir jāpabeidz.

Protams, šādus argumentus nevarētu nosaukt par pārliecinošiem. Tajos bija daudz vairāk emociju nekā loģikas. Bet, iespējams, tieši šis bija izšķirošais brīdis. Pulkvedis Koreškovs – viņš arī bija vīrietis. Un viņam arī bija žēl nelaimīgo bērnu.

«Nu,» sacīja pulkvedis. – Tātad jūs... Cik cilvēku ir jūsu grupā?

Mazharins runāja un tajā pašā laikā skaidroja, kāpēc grupā vajadzīga sieviete un civilpolits.

«Nu, jūs zināt labāk,» pulkvedis neiebilda. – Bet jums trūkst tulka. Kā jūs varat doties vāciešu aizmugurē bez tulka? Tas ir tāpat kā kurls.

Mazharins bija spiests piekrist šādiem argumentiem.

«Es jums iedošu tulku,» sacīja Koreškovs. – Man ir viens prātā. Gudrs puisis, pieredzējis. Tas tevi nepievils. Tikmēr apspriedīsim visas operācijas detaļas. Tā ir nopietna lieta.

* * *

Mēs tā nolēmām. Vislabāk, protams, frontes līniju šķērsot naktī. Tomēr frontes līnija šobrīd ir lielā mērā nosacīts jēdziens. Vācieši skraida, un tāpēc atsevišķos frontes posmos izveidojušies robi. Caur šādu spraugu jums ir jāpāriet uz otru pusi. Tādā veidā tas būs daudz drošāk.

Kā atklāt šādu caurumu? Nu skauti pacentīsies. Viņi pavadīs grupu līdz šai bedrei, un, ja kaut kas notiks, viņi to aizsegs, novēršot uzmanību uz sevi.

Nu tad... Un tad grupa tiks atstāta pašplūsmā. Šeit neviens

viņai nevar palīdzēt. Tālāk jums jāatrod Steine pilsēta un tajā koncentrācijas nometne «White Daisy». Ja koncentrācijas nometne atrodas tieši tur, jums jāizlemj, no kuras puses vislabāk tai tuvoties, un jānosūta lēmums pa radio.

– Starp citu, vai jūs zināt, kā lietot rāciju? – jautāja pulkvedis. – Vai arī jums ir nepieciešams radists?

«Nav vajadzības,» atbildēja Maharins. – Viens no mūsējiem, leitnants Čerņihs, bijušais signalizētājs. Jā, un es pats zinu, kā lietot rāciju, ja tas tā ir.

«Tas ir labi,» sacīja pulkvedis. – Jums pašam nav jābūt īpaši varonīgam. Ko seši no jums var izdarīt? Tu vienkārši velti gulēsi. Tātad darīsim to šādā veidā. Atklājot nometni, jūs nosūtāt radio precīzas koordinātas un gaidāt papildspēkus. Citiem vārdiem sakot, gaida nosēšanos. Atbrauc desanta spēki, tu viņu satiec, uz vietas paskaidro, kas ir kas, un...» Koreškovs enerģiski pamāja ar roku.

«Es redzu,» sacīja Mašarins. – Bet man ir vēl viens jautājums... Ko mums darīt ar atbrīvotajiem bērniem? Kur man tās likt?

«Jā, tas tiešām ir jautājums,» pulkvedis Koreškovs berzēja pieri. – Tiešām... Es domāju, ka viņu tur būs daudz, bērni? Turklāt izsalcis, slim... Galu galā šī ir koncentrācijas nometne, nevis kūrorts! Ak, tev nepaveicās! Nu, ko jūs domājat par šo?

«Es vēl nezinu,» sacīja Mašarins. – Izlemsim uz vietas. Galu galā, kas zina, kā tas izrādīsies?

«Tā, protams, ir,» domīgi sacīja Koreškovs. – Starp citu,

kur atrodas šī pilsēta... Es joprojām nevaru atcerēties tās nosaukumu?

«Steine,» ieteica Mašarins.

– Jā, Steine... Nu kur?

«Ne tik tālu,» sacīja Mašarins. – Gandrīz uz Polijas-Vācijas robežas. Un jūra ir ļoti tuvu.

«Šeit ir karte,» pulkvedis piecēlās un piegāja pie kartes, kas karājās pie sienas. – Un kur ir šī Steine uz viņas?

«Tieši šeit,» norādīja Maharins.

«Hmm...» Koreškova teica pēc pārdomām. – Un tas tiešām nav tālu. Un netālu no robežas, un arī no jūras. Nu, ņemsim vērā. Bet tas ir tas, kas mani uztrauc... Ko darīt, ja tur nav bērnu?

«Saskaņā ar mūsu informāciju, viņi tur ir,» sacīja Aleksejs.

«Tas ir, ja jūs neapdomīgi uzticiaties savai informācijai,» pulkvedis saprātīgi atzīmēja. – Kā būtu, ja jūs tiktu maldināts un visas mūsu pūles būs veltīgas? Turpretī?

– Ja bērni ir tur? – Mašarins atbildē iebilda. – Tātad viņi ir tur, un mēs neko nedarīsim, lai viņus glābtu? Un kā ar to sadzīvot? Un tas kopumā ir nepareizi. Vai viņi ir vai nav, mēs redzēsim, kad mēs tur tiksīm. Un uzminēt... Manuprāt, tas tā nav. Sirdsapziņa kož.

– Tas ir skaidrs, – pulkvedis Koreškova pēc īsas pārdomāšanas piekrita. – Tas graus tavu sirdsapziņu... Tā, brālīt, ir tik... Grauž. Nu, mēģināsim nejauši. Varbūt melnie izvilks!

Kabinetā ienāca virsnieks.

– Virsleitnants Senņikovs! – virsnieks iepazīstināja ar sevi. –

Ieradās pēc jūsu pasūtījuma!

«Šeit,» pulkvedis norādīja uz virsnieku, pagriezies pret Mazharinu. – Tas ir tieši tas tulks, par kuru es runāju. Seņņikovs. Nāc iekšā, Vladimir. Satiec mani.

Mašarins iepazīstināja ar sevi, uzmanīgi palūkojoties uz Seņņikovu. Viņš gribēja no pirmā acu uzmetiena noteikt, kāds viņš ir. Vismaz vispārīgākajā izteiksmē. Galu galā viņiem kopā bija jāveic bīstams uzdevums. Bet Mašarins Seņņikovā neko tādu neredzēja. Virsleitnantam bija atklāta, draudzīga seja, dažos veidos viņš pat izskatījās pēc Martiņoka.

«Šeit, Seņņikov, jūs dosieties svarīgā misijā,» sacīja pulkvedis. «Kopā ar šo kapteini un viņa grupu,» viņš norādīja uz Alekseju. – Aiz frontes līnijas kā tulks. Tas ir pasūtījums.

Ārēji Seņņikovs nekādi nereaģēja uz pulkveža vārdiem, viņš tikai uzmanīgi paskatījās uz Mašarinu.

«Es visu paskaidrošu,» kapteinis taupīgi sacīja un paskatījās uz Koreškovu: «Vai jūs atļausit man iet?»

«Jā, ejiet,» sacīja pulkvedis. – Sagatavojies. Un, kad esat gatavs, dariet man ziņu.

* * *

Visa grupa bija sapulcēta – viņi gaidīja Mazharinu atgriežamies. Daudz kas bija atkarīgs no ziņām, kas viņam bija jāatnes. Aleksejs parādījās nevis viens, bet gan kopā ar Seņņikovu.

«Iepazīstieties,» viņš teica. – Vladimirs Seņņikovs, tulks. Nāks ar mums.

Mazharina teiktie vārdi bija reti, taču tiem bija milzīga nozīme. Tie nozīmēja, ka varas iestādes deva zaļo gaismu, lai turpinātu operāciju Red Daisy. Un visiem pavisam drīz būs jāiet aiz frontes līnijas.

«Tas ir labāks bardzo,» Īans pauda prieku. – Tātad, iesim!

Pavlina, izdzirdējusi ziņas, priecīgi pasmaidīja. Martiņoks un Čerņihs nereaģēja uz sava komandiera vārdiem – īstajā brīdī viņi bija atturīgi. Un tagad bija tieši tāds brīdis: vajadzīgs, svarīgs, izšķirošs.

«Iepazīstieties,» atkārtoja Maharins.

«Tulks ir labs,» sacīja Martynoks, pieejot pie Seņņikovam. – Es pats domāju, kā mēs tiksīm galā bez tulka? Ar manām pieticīgajām ienaidnieka valodas zināšanām noteikti nepietiktu! Es esmu Semjons Martynoks.

«Kirils Čerņihs,» Čerņihs iepazīstināja ar sevi.

«Jans Kitsaks,» sacīja Jans.

Pēdējā sevi sauca par Pavlinu. Seņņikovs pasmaidīja un turēja Pavļinas roku savējā.

– Tātad tu arī nāksi mums līdzi? – viņš jautāja. – Tas ir labi...

«Tu nāksi mums līdzi,» Pavlina sausi atbildēja, atbrīvojot roku.

«Nu jā, jā,» Seņņikovs mierīgi piekrita. – Es esmu ar tevi, tu esi ar mani, un visi ir kopā...

Bija skaidrs, ka Seņņikova uzvedība un it īpaši viņa attieksme pret Pavlinu Mārtinam nepatika. Viņš pamāja ar pirkstiem un drūmi sacīja Seņņikovam:

– Mēs saucam viens otru vārdā. Mēs to darām šādi.

«Es paturēšu to prātā,» Vladimirs viegli piekrita.

«Šeit mēs,» Martynoks neapmierināti sacīja.

«Tā, tā,» sacīja Mašarins. – Uzskatīsim, ka esam satikušies.

Tagad klausieties mani. Es jums pastāstīšu, ko mēs nolēmām ar pulkvedi Koreškovu...

16. nodaļa

Jau nākamajā vakarā uzstājāties – nebija laika kavēties. Vispirms grupa tika nogādāta ar lidmašīnu tuvāk frontes līnijai, uz pašu apgabalu, kur Mazharinam un viņa padotajiem bija jāpārceļas uz ienaidnieka pusi. Mēs lidojām ar to pašu lidmašīnu kā divas dienas iepriekš uz Byala Glinka.

– Jūs atkal! – pilots priecīgi un plaši pasmaidīja, it kā būtu viņa senie paziņas. – Nu vajag!

«Kas tas ir,» atbildot Martiņoks pasmaidīja. «Mums ļoti patika braukt uz jūsu kolhoza saiņotāja.» Skaista vienība. Tāpēc nolēmām atkal izklaidēties! Iedarbināsim jūsu grabulīti un lidosim!

Pilots par šādiem vārdiem nemaz neapvainojās un iekāpa pilotu kabīnē. Drīz vien motors sāka rūkt un dzenskrūve sāka griezties. Pilots izliecās no kabīnes un izdarīja aicinošu žestu – nāc iekšā un iekārtojies.

Lidmašīnā bija šaurība, tāpēc grupa tajā knapi ietilpa. Seņņikovs apsēdās blakus Pavļinai.

– Vai tev nav bail? – viņš jautāja meitenei, pieliecies pie auss, cenšoties apslāpēt lidmašīnas rūkoņu. – Galu galā mēs lidojam uz vācu aizmuguri. Kas zina?

– Un tu? – jautāja Pavlina.

– Kas man rūp? – Seņņikovs bezrūpīgi atbildēja. – Esmu pazīstams un pieredzējis cilvēks! Jūs esat cits jautājums.

Joprojām meitene...

Pavlina neatbildēja. No otra soliņa gala Martynoks drūmi vēroja aiz skatuves.

Mēs pacēlāmies. Lidojums nebija ilgs un drīz nolaidās.

– Sanāca! – teica pilots. – Izkraj. Un kad mēs varam sagaidīt jūs atpakaļ? Es pieņemšu, man tas ir viegli.

«Es jums pastāstīšu šim gadījumam atbilstošu anekdoti, bet nav laika,» pilotam sacīja Martiņoks. – Nākamreiz noteikti pastāstīšu. Tu pasmiesies.

«Mums viss ir skaidrs,» pilots kļuva nopietns. «Tad atgriezieties vesels un ne tukšām rokām.»

– Tā ir cita saruna! – Martiņoks pasmaidīja. «Jums vajadzētu arī rūpēties par savu saistvielu.»

Netālu daži cilvēki gaidīja Mazharinu un viņa komandu.

«Kapteinis Hitrovs,» viens no viņiem iepazīstināja ar sevi. «Man ir pavēle pārvest jūs uz frontes otru pusi.» Lūdzu, sekojiet man.

Sagadījās, ka Seņņikovs atkal atradās blakus Pavlinai.

«Es domāju, ka jums ir grūti ar tādu un tādu bagāžu!» – viņš teica, norādot uz sporta somu aiz Pavlinas. – Ļaujiet man palīdzēt. Man tas nav grūti.

Martiņoks ar drūmu seju tuvojās Seņņikovam.

– Klausies, tautiet! – viņš teica. – Ejam malā! Kā mēdza teikt viens no maniem pirmskara paziņām, man jums ir jāsaka pāris maigi vārdi!

– Kas notika? – Seņņikovs neizpratnē paraustīja plecus.

«Lūk, kas,» klusi sacīja Martiņoks, lai neviens cits nedzirdētu. – Nevajag pārāk pieķerties šai meitenei, saproti? Turies attālumā no viņas, labi?

– Kāpēc tā? – Seņņikovs jautāja.

«Tas ir tieši tā,» sacīja Martynoks. – Bez komentāriem. Tāpēc ņemiet vērā manus vārdus. Citādi tu sajuksi. Zini, man nav daudz laika...

– Vai es to dabūšu šādi? – Seņņikovs pasmaidīja.

«Jā,» Martiņoks pamāja. – Ap kaklu. Vai varbūt pat sejā. Tas ir kaut kas neparedzams.

– Kā ar subordināciju? – Seņņikovs jautāja, joprojām smaidīdams.

– Kāda vēl komandķēde? – Martiņoks bija pārsteigts. – Kas tas ir?

– Nu, jūs esat leitnants, un es esmu virsleitnants. Vai ir iespējams iesist pa kaklu ranga vecākajam? Un it īpaši sejā? Tas ir nelikumīgi.

«Mums nav nekādas komandķēdes,» sacīja Černihs. Viņš klusi piegāja pie Seņņikova un Martiņkas un tāpēc dzirdēja visu viņu sarunu. – Mums ir taisnība. Tātad jūs būsi ieskrūvēts. Esiet droši.

– Kas tev te ir? – Mašarins paskatījās apkārt.

– Nav nekā! – Martiņoks samiernieciski pacēla rokas. – Tātad – akreditācijas datu apmaiņa. Izskaidrojām jaunajam mūsu kaujas komandas dalībniekam viņa tiesības un pienākumus. Viņš ir inteligents puisis un tāpēc visu saprata pareizi. Vai tā ir

taisnība? – Martiņoks paskatījās uz Seņņikovu saraustītām acīm.

– Jā jā! – Seņņikovs apstiprināja un pusbalsī sacīja Martīnam: – Man nav tālsatiksmes... Kāpēc tu esi tik dusmīgs?

«Jums pat nav vajadzīgs tuvs tēmēklis!» – teica Martynoks.

Pavlina arī piedalījās strīdā. Neko neteikusi, viņa piegāja pie Martinoka un paskatījās uz viņu ar nopietnām acīm. Tikpat klusi Semjons paņēma smago somu no Pavlinas pleciem un aizmeta to viņam aiz muguras.

Kapteinis Hitrovs aizveda grupu uz steigā uzceltu zemnīcu.

«Šeit jūs gaidīsiet līdz vakaram,» viņš teica. – Un, kad kļūs tumšs, mēs mēģināsim... Pagaidām iesaku gulēt. Un kas zina, kas notiks naktī? Un no otras puses ir arī nenoteiktība...

* * *

Lai arī gaidījām tumsu, tā tomēr uzlīda nemanot. Visa grupa pamodās vienlaikus, it kā pēc komandas, lai gan neviens komandu nedevis. Hitrovs iegāja zemnīcā.

«Pēc pusstundas būs pilnīgi tumšs,» viņš teica. – Tāpēc esiet gatavi. «Viņš apstājās un turpināja: «Šeit ir lieta... Tieši šodien mūsu priekšā bija bedre.» Otrā pusē nav nevienas dzīvas dvēseles. Un tagad, kā laime, Krauts sāka rosīties un sāka skraidīties apkārt. Ko mēs darām?

– Iet uz otru pusi, kas vēl? – Mašarins paraustīja plecus. – Mums nav laika gaidīt.

«Es redzu,» sacīja Hitrovs. – Tātad, darīsim to šādi. Pēc pusstundas mēs atklājam uguni divsimt metru attālumā no šejienes. Ar kliegzieniem, ar brēku... Vispār mēs spēlējam

priekšnesumu, lai novērstu uzmanību. Tieši šajā laikā, vietā, kuru es jums norādīšu, jūs klusi virzāties uz otru pusi. Mūsu puisi jūs pavadīs un aizsegs līdz pašai Vācijas frontes līnijai. Un tad tu esi viens pats. Viss skaidrs?

«Es redzu,» sacīja Mašarins.

«Tad gatavojieties,» sacīja Hitrovs un paskatījās pulkstenī.
«Es nākšu pēc divdesmit trim minūtēm.»

Smerševites un Seņņikovs sapulcējās ātri – pieredze stāstīja. Čerņihs palīdzēja Janam sagatavoties, bet Martiņoks palīdzēja Pavļinai.

«Mēģiniet palikt man tuvumā,» viņš teica. – Nepazūdi tumsā... Vai tu vispār proti rāpot uz vēdera?

«Es varu,» meitene pasmaidīja. – Mācīja...

Semjons ar šaubām paskatījās uz Pavlinu un teica pavisam ko citu:

«Un lai jūsu soma paliek pie manis.» Tev būs vieglāk, un man mierīgāk.

...Hitrovs ieradās zemnīcā, kā solīts, tieši divdesmit trīs minūtes vēlāk.

«Sekojiet man,» viņš teica.

Nakts izrādījās tumša – debesīs nebija redzama neviena zvaigzne. Pūta viskozs, mitrs vējš. Zem tās brāzmām čīkstēja neredzami koku zari un čīkstēja tās pašas neredzamās sausās nezāles.

«Vējš ir labs,» Mārtins čukstēja Pāvai. – Neviens nedzirdēs mūs maisām tumsā...

– Uzmanību! – Hitrovs klusi teica. – Koncerts sāksies tūlīt.

Un it kā uzreiz pēc viņa vārdiem no kaut kurienes pa kreisi atskanēja ieroču šāvieni un skaļi kliedzieni. Tūlīt no Vācijas puses atskanēja atbildes šāvieni un kliedzieni.

– Ejam! – Hitrovs pavēlēja, pieskaroties Mašarina plecam. – Veiksmi!

Aleksejs bija pirmais, kas iznira no tranšejas. Aiz viņa ir Seņņikovs. Aiz Seņņikova ir Jans. Nākamā bija Pavlina, un viņai blakus bija Martynok. Čerņihš bija pēdējais, kas atstāja tranšeju. Netālu no tām abās pusēs un arī priekšā klusi vijās tumši silueti. Šī bija vāka grupa. Bija jārapo kādi divsimt metri, vai varbūt vairāk. Protams, smerševiešiem un Seņņikovam tas nebija attālums, bet galu galā civilvīrs Jans Kitsaks un meitene Pavlina rāpoja viņiem līdz! Tomēr, cik varēja spriest, gan Janam, gan Pavlinai gāja labi. Jebkurā gadījumā viņi neatpalika.

Šāvieni un kliedzieni no kreisās puses nerimās. Gluži pretēji, tie kļuva arvien skaļāki. Drīz vien sāka atskanēt pat granātu sprādzieni. Koncerts ritēja pilnā sparā.

Kāds no vāka grupas, viens no tiem, kas rāpo priekšā, sastinga. Pārējie apstājās pēc viņa. Izskatījās, ka viņi būtu rāpojuši. Un, protams, viņi rāpoja. Tad Mašarinam un viņa padotajiem bez pavadības bija jārapo vēl simts metri, un tad viņi varēja piecelties kājās un, pussaliekti, īsos vilcienos mēģināt tikt pēc iespējas tālāk no priekšējās līnijas – uz ienaidnieka aizmuguri.

Tā viņi darīja. Sākumā – rāpojot, tad – puslīkušos, un tad iekrita gravā, kas parādījās no tumsas.

– Roll call! – Mašarins pavēlēja.

– Kirils! – tumsā atskanēja balss. – Jaņ! Aleksejs! Pāvs!

Semjons!

– Visi ir šeit! – Mašarins izdvesa. – Desmit minūtes atpūtas, un dodamies tālāk. Vēlāk būs vieglāk...

«Oho, mēs tiešām esam pagājuši,» Martynok atbildēja no tumsas. – Un neviens netika pieķerts! Starp citu, laba zīme! Tas nozīmē, ka mums arī turpmāk veiksies. Patiess vārds!

17. nodaļa

Pēc aprēķiniem, līdz Šteinas pilsētai bija jābrauc trīs dienas. Protams, tie bija ļoti aptuveni aprēķini, jo neviens nezināja, kā situācija izvērtīsies patiesībā. Trīs dienas ceļojumā – tas ir, ja viss norit gludi, grupa nesastop ienaidnieka karavīrus un neizceļas kauja.

Bet cīņa nav visbīstamākais un nevēlamākais notikums. Tas būs daudz sliktāk, ja kāds no grupas tiks ievainots. Jūs nevarat pamest ievainotu cilvēku, jūs arī nevarat viņu novietot pie dažiem labsirdīgiem cilvēkiem. Kādi tur ir labsirdīgi cilvēki? Tā ir Vācija, šeit dzīvo vācieši. Un kas zina, ko viņi darīs, ja atklās padomju karavīrus, un vēl jo vairāk, ja viņiem lūgs patvērumu ievainotajam?

Tāpēc labāk neriskēt. Un neriskēt nozīmē nešķirties no ievainotajiem, kuri būs slogs.

Protams, visi šie pagaidām bija tīri hipotētiski pieņēmumi, taču būtu kļūda tos nepārdomāti noraidīt. Mums bija jāņem vērā tie un daudz kas cits. Tāpēc tika nolemts naktī pārvietoties, bet dienas laikā slēpties nomaļās vietās un atpūsties.

Tagad bija nakts, un grupa ātri virzījās uz ziemeļrietumiem. Tieši šajā virzienā atradās Steine pilsēta, un tajā atradās White Daisy koncentrācijas nometne. Lai gan, protams, varēja notikt tā, kā pulkvedis Koreškovs un Mašarins gaidīja. Tas ir, ka pilsētā nav nometnes, ka aizturētā Smerševa medmāsa pievīla,

vai, iespējams, nometne pilsētā nebija izveidota ilgu laiku, bet devās kaut kur tālāk – kopā ar bērniem. Viss varēja būt...

Viņi gāja līdz rītausmai, un rītausmā viņi paslēpās krūmiem aizaugušā ieplakā. Rīts izrādījās drēgns, vējains, smidzinošs, un visapkārt valdīja drūms pustumsa. Nevīlus sagribējās iekurt uguni, sasildīties un iedzert kaut ko karstu. Bet, protams, visi saprata, ka nekādu uguni nevar iekurt. Ugunsgrēks slapjā laikā dūmos, un pagaidām nav zināms, ko šie dūmi piesaistīs, kas tam pievērsīs uzmanību.

– Kiril, uzmanies! – pavēlēja Mašarins. – Pagrieziet galvu visos virzienos, bet nebāziet galvu ārā. Vladimir, tu viņu atvieglosi pēc divām stundām. Semjon, tu nomainīsi Vladimiru. Es nomainīšu Semjonu, Īans mani aizstās.

– Un kā ar mani? – jautāja Pavlina. – Viņi aizmirsā par mani! Mazharins paskatījās uz meiteni un sacīja:

– Tagad dienas ir īsas. Ar manis iecelto novērotāju pietiks. Visi! Visi brokasto un ej gulēt!

Gulēt, kad no augšas pār tevi krīt nebeidzami ūdens putekļi, nav patīkama pieredze. Bet, no otras puses, kur bija iet? Obligāti vajadzēja aizmigt, jo kas tu par nakts staigātāju, ja neizgulies pietiekami daudz un aizmieg kustībā? Brokastījām ar konserviem un krekeriem, un konservu bundžas tika apraktas zemē un apkaisītas ar sapuvušām lapām, lai grupas pēdas neatklātu ienaidnieki.

Kādu laiku Semjons vēroja sānis, kā Pavlina mēģināja paslēpties no mazajām ūdens šļakatām. Viņai tas izrādījās slikti.

Maskēšanās kombinezons, ko Peacock valkāja, bija pilnībā piesātināts ar mitrumu un tāpēc viņu neglāba un nesildīja. Semjons nopūtās, klusēdams piegāja tuvāk Pavlinai un apskāva viņas plecus. Viņa nodrebēja, pārsteigta pacēla galvu, paskatījās uz Semjonu, bet neatkāpās. Viņa saprata, kāpēc Semjons viņu apskāva, bet katram gadījumam viņš paskaidroja:

– Tas ir vajadzīgs... Lai tev būtu siltāk... Tagad tu sasildīsies. Man ir karsts, es tevi sasildīšu. Tas tā... Vai nav siltāks?

Pavlina pamāja. Viņa patiešām jutās siltāk un ērtāk, lai gan nav zināms, kāpēc. Vai nu tāpēc, ka Semjona ķermeņa siltums viņu sildīja, vai vienkārši tāpēc, ka Semjons bija tuvumā un apskāva viņas plecus.

* * *

Iestājoties tumsai, mēs devāmies tālāk. Laikapstākļi ir uzlabojušies. Pārstāja pūst kaitinoši drēgnais vējš, beidzās arī neliels lietus. Pavlina mēģināja atņemt Semjonam savu somu, bet viņš maigi atgrūda viņas roku, pasmaidīja un teica:

– Pat nedomā par to. Nē, man tas nemaz nav grūti.

Vietas, caur kurām grupa pārvietojās, bija pamestas. Tikai dažas reizes tumsā parādījās tālu izkliedētas gaismas. Šķiet, ka tie bija kaut kādi ciemati. Viņu grupa no viņiem izvairījās un devās tālāk.

Kaut kur nakts vidū viņi uzgāja ceļu. Protams, smerševieši nedomāja iet tālāk pa šo ceļu. Tā būtu neprātīga rīcība, turklāt nebija zināms, kurp ceļš ved. Šķita, ka tas veda pavisam citā virzienā, nekā grupa virzījās. Bet vajadzēja šķērsot ceļu, un tas

nebija tik viegli, tā bija bīstama lieta. Nekad nevar zināt, ar ko uz ceļa varētu uzduroties.

Mašarins deva zīmi visiem apgulties. Grupa nekavējoties nogrima uz aukstās zemes, izmirkusi no nesenā lietus.

– Semjon, izlūko! – Mašarins čukstēja.

Martiņoks paņēma no pleciem abas somas, ērtāk satvēra ložmetēju un rāpoja. Ceļš bija ļoti tuvu. Semjons rāpoja uz ceļa malu un neapmierināts noklikšķināja ar mēli. Tas nebija kāds pamests lauku ceļš, tas bija plats ceļš, kas bruģēts ar kaut ko cietu. Un tas bija slikti. Tas nozīmēja, ka jebkurā brīdī vācieši varēja braukt pa ceļu automašīnās un pamanīt klajumā guļošu grupu, un tāpēc ceļš bija jāšķērso pēc iespējas ātrāk.

Pirms Mārtinam bija laiks pārdomāt šo domu, tālumā sāka mirgot gaismas, un tad atskanēja dzinēju dūkoņa. Tas nozīmēja, ka tuvojas ienaidnieka tehnika, iespējams, vesela transportlīdzekļu kolonna.

Mārtins steidzīgi rāpoja atpakaļ. Tagad galvenais bija aizsegties, saplūst ar zemi, izšķīst tumsā. Tas ir, dariet visu iespējamo, lai ienaidnieka uguns tos neizceltu. Un, ja viņi to izceļ, mēģiniet atstāt. Un, ja nevarat aiziet, cīnieties. Visticamāk, šajā kaujā kāds paliks aiz aizsega, aizsedzot pārējos, lai tie varētu aizbēgt. Būtu nepareizi, ja visi iet bojā nejaušā kaujā – ne tāpēc viņi tagad staigāja aiz ienaidnieka līnijām. Viņiem bija cits uzdevums, un tiem, kas palika dzīvi, tas bija jāizpilda.

– Vai tu esi to redzējis? – Martynoks teica Mašarinam. – Viņi iet... Viss kārtībā, varbūt tas pāries! Un, ja tas nedarbojas,

dodieties prom. Ar raustījumiem, cilpām, kā zaķim... Un es tevi apsegšu. Citādi mēs visi šeit nonāksim.

Mazharins uz to neko neatbildēja, un ko tur atbildēt? Viņš domāja tāpat. Ja viņi tiks pamanīti, viņiem būs jādodas prom. Un kādam vienam jāpaliek, lai segtu atkāpšanos. Viens nomirs, bet visi pārējie, iespējams, tiks izglābti un turpinās pildīt uzdevumu, kura dēļ viņi tagad ir šeit.

Tikmēr automašīnas tuvojās. Tās bija trīs: liela segta kravas automašīna un divas mazākas automašīnas. Tumsā nevarēja redzēt, vai tās ir automašīnas vai bruņutransportieri. Likās, ka viņi jau bija pabraukuši garām tai vietai, kur smerševieši bija iespiedušies zemē, taču pēkšņi mašīnas apstājās. Bija dzirdamas balsis, šķita, ka cilvēki sāka lēkt no kravas automašīnas uz zemi.

«Izskatās, ka viņi pamanīja...» Martynoks čukstēja, pagriezies pret Mašarinu. – Tas tā, komandieri, vediet cilvēkus prom. Un es šeit mazliet izklaidīšos. Man tik ļoti patīk šāda veida izklaide! Aiziet! Ehma! Mani sauca par Semku Martiņko, ja kas!.. Stomp! Ir bērni... Nē, pagaidi! – viņš pēkšņi iesaucās. – Tā tas ir, komandieri. Pieskati Pavlinu, ja kas...

Mazharins neko neteica un slīdēja kā kustīga ķirzaka pa slapjo zemi.

– Ejam prom! – viņš teica visai savai grupai. – Semjons atliek segt. Tas arī viss, uzreiz! Necelies pilnā augumā! Kā zaķis! Pavlina, paliec ar mani!

«Bet...» meitene mēģināja iebilst. – Kā... Semjons...

– Uz priekšu! – Mašarins skarbi teica.

Viņš satvēra Pavlinu aiz apkakles un burtiski vilka sev līdzi. Pārējie skrēja pēc – noliecoties, audami, neatskatoties. No aizmugures atskanēja šāvieni. Tas nozīmēja, ka viņi joprojām tika pamanīti.

– Neskaties atpakaļ! – Mašarins izdvesa, pagriezies pret Pavlinu. Viņš joprojām neatlaida viņas kombinezona apkakli. – Uz priekšu! Skrien! Prom!..

Ik pa brīdim pār bēgošo smerševiešu galvām izsvilpa lodes. Bet viņi lidoja augstu: tie, kas šāva, izšāva nejauši. Tumsā ir grūti precīzi šaut.

* * *

Martynoks arī liedza vācu karavīriem precīzi šaut. Izpleties uz zemes, viņš raidīja īsus sērijus uz ceļa pusi. Izšāvis vairākus sērijus, viņš uzreiz pārrāpoja, pareizāk sakot, apgāzās ar galvu uz sāniem, mainot pozīciju, un atkal izšāva vairākus sērijus.

Nevarēja saprast, vai viņš kādam iesitis vai nē, un tas nebija galvenais. Galvenais bija neļaut fašistiem steigties vajāt grupu. Aprēķins šeit bija, lai pārliecinātu vāciešus, ka uz viņiem šauj ne tikai Martynoks, bet vairāki cilvēki vienlaikus. Tad vācieši, iespējams, neriskētu pamest ceļu tumsā, kas nozīmēja, ka viņi nesteidzas vajāt grupu.

Un vēl – viņš ļoti gribēja noturēties pēc iespējas ilgāk. Viņš saprata, ka, iespējams, nespēs izdzīvot, bet viņš ļoti gribēja nodzīvot papildu desmit minūtes vai vismaz vienu papildu minūti. Un nevis viņa paša dēļ, bet atkal to dēļ, kurus viņš tagad sedza. Mazharina dēļ, Čerņiha dēļ, Seņņikova dēļ, Jaņa dēļ un

pats galvenais – Pavļinas dēļ. Lai viņi visi, un pats galvenais – Pavļina, varētu aiziet pēc iespējas tālāk, sajaukt pēdas, pazust tumsā... Jā, jā, Pavlina bija galvenā šajā sarakstā, un Martiņoks nedomāja, vai bija pareizi vai nepareizi, bet viņš vienkārši šāva virzienā uz ceļiem, strauji ripodams no vietas uz vietu.

Vācieši šāva pretī, bet, šķiet, viņi negrasījās pamest ceļu. Varbūt viņi baidījās mesties viņiem nezināmā tumsā, varbūt viņiem bija kādi citi nodomi un plāni – Martiņoks, protams, neko no tā nezināja. Un tas tagad nebija galvenais, bet galvenais, ka grupa virzījās arvien tālāk un tālāk.

Tikmēr šāvienu no ceļa malas sāka atskanēt arvien retāk un drīz vien noklusa pavisam. Atskanēja asas balsis un dzelzs šķindoņa – likās, ka vācieši, brīdinājumam iešāvušies naksnīgajā telpā, neuzdrošinājās nobraukt no ceļa, bet sāka sēsties savās mašīnās, lai brauktu tālāk.

No ceļa malas rūca dzinēji un mirgoja priekšējie lukturi. Izskatījās, ka vācieši tiešām aizbrauc.

– Nu vajag! – caur sakostiem zobiem pie sevis sacīja Martiņoks. – Viņi iet prom! Ejiet, kormorāni, ejiet... Man šobrīd nav laika jums.

Mašīnas sāka kustēties, un drīz vien tālumā to nūrdēšana apklusā. Bet Martiņoks joprojām gulēja uz slapjās aukstās zemes un nekustējās. Tam bija sava loģika. Jā, vācieši tiešām aizbrauca, bet vai tas ir viss? Vai varbūt viņi šeit atstāja slazdu? Un tas slazds tikai gaida, kad Martiņoks zaudēs modrību un pacelsies pilnā augumā. Tātad, mums jāgaida. Jums jāpārlicinās, vai ir vai nav

slazds. Un tikai tad domā, ko darīt tālāk.

Mārtins tur nogulēja vairāk nekā stundu, bet neko nedzirdēja un neredzēja. Uz šosejas bija pilnīgs klusums. Tikai divas reizes šajā laikā kravas automašīnas brauca uz priekšu un atpakaļ, taču tās pat nesamazināja ātrumu.

«Labi,» Martiņoks beidzot sev sacīja. «Mums ir pienācis laiks izklūt no šīs vietas!»

Viņš piecēlās, bet ne visā augumā, un klausījās. Tas joprojām bija kluss. Un tad Martinoks aizgāja, visiem spēkiem cenšoties klusēt. Tā viņš, puspieliecies, nogāja kādu kilometru un tikai tad iztaisnojās pilnā augumā.

Kur viņš gāja? Protams, sekojot grupai. Viņš, protams, nezināja, kurā virzienā Mazharins veda savus padotos. Iespējams, kaut kādas pēdas varēja atrast uz zemes, un Martinoks tās noteikti būtu atradis, bet ne tumsā! Kā jūs varat tos atrast tik bezcerīgā tumsā? Mārtinkam bija līdzī kabatas lukturītis, taču nebija droši to iedegt. Un cik daudz jūs varat viņiem parādīt? Tāpēc atlika tikai palauties uz loģiku.

Tātad, jā. Mazharins un grupa nevarēja iet pārāk tālu no ceļa, jo viņiem noteikti bija jāšķērso šis ceļš. Šķiet loģiski. Tālāk. Šteinas pilsēta atrodas ziemeļrietumos. Un tāpēc grupa dosies tieši uz ziemeļrietumiem. Varbūt viņš veiks nelielu līkumu, lai sajauktu pēdas, katram gadījumam, bet viņš noteikti pārcelsies uz ziemeļrietumiem. «Un ziemeļrietumi ir šajā virzienā,» Martiņoks saprata.

Tātad, Mārtinam jāiet pa ceļu – ne pārāk tuvu tam, bet arī ne

pārāk tālu. Cik tālu grupa spēja doties, lai izvairītos no apšaudes? Maksimāli divi kilometri. Tālāk skriet nebija jēgas, lodes te vairs nenasniegs, un tāpēc grupa, visticamāk, metās pāri ceļam un uzreiz pagriezās uz ziemeļrietumiem. Un viņa staigās un staigās līdz rītausmai.

Droši vien kāds laipns un varens eņģelis vadīja Martynku. Viņš gāja divus kilometrus pa ceļu uz ziemeļiem, nemanot šķērsoja ceļu, pagriezās uz ziemeļrietumiem, nogāja labus trīs kilometrus tālāk no ceļa, un tikai tad sāka uzaust rītausma. Un Mārtinkam beidzot paveicās – viņš bija uz takas! Tas bija nosēšanās zābaka zoles nospiedums. Apdruka bija ļoti maza, nevis vīriešu kārtas, kas nozīmēja, ka zīmi atstāja sieviete. Kāda sieviete varētu staigāt pa šo pamesto apvidu, valkājot nolaišanās zābakus un naktī? Tikai Pavlina, un neviens cits. Nu, ja tā bija Pavlina, tas nozīmē, ka visi pārējie bija tuvumā.

Martiņoks noguris un priecīgi pasmaidīja: viņš bija uz pareizā ceļa. Paskatījies apkārt un nevienu nepamanījis, viņš devās uz ziemeļrietumiem, no visa spēka cenšoties nenomaldīties no izvēlētā virziena. Apmēram kilometru vēlāk viņš atklāja vēl vienu piezemēšanās zābaka zoles nospiedumu, spriežot pēc izmēra, vīrieša.

...Viņš apsteidza grupu pēc divarpus stundu brauciena. Grupa apstājās uz dienu atpūtai mālainā, ar sausām nezālēm aizaugušā ieplakā. Īans tajā pašā laikā dežurēja. Vispirms viņš dzirdēja kāda soļus, un tad ieraudzīja cilvēka figūru. Īans grasījās celt trauksmi, taču figūra viņam šķita pārsteidzoši pazīstama.

Viņš paskatījās vērīgāk un atpazina Martynku. Jans acumirkli aizmirsā par piesardzības pasākumiem un burtiski nokrita dobuma dibenā. Visi gulēja, bet, protams, uzreiz pamodās no trokšņa un satraucoši neizpratnē skatījās uz Īanu.

– Holēra ir skaidra! – Īans no sajūsmas pat aizmirsā krievu valodu. – Tur... tur! Viņš ir idze! Tas nāk!

– PVO? – Mašarins paskatījās uz viņu. – Kurš iet!

– Viņš! – tas ir viss, ko Īans varēja pateikt.

Mazharins acumirkli uzkāpa virspusē, paskatījās ārā un uz brīdi arī zaudēja runas spēku, jo ieraudzīja Martynku! Dzīvs un neskarts! Arī Martiņoks pamanīja Alekseju un noguris pamāja ar roku. Mašarins, nemaz neslēpdams metās pretī Mārtinkam. Arī pārējie ieraudzīja Semjonu. Un, iespējams, arī viņi gribēja steigties viņam pretī, bet Mašarins, kurš atjēdzās, ar roku izdarīja brīdinājuma žestu. Viņš burtiski ievilka Martinoku sev ieplakā.

«Nu,» Semjons pasmaidīja. – Un tu domāji, ka es tevi neatradīšu! Viņi līkumoja un sajauca pēdas... Un te nu es esmu. Varat būt drošs, ka tas tiešām esmu es, Sjoma Martynok personīgi!

Un tad viņa skatiens iekrita Pavlinā. Pavlina sēdēja uz pleciem, nenolaida acis no Semjona un drebēja mazās trīsās. Viņa nespēja noticēt savām acīm...

«Tas tiešām esmu es,» Semjons atkātoja, taču šoreiz viņa vārdi bija adresēti Pavlinai un nevienam citam.

Meitene piecēlās, vilcinādamies piegāja pie Semjona un apvija viņam ap kaklu. Viņa raudāja, un visi stāvēja tuvumā un klusi

skatījās, kā viņa raud un apskauj Semjonu. Visi saprata, ka tagad viņus nevar traucēt, jo pasaulē ir kaut kas daudz svarīgāks un svarīgāks par karu.

18. nodaļa

Grupa sasniedza savu galamērķi – Šteinas pilsētu – tikai ceturtajā dienā. Vēl trīs reizes viņi tikās ar vācu karavīriem un četras reizes bija jāšķērso ceļi, taču katru reizi smerševītiem izdevās iepriekš aizsegties un tādējādi izvairīties no sadursmes ar ienaidnieku. Viņiem nebija jācīnās, viņiem bija cits mērķis. Un katra sadursme ar ienaidnieku varētu kavēt šī mērķa sasniegšanu.

Viņi tuvojās pilsētai tuvāk rītam. Lukturīšu gaismā apskatījām karti – tā noteikti bija Steine. Pūta ziemeļu vējš un smaržoja pēc jūras. Tas nebija pārsteidzoši – pilsētiņa atradās netālu no Baltijas jūras. Grupa patvērās starp akmeņiem – apkārtne, cik varēja spriest, bija akmeņaina un gravām piesēta.

«Tāpēc viņš un Steine ir tāpēc, ka šeit ir daudz akmeņu,» sacīja Jans.

Bija jāizlemj, ko darīt tālāk. Tomēr bija skaidrs, kas jādara – jāmeklē Balto margrietiņu nometnes pēdas. Kā saka, tad viņi atnāca.

«Mēs gaidīsim līdz rītam,» sacīja Mašarins. – Un no rīta mums ir jāveic izlūkošana. Ian, sagatavojies.

Tieši Īanam bija jānodas izlūkgājienā – tas tika nolemts iepriekš. Patiesībā tāpēc viņš tika iekļauts grupā. Šeit veiktais aprēķins tika pārbaudīts. Jans ir polis. Šteinas pilsēta neatrodas tik tālu no Vācijas un Polijas robežas, kas nozīmē, ka bez vāciešiem tur vajadzētu dzīvot arī poļiem. Un tāpēc nevienam

nevajadzētu pievērst īpašu uzmanību Ianam.

Janam līdzī bija civilais uzvalks – parastais, ko poļi valkā abās robežas pusēs. Par kostīmu parūpējās jau iepriekš. Atliek tikai sagaidīt rītausmu, pārgērbties un doties pētīt. Pats Jans tā domāja, bet Maharinam bija cits viedoklis.

«Jums ir jānoskujas,» viņš teica. – Citādi tas ir kā velns... Un viņi tev pievērsīs uzmanību – neskuvētajam. Viņi jautā, no kurienes tas ir? Ir rītausma, un noteikti noskūsties.

– Bet man nav skuvekļa! – Jangs apmulsis teica.

«Man tas ir,» sacīja Martynoks. – Tas ir tikai...

– Kas? – Mašarins paskatījās uz Martynku.

«Paiesim malā,» Semjons sacīja Aleksejam. – Pačukstēsim.

Klūpdami aiz akmeņiem zem kājām, viņi attālinājās.

«Tas ir riskants biznes ļaut viņam iet vienam, tieši tā,» klusi sacīja Martynoks. – Tev vajadzētu apdrošināt...

«Es pats zinu, kas ir riskants,» piekrita Mašarins. – Jā, mums ir tikai greznība sūtīt izlūkos divus cilvēkus uzreiz. Ko darīt, ja notiek kaut kas nevēlams? Ko darīt, ja izlūkošana aizmie? Un cik daudz mēs darīsim, kad būsīm tikai mēs trīs? Katrs cilvēks ar mums ir svarīgs. Tāpēc, ja jūs riskējat, labāk ir viens, nevis divi.

«Tā, protams, ir taisnība,» Martynoks piekrita, apstājās un sacīja: «Pretējā gadījumā es būtu devies viņam līdzī.» Lai būtu drošībā...

Mašarins par to neko neteica, un ar to saruna beidzās.

* * *

Mazharins neielika Janu nakts dežūras.

«Jums ir jāatpūšas,» viņš teica. – Labāk gulēt.

«Es nevaru aizmigt,» Kitsaks nopūtās.

– Tu uztraucies? – Aleksejs jautāja.

«Nē,» atbildēja Īans. – Par ko tur uztraukties? Vajag tikai staigāt pa pilsētu, skatīties un klausīties... Vai tiešām ir pateikts, kas es esmu? Pole un polis...

Principā Ianam bija taisnība, tikai ar vienu izņēmumu. Viņam bija Krakovas dokumenti. Tāpēc, ja runa ir par dokumentu pārbaudi pilsētā, radīsies neizbēgams jautājums: kur Jans izdomāja Krakovas dokumentus? Kur ir Krakova un kur Steine? Protams, Ianam ir atbilde uz šo gadījumu. Viņš aizbēga, viņi saka, no Krakovas, bēgot no Sarkanās armijas. Viņš aizbēga un nokļuva Šteinā. Bet jautājums ir: vai viņi ticēs Ianam? Un tomēr mums bija jāriskē.

Ir pienācis rīts. Vispirms smerševieši paskatījās apkārt. Netālu, apmēram kilometra attālumā, rīta miglā bija redzamas dažas ēkas. Izrādījās, ka šī ir Šteinas pilsēta. Vieta, ko smerševieši izvēlējās pajumtei, atstāja daudz vēlamu. Iedobums, kurā viņi slēpās, bija sekla un patiesībā bija redzams. Tiesa, apkārt bija daudz akmeņu, kas to maskēja – un tā, iespējams, bija vienīgā patversmes priekšrocība. Un visu pārējo varētu klasificēt kā mīnus. Īpaši tas ceļš, kas vijās starp akmeņiem ļoti tuvu. Turklāt šis nebija kāds pamests lauku ceļš, tā bija asfaltēta šoseja. Un tas neizbēgami nozīmēja, ka kustība pa to bija atbilstoša. Tagad uzausīs, un pa ceļu ripos visādi transporti, un kur transports, tur būs arī cilvēki. Svešie...

– Kiril, skaties un klausies! – pavēlēja Mašarins. – Jan, gatavojies! Nevienam nevajadzētu celties! Mēs pārvietojamies saliekušies vai vēl labāk – rāpojam!

Ians ātri pārgērbās un noskujās.

«Tas ir,» viņš teica, pagriezies pret Maharinu. – Esmu gatavs.

«Es saprotu,» sacīja Maharins, lūkodamies uz Īanu ar kritisku skatienu. – Šķiet, ka viss kārtībā... Vai aizmirsāt dokumentus? Atstāji ieroci. Tur ieročus nevajag. Tu esi mierīgs bēglis. Kā rīkoties pilsētā, atceries?

«Jā,» Ians pamāja.

«Atcerieties, jums ir viena diena, lai visu izdarītu,» sacīja Mazharins. – Jums vajadzētu būt atpakaļ līdz tumsai. Mēs jūs gaidīsim.

– Ko darīt, ja es neatgriezīšos līdz tumsai? – jautāja Īans. – Tu nekad nezini...

«Tad mēs pagaidīsim līdz nākamajai naktij,» Mazharins pasmaidīja. – Mēs vēl nevaram sagaidīt... Tas ir viss, aiziet. Kiril, vai kāds ir redzams?

«Neviens,» Kirils īsi atbildēja.

«Ej,» sacīja Mašarins. – Viss būs labi...

«Jā,» Jans piekrita. – Ļoti neveiksmīgi.

Viņš uzmanīgi izkāpa no pajumtes, brīdi stāvēja, paskatījās apkārt, un devās uz ceļa pusi.

* * *

Jans nokļuva pilsētā ne tikai nepamanīts – nē, viņš bija redzēts. Tuvāk pilsētai uz ceļa sāka parādīties cilvēki. Pārsvarā viņi bija

ģērbušies civildrēbēs, lai gan bija arī karavīri. Taču neviens no viņiem Īanam pagaidām nepievērsa uzmanību.

Pilsēta bija maza. Jans, skatīdamies apkārt, nodomāja, ka, ja nepieciešams, pilsētiņu var viegli izstaigāt pusdienas laikā. Īans gāja pa ielu, cieši skatīdamies un klausīdamies. Cilvēku kļuva arvien vairāk, un, acīmredzot, tie bija vācieši, jo vācu runa bija dzirdama no visur.

Drīz Jans sasniedza gandrīz pilsētas centru. Šeit papildus civiliedzīvotājiem sāka satikties vācu karavīri. Viņi visi bija drūmi un aizņēmti, visi kaut kur steidzās un nepievērsa nekādu uzmanību skraidošajiem civiliedzīvotājiem. Poļu runas joprojām nebija dzirdamas, un Jans sāka uztraukties – ja nu šajā pilsētiņā poļu nemaz nebūtu? Ko viņam darīt, ja apkārt ir vācieši un viņš ir vienīgais polis?

Taču Jans tūdaļ atdzīvojās, jo, uzkāpis uz vienas ielas, ieraudzīja pavisam netālu baznīcu. Jā, jā, tā bija īsta baznīca! Nu, kur ir baznīca, tur ir poļi, jo šī ir poļu, nevis vācu baznīca. Tajā pašā laikā baznīca neizskatījās pamesta, un tas Īanu iedrošināja vēl vairāk. Tas nozīmēja, ka baznīcā bija cilvēki, un šie cilvēki neapšaubāmi bija poļi!

Jans tuvojās baznīcas vārtiem. Vārti bija atslēgti. Pēc vilcināšanās Īans iegāja pagalmā. Šeit bija tukšs, bet drīz vien no baznīcas iznāca drūms pusmūža vīrietis, ģērbies civildrēbēs un klusēdams skatījās uz Īanu.

Kitsaks sveicināja vīrieti poļu valodā. Viņam par prieku vīrietis viņam atbildēja arī poliski.

– Ko tev vajag? – vīrietis jautāja.

«Es meklēju darbu,» sacīja Jans, pirmais, kas viņam ienāca prātā. – Te ir baznīca. Baznīcā vienmēr ir ko darīt...

– Tu esi polis? – vīrietis jautāja.

«Polis,» atbildēja Īans.

– No šejienes? – vīrietis jautāja.

«Nē,» atbildēja Īans. – Jaunpienācējs.

Viņš cerēja, ka vīrietis neinteresēs, no kurienes tieši Jans nācis, jo tur norisinājās karš, un tas daudzus cilvēkus bija pametis. Un, ja jā, tad kāda starpība, no kurienes tas vai cits cilvēks nācis? Un, protams, vīrietis neuzdeva Īanam nekādus nevajadzīgus jautājumus. Tā vietā viņš teica:

– Kāds ir jūsu darbs tagad? Darba nav.

«Baznīcā vienmēr ir jāpaveic darbs,» Jans piesardzīgi iebilda. – Kur ir cilvēki, tur ir darbs.

«Nu, cilvēku gandrīz nav,» sacīja vīrietis. «Tagad gandrīz neviens neiet uz baznīcu. Es esmu priesteris, un kam, ja ne man, tas būtu jāzina? Cilvēki skrien... Prom no kara. Drīz šeit būs karš, vai nezināt? Krievi nāks...»

«Jā, jā,» Jans pamāja. – Karš... Bet kāds taču paliks! Vācieši, protams, aizbēgs. Un mēs esam mierīgi cilvēki. No kā mums jābaidās?

«Varbūt tā,» priesteris neskaidri atbildēja. «Bet tas nav svarīgi – cilvēki skrien.» Vācieši ir pirmajā vietā. Nāc pats! Citādi... – viņš ar skumju skatienu pamāja ar roku.

– Kas tas ir? – Jans uzmanīgi jautāja.

– Tu nedzirdēji? – priesteris pēc kārtas jautāja.

– Nu, es esmu svešinieks...

«Mūsu pilsētā ir koncentrācijas nometne,» sacīja priesteris.

– Tieši tā! – Jans izdvesa. – Koncentrācijas nometne! Nabadzīgie ļaudis! Bet, ja vācieši bēg, viņi cilvēkus sev līdzī neņems! Viņi viņus nogalinās...

– Tieši tā! – priesteris nopūtās. – Nu, tie ir pieaugušie... Bet tie ir bērni!

– Kādi bērni? «Īans darīja visu iespējamo, lai izliktos, ka nesaprot, par ko priesteris runā.

«Kas ir nometnē,» atbildēja priesteris. – Šī ir bērnu koncentrācijas nometne.

– Tieši tā! – Jans noelsās. – Kā tas var būt?...

– Un šādi! – priesteris noplātīja rokas. – Apžēlojies par viņu māti... Bērni tur... Gan poļi, gan krievi... Es lūdzu vācu varas iestādēm – dodiet mums šos bērnus! Baznīca par viņiem parūpēsies. Viņi pat neklausījās. Viņi teica, ja es atkal tuvošos nometnei, viņi mani nošaus. Kāpēc viņiem ir vajadzīgi bērni? es nesaprotu...

«Jā, jā,» Īans skumji sacīja, un viņš to darīja diezgan patiesi. – Bērni... Tātad šī nometne ir kaut kur netālu?

«Gandrīz blakus baznīcai,» atbildēja priesteris. – Nomalē. «Viņš apstājās un piebilda: «Un jūs sakāt, ka tas ir darbs.» Man nav nekāda darba. Un nav naudas, lai samaksātu par darbu. Meklējiet darbu citur.

«Jā, es saprotu,» Jans nopūtās. – Tie ir laiki... Briesmīgi laiki.

Nu tad es iešu...

Un viņš, noslīcis, izgāja no vārtiem. Nogājis simts soļus pa ielu, Īans apstājās. Bija jādomā un jāizlemj, kā rīkoties tālāk. Viņš uzzināja galveno – bērnu koncentrācijas nometne tiešām atrodas pilsētiņā. Atliek tikai precīzi noskaidrot, kur, un viņa izlūkošanas darbs tiks veikts. Varēs pagaidīt līdz tumsai un atgriezties.

Savācis domas, Jans devās pa ielu uz vietu, kur, kā priesteris teica, bija jāatrodas koncentrācijas nometnei. Viņš, protams, nezināja, kā izskatās koncentrācijas nometne, taču cerēja, ka nekļūdīsies un to identificēs.

Pilsēta pēkšņi beidzās. Nupat tur bija visādas pilsētas ēkas, bet tagad tās vairs nav. Priekšā kādus trīssimt soļus varēja redzēt dažas drūmas darbnīcas vai noliktavas, iežogotas ar pamatīgu sētu un aizslēgtiem dzelzs vārtiem. Pie viņiem no pilsētas veda ceļš. Pie vārtiem, cik Īans varēja saredzēt, bija sargsargi. Un netālu atradās vairākas kravas un vieglās automašīnas, pie kurām skraidīja cilvēki militārā formā. Tā laikam bija koncentrācijas nometne.

Stāvot tālumā, Īans mēģināja izpētīt situāciju. Ēkas atradās tālumā, apkārtne bija kaila, tikai pa ceļa malām šur tur pacēlās dažas akmeņu kaudzes. Īans nebija militārpersona, taču nevajadzēja tādām būt, lai saprastu, ka pietuvoties nometnei ir ļoti grūti. Pat naktī, nemaz nerunājot par dienas gaišo laiku. Viņš, protams, nezināja, vai kādam būs jātuvojas nometnei, taču katram gadījumam to atcerējās. Inteliģencē katra mazā lieta ir

svarīga – tā teica Maharins, pamācīdams Janu.

Kitsakam te vairs nebija ko darīt. Atlika tikai pagaidīt līdz vakaram, lai tumsā viņš varētu nemanot atgriezties pie saviem biedriem, kas viņu gaidīja. Ians klīda pa ielu – un tad viņi pēkšņi viņu sauca. Un vācu valodā. Jans apstājās un pagriezās – četri vācu karavīri lēnām gāja viņam pretī. Viens no viņiem deva rokas zīmi Ianam, pavēlēdams apstāties.

Pār Īana muguru pārskrēja drebuļi. Viņš drudžaini domāja, ko darīt. Kāpēc karavīriem viņš bija vajadzīgs? Vai viņi viņu turēja aizdomās par kaut ko? Vai viņi vēlas pārbaudīt viņa dokumentus? Var būt kas cits? Ko man darīt? Vai jūs paklausīgi gaidāt, kad viņi tuvosies, vai mēģināt aizbēgt? Ians izvēlējās pēdējo. Viņš metās skriet pa ielu, nezinot, kur skatās viņa acis.

Acīmredzot vācieši to no Jana nesagaidīja, jo kādu laiku viņš aiz muguras nedzirdēja ne kāju stutēšanu, ne kliedzieni, ne šāvienus. Bet tad atskanēja šis, vēl viens un trešais: vispirms – kliedzieni, tad – stutēšana un tad – šāvieni. Īans instinktīvi nolaidās, tad paklupa aiz akmens un nokrita, sāpīgi atsitoties ar seju pret ietves plāksnēm. Sajutis asinis sejā, viņš pielēca un skrēja tālāk. Pa ceļam viņš uzgāja aleju. Ians metās tajā iekšā, izskrēja cauri dažiem pagalmiem, pagriezās pa labi un tad pa kreisi... Joprojām bija dzirdami kliedzieni un stutēšana, taču tie atskanēja tālumā, un tas Ianu iedrošināja. Viņš pat uz brīdi apstājās, lai paskatītos apkārt un noslaucītu asinis no sejas. Ievīlās elpu, viņš skrēja tālāk.

Atkal pagriezies pa labi un izkāpis no alejas, Jans pēkšņi

pamanīja baznīcu, kuru Jans jau šodien bija apmeklējis un tur runājis ar priesteri. Ians aizskrēja uz baznīcu, pagrūda vārtus un atradās pagalmā – pamests, tāpat kā pagājušajā reizē. Bet tagad viņam nebija laika gaidīt, kad kāds iznāks viņu sagaidīt. Tālumā bija dzirdami kliezieni un stutēšana – tā neapšaubāmi bija vajāšana.

– Čau! – Jangs skaļi iesaucās. – Čau!

Atbildot uz saucieni, tas pats drūmais priesteris iznāca no baznīcas. Viņš pārsteigts skatījās uz Īanu.

– Paslēp mani! – Kitsaks teica, smagi elpodams. – Vācu karavīri mani dzenā!

Priesteris, brīdi vilcinājies, pamāja ar roku, aicinot Īanu viņam sekot. Viņi iegāja aptumšotā baznīcā, priesteris ieveda Īanu kādā ļoti tumšā istabā un iegrūda iekšā. Un tad viņš aizcirta durvis un, cik Īans varēja spriest, uzlika durvīm slēdzeni.

Drīz vien Īana acis sāka pierast pie tumsas, un viņš pat redzēja situāciju istabā. Šķiet, ka tas bija kaut kas līdzīgs noliktavai: visa veida krāmi gandrīz pilnībā pārblīvēja visu telpu, tā ka bija grūti tajā apgriezties. Bet, protams, tas nebija tas, kas Īanu šobrīd traucēja. Viņš palika ieslodzīts – tas tagad bija svarīgi. Ko klusējošais priesteris ar viņu darīs? Vai tas viņu izglābs no vāciešiem? Vai, gluži otrādi, nodos fašistiem, tā teikt, iepakotā veidā? Ianam nebija atbildes uz šo jautājumu. Viņš varēja tikai gaidīt un paļauties, ka beigās viss izdosies.

Cik ilgi viņš tā sēdēja – stundu, divas, trīs? Ians nevarēja atbildēt uz šo jautājumu. Pustumsā un pat tad, kad nervi ir

sastinguši, laiks rit pavisam savādāk. Bet, spriežot pēc tā, ka pie Jana neviens nenāca un aiz aizslēgtajām durvīm nebija dzirdams troksnis, varēja cerēt, ka briesmas bija pārgājušas, citādi vācieši jau sen būtu te. No šīs domas Jaņš nedaudz nomierinājās un pat aizmiga.

Viņš pamodās no slēdzenes atslēgšanas skaņas. Atvērās durvis, un viņš ieraudzīja priesteri – tikai viņu, un nevienu citu.

«Viņi aizgāja,» sacīja priesteris. «Viņi man jautāja, vai es esmu tevi redzējis.» Es teicu, ka redzēju. Viņš teica, ka tu skrēji pa ielu. Viņi noticēja un aizgāja. «Priesteris apstājās un piebilda: «Es domāju, ka boskas māte man piedos šos melus.»

«Paldies,» sacīja Īans.

«Nāc ārā,» sacīja priesteris. – Tu jau vari... Seko man.

Viņš atkal veda Ianu cauri dažām vāji apgaismotām telpām un ejām, un drīz vien viņi atradās mazā, gaišā telpā. Šeit bija jūtama ēdiena smaka, un Īans juta akūtu izsalkumu.

«Sēdies,» priesteris norādīja uz galdu. – Mēs paēdīsim pusdienas.

«Paldies,» Īans vēlreiz atkārtoja.

– ...Kas tu esi? – priesteris jautāja, kad pusdienas jau tuvojās beigām.

Kitsaks saprata, ka viņam ir jāatbild uz šo jautājumu. Priesteris viņu izglāba no vācu karavīriem, paēdināja vakariņas, un tāpēc viņam ir visas tiesības uzdot viņam šo jautājumu. Un varbūt ne tikai šis, bet arī citi jautājumi. Cita lieta, ko viņam atbildēt? Saki taisnību? Meli? Īsi padomājis, Īans nolēma

neslēpties.

«Jūs runājāt par bērnu koncentrācijas nometni...» viņš teica. Priesteris klusi paskatījās uz Īanu.

«Es runāju par nometni,» Īans turpināja teikt. – Uzzini, kas ir kas. Mums jāglābj bērni... Mēs ieradāmies šeit, lai viņus glābtu. Mēs tos noteikti izglābsim. Tu man palīdzēji... teici, kur atrodas nometne. Tu esi labs cilvēks.

Priesteris joprojām neko neteica, tikai paskatījās uz Īanu. Šķiet, ka viņš tagad izlēma sev grūtu uzdevumu – ticēt vai neticēt Īanam. Vai viņš saka patiesību, vai varbūt viņam priekšā sēdošais jauneklis patiesībā ir fašistu provokators? Un tomēr priesteris viņam ticēja.

– Kā vēl es varu palīdzēt? – viņš beidzot jautāja.

«Es nezinu,» Īans atbildēja, nodomāja un piebilda: «Es gribētu palikt šeit līdz vakaram.» Un, kad kļuvs tumšs, es došos prom...

«Labi,» sacīja priesteris, pieceļoties no galda.

* * *

Gaidot, kad pienāks vakars, viņi sēdēja šeit, tieši šajā istabā. Īans jautāja:

– Kāpēc jūs esat šeit Vācijā, nevis Polijā?

«Tāpēc, ka pasaulē nav Vācijas vai Polijas,» atbildēja priesteris.

– Kā tas ir iespējams? – Īans nesaprata. – Kas tad tur ir?

«Zeme un cilvēki uz tās,» atbildēja priesteris, «kam ir jāpalīdz.» Viss pārējais ir relatīvs. Un nav nozīmes.

Drīz kļuva tumšs. Lietus sāka klabināt pie loga – reti un

drūms.

«Man jāiet,» Jans sacīja un piecēlās. – Vēlreiz paldies par visu.

Priesteris pavadīja Ianu līdz pat vārtiem.

«Esi uzmanīgs,» viņš teica Kitsakam.

«Un jūs arī,» sacīja Īans. – Citādi nekad nevar zināt... Labiem cilvēkiem vajadzētu parūpēties par sevi. Varbūt ne sev, bet citiem. Uz redzēšanos, lai gan varbūt vēl tiksimies. Vācieši drīz aizbrauks, bet mēs paliksim. Un, ja mēs paliksim, mēs tiksimies vēlreiz.

Un Īans iegāja neomulīgajā tumsā, ko caururba rets lietus.

19. nodaļa

Īans bez īpašiem starpgadījumiem sasniedza ieplaku, kurā slēpās smerševieši. Tiesa, ceļš šoreiz nebija pamests, pa to nepārtraukti skraidīja kravas mašīnas ar ieslēgtām bākugunīm, galvenokārt pilsētas virzienā. Lai netiktu pamanīts, Īanam bija jānokrīt zemē ar katru tuvojošos lukturi, iespiežoties lietus piemirkušajā augsnē. Tāpēc viņš nokļuva grupas atrašanās vietā slapjš, netīrs un atdzisis. Bet tas, protams, nebija nekas. Galvenais, ka viņš atgriezās.

«Ir koncentrācijas nometne,» viņš īsi teica. – Un bērni tajā ir. Es to redzēju – nometni. Tas atrodas rietumu nomalē. Laipni cilvēki ieteica. Viens labs priesteris... Viņš arī teica par bērniem. Viņi ir nometnē. Priesteris lūdza vāciešus dot viņam tos bērnus. Viņi to neatdeva. Viņi teica, ka nošaus viņu, ja viņš lūgs vēlreiz. Un tālāk. Vācieši grasās doties prom. Un, ja viņi nevēlas atteikties no saviem bērniem, tad tas nozīmē, ka viņi iet kopā ar bērniem. Vai varbūt viņi vienkārši tiks nogalināti. Tā priesteris teica.

– Vai priesteris ir sava veida priesteris? – Martiņoks jautāja.

«Jā,» atbildēja Īans.

– Un kur tu viņu sastapi, šis labais priesteris? – Martynoks neticīgi jautāja. – Viņš noteikti ir laipns vai varbūt kas cits?.. Apšaubāma figūra?

«Viņš arī mani izglāba no vāciešiem,» sacīja Jans. «Es to

paslēpu savā baznīcā.»

– Tā tas ir! – Martinoks nosvilpa. – Jums bija jautra diena! Mēs esam tie, kas šeit ir nosaluši lietū.

«Tas ir labi, jūs drīz iesildīsities,» sacīja Mašarins.

«Vai jūs domājat...» Martiņoks pēkšņi kļuva nopietns.

«Tā es domāju,» sacīja komandieris. – Nometne ar bērniem, protams, ir laba. Kā atrast pieejas tam? Kāda tur ir drošība? Kur tiek turēti bērni? Nu, un tā tālāk – ir daudz jautājumu.

«Tas nozīmē, ka mums ir vajadzīga «valoda,» Mārtinoks pamāja. – Protams... Nu, organizēsim. Tajā pašā laikā iesildīsieties, jo «mēles» ņemšana ir karsts business.

Turpat, ieplakā, tika noorganizēta īsa tikšanās. Čerņihs tika noņemts no uzraudzības – viņš bija vajadzīgs sanāksmē. Pavlina ieņēma novērošanas posteni – neviena cita nebija.

Tikšanās laikā viņi nolēma iegūt «valodu» pēc iespējas ātrāk, tas ir, tieši šajā vakarā. Jo kas zina, varbūt tieši šajā naktī vācieši un viņu bērni vēlēšies pamest pilsētu. Un tas ir arī labi, ja ejat ar bērniem. Pretējā gadījumā viņi var atbrīvoties no bērniem kā viņiem bīstamiem lieciniekiem.

«Tā, tā,» sacīja Mašarins. – Semjons un Kiril, jūsu uzdevums ir iegūt «mēli» un atvest viņu uz šejieni. Viņa nopratināšana uz vietas ir neuzticama. Pēkšņi sāk trokšņot... Vladimir, esi gatavs tulkot. Vai visiem viss ir skaidrs?

«Ne īsti,» Martiņoks pakratīja galvu. – «Yazyka» būs jāpaņem no nometnes. Pretējā gadījumā mēs ņemsim jebkuru, bet viņš pat neko nezina. Vai man ir taisnība?

– Un kas? – jautāja Mašarins.

«Un fakts ir tāds, ka mums un Kirilam nav ne jausmas, kur atrodas šī nometne,» sacīja Martynoks. «Mēs viņu vēl neesam redzējuši, bet tumsā jums tas būs jāizdomā.» Mutiski paskaidrojumi nav uzticami. Vajag ceļvedi.

«Es iešu tev līdzī,» Jans atbildēja.

«Tas ir tas, ko es gribēju dzirdēt,» sacīja Martynoks. – Komandieri, kā jūs domājat?

«Es domāju, ka jums ir taisnība,» sacīja Aleksejs. – Sagatavojies. Jūs brauksiet trīs. Semjon, tu esi vecākais. Sekojiet līdzī tam puisim. Galu galā viņš ir civilpersona. Nekad nevar zināt... – Mašarins teica šos vārdus, lai neviens, izņemot Martīnu, tos nedzirdētu.

Pavlina joprojām atradās novērošanas postenī un nedzirdēja, par ko vīrieši runā. Mārtins piegāja pie meitenes.

– Tu skaties? – viņš čukstus jautāja. – Viss klusi?

«Klusi,» atbildēja Pavlina. – Izņemot lietu. Paskaties, kā tas klauvē pie akmeņiem! Viss klauvē un klauvē... Bet man šķiet, ka kāds nāk. Es ieskatos tumsā, bet neviena nav.

«Nekas,» sacīja Martinoks. – Tas ir aiz ieraduma. Bet, kad būsi pieradusi, varēsi atšķirt visas skaņas. Lietus neizklausās pēc cilvēka soļiem. «Viņš apstājās un piebilda: «Es tagad dodos prom... Tas nav tālu no šejienes.» Un ne uz ilgu laiku...»

– Atkal? – Pavlina paskatījās uz viņu. – Uz kurieni šoreiz?

«Es apmeklēšu pilsētu,» Semjons teica un pasmaidīja. – Es labāk iepazīšu vietējos iedzīvotājus.

Pavlina neatbildēja, tikai dreboši nopūtās.

«Jā, es neesmu viens,» sacīja Semjons. – Man līdzi nāks arī Kirils un Īans. Īsāk sakot, uzņēmums ir uzticams. Tātad viss būs labi.

«Parūpējies par sevi tur,» sacīja Pavlina un tumsā pieskārās Semjona rokai. – Jo es tevi pazīstu...

Vārdi bija kā vārdi. Sievietes vienmēr ir teikušas šādus vārdus vīriešiem – tik ilgi, kamēr pati cilvēce pastāv uz zemes. Bet Semjons, tos dzirdējis, pēkšņi zaudēja elpu.

«Nekas,» viņš teica. – Es pastaigāšos un atgriezīšos. Vienīgais, par ko man jāuztraucas, ir došanās uz pilsētu un atpakaļ.

Un, neko vairāk neteikdams, viņš, pa pusei saliekts, devās uz otru dobuma galu.

* * *

Viņi aizgāja pēc pusstundas. Mēs sasniedzām pilsētu, pa ceļam nevienu nesatikuši. Lija lietus, pūta vējš, un retais šādos laikapstākļos gribēja braukt vai staigāt. Protams, cilvēki sāka satikties pilsētā. Viņu bija maz, jo bija vēls, lija lietus, turklāt, iespējams, pilsētā bija komandantstunda. Bet tomēr cilvēki laiku pa laikam satikās, un katru reizi Martynoks, Černihs un Kitsaks mēģināja paslēpties, lai nepieķertu viņu uzmanību.

«Tur,» Jaņš šad un tad čukstus teica, norādot kustības virzienu. – Es atceros ceļu...

– Vai tu precīzi atceries? – Martynoks neticīgi jautāja.

«Tieši tā,» Jans pārlicinoši sacīja. – Šeit ir baznīca. To pašu, kur slēpos no vāciešiem. Tātad no baznīcas – taisni pa šo ielu, un

tad pa kreisi. Un mēs dosimies uz pilsētas nomalēm. Tur tā būs – koncentrācijas nometne.

Kad līdz pilsētas nomalei un līdz ar to arī nometnei bija palicis pavisam maz, smerševieši gandrīz uzskrēja vāciešiem. Un nevis patruļai, bet gandrīz veselam kareivju pulkam, kas izkaisītā sastāvā devās uz nometni. Tikai pēdējā brīdī smerševiešiem un Janam izdevās aizsegt aiz ēkas stūra.

Sagaidījis karavīru aiziešanu, Martiņoks piezvanīja Kirilam un Janam.

– Bet zaldāti, šķiet, aizklīduši nometnes virzienā! – Martynoks čukstus teica. – Ak, Ian? Nometne ir tajā pašā virzienā, vai ne?

«Jā,» atbildēja Īans. – Un kas?

«Un fakts ir tāds, ka man nepatīk šīs nakts kustības,» sacīja Martynoks. – Rodas jautājums, kas viņiem radīja vēlmi pa nakti vilkties uz nometni? Kādi ir steidzami jautājumi?

«Pakalpojums,» Černihs neskaidri atbildēja.

«Ir skaidrs, ka tas ir pakalpojums, nevis ballīte,» sacīja Martynoks. – Bet tomēr? Kāpēc viņi tur vilkās naktī? Galu galā, ja tas ir naktī, tas nozīmē, ka tas ir steidzami, vai ne? Kas var būt tik steidzams, kas notiek nometnē?

– Varbūt evakuācija? – ierosināja Černihs. – Kā nesēn gāja Belajā Glinkā? Vai varbūt kaut kas cits... – Černihs nepabeidza, bet tas nebija vajadzīgs, jo visi saprata, kas var paslēpties zem šī neizteiktā «jo».

– Tas ir tas par ko es runāju! – Martynoks nopūtās. – Labi, ejam tālāk. Mēs izdomāsim oratorijas gaitu, kā teica viena mana

pirmskara paziņa...

– Lūk, nometne! – Jans drīz teica. – Vai tu redzi?

«Mēs redzam,» nomurmināja Martynoks. – Kā tu neredzi?

Viņi stāvēja paslēpušies aiz ārējām ēkām. Tālāk līdz pašai nometnei ēku nebija. No ārējām ēkām uz nometni veda ceļš. Tā bija tukša, bet pašā nometnē, pareizāk sakot, pie tās galvenajiem vārtiem, dzīvība ritēja pilnā sparā: spoži dega elektriskās gaismas, vairākās rindās stāvēja kravas automašīnas, rosījās cilvēki.

– Man nepatīk šī oratorija! – Martynoks teica caur sakostiem zobiem un pagriezās pret Kirilu un Īanu: – Tas ir viss, puīši...

Bet viņam nebija laika pabeigt, jo no tālienes, no pilsētas puses, viņš dzirdēja dzinēja dūkoņu. Un, spriežot pēc skaņas, brauca nevis kravas automašīna, bet gan vieglā automašīna. Un labi, ka tā bija vieglā automašīna. Tas nozīmēja, ka tajā ceļoja maz cilvēku, lai arī kas viņi būtu. Un turklāt šiem noteikti jābūt kādiem svarīgiem cilvēkiem, jo kurš gan cits var braukt ar mašīnām? Un svarīgam cilvēkam ir laba «valoda», jo viņš zina daudzas lietas. Šī doma vienlaikus uzliesmoja Semjona un Kirila galvās, un Jans Kitsaks noteikti domāja to pašu, kaut arī viņš bija civilpersona.

– Nemsim! – Mārtinoks pusbalsī deva komandu. – Cita gadījuma var nebūt!

Tam nebija īpaša plāna, un no kurienes viņš tik īsā laikā būtu nācis? Turklāt «mēles» vienmēr tiek uztvertas tieši tā – bez jebkāda iepriekš izplānota un rūpīgi izstrādāta plāna, jo

operācijas veiksmē ir atkarīga no konkrētās situācijas, un tā var būt dažāda, to nav iespējams paredzēt.

Tikmēr dzinēja skaņa kļuva arvien tuvāka, un drīz vien ap stūri ieradās automašīna. Tieši tā, tā bija mašīna. Priekšējie lukturi raida spilgtus gaismas starus, ko aizēno lietus.

– Kiril, gatavojies! – Martiņoks deva komandu. – Ian, nebāz kaklu! Slēpjas aiz stūra! Un, ja kaut kas notiek, šaujiet! Ne mums, bet viņiem. Esi uzmanīgs, lai neapjuktu.

«Jā,» Ians atbildēja, izmisīgi izvilkdams pistoli no kabatas.

Martiņoks iesmējās un kopā ar Kirilu izgāja ceļa vidū. Aprēķins bija vienkāršs. Bija vēls, tumšs, lietus pārvērtās īstā lietusgāzē, Smeršev vīri bija ģērbusies kamuflāžas kombinezonā, viņiem bija arī vācu ieroči – šādā situācijā tie, kas brauca mašīnā, diez vai saprata, kurš mēģināja apstāties. viņiem. Visticamāk, automašīnas pasažieri domās, ka tā ir vācu patruļa, un tāpēc apstāsies, lai noskaidrotu notikušo. Tieši tas bija vajadzīgs Semjonam un Kirilam. Un tad jau redzēsīm.

Kad mašīna tuvojās, Martynoks pacēla roku, pieprasot apstāties. Bremzes čīkstēja. No aizmugurējā sēdekļa atvērās logs, un kāda galva vācu virsnieka vāciņā izspraucās. Virsnieks kaut ko dusmīgi jautāja vācu valodā. Mārtinka vācu valodas zināšanas bija pieticīgas, taču viņš tomēr saprata, ko virsnieks jautā. Viņš jautāja, kas noticis.

Protams, Martiņoks viņam neatbildēja. Viņš tikai izdarīja žestu ar roku, kas nozīmēja, ka viņam ir jāapskata mašīnas iekšpuse. Virsnieks izplūda ar lāstiem, bet tomēr atvēra durvis.

Martiņoks automašīnas iekšpusē apgaismoja lukturīti. Salonā bez policista atradās tikai vadītājs. Šis apstāklis smerševiešiem bija patiess panākums.

Martiņoks un Černihs apmainījās skatieniem. Černihs lēnām piegāja pie vadītāja un norādīja, lai atver mašīnas durvis. Pietika ar vienu īsu un gandrīz nemanāmu sitienu, lai šoferis novājētu un apraktu seju stūrē. To redzot, virsnieks intuitīvi saraustījās un mēģināja izlēkt no mašīnas. Bet Martiņoks iestūma virsnieku kajītē, nekavējoties apsēdās viņam blakus, taustījās pēc maciņa, kas karājās pie virsnieka jostas, un izvilka no tās pistoli. Un tad piesardzības labad un, lai labāk izprastu situāciju, viņš iesita virsniekam pa žokli.

«Liese,» viņš teica virsniekam vācu valodā. – Feršteins?

Tas nozīmēja, ka virsniekam jāklusē un kopumā jāsaprot situācija, kurā viņš nokļuva. Pateicis šādus vārdus, Martynoks gandrīz pilnībā izsmēla savas vācu valodas zināšanas, bet virsnieks tomēr bija jānopratina – un tepat, mašīnā, nekavējoties. Jo vilkt viņu pa visu pilsētu, lai viņu pareizi nopratinātu Mazharins un tulks – šajā situācijā nebija jēgas. Tas būtu prasījis daudz laika, un smerševiešiem nebija laika. To apstiprināja rosība tuvējā koncentrācijas nometnē. Nometnē acīmredzami bija kaut kas slikts.

Černihs izslēdza mašīnas priekšējos lukturus un palika ārā, skatījās apkārt un tajā pašā laikā vēroja vadītāju, vai viņš nav pamodies. Šoferis neizrādīja dzīvības pazīmes, un apkārtņē neviens nebija redzēts vai dzirdēts. Martynoks par katru cenu

centās nopratināt sagūstīto vācu virsnieku.

– Vas ist das? – viņš jautāja, norādot uz netālu redzamo nometni. – Vai tur ir kāds kinders? Jautāju – laipnāks? Nu?

Un lielākai pārlicināšanai Martiņoks vēlreiz iedūra virsniekam sejā ar dūri.

«Es, es,» virsnieks negribīgi atbildēja. – Kinder.

– Vai tur ir koncentrācijas nometne? – Martiņoks noskaidroja.

«Es esmu,» apstiprināja virsnieks.

– Vas ist das? – Martynoks vēlreiz jautāja un piebilda: – Mašinen, zelta...

Jautājums, protams, izrādījās neskaidrs, bet virsnieks to saprata.

«Evakuirung,» virsnieks atbildēja.

– Evakuācija? – Martiņoks noskaidroja. – Kinder?

«Es esmu,» virsnieks atbildēja caur sakostiem zobiem.

«Es saprotu,» Semjons teica šos vārdus sev, nevis virsniekam.

Un patiesībā viss bija vairāk vai mazāk skaidrs. Tajā naktī bērņus bija paredzēts evakuēt. Tas ir, nosūtiet to kaut kur tālu. Nevarēja ļaut nacistiem atņemt bērņus. Nevar būt. Jo mēģiniet tos atrast vēlāk. Tieši par to tagad domāja Martiņoks, drudžaini prātodams, ko darīt tālāk. Pareizāk sakot, protams, ne tikai viņam, bet arī Kirilam un Janam, un Mašarinam, tulkam Senņikovam un Pavļinai, kuri tagad viņus gaida. Visi.

«Kirils,» klusi sacīja Martiņoks.

Černihs nāca klajā.

«Evakuācija,» sacīja Semjons. – Kā jau gaidījām. Šis nelietis

man visu izstāstīja,» viņš pamāja virsniekam.

Virsnieks saprata, ka runā par viņu, un kaut ko nomurmināja vāciski. Viņš noteikti jautāja, kas ar viņu notiks. Mašarins virsniekam neatbildēja. Zobus sakodis, viņš ar pistoli iesita viņam templī. Virsnieks atkrita savā sēdeklī. Čerņihs piegāja pie bezsamaņā esošā vadītāja un izdarīja to pašu.

«Tas ir,» caur sakostiem zobiem teica Martiņoks. Viņš izkāpa no mašīnas, pasauca Īanu pie sevis un teica: «Tas ir, puisīt!» Nekavējoties lidojiet atpakaļ pie mūsu cilvēkiem un sakiet viņiem: šonakt bērni tiks evakuēti no nometnes.

«Labi,» Jangs viegli atbildēja.

– Tad saki to. Lai Mazharin steidzami lūdz palīdzību pa radio! Piezemējies, sasodīts plikpauris – jebkurš! Steidzami! Uzgaidi minūti!..

Semjons izvilka no kabatas piezīmju blociņu un zīmuli un uzzīmēja dažus ciparus uz lapiņas.

«Šeit,» viņš teica Ianam. – Nodod šo Mašarinam. Šeit ir precīzas koncentrācijas nometnes koordinātas. Lai Mazharins visu kārtīgi izskaidro – vismaz desantniekiem, vismaz... Vispār skrien. Un mēs ar Kirilu paliksim šeit. Pacīnīsimies nedaudz...

«Bet...» Ians stostījās.

Bet Martiņoks tikai nevērīgi pamāja ar roku un pasmaidīja.

«Viņi jums saka, ka jāskrien,» viņš saviebās. – Kā jūs sakāt poļu valodā «skriet»?

«Utsian,» atbildēja Jans.

«Tas nozīmē, ka viņš ir utsietis,» Martiņoks atkal pasmaidīja.

Ians pagriezās un skrēja. Drīz viņš vairs nebija redzams. Pasaule joprojām bija tumša un lija.

«Paslēpsim šo transportu,» Mārtinoks sacīja Kirilam. – Nāc, piespiedīsimies!

Viņi abi ieripināja automašīnu tuvējā alejā un atstāja to tur.

«Tas ir labi,» sacīja Semjons. – Un tagad – īsos vilcienos tuvāk koncentrācijas nometnei!

Pārgērbusies aiz akmeņu kaudzēm, kas šur tur gulēja gar ceļu, viņi drīz tuvojās nometnei. Šeit, aiz akmeņu krāvumiem, viņi ieņēma pozīciju. Pozīcija bija ērta. Pirmkārt, no šejienes viss bija redzams, otrkārt, pat rosīgajiem vāciešiem varēja mest ar granātu. Gan Martiņoks, gan Čerņihs lieliski saprata savu uzdevumu – neļaut vāciešiem tajā naktī evakuēt bērnus.

20. nodaļa

Jans Kičaks vēl nekad nav skrējis kā šoreiz. Droši vien tāpēc, ka nebija iemesla. Un tagad bija iemesls, un kāds iemesls! Un tā Īans metās pilnā ātrumā, bez atelpas, nepievēršot uzmanību tumsai un lietum. Ja viņš savā ceļā būtu sastapies ar vācu patruļu, viņš, visticamāk, nebūtu tai pievērsis uzmanību un pat nedomātu par aizsegšanos no tās vai vismaz pagriezties malā. Bet, par laimi, viņš patruļu nesastapa un citus cilvēkus nesatika – pilsētiņa bija tukša, it kā tajā vispār neviens nedzīvotu.

Izskrienot no pilsētas, Īans sākotnēji instinktīvi mēģināja skriet taisni pa ceļu, taču drīz vien saprata, ka tas ir bīstami. Ja viņš būtu redzēts skrienot nakts vidū un lietū no kādas pa ceļu braucošas mašīnas, tad ar to viss būtu beidzies. Tas būtu beidzies viņam un, pats galvenais, visiem pārējiem: Mazharinam, Seņņikovam, Pavļinam, Martiņkam un Černikam un, iespējams, nelaimīgajiem bērniem, kurus vācieši plānoja evakuēt šajā vētrainajā naktī. Tāpēc Īanam ir jārūpējas par sevi. Ne tik daudz sevis, bet citu dēļ. Jo viņš nes svarīgu ziņu un neviens cits, izņemot viņu, to nenogādās un nepateiks Mazharinam, kas un kā. Un Īans skrēja un skrēja, slīdot pa lietus izskaloto augsni, nemitīgi paklupa, krītot un tūdaļ pieceļoties, lai iedzertu malku un skrietu tālāk...

Seņņikovs pirmais pamanīja Janu – viņš tikai dežūrēja – un piezvanīja Mašarinam.

Pirms sasniedza ieplaku, kurā slēpās Mazharins, Seņņikovs un Pavļina, Jans nogurumā sabruka. Viņam vairs nebija spēka. Mazharins un Seņņikovs izlēca no aizsega un ievilka novārgušo Janu ieplakā.

«Tur,» Jans mēģināja paskaidrot, elpodams konvulsīvās raustīšanās, «tur ir nometne un bērni... evakuācija... šovakar... Semjons man teica – skrien un ziņo... lūk, uz lapiņas, viss ir pierakstīts... koordinātes...»

– Kur ir Semjons un Kirils? – Jana Mašarina samazināja ātrumu. – Kas viņiem vainas?

«Viņi ir tur,» Īans joprojām nevarēja atvilkt elpu. – Ejam uz nometni. Viņi teica – cīnīsimies. Lai bērni... lai netiek atņemti. Semjons teica – man vajag palīdzību... palīdzību... pieprasiet to pa radio. Papīrs... tur viss ir rakstīts. Palīdzība... vajag.

«Tātad,» sacīja Mašarins, un viņa balss bija neparasta – aizsmakusi un stingra. – Vladimir, palīdzi. Pavlina – dežūrē!

Ar Seņņikova palīdzību Mašarins atklāja radio. Savienojums tika izveidots gandrīz nekavējoties. Mazharins īsi ziņoja par situāciju un sniedza nometnes koordinātas. Tad pēc pauzes viņš piebilda:

– Nometnē ir bērni! Bērni! Kā viņi mani saprata?

«Mēs saprotam – nometnē ir bērni,» atbildēja bezvadu līnijas otrs gals.

Mazharins papildus iemesla dēļ runāja par bērniem. Tas bija nepieciešams, lai desantnieki pareizi izprastu situāciju. Un viņi rīkojās precīzi, ņemot vērā šo situāciju. Ņemot vērā to, ka

nometnē ir bērni un nekādā gadījumā nedrīkst viņus trāpīt ar lodēm, pretējā gadījumā visa operācija «Sarkanā margrietiņa» zaudēs savu jēgu. Kāds labums būs, ja bērni mirs atbrīvošanas laikā?

«Pagaidiet palīdzību,» viņi viņam teica, un saziņas sesija beidzās ar to.

– Tagad paņemsim ieročus un iesim! – Mašarins pavēlēja. – Ātrāk Ātrāk!

– Kur es eju? – Seņņikovs nesaprata.

– Uz nometni! – Mašarins paskaidroja. – Palīdziet Semjonam un Kirilam! Ian, kā tev iet? Vai esi aizrāvusi elpu?

«Jā,» atbildēja Īans. «Es tevi vadīšu... parādīšu, kur atrodas nometne.»

– Uz priekšu! – Mašarins pavēlēja. – Ātrā tempā! Līdz rītausmai!

Un viņš bija pirmais, kas izlēca no aizsega. Aiz viņa ir Jans, Pavļina un Seņņikovs. Mums bija jāiet vai, pareizāk sakot, jāskrien nodriskātā tempā, nevis pa ceļu – tas bija bīstami. Viņi pārvietojās paralēli ceļam, lai briesmu gadījumā varētu nokrist zemē, apgulties un paslēpties no svešiem skatieniem. Un patiesībā viņiem tas bija jādara vairākas reizes, lai nepamanītu pa ceļu braucošās automašīnas. Trīs automašīnas izbrauca pilsētas virzienā, divas pretējā virzienā. Visas automašīnas bija aizsegtas kravas automašīnas, un jūs nekad nezināt, kurš varētu būt zem seguma!

Kā Pavļina jutās šajā laikā? Tās bija dīvainas sajūtas... Viņai

likās, ka viņa te nav tagad un vispār, ka viņa nemaz nav viņa, bet kāds cits, ne īsts, un viņa pati, īstā, bija kaut kur tuvumā, varbūt uz sānos, vai varbūt kaut kur augstāk, un tikai novēro visu, kas notiek uz zemes. Nakts, lietus, četru cilvēku smaga, nodriskāta skriešana pa dubļainu, svilošu zemi, un kaut kur tur, priekšā, ir pilsēta, un tajā pilsētā – Semjons. Jā, jā, Semjons, kurš tagad, tieši šajā brīdī, izcīna grūtu nevienlīdzīgu cīņu – cīņu nevis par sevi, bet gan par nelaimīgajiem bērniem un, iespējams, arī viņas, Pavlinas, dēļ. Un ja tā, tad viņam nevajadzētu mirt, nekādā gadījumā nedrīkst, jo vai tādā kaujā ir iespējams nomirt? Pat ja tu esi viens un ir tūkstoš ienaidnieku...

* * *

Īans labi pārzināja savu ceļu pa pilsētu, neskatoties uz to, ka viņš to bija apmeklējis tikai divas reizes, un abas reizes ar visādiem negadījumiem. Bēgšana no vācu patruļas, trakā bēgšana no nometnes uz patversmi pēc palīdzības... Bet tomēr viņš pārliecinoši veda uz nometni Mazharinu, Pavļinu un Senņikovu.

«Tas ir tur,» viņš norādīja ar roku kaut kur tumsā. – Kur viņi šauj...

Patiešām, tālumā bija dzirdama šaušana. Divas reizes bija blāvi sprādzieni – sprāga granātas. Visi saprata apšaudes iemeslu. Viņi nošāva Martiņoku un Černihu. Un kā atbildi viņi šāva uz viņiem.

– Skrien! – Mašarins pavēlēja.

Un viņi skrēja cauri pamestajai, atbalsojošajai pilsētai. Tagad

nebija jēgas slēpties. Drīz vien pilsēta beidzās, un kļuva skaidrs, no kurienes tieši notiek apšaušana. Viņi šāva netālu no attālām, tupus ēkām, kuras apgaismoja spilgtas elektriskās lampas.

– Skrien tur! – Mašarins deva komandu. – Mēs slēpjamiem aiz akmeņiem!

Skriešana militārpersonām ir parasta lieta. Bet ko darīt, ja militārpersona ir meitene? Vai arī tīri civilpersonai jāskrien pāri? Mēs, protams, runājām par Pavlinu un Janu. Protams, viņiem tas bija grūti. Turklāt pēdējo divu dienu laikā Īans bija ļoti noguris. Tas nav joks – trīs reizes apmeklēt pilsētu, kuru ieņēmuši ienaidnieki. Un tas nav tikai apmeklējums, nevis nesteidzīga pastaiga pa ietvēm. Gluži otrādi: vispirms tevi vajā militārā patrūļa, tad tu ar galvu skrien cauri lietus pielietai pilsētai, pēc tam atgriezies, lai piedalītos kaujā! Īans vairs neatcerējās, kad viņš gulēja, bet vai tiešām tā bija?

Pāvam nebija vieglāk. Un tāpēc, ka viņa bija meitene, un tāpēc, ka viņu tagad mocīja garīgās ciešanas, un tās, starp citu, arī atņēma spēkus. Un tad ir bezgalīgais lietus. Kādas ir īsas svītras?

Bet, par spīti visam, gan Jans, gan Pavlina labi turējās un, varētu teikt, gandrīz turējās līdzī Mašarinam un Seņņikovam.

Mazharins gandrīz nekavējoties noteica, kur atrodas Martynoks un Černihs. Šeit viņi ir, aiz akmeņiem – īsos lēcienos apšauj nometnes virzienā uz vācu karavīriem, kas slēpjas aiz automašīnām. Un karavīri šauj pretī. Mašarins rāpoja pie sev tuvākajiem akmeņiem, aiz kuriem slēpās Martynoks. Protams, Semjons jūta, ka kāds rāpo viņam pretī, un bija gatavs izšaut

rāpojošo virzienā. Un viņš būtu nocirtis, bet Mazharins, paredzot šādas Martynkas darbības, brīdināja viņu:

«Tas esmu es, Aleksej,» un ar ātru paraustīšanu viņš atradās blakus Martiņko.

«Nākamreiz brīdiniet skaļāk,» sacīja Semjons. – Nodziedi dziesmu vai kaut ko tādu. Un tad tas nav tālu no grēka. Ko, vai visi ir ieradušies? Pilnā spēkā?

«Kā tam vajadzētu būt,» sacīja Mašarins. – Ziņo par situāciju. «Atmosfēra ir jautra,» sacīja Martynok. – Tu redzi pats. Galvenais, ka viņi jau ir gatavi nelaimīgos puikas salikt kravas mašīnās! Viņi tos izņēma, sarindoja vienā failā... Nu, mēs ar Kirilu šāvām uz viņiem sērijveidā. Ne bērniem, protams, un ne karavīriem. Vācieši ir blakus bērniem, varētu teikt, apskāvienos, lai jūs saprotat. Tāpēc mēs radījām nekārtības virs mūsu galvām un pat virs kravas automašīnām. Viņi cerēja, ka tas šiem kormorāniem būs pārsteigums. Un tā arī izrādījās. Viņi nobijās un paslēpās aiz mašīnām. Te šauj... Un puikas padzina atpakaļ. Un viņi paši neiet uz priekšu. Skaidrs, ka viņi nezina, kas mēs esam, no kurienes esam nākuši, cik mūsu ir... Domāju, ka viss tā būs līdz rītausmai. Un līdz ar rītausmu, protams, viņi sapratīs, kas ir kas. Tad sāksies īstā oratorija.

Viņš apklusa, jo pamanīja kādu kustību pie kravas automašīnām. Un viņš iedeva līniju šajā virzienā. Kirils, kurš bija aizslēpies aiz tuvējiem akmeņiem, izšāva arī divus īsus sitienus.

«Tā ir mūsu taktika,» sacīja Martynoks. «Mēs neļaujam viņiem izkļūt.» Ko viņi teica pa radio?

«Viņi teica, ka gaidiet palīdzību,» atbildēja Maharins.

«Pagaidām paldies,» Martiņoks iesmējās, apstājās un jautāja:
«Vai arī Pavlina ir šeit?»

«Kur vēl,» atbildēja Maharins. – Šeit viss.

«Jā...» Martiņoks domīgi sacīja. – Visi ir šeit... Man žēl meitenes. Mēs esam cita lieta. Un viņa... Kaut es varētu viņu izglābt. Piemēram, ļaujiet viņai paslēpties kaut kur pilsētā, līdz ierodas palīdzība. Teiksim, baznīcā, ko Jans minēja. Ko jūs uz to sakāt, komandieris?

«Es neko neteikšu,» atbildēja Mašarins. – Tāpēc, ka viņa nepiekritīs. Bet es viņu nepasūtīšu. Es pat varu paskaidrot, kāpēc.

«Nekas nav jāpaskaidro,» Semjons nopūtās. – Un tā tad viss ir skaidrs. Es pati zinu, ka viņa nekur nebrauks.

«Labi,» sacīja Mašarins. – Es iešu sadalīt cīnītājus pa pozīcijām. Precīzāk, rāpos. Un es viņiem norīkošu kaujas misiju.

Un viņš rāpoja prom. Mārtins ilgojoties uzlūkoja viņu. Tagad viņš ļoti gribēja redzēt Pavlinu un pateikt viņai dažus vārdus. Nav svarīgi, kas un kas, šajā gadījumā vārdu nozīmei nebija nozīmes. Vissvarīgākais ir būt tuvu un sajust tā elpu, kas ir tev blakus. Un vārdi ir tikai papildinājums galvenajam.

Bet Martiņoks saprata, ka viņam tagad nav tādas iespējas – būt Pavļinas tuvumā. Un viņam arī nav tādu tiesību. Viņš nedrīkst atstāt savu pozīciju pat ne mirkli. Viņam jāseko ienaidniekam. Jo – lūk, viņš, ienaidnieks, ir pavisam tuvu. Tikai kādu simts metru attālumā. Vai varbūt pat mazāk.

21. nodaļa

Līdz rītausmai vācieši nekādu izlēmīgu darbību neveica. Un tas bija saprotami un izskaidrojami. Viņi nesaprata, kas uz viņiem šauj no aiz akmeņiem, no kurienes nāk tie, kas uz viņiem šauj, cik to ir. Tikai reizēm no aizsega iznira viens vai otrs vācu karavīrs, un tad no aiz akmeņiem atskanēja īss uguns sprādziens. Pārpratuma dēļ vācieši neizslēdza prožektorus – ienaidniekam, lai arī kurš viņš būtu, tumsā bija vieglāk piezagties tuvāk. Arī bērnus ārā neņēma.

Vārdu sakot, vāciešu taktika bija skaidra – viņiem vajadzēja gaidīt rītausmu. Smerševiešu taktika bija skaidra – vajadzēja neļaut vāciešiem iekraut bērnus mašīnās, un arī gaidīt palīdzību. Tajā pašā laikā nebija zināms, kad palīdzība ieradīsies, jo lietus nemitējās. Un lietainā laikā ir grūti izkraut karaspēku no debesīm. Lidmašīnas nelido, kad līst. Turklāt smerševiešiem nācās glābt savu munīciju – munīcijas nebija palicis daudz.

Pienāca rīts – bez prieka, slapjš. Lietus bija nedaudz mitējies, taču bija skaidrs, ka kuru katru brīdi tas var ielīt ar jaunu spēku. Paslēpies aiz akmeņiem, Martiņoks modri vēroja ienaidnieku un tajā pašā laikā domāja par Pāvu. Viņš nevarēja nedomāt par viņu. Kā viņai iet? Galu galā ir auksts, mitrs, noguris, gribas gulēt... Pat pats Martiņoks jūtas noguris, un ko lai saka par meiteni? Protams, viņa noturēsies no visa spēka – bet cik spēka viņai atlicis?

Rītausmā vācieši ātri saprata, kas ir kas. Tas ir, viņi saprata, ka viņiem pretojas ļoti maza cilvēku grupa. Kas bija šie cilvēki, vāciešiem nebija nozīmes. Svarīga bija cita lieta – ar viņiem varēja viegli tikt galā un brīvi tikt galā ar galveno uzdevumu – bērnu iekraušanu mašīnās un izsūtīšanu.

Nacisti sadalījās divās grupās. Pirmā grupa sāka aplenkt smerševiešus, bet otrā grupa sāka kraut bērnus automašīnu aizmugurē. Bērni tika izvesti no vārtiem un steigā, bez ceremonijām, it kā tie nebūtu dzīvi bērni, bet kaut kādas nejūtīgas lietas, sāka mest tos kravas automašīnās. Tas bija slikti, ļoti slikti. Tagad bērni tiks piekrauti un kravas mašīnas brauks prom. Un tas arī viss, meklējiet tos vēlāk...

Un no tā izrietēja sekojošais: kravas automašīnām nekādā gadījumā nevajadzētu kustēties. Kā to panākt? Ir tikai viens veids – tos atspējot. Bet šeit parādījās cita problēma. Uz kravas automašīnām šaut nebija iespējams, tajās atradās bērni. Tas nozīmē, ka bija jātrāpa nevis pašām kravas automašīnām, bet gan riteņiem. Ar saplīsušām riepām kravas automašīna tālu netiks, tā pat nekustēsies.

Līdamies kā ķirzaka aukstajos dubļos un rāpodams no vienas vietas uz otru, Mašarins deva norādījumus savai mazajai komandai. Čerņiham un Janam vajadzēja šaut uz kravas automašīnu riteņiem. Pārējais ir atvairīt vāciešu virzību un neļaut viņiem ielenkt mazo atdalījumu.

Un tā viņi darīja. Čerņihis un Jans sāka trāpīt pa riteņiem ar atsevišķiem šāvieniem, un pats Martiņoks, Seņņikovs, Pavļina

un Mazharins īsos sitienos piespieda uz zemes virzošos vāciešus. Nacistiem nebija kur slēpties: no nometnes vārtiem līdz pašiem akmeņiem, aiz kuriem atradās smerševīti, bija plakana telpa. Un tas deva smerševiešiem, lai arīniecīgu, bet tomēr cerību iegūt laiku pirms desanta ierašanās – viņiem vairs nebija uz ko cerēt.

Smerševieši pirmo uzbrukumu atvairīja. Atstājuši vairākus nekustīgus ķermeņus guļam uz zemes, vācu karavīri aizripoja atpakaļ uz nometnes vārtiem un aizslēpās aiz kravas automašīnām. Pašas kravas automašīnas nekustējās. Un tas arī deva cerību sagaidīt nosēšanos.

Izmantojot atelpu, Mašarins vēlreiz pa radio sazinājās ar komandu pēc palīdzības. Viņš runāja atklāti – šajā situācijā nebija jēgas slēpties. Viņš īsi ziņoja par pašreizējo situāciju, uz ko komanda atbildēja, ka palīdzība, neskatoties uz sliktajiem laikapstākļiem, jau ir ceļā un notikuma vietā ieradīsies aptuveni pēc pusotras stundas. Un šīs pusotras stundas Mašarinam un viņa komandai bija jāizturas – ar jebkādiem līdzekļiem un veidiem. Un ne tikai izturēt paši, bet arī neļaut nacistiem atņemt bērnus.

Mazharins vairs nepievērsa nekādu uzmanību netīrumiem un aukstumam. Rāpodams pa slapju zemi, viņš apmeklēja visas savas grupas kaujas pozīcijas un ar komandu nodeva visiem sarunas saturu. Viņš saviem padotajiem neteica nekādus liekus vārdus, jo vārdiem šobrīd nebija lielas nozīmes. Visiem bez vārdiem viss bija skaidrs: bija jāizturas, līdz ieradās palīdzība. Tikai pusotru stundu. Veselu pusotru stundu...

Mazharins vienatnē Pavļinai neko vairāk neteica.

– Kā tev iet? – viņš jautāja meitenei. – Vai tas ir neskarts? Vai tu izturēsi?

«Protams,» viņa vāji pasmaidīja. «Es izturēšu...» Viņa apstājās un jautāja: «Kā viņam iet?»

– Semjons? – Mašarins jautāja, lai gan viņš jau ļoti labi zināja, par ko Pavļina jautā. – Dzīvs... Jautāja par tevi.

«Būs iespēja, pasaki viņam...» meitene nepabeidza.

«Es jums noteikti pateikšu,» Mašarins pasmaidīja. – Nu nāc. Neizbāziet galvu pārāk daudz no aiz akmeņiem. Parūpējies par savu munīciju. Ja kaut kas notiek, izsauciet palīdzību.

Un viņš rāpoja uz vietu, kur atradās Černihs un Jans.

– Komandieris! – Černihs steigšus sacīja Mazharinam. – Vai tu dzirdi?

– Kas? – Mašarins nesaprata.

«Motori,» sacīja Černihs un norādīja uz pilsētu. – Viņi dūc... Viņi tuvojas un tuvojas.

«Es dzirdu,» Mašarins sacīja, klausīdamies. – Patiešām...

«Tā ir palīdzība,» sacīja Černihs. – Vācu... Smagās mašīnas, lai aizstātu tās, kuras mēs ieminējām. Varbūt pat ar karavīriem... Tagad atbrauks, vācieši tajos iekraus bērņus, un... Sapрати?

«Es saprotu,» sacīja Mašarins, drudzaini prātodams, ko darīt.

«Mums viņi ir aizturēti,» sacīja Černihs. – Neļaujiet viņiem tuvoties nometnei.

«Jā, mums vajadzētu,» Aleksejs piekrita. – Bet...

«Tāpēc mēs tos sagrābsim,» sacīja Černihs. – Es un Īans. Tāpēc dodiet pavēli, komandieris. Jā, pasteidzies. Un tad jūs

dzirdat, viņi ir ļoti tuvu.

«Ej,» sacīja Mašarins. «Rāpošana, skriešana...» Viņš gribēja teikt vēl kaut ko, bet nedarīja.

– Jā! – Kirils atbildēja pavisam nemilitāri. – Nokārtosim šo lietu! Ak, Ian? Cepsim vāciešiem kūkas?

– Kas ir Šaņežki? – jautāja Īans.

«Es jums to paskaidrošu vēlāk,» sacīja Kirils. – Un tagad nav laika. Nu taisni un nekaunīgi! Saratovas stilā! Mēs drīz atgriezīsimies, komandieri!...

Un Černihs, noliecies, skrēja uz tuvējo pilsētu. Jans, nejauši palūkojoties uz Mašarinu, skrēja viņam pakaļ. Mazharina sirdi pēkšņi sasāpēja slikta sajūta. Un, lai aizdzītu šo sajūtu, viņš sāka skatīties uz nometni. Šķiet, ka vācieši gatavojās otrajam uzbrukumam.

Un, protams, viņi būtu devušies, bet tad no pilsētas puses atskanēja šāvieni un atskanēja vairāki granātu sprādzieni. Tad uz īsu brīdi viss apklusa, un tad šāvieni atsākās. Un tas aizkavēja vācu uzbrukumu.

– Komandieris! – Martynoks kļiedza no savas slēptuves. – Kas tā par oratoriju? Kāda iemesla dēļ? Vai mēs tiešām varam saņemt palīdzību?

«Tie ir Kirils un Ians, kas darbojas,» atbildēja Maharins.

«Es redzu,» sacīja Martynoks. – Palīdziet, bet ne mūsu! Nu ko, gaidīsim savu mīļo!

* * *

Smerševieši droši vien nebūtu varējuši sagaidīt viņu palīdzību

– nacisti būtu viņus vienkārši saspieduši, ja ne otrajā uzbrukumā, tad trešajā – noteikti. Ja nebūtu Kirils un Īans. Tieši viņi aizkavēja katastrofālo vācu uzbrukumu.

Patiešām, neviena no kravas automašīnām pie nometnes vārtiem nevarēja kustēties. Dažām automašīnām lodes sabojāja dzinēju, bet citām – riepas. Un vācieši prasīja citas kravas automašīnas, veselas, un nevis tukšas, bet ar karavīriem. Tieši šīs kravas automašīnas mēģināja apturēt Černihs un Jans Kitsaks.

Sasnieguši nomaļās ēkas, Kirils un Īans patvērās drupās netālu no ceļa un sāka gaidīt, kad parādīsies automašīnas. Spriežot pēc daudzajām dzinēju skaņām, pa ceļu uz nometni virzījās vesela kravas automašīnu kolonna. Klausoties dzinēju gaudošanu, Černihs mēģināja precīzi noteikt, cik transportlīdzekļu atrodas kolonnā. Izrādījās, ka bija ne mazāk kā desmit.

Kirils iesmējās un sagatavoja granātas. Bet viņš tos uzreiz neizmeta. Viņš gaidīja. Aiz stūra parādījās pirmā mašīna, kam sekoja otrā, trešā, ceturta, piektā... Kirils izdvesa, paņēma granātu, izvilka gredzenu un iemeta granātu pirmajai kravas automašīnai. Cerība bija, ka vadošā kravas automašīna apstāsies un bloķēs ceļu visai karavānai. Paies laiks, līdz pārējās kravas automašīnas izdomās, kas ir, un mēģinās bojāto automašīnu novilkt no ceļa. Un varbūt padomju desants ieradīsies laikā. Vajadzēja tikai veiksmīgi iemest granātu un nepalaist garām.

Kirils to izdarīja. Granāta uzkrita tieši uz priekšējās automašīnas pārsega, un uzreiz notika sprādziens, kam sekoja dūmi un liesmas. Otra kravas automašīna nekavējoties

nenobremzēja, tā uzreiz iebāza savu degunu bojātās kravas automašīnas korpusā. Un tad Kirils iemeta vēl vienu granātu – pa otro mašīnu. Un arī trāpīja, tiesa, ne dzinējā, bet gan ar brezentu klātajā korpusā. Notika vēl viens sprādziens, un ķermeni pārņēma liesmas. Cilvēki sāka lēkt ārā no mašīnas. Bija tumšs, bet Kirilam tomēr izdevās tos ieraudzīt. Šķiet, ka tie nebija vācu karavīri, bet gan policisti. Tomēr tam nebija lielas nozīmes. Cilvēki, kas izlēca no kravas automašīnas, sāka kliegt, steidzās un muļķīgi šaudījās dažādos virzienos. Un tad Kirils sita viņiem ar vairākiem ilgiem ložmetēja šāvieniem. Ians darīja to pašu. Vairāki cilvēki krita, citi izklīda, lai aizsegtos.

Kādu laiku apšaude apstājās. Policisti vai kas viņi patiesībā bija, domāja, ko darīt tālāk. Un tad, sapratuši vai, iespējams, saņēmuši pavēli, šur tur sāka izlīst no aizsega un tuvoties abām bojātajām automašīnām – visticamāk, nosakot, ko ar tām tālāk darīt – vilkt uz ceļa malu vai aiziet. ap tiem. Divu degošu automašīnu vilkšana uz sāniem neaizņems daudz laika. Un, kad ceļš kļūs brīvs, atlikušās kravas automašīnas dosies tālāk uz bērnu koncentrācijas nometni. Un to nevarēja pieļaut. Un Kirils un Ians atkal trāpīja steidzīgajiem policistiem ar ilgiem sitieniem.

Šeit turklāt vēl paveicās Kirilam un Ianam. Priekšā bojātā automašīna, kas līdz tam kūpināja asus dūmus, pēkšņi uzsprāga ar apdullinošu skaņu. Liesmojošajā uguns kolonnā bija redzami daži dzelzs gabali, kas no mašīnas izbirst uz visām pusēm. Tas, bez šaubām, paveicās Kirilam un Ianam. Tagad nav ko domāt par ātru degošu grūžu noņemšanu no ceļa un līdz ar to brauktuves

attīrīšanu! Bet no aizmugures dega arī otra mašīna!

To saprata arī uz ceļa esošie policisti un mēģināja veikt vienīgo iespējamo manevru šajā situācijā – apbraukt bojātās automašīnas. Un to izdarīt nebija tik vienkārši. Ceļš bija šaurs, abās tā pusēs bija drūzmētas ēkas, un starp degošajām automašīnām un ēkām bija gandrīz neiespējami iespieties. Taču policijai nebija citas izvēles. Atstājot mirušos guļam uz ceļa, viņi ielēca izdzīvojušo kravas automašīnu aizmugurē, un automašīnas, sasprindzinātas nūrdot, sāka braukt uz ceļa malu. Un abās degošo kravas automašīnu pusēs.

– Turies pa labi! – Čerņihs kļiedza Janam. – Un es – aizgāju! Ja kaut kas notiek, sitiet pret vējstikliem! Pie vadītāja!

– Tātad! – Ians atbildēja. – Es saprotu!

Kā izrādījās, ne visi policisti ielēca smagajās mašīnās – daļa palika tā, lai, ja kaut kas notiktu, varētu ar uguni apsegt izdzīvojušos spēkratus. Vienai no automašīnām – labajā pusē – izdevās iebraukt šaurajā spraugā starp degošajām kravas automašīnām un mājas sienām un izbraukt uz ceļa. Tas nozīmēja, ka arī visas pārējās automašīnas varēs atkārtot to pašu manevru. Un tad Kirils un Jans vairs nespēs viņus atturēt.

Jans bija civilpersona, viņam nebija ne jausmas par kaujas taktiku, turklāt viņš bija arī impulsīvs cilvēks. Tāpēc viņš neslēpās aiz stūra, bet vienkārši izlēca pāri uz ceļa rāpojošajai kravas automašīnai un pacēla ložmetēju, tēmējot pret vējstiklu. Bet viņam nebija laika šaut: kāds no mašīnas sāniem izšāva pirmais...

Kirils uzreiz uzminēja, ka Īans ir miris. Kravas automašīna rāpoja uz ceļa, un aiz tās parādījās citas kravas automašīnas kabīne... Tas nozīmēja, ka Īans vairs nebija dzīvs, jo neviens uz automašīnām nešāva. Tagad Kirils palika viens.

Čerņihs piesardzīgi paskatījās ap ēkas stūri. Otrā kravas automašīna jau iebraukusi uz ceļa. Kirils šūpojās un iemeta vēl vienu granātu – priekšpēdējo. Taču šoreiz netrāpīja: granāta nokavēja priekšējo kravas automašīnu tikai par pusmetru. Tiesa, abas kravas mašīnas apstājās, un cilvēki atkal gāzās ārā no kravas mašīnām, taču Kirils saprata, ka viņi ilgi nebūs apmulsuši. Tagad viņi izdomās situāciju, un tad...

Kirils mainīja slēptuvi un nokļuva kravas automašīnu priekšā, kas rāpoja uz ceļa. Viņam bija pēdējā iespēja apturēt mašīnas – izcirst vairākus sprādzienus pa priekšējiem stikliem, lai notriecot vadītājus un padarītu tos rīcībnespējīgus. Tiesa, tajā pašā laikā Kirils saprata, ka, palikuši bez šoferiem, mašīnas ilgi nestāvēs – noteikti atradīsies kāds cits, kas sēstos pie stūres, un mašīnas dosies tālāk, bet tomēr... Tomēr daži paies laiks, un varbūt ar šo laiku pietiks, lai sagaidītu padomju desanta ierašanos...

Kirils to arī izdarīja. Viņš izšāva īsu šāvienu uz pirmo automašīnu un uzreiz gribēja izšaut uz otru kravas automašīnu, taču ložmetējs vairs nešāva. Mums ir beigusies munīcija. Tikmēr priekšējā kravas automašīna norūca – izrādās, ka Kirils ar pēdējo sprādzienu netrāpīja šoferim – un aizbrauca.

Un Kirils rīkojās tā, kā situācija viņam lika. Viņam bija palikusi pēdējā granāta, un viņam nebija tiesību to palaist

garām. Un, lai nepalaistu garām, bija jāpiekļūst pēc iespējas tuvāk priekšējai kravas automašīnai. Ātrāk, ātrāk – līdz kravas automašīna uzņēma ātrumu. Kirils izvilka tapu no granātas, saspieda granātu dūrē un metās pāri ienaidnieka transportlīdzeklim. Kravas automašīna vēl nebija uzņēmusi ātrumu. Kirils pieskrēja pie kravas automašīnas, uzlēca uz kabīnes pakāpiena un iemeta granātu tieši kabīnē. Notika sprādziens, bet Kirils to pat nedzirdēja... Bet viņš juta, ka kravas automašīna saraujas, pagriežas un sastingst pāri ceļam.

22. nodaļa

Protams, Mašarins, Martiņoks, Pavļina un Seņņikovs dzirdēja šo sprādzienu no pilsētas puses. Un vispār viņi pareizi saprata tā būtību – jo pēc sprādziena iestājās klusums.

«Lūk, kā tas ir...» Martynoks teica pie sevis.

Viņš droši vien būtu teicis kaut ko citu, bet viņam nebija laika. No kaut kur austrumos, no augšas, pēkšņi atskanēja plāna zvana dūkoņa, kas kļuva skaļāka un izteiktāka. Neticīgi šķielēdams, Martiņoks pacēla galvu. Lietus bija mitējies, bet debesis joprojām klāja saplēstas mākoņu lupatas, un tāpēc bija grūti noticēt, ka caur šo necaurredzamo drūmumu ceļu izlido lidmašīna. Šādos laikapstākļos lidmašīnas nevar lidot!

Bet tā joprojām bija lidmašīnas skaņa! Jūs to nevarat sajaukt ar citu skaņu! Dzinēju dziedāšana turpināja pieaugt, un, protams, to bez Martynkas dzirdēja arī citi: Mazharins, Pavļina un Seņņikovs. Viņu dzirdēja arī vācu karavīri, kas gatavojās uzbrukumam – nebija iespējams, ka viņi viņu nebūtu dzirdējuši! Martyns no savas slēptuves redzēja, kā viņi pacēla galvas, mēģinot saskatīt šīs skaņas avotu. Tā bija lidmašīna! Padomju lidmašīna! Lidmašīna ar palīdzību!

Drīz vien lidmašīna iznira no mākoņiem un sāka kristies. Bet tad citas skaņas sajaucās ar viņa motora skaņu. Martiņoks vērīgi aplūkoja – nometnes virzienā no pilsētas puses devās vairākas ar brezentu nosegtas kravas automašīnas.

«Tā tas ir tā...» Martiņoks atkal pie sevis sacīja. – Mašīnas ir šeit, bet Kirila un Īana nav...

Tikmēr lidmašīna nolaidās vēl tālāk, apmeta apli virs nometnes, un drīz vien no tās sāka krist ārā cilvēku figūras. Kādu laiku viņi strauji lidoja lejā, un tad virs tiem atvērās baltie izpletņu kupoli. Tā bija padomju desanta – ilgi gaidītā.

– Skaties vien! – Martiņoks vēlreiz pie sevis sacīja, jo viņam nebija neviena cita, ar ko parunāt. – Esam ieradušies!

Vairāki desantnieki nolaidās tieši SMERSH pozīcijās. Un viens no viņiem gandrīz uzkrita Martynkai uz galvas.

– Kur tu ej, klaidoņ! – Semjons viņu sveicināja ar izsaucienu. – Vai jūs neredzat, šeit ir cilvēki!

– Manējais! – desantnieks priecīgi pasmaidīja. – Un es jau plānoju cīnīties ar tevi roku rokā...

«Nu jā,» Martynoks ironiski sacīja. – Labāk cīnies ar viņiem roku rokā!..

Un viņš norādīja uz vāciešiem. Acīmredzot padomju desantnieku parādīšanās viņiem bija pilnīgs pārsteigums. Tas pats, starp citu, kā policistiem, kas brauc ar kravas automašīnām. Vācieši sāka patverties nometnē, policisti izgāzās no kravas automašīnām un skrēja atpakaļ uz pilsētu.

Mašarins pieskrēja pie desantnieka.

– Kur ir tavš komandieris? – viņš jautāja.

«Es vēl nezinu,» atbildēja desantnieks. – Tam kaut kur jābūt šeit... Jā, šeit tas ir!

Viņiem pretī steidzās vairāki desantnieki.

– Kas ir tavs komandieris? – jautāja Mašarins.

«Nu, es,» atbildēja viens no desantniekiem. – virsleitnants Hodasevičs. Un tas nozīmē, ka jūs esat tāds pats...

«Jā,» Maharins īsi atbildēja. – Tās pašas... Tā tas ir, virsleitnant Hodasevičs. Aiz šīm sienām, – Maharins norādīja uz koncentrācijas nometni, – ir bērni. Daudz bērnu. Ieslodzītie.

«Jā, viņi mums teica,» pamāja virsleitnants Hodasevičs. – Bērni... Pastāsti man, ko darīt.

«Lai glābtu bērnus,» sacīja Maharins. – Kas vēl? Bet tikai esiet uzmanīgi. Neķeriet bērnus. Citādi nekad nevar zināt... Un veiciet operāciju, lai pēc iespējas ātrāk atbrīvotu bērnus. Citādi, ko labi, fašisti viņus nogalinās. Viņi tevi nogalinās tieši nometnē. Tā ka tāpēc ne viņiem un ne mums...

«Es redzu,» virsleitnanta seja kļuva ļoti nopietna. – Mēs mēģināsim.

* * *

Ieradušies desantnieki zināja savu darbu. Drīz viņi iebruka nometnē – saskaņā ar visiem militārās zinātnes noteikumiem. Daži uzbruka nometnei ar galvu, citi – apkārt. Pašā nometnē notika arī apšaušana – daži desantnieki noteikti ar izpletņiem lēca tieši nometnes teritorijā.

– Tātad, komandieri, iesim arī! – Martynoks berzēja rokas. – Ir pagājis kāds laiciņš, kopš es devos uzbrukumā! Tā kā?

Un tad Martinoka skatiens pievērsās Pavlinai. Viņa stāvēja malā un, protams, dzirdēja Semjona vārdus, bet viņam neko neteica, tikai klusi skatījās ar plaši atvērtām acīm.

– Jā, šeit nav nekā bīstama! – Semjons viņai teica. – Izpletņlēcēji, protams, to nokārtos bez mums. Drosmīgi puisi! Viens man uzkrita tieši uz galvas! Bet...» viņš apstājās. «Tagad mana sirdsapziņa man saka: Sjoma, tu kļūdītos, ja neuzbruktu!» Jo tur ir puikas! To man tagad saka sirdsapziņa.

Mašarins neko neatbildēja, tikai pamāja ar roku, īsi uzmetot skatienu Martiņokam un Seņņikovam. Tas, bez šaubām, nozīmēja tikai vienu – tagad arī viņi trīs dosies uz nometni glābt bērnus, sekojot desantniekiem. Citādi nekādi. Jo tā ir sirdsapziņa.

«Un jūs, gaidiet mūs šeit,» Martiņoks piegāja pie Pavlinas. «Tā nav jūsu darīšana uzbrukt.» Paslēpies aiz akmeņiem un gaidi. Mēs drīz būsim klāt. «Viņš pasmaidīja un noglāstīja Pavlinas galvu. – Tik slapjš... Kā vista. Vispār pagaidiet.

Un viņš metās uz nometni pēc desantniekiem. Mazharins un Seņņikovs skrēja pēc.

* * *

Kauja nebija ilga – vācieši bija apdullināti par negaidīto padomju desanta spēku parādīšanos un tāpēc nespēja nodrošināt adekvātu pretestību. Apšaude nometnē sāka rimties, pēc tam pilnībā apklusa, tikai ik pa laikam atskanēja šāvieni šur tur.

Drīz vien atvērās nometnes vārti un parādījās desantnieki. Un aiz viņiem ir bērni. Sekojot bērniem, pa vārtiem iznāca Mašarins un Seņņikovs. Kādu iemeslu dēļ Martynko nebija ar viņiem.

«Pavēli,» sacīja virsleitnants Hodasevičs, pagriezies pret Mazharinu. – Tieši astoņdesmit pieci bērni. Visi, ko atradām.

«Mums joprojām ir jāmeklē,» sacīja Mašarins. – Pārmeklējiet visu nometni. Varbūt kāds no puīšiem paslēpās.

«Mēs paskatīsimies,» Hodasevičs pamāja. – Protams... Jā, šeit mēs saņēmām sešus gūstekņus. Viņi viņus nenogalināja, ja tie jums būtu noderīgi. Jūs esat kaut kas līdzīgs intelektam. Starp citu, viņu vidū ir sieviete SS uniformā. Izskatās pēc kaut kāda liela ranga.

– Kur viņi ir? – jautāja Mašarins.

Hodasevičs iebāza divus pirkstus mutē un svilpa. Atbildot uz to, atskanēja tā pati brašā svilpe, un drīz vien no vārtiem parādījās seši piesieti cilvēki vācu militārpersonu formās. Viņus pavadīja desantnieki.

– Šeit viņi ir, izskatīgie! – Hodasevičs nospļāvās. – Un lūk, vācu Frau... Ko ar viņiem darīt?

«Sekojiet viņiem pāris minūtes,» sacīja Mašarins. «Mums tagad viņiem nav laika.» Mums ir problēmas... Viens no mūsu cilvēkiem tika ievainots. Tas ir stingri iekēries... Mēs tagad esam. Un pieskatīt bērnus tajā pašā laikā.

«Jā, protams,» sacīja Hodasevičs un paskatījās uz bērniem.

Viņi visi bija savās vietās, neviens pat nedomāja bēgt vai slēpties. Šķiet, ka viņi nemaz nesaprata, kas notiek un kas bija šie cilvēki, kas viņus izveda ārpus nometnes vārtiem. Daži bērni palika kājās, bet lielākā daļa apsēdās tieši uz slapjas zemes.

Mazharins un Senņikovs drīz atgriezās. Viņi nesa Martynku rokās. Viņa seja bija asiņaina, galva bezpalīdzīgi šūpojās no vienas puses uz otru, bet viņš joprojām bija pie samaņas.

«Mums ir arī ievainoti,» sacīja Hodasevičs. – Divpadsmit cilvēki. Un desmit tika nogalināti. Tas ir viss... Ar ievainotajiem tas ir saprotams. Bet ko darīt ar mirušajiem?

«Mums ir arī nogalinātie,» sacīja Maharins un pamāja pilsētas virzienā. – Divas.

Pavlina jau skrēja viņiem pretī. Protams, viņa nesēdēja savā slēptuvē. Varbūt viņa skrēja pretī bērniem, vai varbūt viņa ieraudzīja Mazharinu un Seņņikovu kādu iznesam no vārtiem un acumirkļi saprata, kas tas ir... Pieskrējusi klāt, viņa paskatījās uz bērniem un tad ar galvu metās uz Martiņko pusi. Viņa neko neteica ne viņam, ne Mazharinam un Seņņikovam, ne desantniekiem – bet tas nebija vajadzīgs. Kāpēc šeit bija vajadzīgi vārdi? Ir kaut kas šajā pasaulē, kas ir svarīgāks par jebkuriem vārdiem, pat visīstākajiem un pareizākajiem.

«Es esmu dzīvs,» Martiņoks vāji pasmaidīja. – Redzi, pat ar atmiņu. Tātad mana oratorija vēl nav dziedāta. Tātad, tas nedaudz iestrēga...

Mazharins un Seņņikovs nolaida ievainoto Martynku zemē, noguldot viņu uz brezenta gabala. Viņi saprata, ka Pavlina tagad ir viņam blakus un viņa par viņu parūpēsies. Un neviens nevar tikt galā ar to labāk par viņu, pat ne labākie ārsti, pat ja viņi būtu šeit.

Mašarins tuvojās ieslodzītajiem, kas stāvēja malā. Viņš kādu laiku klusēdams skatījās uz viņiem, tad paskatījās uz Seņņikovu.

«Jūs iztulkosiet manus jautājumus,» viņš teica.

«Nu, viņi man atrada darbu manā specialitātē,» iesmējās

Seņņikovs. – Es iztulkos...

– Kas tu esi? – Mašarins jautāja sievietei SS formā.

Bet sieviete neatbildēja, tikai skatījās uz Mašarinu ar augstprātīgu nicinājumu un naidu.

«Es saprotu,» Aleksejs sacīja un paskatījās uz otru gūstā.

«Kas ir šī sieviete?»

«Viņu sauc Irma Langa,» atbildēja ieslodzītais.

– Balto margrietiņu nometnes vadītājs? – Mašarins noskaidroja.

«Jā,» atbildēja ieslodzītais.

«Tā tas ir tā...» Mazharins teica pēc pauzes.

«Tur joprojām ir daudz papīru,» sacīja Hodasevičs. «Puiši to atnesa katram gadījumam.» Atrasts šīs skaistules birojā. Varbūt jums tas noderēs.

«Tās noderēs,» Maharins pamāja. – Ne mums, bet citiem...

* * *

Mēs tā nolēmām. Novietojiet visus izglābtos bērnus uz policijas pamestajām kravās automašīnām, novietojiet tur arī visus ievainotos un ātri metieties uz jūras krastu netālu no šejienes. Tur viņus vajadzētu gaidīt speciāli aprīkotam kuģim, kuram bērnus un ievainotos vajadzētu nogādāt Padomju Savienībā, uz Ļeņingradu.

«Tā tas ir,» Mazharins pārsteigts sacīja.

– Kāpēc ne! – Hodasevičs pasmaidīja. – Mums viss ir padomāts!

«Tad ievietojiet bērnus automašīnās,» sacīja Mašarins. – Un

ievainotie arī. Un ieslodzītie. Neaizmirstiet par dokumentiem. Un dodiet mums dažus puisius.

– Kāpēc ir šis? – Hodasevičs nesaprata.

– Tur, – Maharins norādīja uz pilsētu, – divi no mums. Mums tie ir jāiztīra.

...Viņi ātri atrada Kirilu un Janu. Vispirms – Kirils, pēc tam – Yana.

«Nemiet tos,» Maharins teica desantniekiem. – Pieskaitīsim tos taviem mirušajiem. Būs vēl divi mirušie...

Un tie bija visi vārdi. Ko vēl jūs varat teikt? Ir divas lietas šajā pasaulē, kur jūs varat pilnībā iztikt bez vārdiem. Kur ir mīlestība un kur ir nāve. Ne mīlestībai, ne nāvei vārdi nav vajadzīgi, jo to dēļ gan mīlestība, gan nāve kļūst nepatiesas, it kā izdomātas.

Vārdi bija vajadzīgi tikai tad, kad mirušie Kirils un Jans tika nolikti blakus mirušajiem desantniekiem.

– Kur mēs viņus apglabāsim? – jautāja Hodasevičs.

Mašarins ilgi neatbildēja, viņš domāja. Un tad viņš teica:

– Tas ir kas! Ielādē mirušos mašīnā! Hodasevič, iedod man duci savu puisi!

– Un par ko šoreiz? – jautāja Hodasevičs.

«Apglabāt,» atbildēja Maharins. – Tas nav uz ilgu laiku.

Mazharins zināja, kur viņam jānogādā mirušie Kirils un Jans kopā ar nogalinātajiem desantniekiem. Viņš atcerējās, ko Jans bija teicis par baznīcu un labo priesteri. Tieši viņam, šim priesterim, Mašarins tagad veda savus nogalinātos biedrus. Viņš zināja, kur atrast priesteri. Visticamāk, pilsētā ir tikai viena

baznīca, un viņš to tur atradīs.

Baznīcas vārti bija vaļā, un mašīna netraucēti iebrauca pagalmā. No baznīcas iznāca vīrietis. Viņa sejā bija redzamas bažas.

– Tu esi priesteris? – Mašarins viņam jautāja.

«Jā,» vīrietis uzmanīgi atbildēja, un satraukums pazuda no viņa sejas. Jo nepazīstamais sarunu biedrs viņu uzrunāja nevis vāciski, bet kādā citā valodā. Es domāju, ka tas bija krievs.

«Mēs esam Sarkanās armijas karavīri,» sacīja Mazharins. – Tu saproti?

«Jā,» sacīja priesteris, un no viņa sejas bija skaidrs, ka šādi vārdi viņu noveda apjukumā. Jo no kurienes nāk Sarkanā armija? Viņa ir tālu, bet šeit ir Vācija.

«Mēs ieradāmieš, lai atbrīvotu bērnus,» sacīja Maharins. – Bērni, koncentrācijas nometne.

«Es saprotu,» priesteris pamāja.

«Un mēs viņus atbrīvojām.» Un šeit, – Maharins norādīja uz mašīnas virsbūvi, – ir mūsu karavīri. Viņi nomira, atbrīvojot bērnus. Viņus vajag apglabāt. Mēs lūdzam jūs viņus apglabāt. Ir pienācis laiks mums. Mums ir bērni.

«Es saprotu,» atkārtoja priesteris. – Izdari to.

«Jā, dariet to,» sacīja Mašarins. «Es saprotu, ka tas ir bīstami.» Bet neviena cita nav.

«Jā,» piekrita priesteris. – Nav neviena cita.

Izpletņlēcēji klusībā sāka izkraut liķus no kravas automašīnas. Priesteris apstājās pie viena ķermeņa.

«Jā,» sacīja Mašarins. – Šis ir mūsu Jans, kuru jūs paslēpāt no vāciešiem.

«Jan,» sacīja priesteris. – Tātad. Nav neviena cita...

Epilogs

Kuģis pilnā ātrumā devās uz Ļeņingradu. Vietas pietika visiem uz klāja: izglābtiem bērniem, ievainotajiem, desantniekiem un ieslodzītajiem.

– Kāpēc mēs velkam līdzī ieslodzītos? – Hodasevičs jautāja Mašarinam. – Protams, ja tas nav noslēpums... Es šos neliešus ieplaukātu turpat uz vietas! Paskat, ko viņi izdomāja – koncentrācijas nometni bērniem! Ko viņi ar viņiem darīja, ar bērniem?

«Ne ar viņiem, bet no viņiem,» atbildēja Mašarins un pasmīnēja. – Medicīna.

– Kā? – Hodasevičs nesaprata.

«Medicīna,» atkārtoja Mašarins. – No vecuma.

– Kā tas ir iespējams? – virsleitnants iepleta acis.

«Un tā,» atbildēja Mašarins.

Kādu laiku Hodasevičs satriekti klusēja, satriekts no šādiem Mazharina vārdiem. Arī desantnieki, kas viņus klausījās, klusēja.

«Nu tad ir skaidrs,» beidzot sacīja Hodasevičs. – Tad, protams... Jūs nevarat viņus nogalināt. Vispirms jums tie ir jānopratina. Viņi ir liecinieki. Vai es to saku pareizi?

«Jā,» atbildēja Mašarins.

«Laikam tāpēc mēs nēsājam līdzī šos papīrus,» ierosināja Hodasevičs. – Arī sava veida pierādījumi...

«Jā,» atbildēja Mašarins.

– Un kurš to visu pierādīs? – jautāja Hodasevičs. – Tu?

«Nē,» atbildēja Mašarins. – Tā nav mūsu darīšana. Mēs savu darbu esam paveikuši.

Kuģis brauca un brauca, un līdz Ļeņingradai bija palicis pavisam maz. Visvairāk aizņemts cilvēks uz kuģa, iespējams, bija Pavlina. Tas nav joks – viņai vajadzēja pieskatīt bērnus un pieskatīt ievainoto Semjonu. Semjons, neskatoties uz to, ka bija nopietni ievainots, joprojām bija pie samaņas un pat mēģināja jokot.

«Mēs kuģosim uz Ļeņingradu,» viņš teica, «un, iespējams, mani nogādās slimnīcā.» Ko jūs varat darīt, ja neesat sevi aizsargājis? Un uz kurieni jūs dodaties? Iespējams, viņa kādreizējā dienesta vietā. Nu, tas arī ir pareizi. Lūk, kas... Vai atceries tās skaistās drēbes, kuras es tev nopirku uzdevumam?

«Es atceros,» Pavlina atbildēja.

– Tāpēc neļauj viņai nekur iet, labi?

– Priekš kam man tas vajadzīgs?

– Kā priekš kam? Bet viņi mani izlabos slimnīcā, un es jums parādīšu! Es noteikti parādīšu! Vienkārši man nav cita ceļa uz zemes, kā tikai pie tevis! Un tas nozīmē, ka tu mani satiksi šajās drēbēs. Tu tajā esi tik skaista! Piekrita?

«Mēs vienojāmies,» Pavlina pasmaidīja un raudāja vienlaikus.

Nu viss ir pareizi: kur mīlestība, tur vienmēr ir smieklis un asaras.